

OULUN VANKILA
Rakennushistoriaselvitys
arkkitehdit MV oy 2023

Kohde: Oulun vankila
Tilaaja: Senaatti-kiinteistöt
Tekijä: arkkitehdit MV oy
Julkaisija: Senaatti-kiinteistöt, Helsinki, 2023
Paino: Grano Oy
ISBN 978-952-368-127-9 (painettu)
ISBN 978-952-368-128-6 (PDF)

Kansikuva: Vankila-alue syksyllä 2022. Senaatti-kiinteistöt.
Takakansi: Oulun lääninvankila 1950-luvulla Nahkatehtaalta päin kuvattuna. KUVA Unto Laukka. PPM.

OULUN VANKILA

Rakennushistoriaselvitys

arkkitehdit MV oy 2023

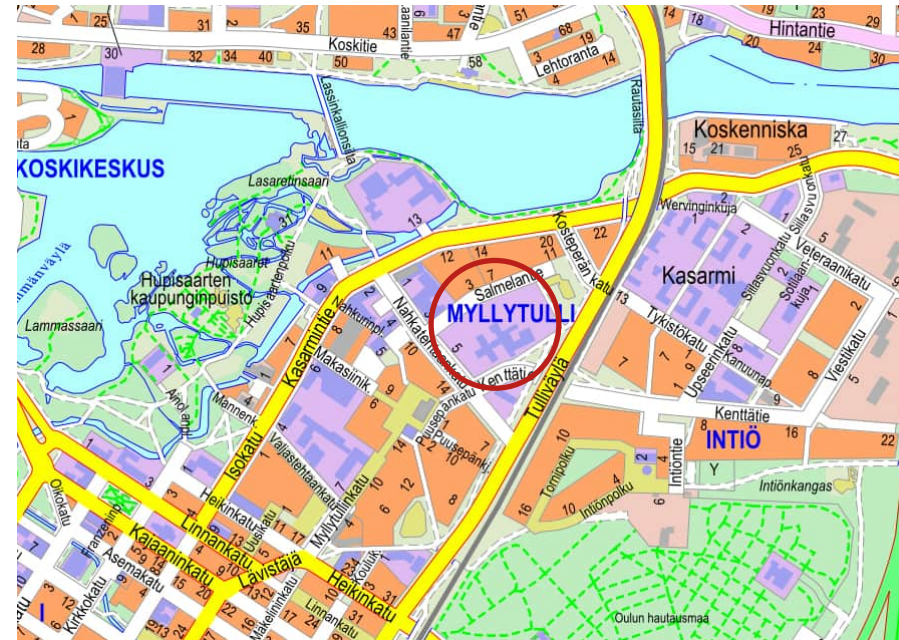

SISÄLLYS

PERUSTIEDOT	6	4. TOINEN RAKENNUSVAIHE 1910-1940-luvut ja 1950-1960-luvut	42
1. JOHDANTO	8	4.1. Vankilan varhaiset laajennushankkeet	43
1.1. Tehtävä	9	4.2. Uusi itäsiipi	44
1.2. Aineisto	9	4.3. Muurin ulkopuolisten rakennusten muutostyöt	47
1.3. Kohde	10	4.4. Uudisrakennuksia	49
1.4. Myllytullin alue lyhyesti	11	5. KOLMAS RAKENNUSVAIHE 1970 JÄLKEEN	52
1.5. Kaavatilanne ja suojelu 2022	13	5.1. Vankilarakennus uudistuu	53
2. SELLIVANKILOIDEN RAKENTAMINEN 1800-LUVULLA	16	5.2. Muurin ulkopuolisten rakennusten muutosvaiheita	58
2.1. Kohti 1860-luvun vankilareformia	17	6. VANKILA-ALUE RAKENNETTUNA MAISEMANA	62
2.2. Sellivankiloiden kansainväliset esikuvat	19	6.1. Vankilan alue	63
2.3. L.I. Lindqvistin vankilasuunnitelmia	21	6.2. Vankila kaupunkikuvassa	65
2.4. Lääninvankiloiden myöhempi kehitys	24	7. YHTEENVETO	68
3. RAKENTAMISEN ENSIMMÄINEN VAIHE 1880-1910	26	7.1. Rakennus- ja muutosvaiheiden tiivistelmä	68
3.1. Lääninvankilan aiemmat vaiheet	27	7.2. Ominaispiirteet ja säilyneisyys	69
3.2. Uuden lääninvankilan suunnittelu	29	7.3. Arvonäkökulmia	70
3.3. Vankilarakennus 1882 piirustusten mukaan	31	7.4. Vankeinhoidon viranomaiset ja vankilan suunnittelijat lyhyesti	71
3.4. Vanhojen vankilarakennusten muutostyöt	38		
3.5. Muurin ulkopuoliset rakennukset	40		

8.	RAKENNUSHISTORIALLINEN INVENTOINTI	75
	RAKENNUS 001 Vankilarakennus	78
	RAKENNUS 003 Toimisto, Oxenstiernan talo	94
	RAKENNUS 004 Toimisto	100
	RAKENNUS 002 Toimisto	104
	RAKENNUS 017 Sauna ja pesutupa	108
	RAKENNUS 006 Asuinrakennus	112
	RAKENNUS 007 Asuinrakennus	116
	RAKENNUS 016 Autotalli	120
	RAKENNUS 014 Muuri	122
	RAKENNUS 005 Porttimökki	124
	RAKENNUS 008 Työhuonerakennus	126
	RAKENNUS 009 Varastoparakki	130
	RAKENNUS 010 Ulkovarasto	132
	RAKENNUS 015 Puutavaravarasto	134
	RAKENNUS 018 Purusiilo	136
	RAKENNUS 019 Autokatos	138
	RAKENNUS 011 Kellari (takapiha)	140
	RAKENNUS 012 Kellari (vankilan)	142
	RAKENNUS 013 Kellari (etupiha)	144
	LÄHTEET	146

KOHDE:	Oulun vankila Vankila- ja työpajarakennukset, niiden toimintaan liittyvät asuin- ja talousrakennukset sekä vankilan muuri ja muut rakennelmat
LÄÄNI:	Oulun lääni
SIJAINNIPAIKKA:	Oulu
OSOITE:	Nahkatehtaankatu 5, Oulu 90130
KIINTEISTÖTUNNUS:	564-407-1-3
OMISTAJA:	Senaatti-kiinteistöt
HALLINTA:	Rikosseuraamuslaitos/Oulun vankila
SUUNNITTELIJAT:	Vankila-rakennus mm. Lindqvist L.I., Nummela U, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy Muut rakennukset mm. Gripenberg S, Decker Th, Wessman E, Kampuri H Peruskorjaukset mm. Studio Metsi Ky, Linja Arkkitehdit Oy, Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönkönharju Oy
RAKENNUSAIKA:	1778 - 2010
SUUNNITTELUAIKA:	1870 - 2010
KAAVATILANNE:	Asemakaava vuodelta 1948
RAKENNUSOIKEUS:	Rakennusoikeutta ei ole esitetty kaavassa
LAJUUSTIEDOT:	9428 k-m ² (v. 2007 rakennusluvahakemuksen mukaan)
SUOJELUTILANNE:	nk. Oxenstiernan talo (003) sijaitsee kaavassa alueella, joka on nimetty "suojeltava Oulun vanhin kivitalo" Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö "Oulun lääninvankila"

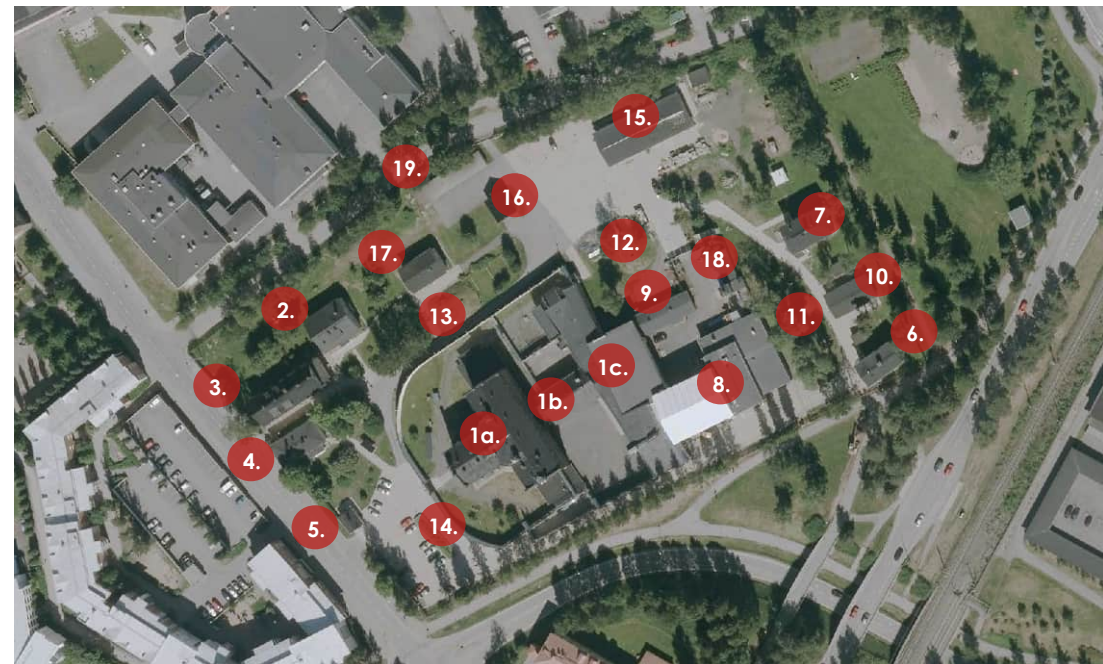

Kohteen sijainti Oulun kaupungin kartalla.
KUVA:Oulun kaupungin karttapalvelu.

RAKENNUSTEN NYKYINEN KÄYTTÖ JA LAAJUUS

Laajuustiedot hankesuunnitelman 2011 mukaan

Rakennus 001 /306957	Vankilarakennus (3994 k-m ²)
Rakennus 002 /307532	Toimistorakennus, ent. johtajien asuinrakennus (286 k-m ²)
Rakennus 003 /307533	Toimistorakennus, Oxenstiernan talo (kivitalo) (588 k-m ²)
Rakennus 004 /307534	Toimistorakennus, ent. asuinrakennus (159 k-m ²)
Rakennus 005 /307535	Porttimökki (30 k-m ²)
Rakennus 006 /307536	Asuinrakennus, avo-osasto (218 k-m ²)
Rakennus 007 /307537	Asuinrakennus, avo-osasto (257 k-m ²)
Rakennus 008 /307538	Työpajarakennus (1255 k-m ²)
Rakennus 009 /307539	Varastoparakki (150 k-m ²)
Rakennus 010 /307540	Ulkovarasto (127 k-m ²)
Rakennus 011 /307541	Taloukellari -takapiha (40 k-m ²)
Rakennus 012 /307542	Taloukellari- vankilan (48 k-m ²)
Rakennus 013 /307543	Taloukellari -etupiha (60 k-m ²)
Rakennus 014	Muuri
Rakennus 015 /307544	Puutavaravarasto (384 k-m ²)
Rakennus 016 /307545	Autotalli (57 k-m ²)
Rakennus 017 /307546	Saunarakennus (120 k-m ²)
Rakennus 018 /307547	Purusiilo (12 k-m ²)
Rakennus 019 /307548	Autokatos

Ilmakuva 2017, jossa esitetty rakennusten sijainnit alueella. Oulun kaupunki.

1.1. Tehtävä

Selvitystyö on laadittu Senaatti-kiinteistöjen toimeksiannosta vuoden 2022 lopussa. Selvitys on laadittu soveltaen Oulun kaupungin julkaisemaa rakennushistoriaselvityksen laatimisohjetta (Rakennushistoriaselvityksen laatiminen Oulun kaupungissa, 2017). Selvityksen tavoitteena on tuottaa aineistoa rakennushistoriallisten arvojen tunnistamiseksi vankilan alueen kehittämistä ja mahdollisia suojelutarpeita varten. Oulun vankilan toiminta on päättymässä alueella vuoden 2025 aikana.

Oulun vankila alueesta on laadittu rakennushistoriaselvitys 2011 (arkkitehdit MV oy). Selvityksen tilaaja oli Rikosseuraamuslaitos ja työ painottui olevan rakennuskannan inventointiin.

Uusi selvitys pohjautuu edellä mainittuun aiempaan rakennushistoriaselvitykseen. Selvitystä on täydennetty koskien lääninvankilan rakennushistorian taustaa (luku 2), vankilaa ympäröivän kaupunkirakenteen ja maiseman muutosta (luvut 1 ja 6) sekä johtopäätöksiä, alueen ominaispiirteitä ja säilyneisyyttä kuvaavin osin (luku 7). Rakennuskohtaiset inventointitiedot perustuvat pääosin aiempaan selvitykseen. Tekijöillä on ollut rajallinen pääsy vankilan rakennuksiin lokakuussa 2022. Vankila-alue, sen rakennukset ja ympäristö on valokuvattu syyskuussa 2022 Senaatti-kiinteistöjen toimesta. Selvityksen on laatinut arkkitehdit MV oy. Käytännön tutkimustyöstä on

vastannut arkkitehti Johanna Hakanen ja julkaisun ulkoasusta arkkitehti Mikael Anttila. Senaatti-kiinteistöjen puolesta työtä ovat ohjanneet kiinteistökehityspäällikkö Laura Schrey ja rakennuttajapäällikkö Selja Flink. Museoviraston osalta ohjauksesta on vastannut yliarkkitehti Teiju Autio ja intendentti Timo Kantonen.

1.2. Aineisto

Selvityksen lähdekirjallisuus käsittää vankiloiden historiaa ja rakentamista koskevia teoksia ja tutkimuksia, mukaan lukien rakennushistoriaselvityksiä.

Selvityksessä käytetty muu lähdemateriaali on pääsääntöisesti Kansallisarkistosta, Oulun maakunta-arkistosta ja Oulun rakennusvalvonnan arkistosta. Arkistomateriaali käsittää Vankeinhoitolaitoksen, Rakennushallituksen ja Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston sekä Oulun lääninrakennuskonttorin laatimia vankilarakennusten piirustuksia ja rakennusasiakirjoja. Lisäksi on ollut käytettävissä Senaatti-kiinteistöjen arkistossa säilytettyjä arkkitehti- ja piirustuksia.

Arkistomateriaali on kerätty pääosin 2011 selvitystyön yhteydessä. Vankilan rakennusten muutosvaiheiden kuvaus vuoden 2010 jälkeen perustuu tammikuussa 2023 valmistuneeseen Ramboll Oy:n tekemään kuntokartoitukseen.

Vanhat valokuvat ovat Museoviraston, Pohjois-Pohjanmaan museon, Oulun vankilan ja Rikosseuraamuslaitoksen arkistoista. Nykytilanteen kuvat on otettu 2022 syksyllä Senaatti-kiinteistöjen toimeksiannosta. Yksityiskohtien kuvat ovat selvityksen tekijöiden vuodelta 2011.

Asemakaavat ja eri aikakausien kaupunkikartat saatu Oulun kaupungin www-sivuilta ja karttapalvelusta. Vanhat ilmakuvat on saatu Oulun kaupungin ja Maanmittauslaitoksen karttapalvelusta.

Oulun vankilan alue syksyllä 2022.
KUVA: Senaatti-kiinteistöt

Vankila-alueen rakennusten laaja inventointi on tehty talvella 2011. Alue ja vankilarakennus on kierretty uudelleen lokakuussa 2022. Rakennusten laajuustiedot perustuvat Senaatti-kiinteistöjen rakennusten tietokantaan. Rakennusten numerointi perustuu vankilan ajantasaiseen rakennusnumerointiin. Historiallisesti numerointi on muuttunut joidenkin rakennusten osalta.

Selvitystä varten on haastateltu rakennusmestari Juha Pellikaista Oulun vankilasta (2011) ja arkkitehti Arja Vehasta arkkitehdit MV oy (2022).

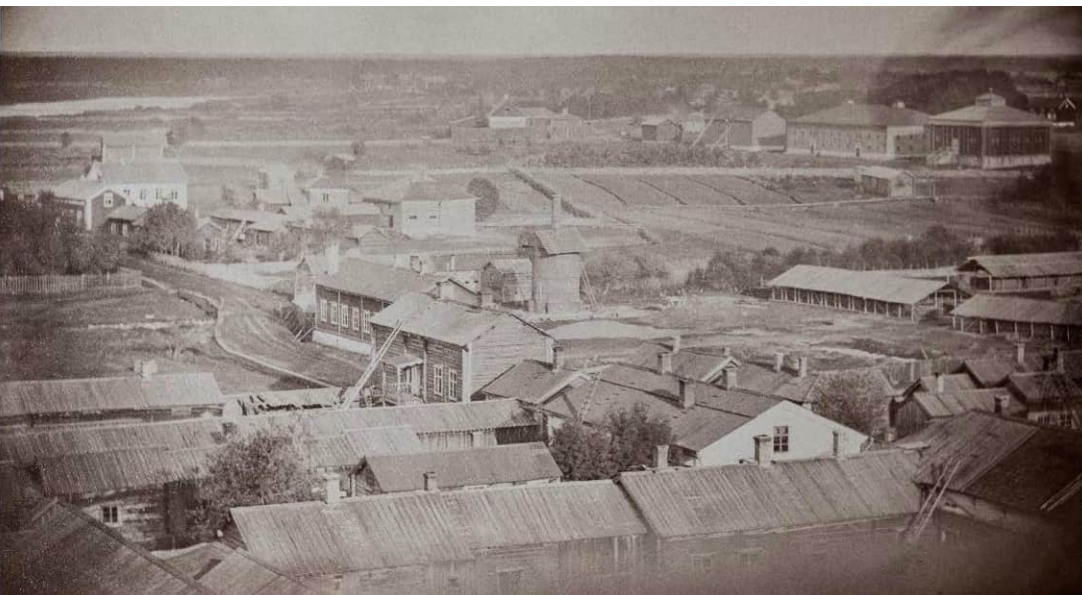
1.3. Kohde

Oulun vankilan alue (entinen lääninvankila) on osa Myllytullin kaupunginosaa. Myllytulli on vanhalle teollisuusalueelle rakennettu kaupunginosa Oulun keskustan tuntumassa, historiallisen ruutukaava-alueen pohjoispuolella, Oulujoen läheisyydessä. Vankila-alue on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu ympäristö (RKY2009).

Vankila-alueen rajaavat pohjoisessa Salmelantie, idässä Salmelan puisto, etelässä Kenttätie ja lännessä Nahkatehtaankatu. Lisäksi Tulliväylä ja rautatie sivuavat aluetta idässä. Salmelantien ja Nahkatehtaankadun varrella on asuinkerrostalojen kortteleita.

Vankilan kokonaisuuteen kuuluu betonimuurin ympäröimä ja osittain muurin ulkopuolelle ulottuva punatiilinen useassa vaiheessa rakennettu vankilarakennus sekä pienempiä asuin- ja talousrakennuksia. Vankilan vanhin osa on lääninvankilaksi rakennettu pääosin kolmikerroksinen, pohjamuodoltaan T-kirjaimen muotoinen sellivankila 1880-luvulta. Vankilarakennusta on laajennettu 1950-luvulla ja se on yhdistetty 1990-luvulla lisärakennuksella muurin ulkopuolelle 1960-luvulla rakennettuun työhuonerakennukseen.

Muurin ulkopuolella on yhteensä 14 eri aikaan eri käyttötarkoitukseen rakennettua rakennusta. Alueen vanhimmat rakennukset ovat aiemmin kruununvankilana toiminut kivirakenteinen ns. Oxenstiernan talo (vanhimmat osat 1770-luvulta) sekä hirsirakenteiden entinen lääninputka vuodelta 1810. Molemmat muutettiin asuinrakennuksiksi lääninvankilan rakentamisen yhteydessä. Muurin ulkopuolella on lisäksi 1900-luvun alussa asunnoiksi rakennettuja tai muutettuja puisia rakennuksia, asuntoihin ja vankilatoimintaan liittyviä talousrakennuksia ja talouskellareita. Alueella on lisäksi uudempia 1950-luvun jälkeen rakennettuja työtoiminnan rakennuksia ja talousrakennuksia. Useilla rakennuksilla on ollut historiansa aikana eri käyttötarkoituksia. Asuinrakennuksia on muutettu 2007 lähtien toimistoiksi ja vapautuvien vankien avo-osastoksi.

Ennen Oulun suurta kaupunkipalaa otetussa valokuvassa näkyy nykyistä Myllytullin aluetta, taustalla keskellä näkyy kruununvankilan vanha rakennus. KUVA: Museovirasto JOKA, Kaleva

1.4. Myllytullin alue lyhyesti

Myllytullin alue kuului 1600-luvun alussa Oulun kaupungin Ruotsin kruunulta saatuihin lahjoitusmaihin. Alue on saanut nimensä Lasaretinväylässä sähkölaitoksen paikalla olleesta kaupungin myllystä, joka palveli kaupunkilaisten ohella myös ympäröivää maaseutua jo 1600-luvulla. Alueella oli myllyn ohella muun muassa tiili- ja tulitikkutehtaata, vankila ja kruununmakasiinit.¹

Myllytullin alue oli käytännössä maaseutua 1800-luvun puoliväliin asti. Kaupunkikuvan teollistuminen alkoi nopeasti Åströmin nahkatehtaan perustamisen 1863 jälkeen. Åströmin alue käsitti 1890-luvulla useita eri tuotantolaitoksia. Alueen laakeaan levittäytyvästä peltomaisemasta erottuivat yksittäiset teollisuusrakennukset, kruununmakasiinit sekä kasarmien ja vankilan rakennukset. Lasaretinväylän vastarannalla näkyivät lääninsairaalan rakennukset. Alueen halki kulkevan maantien varsi oli puuton, maisemaan toi vehreyttä Hupisaarten puistovyöhyke.² Oulusta Tornioon valmistunut rautatie Oulujoen ylittävine siltoineen sivusi aluetta itäpuolella.

Myllytullin alue esitettiin tarkemmin ensimmäisen kerran Oulun 1822 suurpalon jälkeen laaditussa asemakaavassa. Vuonna 1825 vahvistetussa kaavakartassa on ranskankielisin tekstein merkitty myllyn ja sahan lisäksi vankila ja yksi makasiineista. Oulun 1882 suurpalon jälkeen vahvistettiin välittömästi uusi paloturvallisuutta korostava asemakaava, jota ei pantu käytäntöön. Kaupungin rakennuskonttorissa alettiin suunnitella uutta asemakaavaa. Vuonna 1907 voimaan tulleessa kaavassa ennestään kaavoittamaton Myllytulli jaettiin ensimmäistä kertaa tehdastonteiksi.

1 Meriläinen 2010, 14

2 Meriläinen 2010, x

Oulun kaupungin kartta v. 1888. Länefängelse "koppivankila" (u) on ympyröity.
 KUVA: Oulun kaupungin karttapalvelu

Ote Oulun kaupungin vuoden 1940 asemakartasta. Kartassa on esitetty vain vankilan päärakennus ja kaksi vanhinta asuinrakennusta.
 KUVA: Oulun kaupungin karttapalvelu

Vuonna 1940 laadittuun kaavakarttaan koottiin kaikki tuolloin voimassa olleet kaavat, ja Myllytullin tonttijako näkyy siinä hyvin. Rautatien, Merikosken ja Roobertinkadun rajaama alue on jaettu 16 tonttiin.³ Kaavoitettu alue ulottuu tässä kaavassa ensimmäisen kerran vankilan alueelle.

Åströmin nahkatehdas toimi vankilan naapurikortteleissa vuodesta 1863 aina vuoteen 1970 saakka. Tehtaan alueelle vankilan naapurikortteliin, valmistui 1957 Tuberkuloosiliiton Oulun ammattikoulun korkea rakennus. Vankilan pohjoispuolen kortteleiden muutos asuinkortteleiden alueeksi alkoi 1970-luvulla. Myllytullin muu alue säilytti teollisuusalueen luonteensa

1980-luvulle saakka, sen täydennysrakentamisen suunnittelu alkoi 1983 aatekilpailun järjestämisellä. Alue muuttui 1990-luvun alussa täydennysrakentamisen myötä enemmän asuntovaltaiseksi. Kerrostalovaltainen rakentaminen jatkui 2000-luvun alussa vankilan pohjoispuolella ja viimeksi ammattiopiston korttelissa. Alueella on säilytetty ja osoitettu uuteen käyttöön vanhat kruununmakasiinit ja useita teollisuuskäytössä olleita rakennuksia.

Alueen täydennysrakentaminen jatkuu, ajankohtaisia vireillä olevia kaavamuutoksia ovat Lasaretti-korttelin täydennysrakentaminen ja Nahkatehtaankatu 6 lisärakentaminen. Myllytullin tulevia suunnitelmia ohjaa Oulun keskustavisio 2040-niminen strateginen suunnitelma.

3 Meriläinen 2010, 19

1.5. Kaavatilanne ja suojele 2022

Maakuntakaava

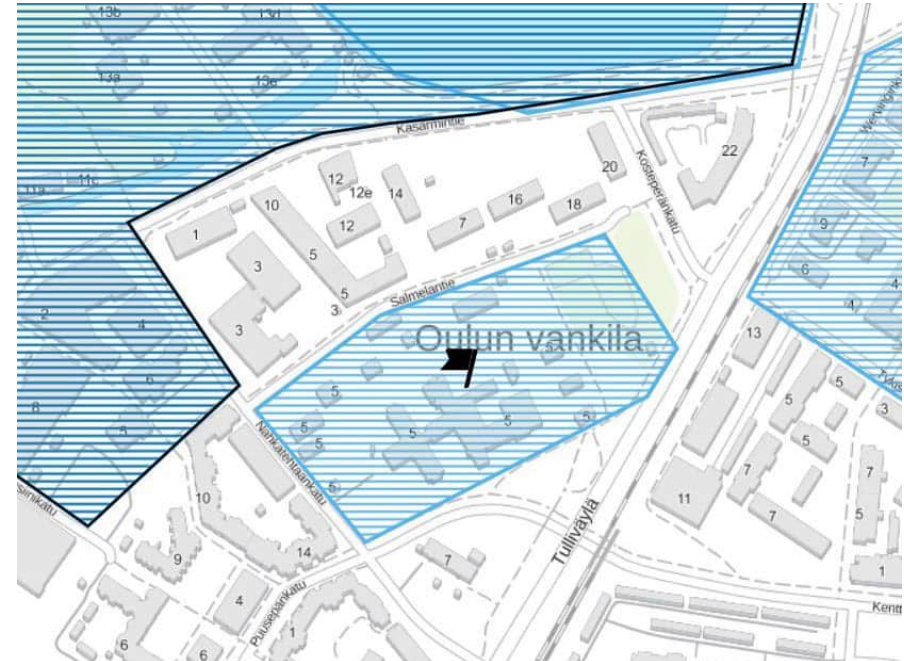
Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 2. vaihekaava on saanut lainvoiman 7.12.2016. Siinä Oulun vankilan alue on osoitettu taajamatoimintojen alueeksi. Vankilan alue on osoitettu valtioneuvoston päätöksen mukaisesti valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY 2009).

Suunnittelumääräykset: Alueiden käytön suunnittelussa tulee edistää kulttuuriympäristön valtakunnallisten ja maakunnallisten arvojen säilymistä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa on otettava huomioon rakennettujen kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet ja ominaispiirteet. Suunnittelussa tulee erityisesti kiinnittää huomiota RKY 2009 –inventoinnissa sekä Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015 –selvityksessä kirjattuihin arvoihin ja ominaispiirteisiin.

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY)

Oulun vankila on valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö, seuraavassa on ote RKY-kohdetiedoista:

”Oulun vankila on läänien pääkaupungeissa toteutetun maanlaajuisen vankilarakennusohjelman tulos ja se kuuluu läänin pääkaupungille luonteenomaiseen historialliseen kaupunkirakenteeseen. Oulun lääninvankila sijaitsee kaupungin ruutukaava-alueen pohjoispuolella. Vankilakokonaisuuteen kuuluu betonimuurin ympäröimä punatiilinen vankilakompleksi sekä pienempiä asuin- ja talousrakennuksia.”

Oulun vankilan RKY-alueen rajaus. Alue ulottuu korttelialueen itäpuolella myös vankilan korttelialueen ulkopuolelle. KUVA: <https://kartta.museoverkko.fi/>

Yleiskaava

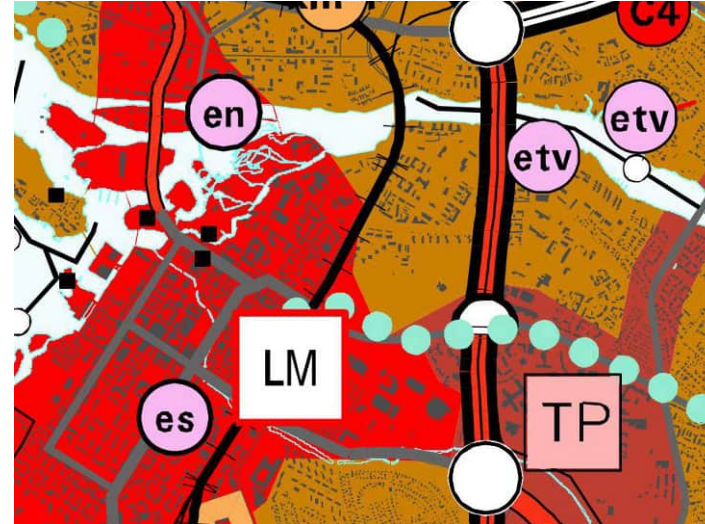
Voimassa oleva Uuden Oulun yleiskaava on vahvistettu 12.8.2016. Yleiskaavan kaavakartassa 1 vankilan alue sijoittuu kaupunkikehittämisvyöhykkeelle 1 eli kaupunkikeskustaan (Kake-1). Kaupunkikeskusta on toimintoiltaan monipuolinen palveluiden ja kaupunkikulttuurin maakuntakeskus. Vyöhykettä kehitetään elinvoimaisena, voimakkaasti tiivistyvänä, erityisesti kävelyyn ja pyöräilyyn perustuvana ja kaupunkikuvaltaan huipputasoisena keskustaympäristönä.

Suunnittelumääräykset: Erityistä huomiota tulee kiinnittää matkakeskuksen ympäristön ja ratapiha-alueen kehittämiseen, suistoalueen toimintojen monipuolistamiseen, katutilan ja kiinteistöjen kävely- ja pyöräilypainotteiseen kehittämiseen, viheralueiden kehittämiseen sekä monipuolisiin ympäristöarvoihin. Vyöhykettä tulee kehittää joukkoliikenteen keskuksena ja sillä tulee varautua kaupunkiraitiliikenteeseen. Vyöhykettä on suositeltavaa tutkia tarkemmassa suunnittelussa yhtenä kokonaisuutena ja ohjelmoida keskustakehittämisen toimenpiteet pitkälle aikavälille. Alueelle saa sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä. Ydinkeskustan palvelutarjontaa ja sen asemaa maakunnan erikoiskaupan pääkeskukseksi tulee vahvistaa. Raksilan, Limingantullin ja Taka-Lyötyn alueita tulee kehittää ydinkeskustan palvelutarjontaa täydentävinä ja tukevinä kaupan keskittyminä.

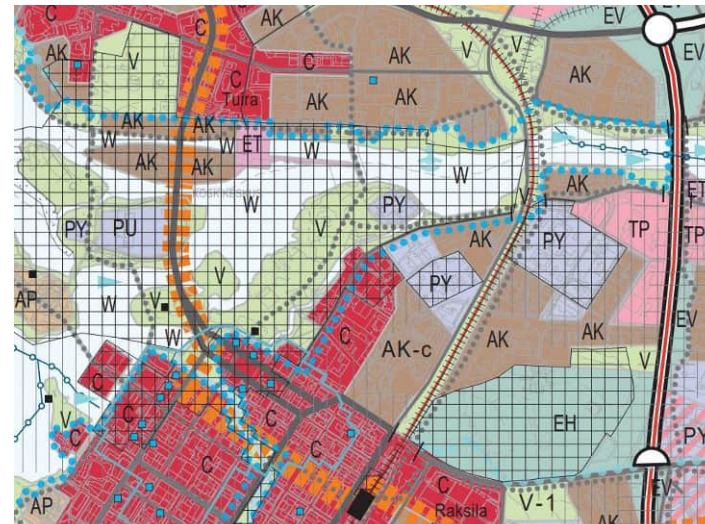
Kaavakartassa 2 Vankilan alue on julkisten palveluiden aluetta (PY).

Lisäksi alue on kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta valtakunnallisesti tärkeä kohde tai alue.

Merkinnällä on osoitettu valtakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet (RKY 2009) ja valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Alueen suunnittelussa ja käytössä tulee edistää kulttuuriperintö- ja maisema-arvojen turvaamista siten, että rakennustaiteellisesti tai kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennuskanta säilytetään. Suunniteltaessa alueelle muutoksia on turvattava alueen ominaisuutensa ja erityispiirteiden säilyminen. Rakennettuun kulttuuriympäristöön vaikuttavista hankkeista on pyydettävä lausunto museoviranomaiselta.

Uuden Oulun yleiskaava; kaavakartta 1.
KUVA: Oulun kaupungin karttapalvelu

Uuden Oulun yleiskaava; kaavakartta 2.
KUVA: Oulun kaupungin karttapalvelu

Asemakaava

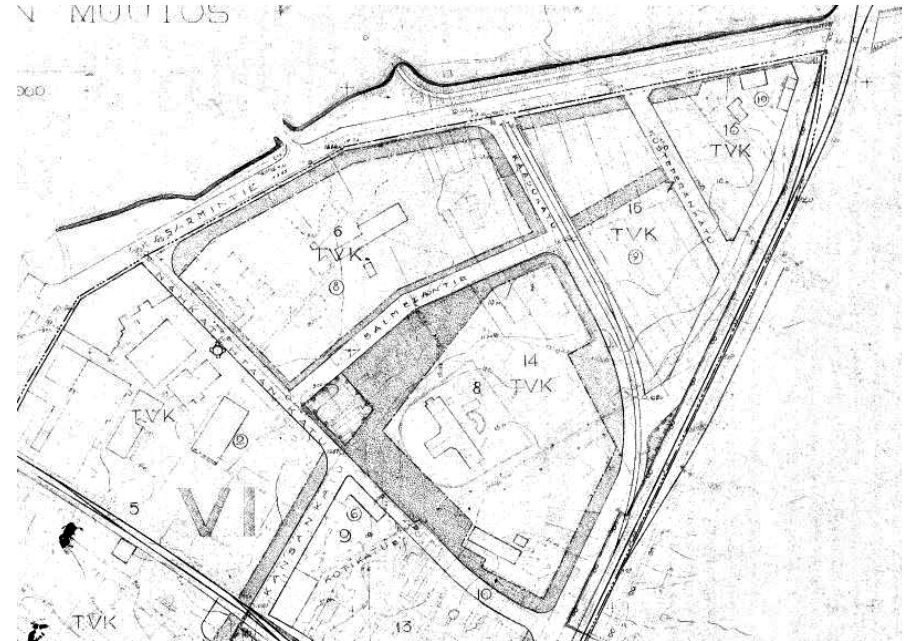
Vankilan alueella on voimassa 13.8.1950 vahvistettu asemakaava. Kaavan mukaan vankila on osa tehdas- ja varastokorttelin aluetta (TVK). Korttelissa ei ole rakennusoikeuslukua. Kaavamääräyksen mukaan tontin pinta-alasta saa käyttää enintään 1/3 rakentamiseen. Vankilan vanhin rakennus (niin kutsuttu Oxenstierna talo) on suojeltu merkinnällä ”suojeltava Oulun vanhin kivitalo”. Kaava on vanhentunut, vankilaa ympäröiviä kortteleita koskevat asemakaavat on uudistettu.

Rakennusjärjestys

Oulun kaupungin rakennusjärjestyksessä (1.9.2017) ohjataan kulttuuriympäristössä rakentamista kohdassa 2 ALUEIDEN OMINAISPIIRTEIDEN SÄILYTTÄMINEN JA TUKEMINEN , 4 § Kulttuuriympäristöarvot: ”Rakennettaessa valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaisiin kulttuuriympäristöihin ja perinnemaisemiin tulee rakentamisen vaikutukset maisemaan ja olevaan rakennuskantaan selvittää erityisen huolellisesti sekä kiinnittää erityistä huomiota ympäristön ominaispiirteiden säilyttämiseen ja tukemiseen.”

Myllytullin täydennysrakentamisen visio

Oulun kaupunginvaltuusto hyväksyi 3.4.2012 Oulun keskustavision 2040, joka on strateginen suunnitelma Oulun kaupunkikeskustan kehittämisestä. Keskustavisiossa kuvataan Myllytullin aluetta seuraavasti: Keskustaa ympäröivistä lähialueista erityisesti Myllytulli ja myös Hupisaarten puistokokonaisuus liittyvät sekä rakenteellisesti että toiminnallisesti Oulun keskustaan.

Ote asemakaavakartasta (vahvistettu 13.8.1950)
KUVA: Oulun kaupungin karttapalvelu

Myllytullin täydennysrakentamisen visio (Serum arkkitehdit Oy 2017) laadittiin edelliseen liittyen. Visiosuunnitelmassa Myllytullin keskustamaisuus vahvistuu, korttelirakenne selkeytyy ja asukasmäärä kasvaa noin 1500-1900 uudella asukkaalla. Täydennysrakentamisella luodaan omaleimaista ja toiminnoiltaan monipuolista aluetta. Visiotyössä esitetään vankilan RKY-alueelle täydennysrakentamista ja vain osa RKY-alueen rakennuksista on esitetty säilytettäväksi. ⁴

4 Serum arkkitehdit OY 2017

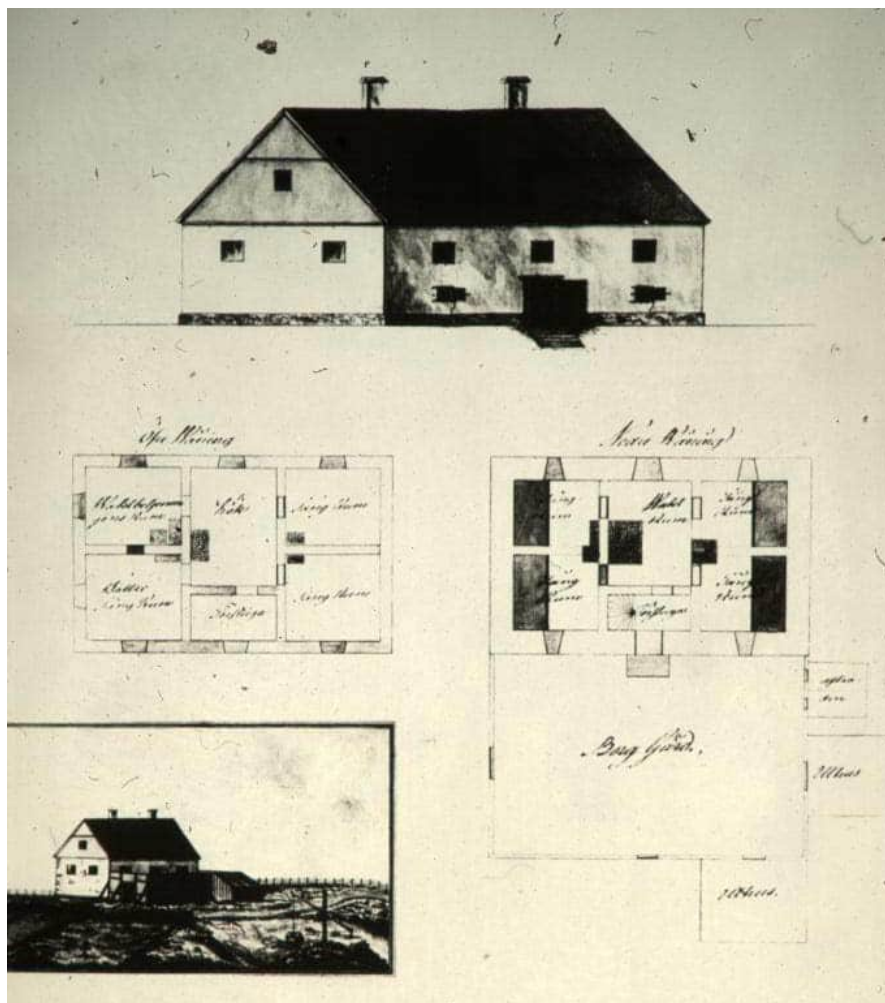
2. SELLIVANKILOIDEN RAKENTAMINEN 1800-LUVULLA

Helsingin Sörnäisten kuritushuonevankilan käytävä 1890-luvulla.
KUVA: Museovirasto

MUSEOVIRASTO

K. E. STÅHLBOM

Piirros Oulun kruununvankilasta 1812. KUVA: Aalto-yliopisto

2.1. Kohti 1860-luvun vankilareformia

Suomessa oli vuoteen 1870 saakka voimassa vuoden 1734 lakiin perustuva rangaistusjärjestelmä. Autonomian ajan alun vankilatyyppejä olivat kruununvankila, linnanvankila, tunnustusvankila, työ- ja ojennuslaitokset sekä naisille tarkoitetut kehruhuoneet. Ruotsin vallan aikana vankiloita oli perustettu useisiin linnoihin, linnoituksiin ja erityyppisiin vaatimattomiin rakennuksiin. Kruununvankiloiksi rakennetut vankilat olivat pohjakaavaltaan asuinrakennusten kaltaisia kuten Oulun kruununvankila.⁵

Vankiloiden uudistaminen ja uusien vankiloiden rakentaminen käynnistyi vähitellen 1810-luvun jälkeen. Intendenttikonttorissa suunniteltiin arkkitehti C. L. Engelin päällikkökaudella uusi lääninvankila Kuopioon 1820-luvulla, Helsinkiin 1830-luvulla ja Mikkeliin 1840-luvulla. Muualla jouduttiin tyytymään vanhan vankilarakennuksen korjaamiseen tai laajentamiseen kuten Oulussa. Turkuun Kakolanmäelle valmistui 1853 suuri palatsimainen vankilarakennus, jonka arkkitehtina oli yleisten rakennusten ylihallituksen intendentti E. B. Lohrmann. Uusien vankiloiden arkkitehtuuri sai yhteisiä tunnistettavia piirteitä; keskikäytävään perustuvan tilarakenteen, samankaltaiset tilat, vankihuoneiden kalteri-ikkunat sekä korkeat vankilan muurit.⁶

6

5 Lilius 2004a, 66, 333

6 Sinisalo 2001, 148; Lilius 2004, 333-335

Suomessa seurattiin 1800-luvun vaihteessa ulkomailla alkanutta rangaistusjärjestelmien kehitystä. Rikoslain ja rangaistusjärjestelmän valmistelu pohjautui eurooppalaiseen näkemykseen vangin aseman asteittaisesta helpottamisesta. Vankiloihin omaksuttiin Euroopassa 1840-1850-luvuilla käyttöön otettu Yhdysvalloissa aiemmin kehittynyt yksinäisselleihin perustuva rangaistusjärjestelmä. Vankien eristämällä, työnteolla ja omakohtaisella katumuksella uskottiin olevan vankia kasvattava vaikutus.⁷

Suomessa käynnistyi mittava lääninvankiloiden rakennusohjelma 1866 säädetyin ja 1870 voimaan tulleen vankila-asetuksen jälkeen. Asetuksen mukaan Suomessa otettiin käytäntöön kolme rangaistuslajia: kuritushuone-, vesileipä- ja vankeusrangaistus, mikä tarkoitti vankeusrangaistuksen käytön tuntuvaa lisäystä⁸.

Vuonna 1865 perustettiin toimikunta selvittämään maan vankiloiden kuntoa ja tarvittavia korjauksia. Sen tehtävänä oli lisäksi laatia ehdotus vankeinhoidon keskushallinnon, vankiloiden organisaation sekä vankien sielunhoidon, opetuksen ja työtoiminnan järjestelyistä. Toimikuntaan kuuluivat vankiloiden rakentamiseen keskeisesti vaikuttaneet hovioikeuden neuvos Adolf Grotenfeldtin sekä lääninarkkitehti Ludvig Isak Lindqvist. Ensimmäisenä vankilantarkastajan uuteen virkaan 1867 määrätty Grotenfeldt perehtyi 1867-68 vankeinhoidon järjestelyihin Skandinavian maissa, Venäjällä, Saksassa, Englannissa, Ranskassa, Belgiassa ja Alankomaissa. Grotenfeldt laati 1872 valtiopäiville ehdotuksen vankiloiden järjestämisestä.⁹

Vankeinhoidon reformissa vankiloiden rakentaminen jaettiin kolmeen tyyppiin: kuritushuoneet, läänin- ja työvankilat. Vankeinhoitolaitoksen keskuhallinto keskitettiin 1881 vankeinhoitohallitukselle. Entisten kruununvanki-

loiden tehtävät siirrettiin jokaiseen lääniin perustettaville lääninvankiloille, joita koskeva ohjesääntö hyväksyttiin 1891.¹⁰

Reformiin liittyvä rakennusohjelma sisälsi Turun Kakolanmäen kuritushuoneen laajentamisen, uuden kuritushuonevankilan rakentamisen Helsinkiin (Sörnäinen) sekä lääninvankiloiden rakentamisen tai muuttamisen sellivankiloiksi. Vankiloiden arkkitehtuurin suunnittelusta vastasi Rakennusylihallitus yhdessä vankeinhoidon viranomaisten kanssa. Suunnittelijana päävastuun sellivankilan sovittamisesta suomalaisiin oloihin kantoi arkkitehti L.I.Lindqvist, joka oli opintomatkoillaan perehtynyt ulkomaisiin sellivankiloihin.¹¹ Sellivankiloiden suunnittelu jatkui arkkitehti Jac Ahrenbergin ja Theodor Deckerin johdolla Lindqvistin jätettyä tehtävänsä 1887. Ensimmäiset uudet lääninvankilat rakennettiin Viipuriin (1884), Ouluun (1885) ja Turkuun (1890). Lisäksi Helsingin (1888), Kuopion (1888), Vaasan (tod. 1888) ja Mikkelin (1889) lääninvankilat laajennettiin sellivankiloiksi. Hämeenlinnan lääninvankila siirtyi 1871 valmistuneeseen sellivankilaan. Kaikki lääninvankilat olivat valmiita 1890.

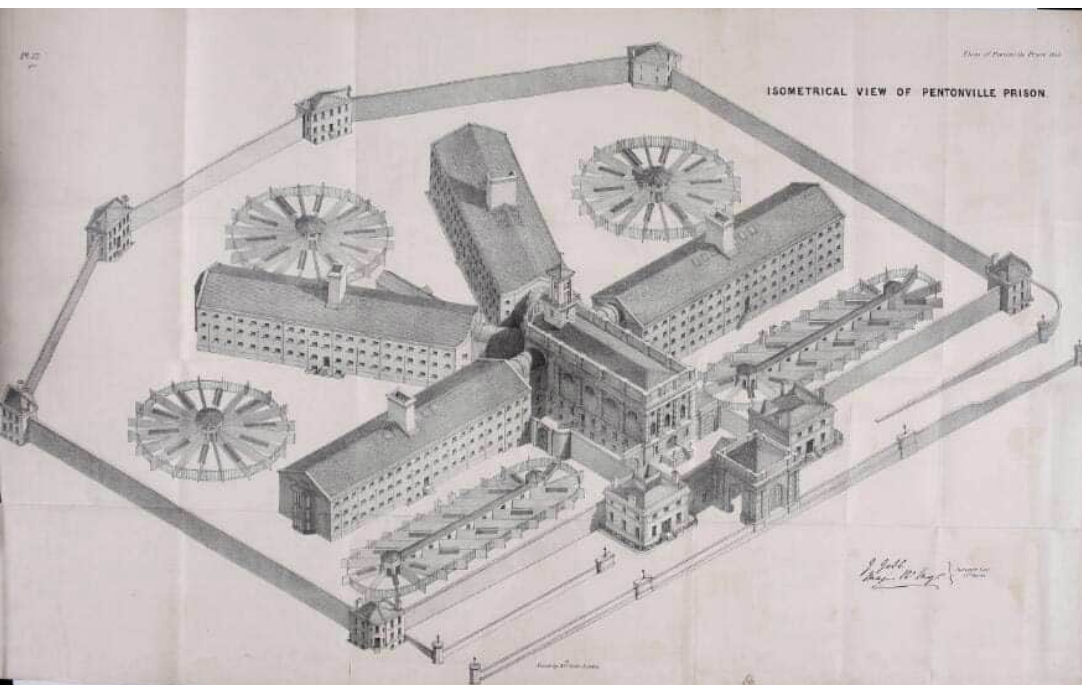
7 Kallinen 1982, 20; Sinisalo 2001, 149

8 Marttinen 2006, 23.

9 Kallinen 1982, 2-3, 40; Marttinen 2006, 40-41.

10 Kallinen 1982, 3.

11 Sinisalo 2001, 149

Havainnekuva Pentonvillen vankilasta.
Kuva julkaisusta J.Jebb 1844.

2.2. Sellivankiloiden kansainväliset esikuvat

Yhdysvalloissa otettiin 1800-luvun alussa käyttöön kaksi rinnakkaista vankilajärjestelmää: Philadelphian vankilan nk. päiväsellijärjestelmä ja Auburnin vankilan nk. yösellijärjestelmä. Uusissa vankilarakennuksissa pyrittiin noudattamaan lisäksi englantilaisen Jeremy Benthamin 1700-luvun loppupuolella esittelemää panoptikon-mallia, jossa pitkiä säteittäiseen pohjakaavaan asetettuja sellisiipiä valvotaan vankilan keskiosasta.¹²

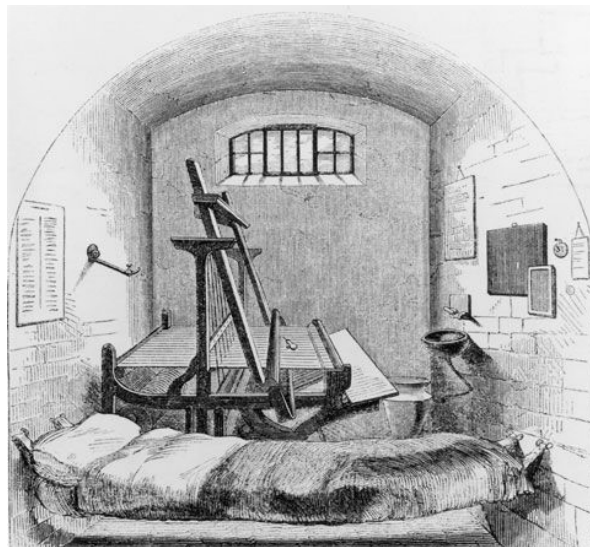
Auburnin 1817 valmistuneessa vankilassa vangit eristettiin vain yöksi sellisiipien keskellä sijaitseviin ikkunattomiin selleihin. Vangit työskentelivät päivisin suurissa saleissa, mikä mahdollisti vankityön taloudellisesti kannattavan organisoinnin. Philadelphiaan 1821-29 rakennetussa Cherry Hill-vankilassa (Philadelphian Eastern Penitentiary) vangit eristettiin kokoaikaisesti yksinäisselleihin. Ikkunalliset sellit sijaitsivat pitkien keskikäytävien varrella. Vankilan säteittäisien sellisiipien keskellä kohosi valvontatorni ja sitä ympäröi linnamaiset muurit. Vankilan suunnitteli arkkitehti John Haviland rakennustoimikunnan ohjeita noudattaen. Eurooppaan omaksuttiin laajasti Philadelphian malli.¹³

Englantiin valmistui 1843 Pentonvillen mallivankila, josta tuli aikansa merkittävin ja kopioiduin vankila Euroopassa. Vankila käsitti kirkkosiiven ja neljä säteittäistä korkeaa päiväsellisiipeä. Ikkunalliset yksinäissellit sijoitettiin korkeiden avoimien galleriakäytävien varrelle, joita valvottiin vankilan keskeltä panoptikon-mallin mukaisesti. Vankilan pihalla oli vankien eristettyjä ulkoilupihvoja. Vankilan suunnitteli armeijan insinööri ja vankilatarkastaja Joshua Jebb. Satoja vankisellejä käsittävän vankilan suunnittelussa kiinnitettiin erityistä huomiota lämmitykseen, ilmanvaihtoon sekä vesi- ja viemäriasennuksiin. Vankilassa otettiin käyttöön esilämmitettyyn korvausilmaan ja vesikiertosiin lämmityspattereihin perustuvat ilmanvaihto- ja lämmitysjärjestelmät.¹⁴

12 Sinisalo 2001, 148; Viljo 2005

13 Onnela 1992, 20-23

14 Onnela 1992, 21; Jebb 1844

Piirros Pentonvillen vankilan vankisellistä kalusteineen.
Kuva: Hulton Archive/Getty Images

Perspektiivikuva Pentonvillen vankilan keskushallin
käytävästä.
Kuva julkaisusta J.Jebb 1844.

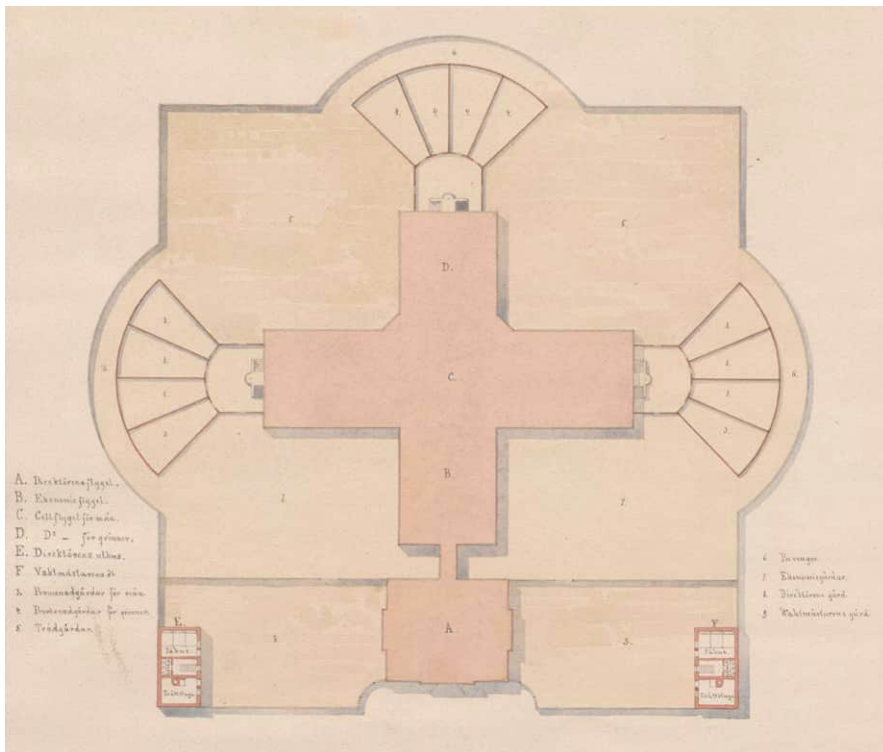
Pentonvillen vankilan suunnitelmat esiteltiin tarkasti 1844 julkaistuissa raporteissa. Sellivankiloiden lämmitys- ja ilmanvaihtokysymyksiä käsiteltiin lisäksi mm. ranskalaisen Eugen Plecet'n teoksessa, joka käännettiin saksaksi. Teoksen 1860 painos kuului Rakennus Ylihallituksen kokoelmiin¹⁵.

Eurooppaan valmistui 1840-luvulta lähtien lukuisia sellivankiloita, esimerkiksi Berliinin Moabit (1842-1849), Pariisin Mazat (1850) ja Tukholman Långholm (1874-1880).

PERSPECTIVE VIEW OF THE INTERIOR OF ONE CORRIDOR,
FROM THE CENTRAL HALL.

J. Jebb
Magasin N° 10
of Paris

Oulun lääninvankilan asemapiirros vuodelta 1870. General plan till ett nytt läns och stadsfängelse i Uleåborg, 27.3.1870 L.I.Lindqvist (KA)

2.3. L.I. Lindqvistin vankilasuunnitelmia

L.I.Lindqvist suunnitteli 1869 maan ensimmäisen, 1871 valmistuneen sellivankilan Hämeenlinnaan linnassa toimineen lääninvankilan vierelle. Aluksi kuritushuonevankien käytössä ollut sellirakennus käsittää vain kaksi samassa linjassa olevaa siipeä. Vankilan tiilijulkisivujen sommittelussa oli piirteitä, jotka kertautuvat myöhemmin muiden vankiloiden arkkitehtuuris-

sa. Hämeenlinnan vankilassa toteutui ensimmäistä kertaa ns. philadelphiainen eli päiväsellijärjestelmä, jossa eristysseilit sijoitettiin kerroksittain keskiosaltaan avoimen käytävän varrelle. Selliosastot saivat leimallisen ilmeen avoimista parvekekäytävistä, joista kuljettiin ulkoseinällä sijaitseviin selleihin.¹⁶

Lindqvist kehitti Hämeenlinnan vankilaan esilämmitettyyn korvausilmaan ja vesikiertosiin lämmityspattereihin perustuvat ilmanvaihto- ja lämmitysjärjestelmät ulkomaisia esimerkkejä soveltaen. Vankilaan tuli puulämmitteiset kattilat ja nk. Caloriferi-uuni ilman lämmitykseen. Hämeenlinnan sellivankilan tekniset järjestelmät ovat esikuvina 1880-luvulla rakennetuille sellivankiloille.¹⁷

Lindqvist laati 1870 vankiloiden rakennusohjelman mukaan ensimmäiseksi rakennettavien Viipurin ja Oulun vankilan ehdotussuunnitelmat. Pohjiltaan ristinmuotoisia päiväsellijärjestelmään perustuvia suunnitelmia voinee pitää lääninvankiloiden tilojen mallisuunnitelmana. Vankiloissa oli yksinäissellien lisäksi yhteissellejä sekä yhteisiä työsaleja. Suunnitelmassa oli tarvittavat tilat vankilan ruoka- ja vaatehuollolle, lämmityslaitteille sekä hallinnolle ja sairaanhoidolle. Vankisellien lisäksi oli huomioitu myös kasvatukseen, työtoimintaan ja sielunhoitoon liittyvät tilat vankeinhoidon uusien tavoitteiden mukaisesti. Asemapiirroksessa symmetrisen sellivankilan kolmeen sakaran päähän on luonnosteltu viuhkamaiset vankilapihat, neljännen edessä on vankilan porttirakennus.¹⁸

16 Wäre 1989, 102; Viljo 2005

17 Puurunen 2007, 50-77.

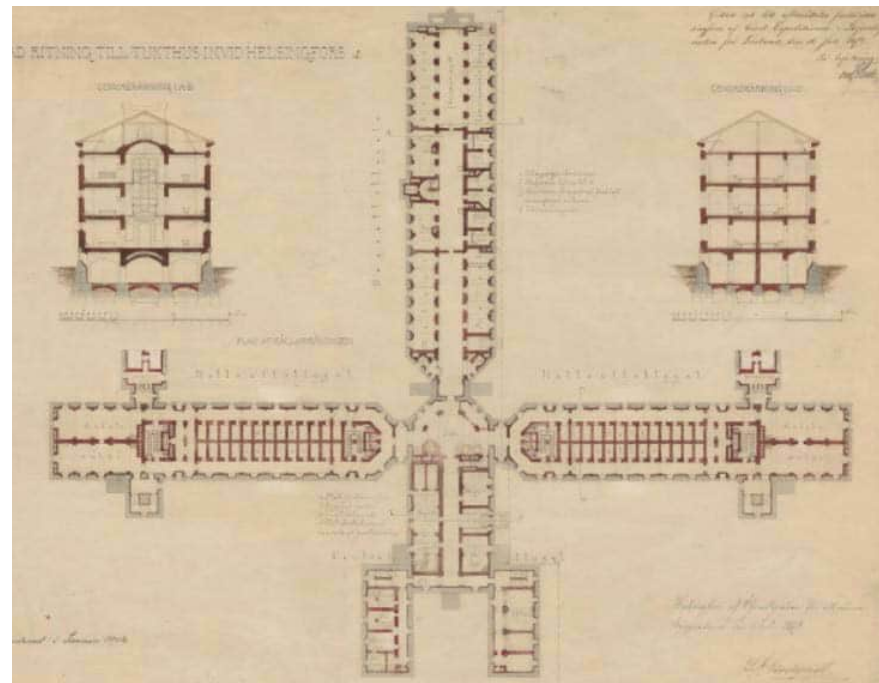
18 Projecterad generalplan till ett gemensamt Läns och stadsfängelse i Uleåborg, 23.3.1870 L.I.Lindqvist (KA)

2

Lindqvist laati 1875 (1879) Helsingin Sörnäisten kuritushuoneen suunnitelman, jonka pohjakaava käsitti neljä ristikkäistä siipeä ja niihin liitetyn hallintorakennuksen. Vankilasuunnitelmassa käsitti päivä- ja yösellisiipiä, mikä mahdollisti vankien rangaistuksen asteittaisen helpottamisen. Yksinäissellit sijaitsivat sellisiipien keskellä tai ulkoseinillä ulkomaisten mallien mukaan. Neljäs siipi oli taloussiipi, jonka edessä sijaitsi hallintorakennus. Vankilaa ympäröivän korkean tiilimuurin ulkopuolella oli asuinrakennuksia virkailijoille.¹⁹ Tukholmaan 1874-1880 rakennetussa Långholmin sellivankilassa oli vastaavasti yö- ja päiväsellisiipiä.²⁰

Toteutuneista sellivankiloista Sörnäisten kuritushuone edustaa parhaiten nk. panoptikon-mallia. Useimmat Lindqvistin piirtämät tai yleisten rakennusten yllihallituksessa Theodor Deckerin (1838 - 1899) hänen johdollaan piirtämät vankilat olivat tätä pienempiä ja vähemmän symmetrisiä, mutta olennaista niissäkin oli vankien eristäminen selleihin ja tehostetun kontrollin periaate.²¹

Lääninvankilat saivat Lindqvistin kaudella tunnistettavan yksinäisselleihin ja keskikäytäviin perustuvan tilajärjestelmän. Pieni-ikkunaiset päiväsellit suunniteltiin korkeisiin ikkunoihin päättyvien galleriakäytävien varrelle. Päällekkäiset sellikerrokset olivat tilarakenteeltaan identtisiä. Kellarikerroksen keskikäytävien varrella sijaitsi tilat lämmitykselle, ruokahuollolle, vankien peseytymiselle, pyykkihuollolle ja varastoille. Taloussiivessä oli tilat vankien vastaanottamiseen, sairaanhoitoon sekä vartijoille. Näiden

Vuonna 1879 laadittu Helsingin kuritushuonevankilan ensimmäisen kerroksen pohjapiirustus, allekirjoittajana L.I.Lindqvist -Helsingin vankilan RHS. KA.

yläpuolella oli hallinnontiloja sekä kirjasto ja mahdollinen kirkkosali. Osa vankiloiden yksityiskohdista kuten ikkunat, kalterit, selliovet ja galleriakäytävät toistuivat samanlaisina vankiloissa, niiden suunnittelussa hyödynnettiin tyyppi- ja mallipiirustuksia.²²

19 arkkitehdit MV oy 2012

20 https://sv.wikipedia.org/wiki/Långholmens_centralfångelse

21 Viljo 2005

22 Puurunen 2007, 40-44.

Lindqvist suunnitteli vankiloiden puhtaaksimuuratut tiilijulkisivut yksityiskohtaisen huolitelluiksi ja antoi niille tarkoitukseen soveltuvan arkkitehtonisen ilmeen. Lääninvankiloiden tunnistettavia ominaispiirteitä ovat: päiväselisiipien pienet kalterilliset ikkunat, sellisiipien päätyjen korkeat ikkunat ja koristeellisesti korostetut päätyjulkisivut sekä vesikatolle nousevat massiiviset muuratut piiput. Lääninvankiloiden suunnittelu jatkui Jac Ahrenbergin kaudella Lindqvistin luomin periaattein. Puhtaaksi muuratut tiilijulkisivut yleistyivät myös aikakauden kasarmeissa ja sairaaloissa.

Helsingin kuritushuonevankila 1890-luvulla. KUVA: Museovirasto.

Vankila-alueen muita rakennuksia

Lääninvankiloiden kokonaisuuteen kuului myös vankilan virkailijoiden asuinrakennuksia sekä talousrakennuksia. Rakennusylivaltuutuksen arkkitehdit suunnittelivat virkailijoiden asuntoja sekä uudisrakennuksiin että sellirakennuksen läheisyydessä sijaitseviin vanhoihin rakennuksiin. Vartijoiden sekä vankilan tarpeisiin rakennettuja talousrakennuksia olivat leivin- ja pesutuvat, käymälä- ja tallirakennukset, talouskellarit, puuliiterit sekä sepän pajat. Sellirakennuksen pihapiiri rajattiin korkeilla muureilla tai piiriadoilla.

Vartijoiden asuinrakennusten suunnitelmissa käytettiin myös yhteisiä piirustuksia. Esimerkiksi Turun lääninvankilan asuinrakennusten piirustuksissa on merkintä Senaatin hylkäämispäätöksestä, jonka mukaan asuinrakennus ja talousrakennus tuli toteuttaa puusta Kuopion ja Mikkelin lääninvankiloille laadittujen suunnitelmien mukaan.²³

23 Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy 2012, 42.

2.4. Lääninvankiloiden myöhempi kehitys

Vankien työskentely oli tärkeä ja lainvelvoittama osa vankeinhoitoa 1800-luvun lopulta lähtien. Vangit osallistuivat myös vankiloiden rakennus- ja vuosikorjaustöihin. Oulun vankilan vuosikertomuksen 1923 mukaan vankilassa tehtiin mm puusepän, maalarin, verhoilijan, räätälin, suutarin ja sepän töitä. Lisäksi vangit osallistuivat vankilan ylläpitoon liittyviin töihin viljelyksillä, pesulassa ja keittiössä sekä hakkasivat polttopuuta.²⁴

Vankiloiden rinnalle perustettiin 1910-luvulta lähtien erillisiä vankisiirtoloita tiettyjä työkohteita varten kuten asutustoimintaan, rauta- ja maanteiden rakennustyömaille tai metsätöihin. Ensimmäinen Oulun lääninvankilan alainen vankisiirtola perustettiin 1919 Maikkulan kasarmille, yhteensä niitä perustettiin neljä. Sodan jälkeen alettiin perustaa työsiirtoloita. Oulun lääninvankilan alaisuudessa toimi 14 työsiirtolaa 1940-1950-luvuilla.²⁵

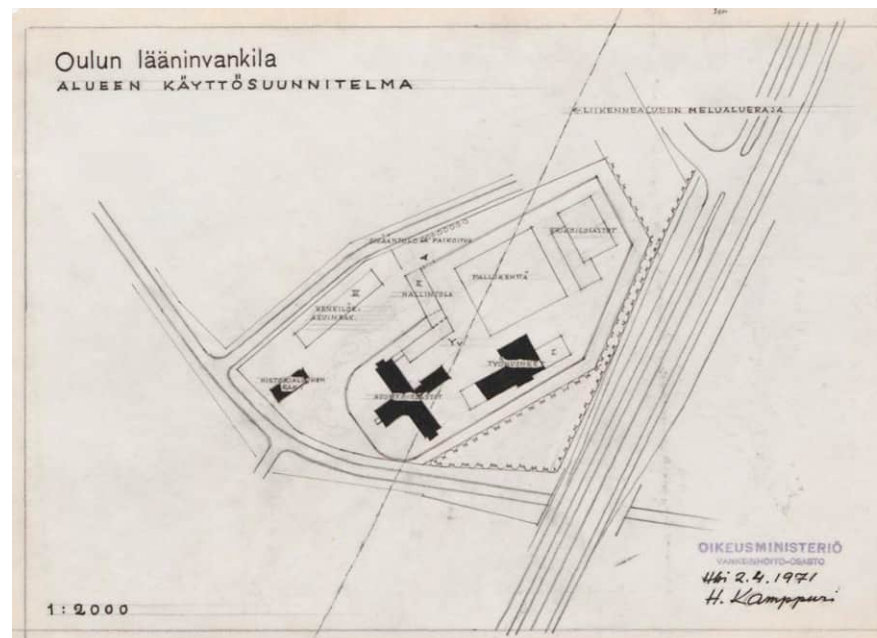
Vankiloiden työtoiminta koki 1960–80-luvuilla merkittävän muutoksen, kun maatalous alkoi yhteiskunnan tuotantorakenteen ja väestönkehityksen vuoksi väistyä. Samalla teollisen tuotannon ja käsityöiden osuus työtoiminnasta nousi.²⁶ Sörnäisten vankilaan, Kakolan vankilaan ja Oulun vankilaan suunniteltiin uusia työtoiminnan rakennuksia 1960-luvulla.

Lääninvankiloihin kohdistui ensimmäinen valtakunnallinen uudistusohjelma vasta sata vuotta niiden rakentamisen jälkeen. Oikeusministeriön vankeinhoito-osasto käynnisti vuoden 1975 tietämällä vankeinhoidon laitoksen kehittämishjelman ns. lääninvankilaohjelman. Ohjelma kytkeytyi 1970-luvun suureen vankeinhoidolliseen reformiin nk. RTA-uudistukseen,

24 Karvonen 1985, 47-48

25 Karvonen 1985, 55-60

26 Rikosseuraamuslaitos.fi

Oulun vankilan alueen käyttösuunnitelmassa 1971 on hahmoteltu uudisrakennuksia hallintotiloille, virkailijoiden asunnoille sekä vankilan erikoisosastoille. Alueen käyttösuunnitelma, allekirjoitus 2.4.1971 H.Kampuri. KA.

jonka keskeisiä tavoitteita olivat mm. tarkoituksenmukaisen ja nykyaikaisen työn ja ammattikoulutuksen järjestäminen vangeille, kuntoutusmuotojen kehittäminen, vangin ja lähiomaisten välisten suhteiden ylläpitäminen, vangin vapaa-ajan vieton monipuolistaminen. Esitetyt tavoitteet koskivat kaikkia laitoksia ei vain lääninvankiloita.²⁷

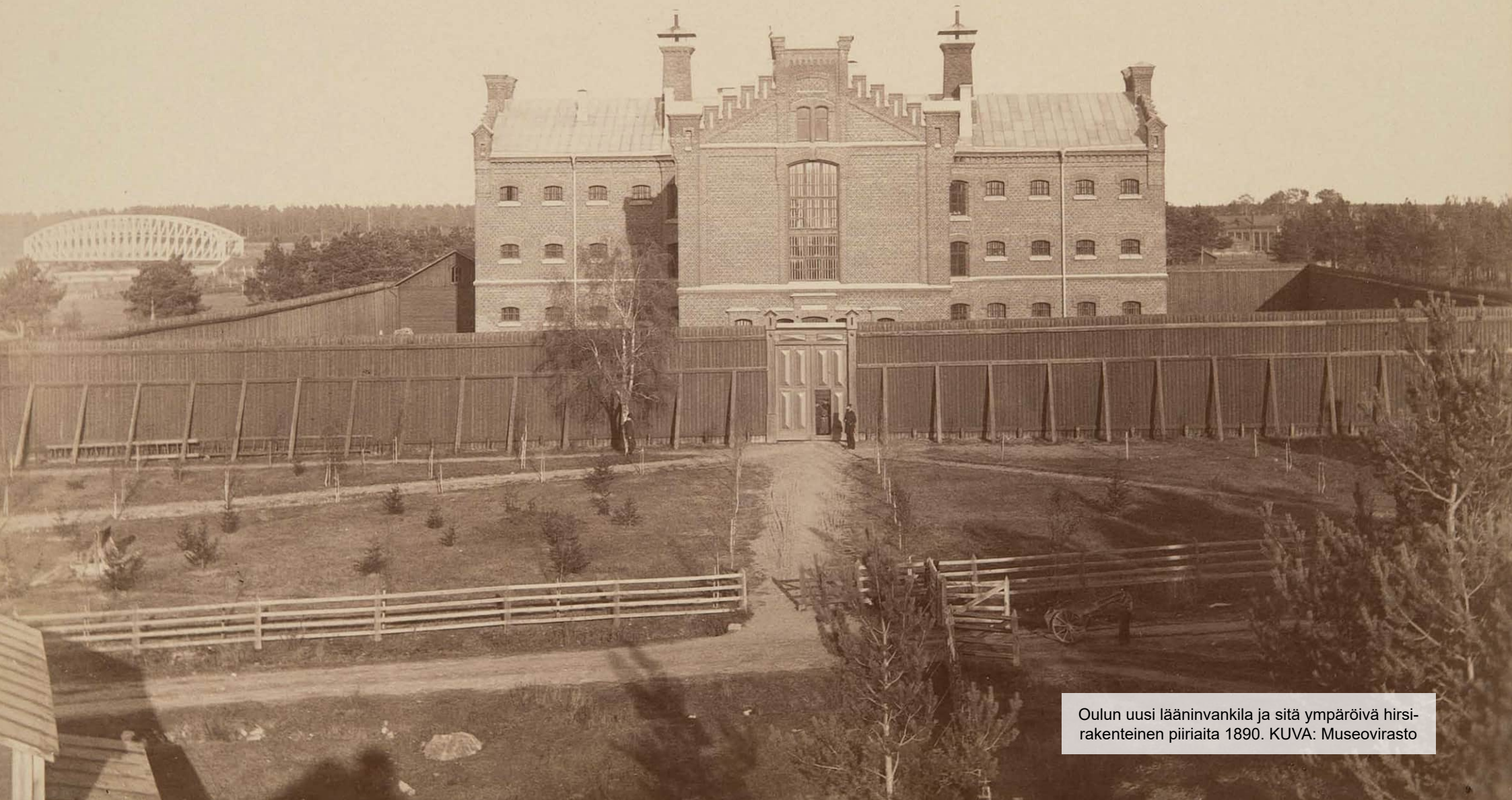
27 Pajuoja 1993, 85-86

Lääninvankilaohjelman tavoitteena oli ensisijaisesti 1800-luvulla rakennettujen vankiloiden korjaaminen ja uudistaminen sekä alueellisesti kattavan vankilaverkoston luominen. Oulun lääninvankila oli yksi neljästä vuoden 1975 ohjelman mukaan korjattavasta lääninvankilasta, kolme lääninvankilaa (Helsinki, Hämeenlinna, Kuopio) korvattaisiin uusilla laitoksilla, lisäksi perustettaisiin kaksi uutta lääninvankilaa. Korjaus- ja uudisrakennushankkeita perusteltiin laitosten heikolla kunnolla sekä toisaalta kaavoituksellisilla syillä. Lääninvankiloiden rakenteiden ja tilojen ei katsottu täyttävän modernin vankeinhoidon edellytyksiä. Eduskunnan oikeusasiamies oli vuoden 1975 alussa kiinnittänyt huomiota lääninvankiloiden epäasianmukaisiin olosuhteisiin, varsinkin vankisellien kehnoon tilaan ja yleiseen tilanahtauteen. Vuoden 1973 rikoslain uudistus oli kasvattanut huomattavasti tutkintavankien määrää lääninvankiloissa.²⁸ Oulun lääninvankilassa aloitettiin 1990-luvulla laaja peruskorjaushanke.

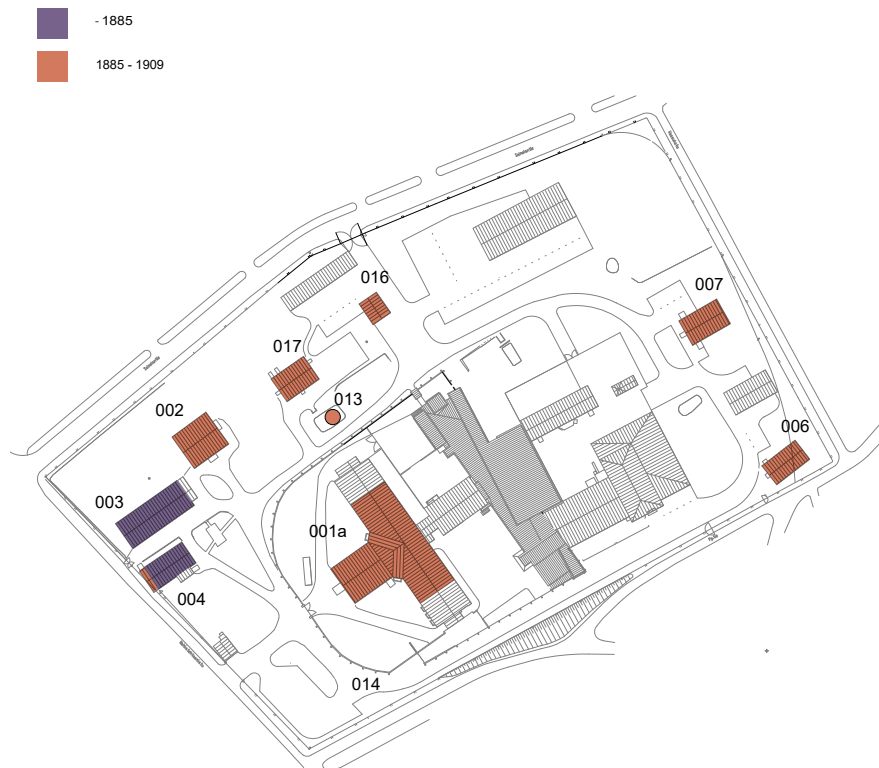
Lääninvankila-järjestelmä toimi 2000-luvulle saakka. Vuonna 2001 lääninvankila-nimityksestä luovuttiin. Kaikkien vankiloiden nimistä poistettiin niitä määrittelevät käsitteet ja vankiloiden nimiksi vakiintuivat vain niiden sijaintipaikkakuntien nimet.

28 Pajuoja 1993, 87-88

3. RAKENTAMISEN ENSIMMÄINEN VAIHE 1880-1910

Oulun uusi lääninvankila ja sitä ympäröivä hirsirakenteinen piiraita 1890. KUVA: Museovirasto

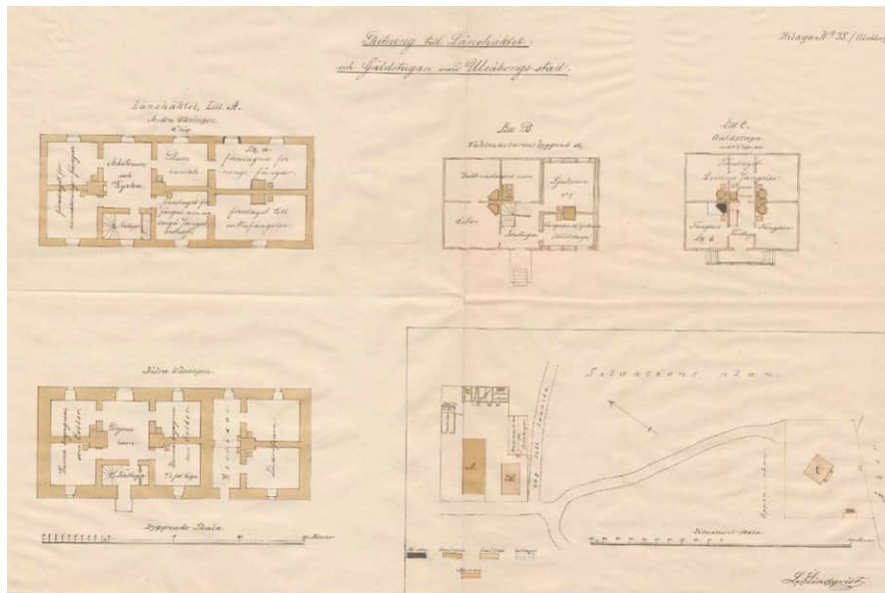
Rakennusten sijoittuminen ja rakennusvaiheiden ajoitus.
KUVA: arkikitehdit MV oy.

3.1. Lääninvankilan aiemmat vaiheet

Ouluun rakennettiin 1778 kansanvaroin uusi kruununvankila (003) Oulun vankilan nykyiselle alueelle. Sen käyttöön osoitettiin 2000 m² alue. Päätös uuden vankilan rakentamisesta oli paikallinen, sille oli kaksi todennäköistä syytä. Oulun asema lääninpääkaupunkina edellytti kruununvankilaa ja vanha linnan piharakennuksessa sijainnut vankila oli luultavasti huonokuntoinen. Kruununvankilan rakennusta kutsutaan Oxenstiernan taloksi, mikä viittaa vuonna 2004 julkaistun Fängelsearkitektur i Finland: ca 1635-1845 -teoksen mukaan paikalla aiemmin sijainneeseen 1630-luvulla rakennettuun saman nimiseen taloon (ruotsiksi Oxenstierska hus).²⁹

Kruununvankila nimitys korvattiin lääninvankila-nimellä autonomian ajalla.

29 Lilius 2004a, 62; Karvonen 1986, 3-5. Oxenstiernan talon nimen alkuperää ei ole pystytty selvittämään osana rakennushistoriaselvitystä.

Lääninvankilan rakennukset 1846 piirustuksen mukaan. Kokonaisuuteen kuuluvat lääninvankila (A), vahtimestarien asunnot ja vankien sairastuvat (B) talousrakennuksineen sekä näistä erillinen velkavankila (C). (KA)

Vuonna 1812 laaditun mittauspiirustuksen mukaan rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa oli neljä vankihuonetta ja sali vartijoita varten, toisessa kerroksessa oli kolme vankihuonetta ja vartijoiden asuinhuoneet. Rakennuksessa oli rakennusajalle tyypillinen karoliininen pohjakaava. Rakennuksen edessä oli sen levyinen vankilapiha vaatimattomine talousrakennuksineen. Rakennusta laajennettiin pidentämällä vuonna 1822. Uuden tiilimuuratun osan molempiin kerrokseen sijoitettiin vankihuonetta. Arkkitehti Ernst Bernhard Lohrmannin vuonna 1846 laatiman mittapiirustuksen mukaan lääninvankilassa oli viisi vankihuonetta erityyppisille vangeille, vahtien huoneita sekä keittiö ja asuinhuone vahtimestarille. Toisessa kerroksessa oli yksi työhuoneeksi ja kirkoksi osoitettu huone.³⁰

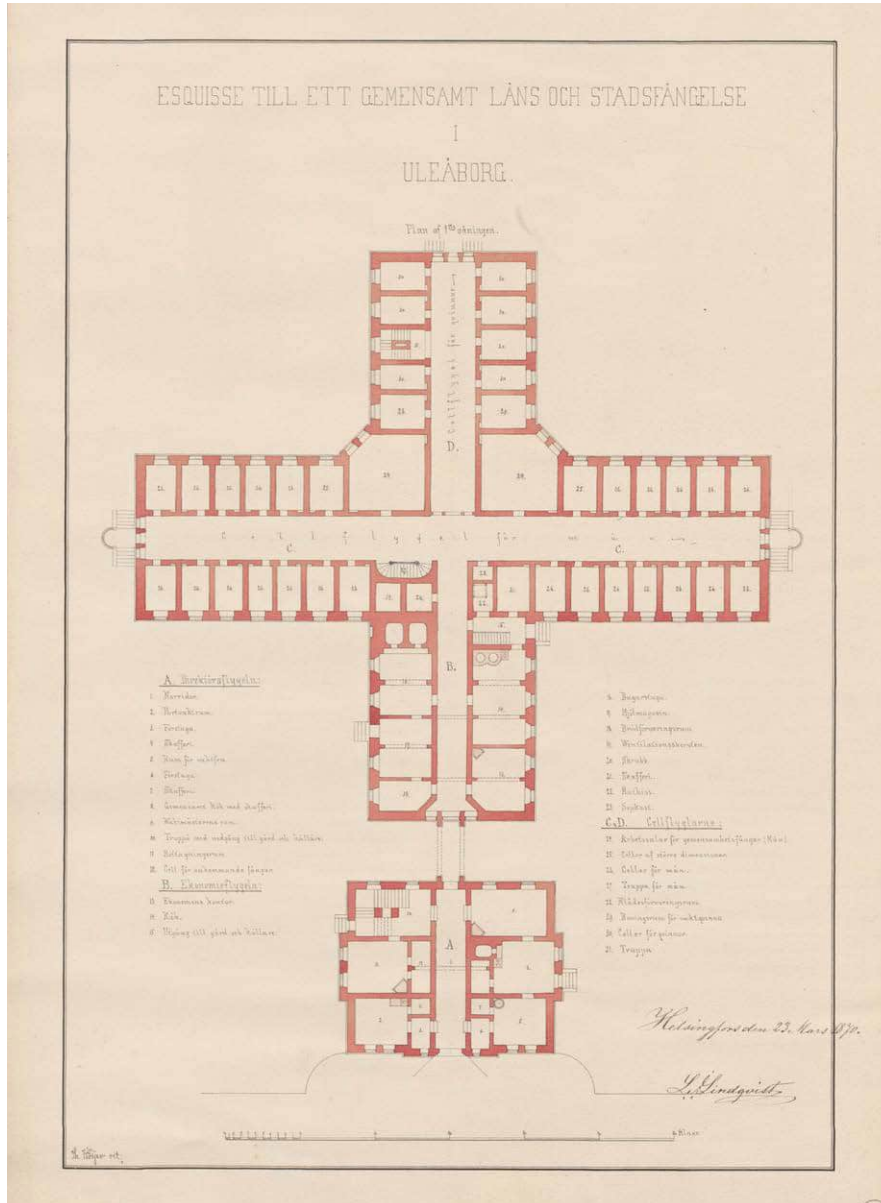
30 Lilius 2004,85-86; Luomala, 11

Kuva Oulun aiemman lääninvankilan rakennuksista 1870-luvulta. Kivirakenteinen lääninvankila, lääninputka ja niiden talousrakennukset on ympäröity puisella piirillä. KUVA: PPM.

Kruununvankilan viereen rakennettiin 1810 yksikerroksinen hirsirakenteinen lääninputka, jonka vankihuoneiden seiniin tehtiin kaksoishirsirakenne. Rakennuksessa oli putkan lisäksi vahtimestarien huoneet sekä vankien sairastupa. Kruununvankilaa ja putkaa ympäröi yhteinen aitaus, johon liittyi kaksi vaatimatonta talousrakennusta sekä vangeille aidattu alue. Nämä kaksi rakennusta palvelivat lääninvankilana uuden sellirakennuksen valmistamiseen saakka. Edellä mainittujen lisäksi lähistöllä sijaitsi puurakenteinen velkavankila (ruotsiksi gäldstuga).³¹

31 Karvonen 1985, 5; Luomala 2014,11; Ritning till länehäktet och gäldstuga I Uleåborg (vanhat rakennukset merkitty). s.a. L.I.Lindqvist (KA)

Luonnos Oulun läänin- ja kaupunginvankilaksi, 1 krs pohjapiirustus vuodelta 1870. L.I.Lindqvist (KA).

3.2. Uuden lääninvankilan suunnittelu

Oulun lääninvankilan ensimmäiset luonnokset laadittiin 1870. Varhaisimmissa luonnoksissa vankilaa kutsuttiin yhteiseksi läänin- ja kaupunginvankilaksi. Vuoden 1877-78 valtiopäivät käsitteli vankeinhoidon järjestämistä ja esitti Oulun lääninvankilan rakentamiseen varoja, minkä keisari hyväksyi. Senaatti määräsi 1880 rakennusylihallituksen laatimaan täydelliset piirustukset ja kustannusarvion tiilestä rakennettavasta lääninvankilasta Ouluun. Uusi lääninvankila suunniteltiin kruununvankilan viereen, josta valtio pakolunasti 25000 m² Oulun kaupungilta tarkoitusta varten.³²

Varhaisin L.I.Lindqvistin 23.3.1870 allekirjoittama asemapiirros Oulun lääninvankilasta esittää pohjamuodoltaan ristinmuotoista sellirakennusta ja siihen liittyvää porttirakennusta. Vastaavat Oulun ja Viipurin sellivankiloita esittävät pohjapiirustukset on esitetty yhteisellä planssilla. Lähes identtisiä suunnitelmia hallitsee aksiaalisuus ja symmetria. Oulun vankilan suunnitelmassa on esitetty yhteensä noin 74 päiväselliä miehille ja naisille erillisissä siivissä. Päiväsellit on sijoitettu symmetrisesti keskikäytävien varrelle. Sellikäytävien varrella on lisäksi vankien työsaleja. Vankilan niin kutsutun taloussiiven alimmassa kerroksessa on keittiö ja leivintupa, sen ylimmässä kerroksessa on suuri sali jumalanpalveluksia, opetusta ja oikeudenkäyntejä varten sekä sairashuoneet. Porttirakennuksessa on tiloja vankien vastaanottamiseen, vartijoiden huoneita sekä johtajan asunto. Rakennuksen toisesta kerroksesta on yhdyskäytävä sellirakennukseen. Asemapiirroksessa on lisäksi esitetty sellisiipien päihin viuhkamaiset ulkoilupihat vangeille sekä pienet talousrakennuksen henkilökunnalle piha-alueen kulmauksiin. Kumpaakaan vankilaa ei toteutettu suunnitelman mukaan.³³

32 Karvonen 1985, 10-11

33 Projecterad generalplan till ett gemensamt Läns och stadsfängelse I Uleåborg, 23.3.1870 L.I.Lindqvist (KA); Ungefärligt utkast till cellfängelse byggnader I Wiborg och Uleåborg (pohjapiirustukset 1-3 krs.) s.a.,s.n. (KA)

Vankilan asemapiirustus vuodelta 1882. Piirustukseen merkittviä rakennuksia ovat vanha vankila kivistä (A), vanha vankila puusta (B), ulkorakennus (C), puuvaja (D), karjasuoja (E), uusi sellivankila (F), paikka mahdolliselle vajalle (G), vanha nk.velkavankila (H), luhistunut rakennus (I). Piirustuksessa on esitetty tieyhteys Oulun joen rantaan sekä uusi tie kasarmeille. Projektritning till nytt läns fängelse i Uleåborg. Situationsplan. L.I.Lindqvist 15.7.1882 (KA).

Vuonna 1870 laadittujen luonnossuunnitelmien mukaiset rakennuskustannukset olivat liian korkeat ja Lindqvist muutti suunnitelmia yhteistyössä vankilatarkastaja Grotenfeldtin kanssa. Suunnitelmassa esitetystä vankilan porttirakennuksesta luovuttiin, sen sijaan vanhan vankilan rakennukset muutettaisiin vankilan johtajan ja vartijoiden asunnoiksi. Lisäksi luovuttiin vankilan taloussiipeen esitetystä kirkkosalista. Jumalanpalvelukset järjestettäisiin valoisissa käytävissä ruotsalaisen ja norjalaisen mallin mukaan. Vankilan tiililattiat vaihdettiin puulattioiksi ja katot kalkkirapattaisiin ruotsalaisten esimerkkien mukaan. Puulattiat todetaan riittävän paloturvalliseksi, koska kerroksissa ole tulisi- ja lämmitykseen käytetään kuumaa vettä ja rakennuksen lämmityslaitteet sijaitsevat kellarissa.³⁴

Senaatti hyväksyi heinäkuussa 1882 L.I.Lindqvistin allekirjoittamat lääninvankilan piirustukset. Suunnitelma käsitti kolmikerroksisen ja pohjaltaan T-kirjaimen mallisen vankilarakennuksen sekä lääninvankilan (aiemmin kruununvankila) vanhat rakennukset. Asemapiirroksessa esitettiin lisäksi vankilaa ympäröivä piiraita, aidan sisäpuolelle rakennettavat säteittäiset ulkoilupihat sekä vankila-alueelta Oulunjoen rantaan ehdotettu tie.³⁵ Kokonaisuuteen kuuluivat myös vanhan vankilarakennuksen (nk. Oxenstjernan talo) ja entisen lääninputkan muutospiirustukset vankilan virkailijoiden asunnoiksi sekä piirustukset vankilan piiraidasta, puurakenteisista talousrakennuksista sekä vankien ulkoilupihasta.³⁶

34 Beskrifning af eskissritningar till nya länsfängelse i Uleåborg 1881 (KA)

35 Projektritning till nytt läns fängelse i Uleåborg, 15.7.1882 L.I.Lindqvist (KA)

36 Projektritning till nytt läns fängelse i Uleåborg, uthusbyggnader, palisad, cellgårdar 15.7.1882, piirt. Gerog Srheck, allekirj. L.I.Lindqvist (KA)

Vankilarakennuksen rakennustyöt alkoivat maaliskuussa 1883. Rakennustöitä johtamaan nimettiin arkkitehdit John Lybeck ja F.W.Lüchow. Rakennusmestarina toimi Juho Ahde, joka oli työskennellyt aiemmin Viipurin vankilan työmaalla. Vesikeskuslämmityksen toimitti G.E.Berggren 's Mechanisk Werkstad. Vankila valmistui vuoden 1885 aikana ja rakennustöiden loppukatselmus pidettiin joulukuussa 1885.³⁷

Vankilan vuosikorjausasiakirjojen mukaan työt vankilan sisätiloissa jatkuivat useita vuosia sellikäytävä kerrallaan. Ne käsittivät lautalattioiden avaamisen ja hiomisen, välipohjien turve-eristeiden lisäämisen sekä seinä- ja kattopintojen uudelleen maalauksia.

3.3. Vankilarakennus 1882 piirustusten mukaan

Vankilan tilat

Oulun lääninvankilassa oli 78 selliä ja neljä huonetta yhteiselleisissä pidettävälle vangille (18 vankia). Uuden vankilarakennuksen keskeisen tilan muodosti eteläisen ja pohjoisen siiven käsittävä kolmen kerroksen korkuinen pitkänomainen selliosasto, jossa sijaitsi miesvankien sellit (60 vangille). Naisvankien sellit oli suunnitelmassa sijoitettu länsisiiven kahteen ylimpään kerrokseen (18 vangille). Sellikerrokset oli yhdistetty avoportain, yksinäissellit oli sijoitettu symmetrisesti avoimien parvekekäytävien eli gallerioiden varrelle. Rakennuksen sisäkulmiin, kahdeksankulmisiin huoneisiin, oli sijoitettu yhteissellit ja työsalit mies- ja naisvangeille.³⁸

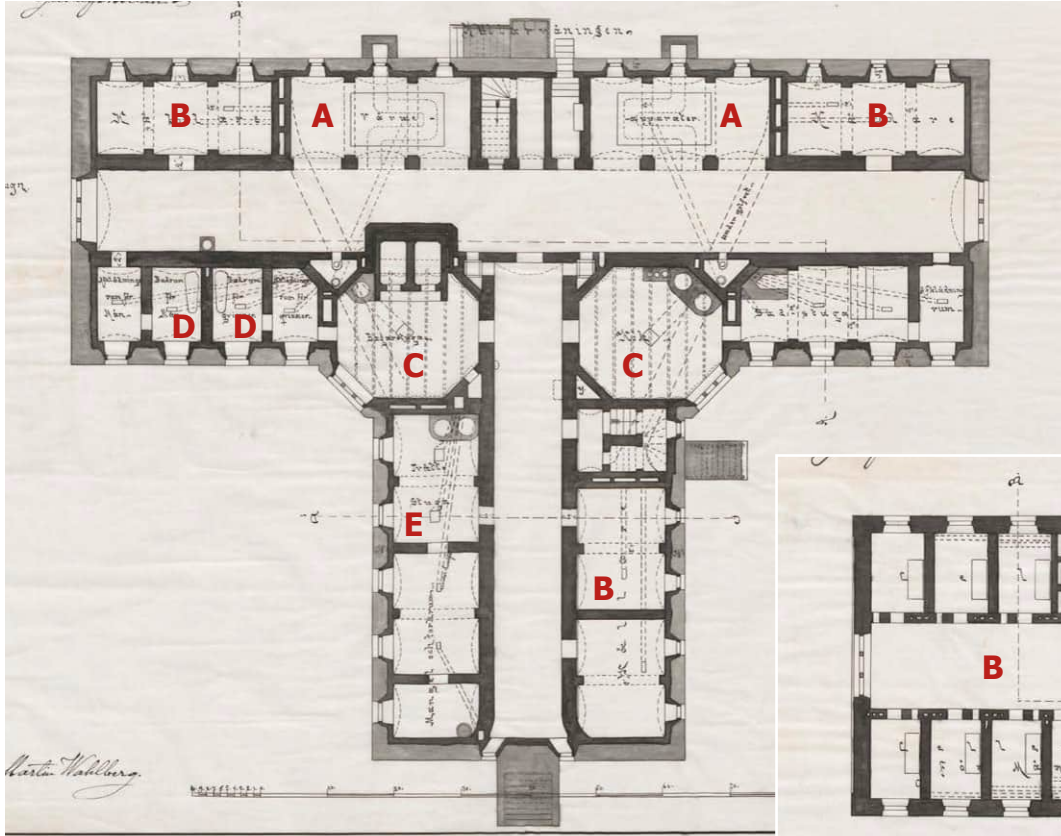
Pääsisäänkäynnin yhteydessä, läntisen siiven ensimmäisessä kerroksessa, sijaitsivat vankilan kanslia odotustiloihin, vahtien huoneet sekä sairastuvat ja lääkärin vastaanotto. Siiven kahdeksankulmisiin huoneisiin oli sijoitettu oikeussali ja kirjasto. Pohjakerrokseen eli maakertaan oli sijoitettu pääasiassa vankilatoiminnan huoltoon liittyviä tiloja kuten pesula-, leipomo-, keittiö- ja vankien kylpytilat, rakennuksen lämmityslaitteille tarvittavat tilat sekä varastoja. Rakennuksessa oli pääsisäänkäynnin lisäksi porrashuoneen ja sellisiiven sisäänkäynnit.³⁹

37 Karvonen, 13-14

38 Projekt-Ritning till nytt Läns Fängelse I Uleåborg (1.krs, 2.krs., 3.krs) 15.7.1882 L.I.Lindqvist (KA)

39 Projekt-Ritning till nytt Läns Fängelse I Uleåborg (kellari, 1.krs) 15.7.1882 L.I.Lindqvist (KA)

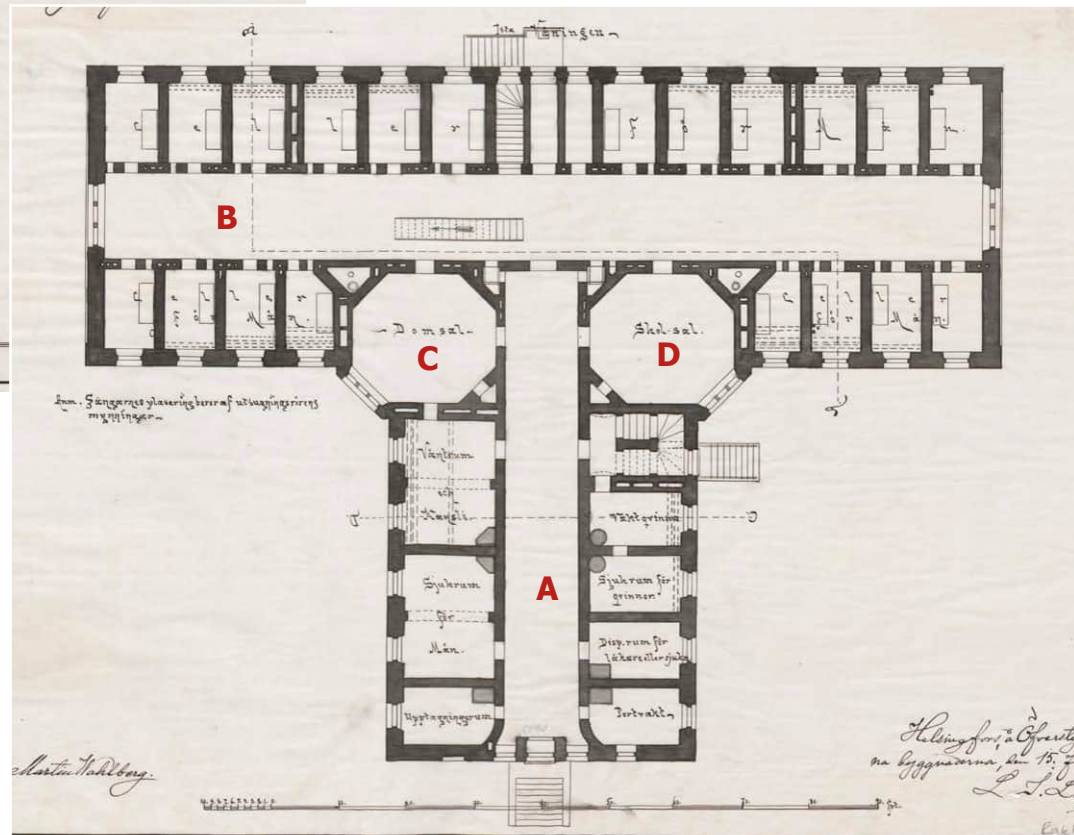
3

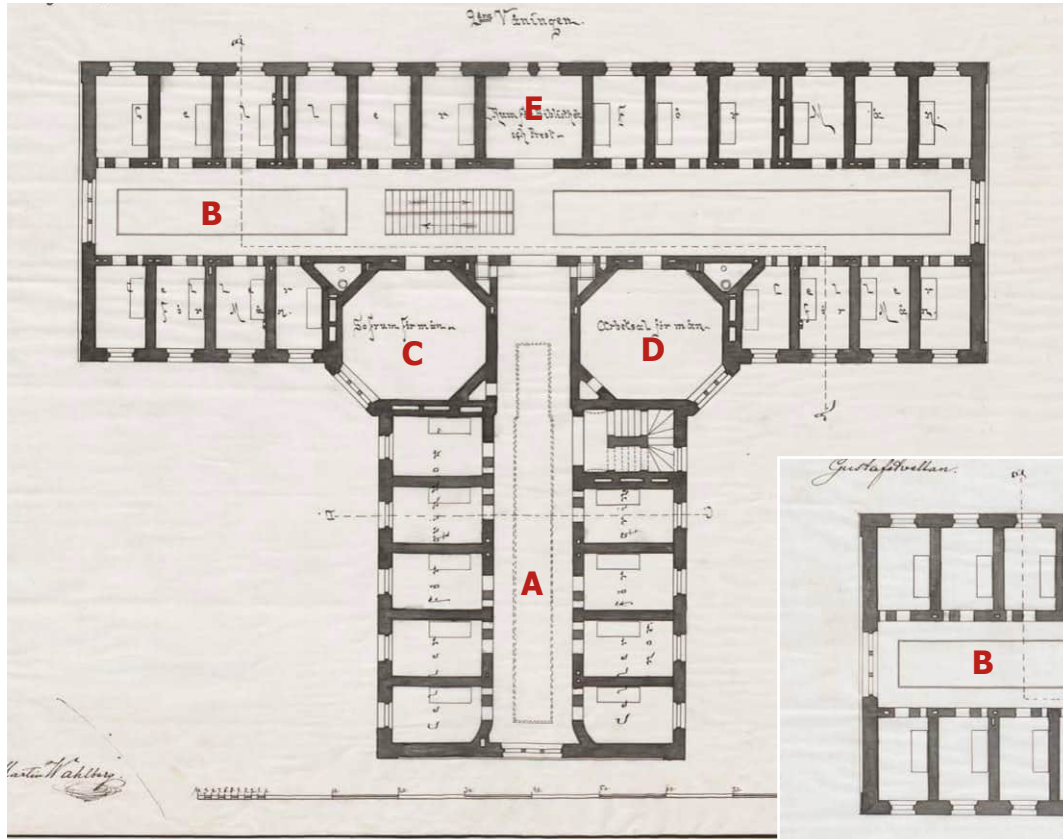

Oulun uuden lääninvankilan pohjapiirustus, kellari, allekirjoitus 15.7.1882 L.I.Lindqvist (KA).

- A = lämmityslaitte
- B = varasto, kellari
- C = keittiö, leivintupa
- D = pesuhuone
- E = pyykkihuolto

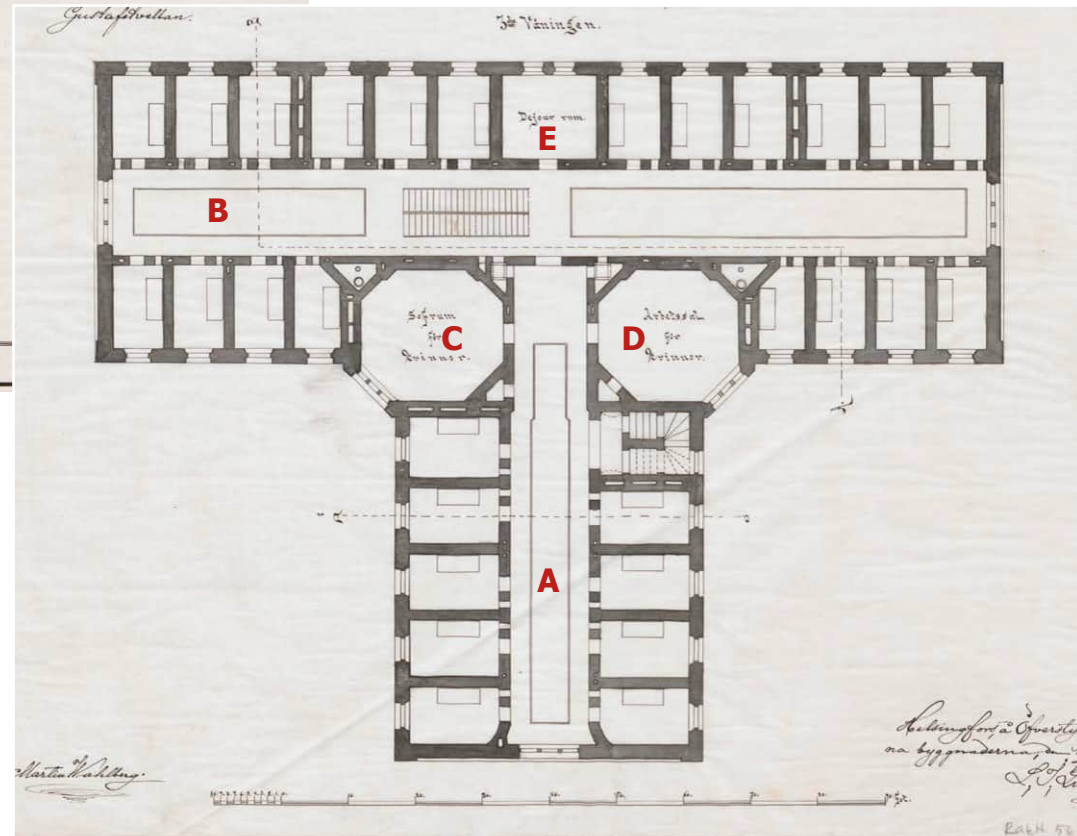
Oulun uuden lääninvankilan pohjapiirustus, 1.kerros, allekirjoitus 15.7.1882 L.I.Lindqvist (KA).
 A = taloussiipi, jossa kanslia, vankien vastaanotto ja sairaanhoito, vahtien tilat
 B = sellisiipi miesvangeille
 C = oikeussali
 D = koulusali.

Oulun uuden lääninvankilan pohjapiirustus, 2.kerros, allekirjoitus 15.7.1882 L.I.Lindqvist (KA).

- A = sellisiipi naisvangeille
- B = sellisiipi miesvangeille
- C = yhteisselli miesvangeille (nukkumasali)
- D = työsalie miehille
- E = kirjasto ja tila papille

Oulun uuden lääninvankilan pohjapiirustus, 3.kerros, allekirjoitus 15.7.1882 L.I.Lindqvist (KA).

- A = sellisiipi naisvangeille
- B = sellisiipi miesvangeille
- C = yhteisselli naisvangeille (nukkumasali)
- D = työsalie naisille
- E = päivystys

3
Oulun uuden lääninvankilan leikkauspiirustukset A-B ja C-D, allekirjoitus 15.7.1882
L.I.Lindqvist (KA).

Rakenteet

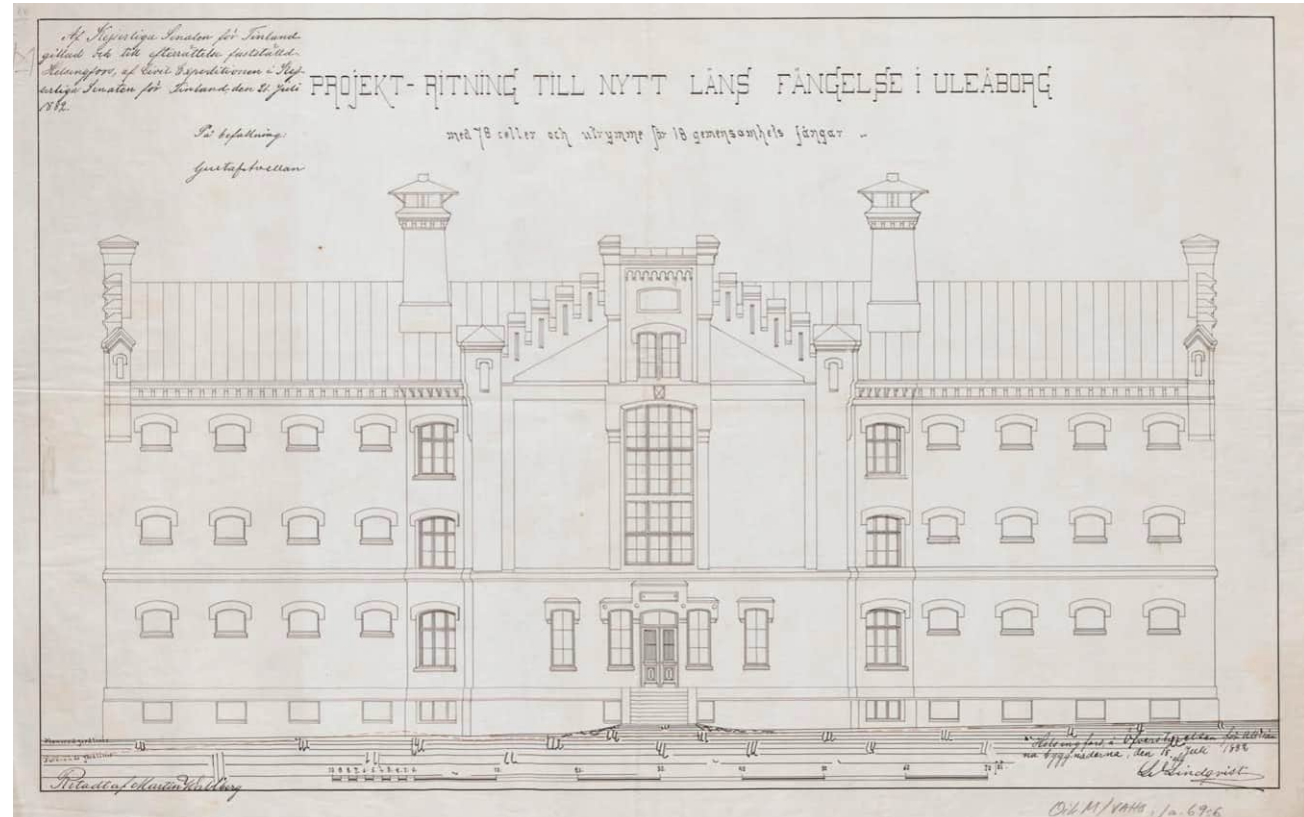
Rakennuksen perustukset, kivijalat, perusmuurit ja ulkoportaat on tehty säännöllisistä kiilatuista luonnonkiviharkoista. Kantavat ulko- ja väliseinä-rakenteet on muurattu poltetusta tiilestä, urakka-asiakirjojen mukaan 25% tiilistä tuli olla "rautapoltettuja".

Kellarikerroksen (nk. maakerran) keskikäytävien välipohjarakenne on laakea kaksinkertainen tynnyriholvi, tällä rakenteella oli erityinen tehtävä ilmalämmityksen osana. Osassa kellarikerroksen tiloja on vastaava rakenne, osassa on yksinkertaiset tynnyriholvit. Suurimmissa pohjamuodoltaan

8-kulmaisissa tiloissa on kappaholvit. Myös sellisiipien keskikäytävissä on tiilestä muurattu tynnyriholvit. Selliosastojen välipohjat ja galleriakäytävät olivat puurakenteisina. Sellien lattiat olivat lautta, katot kalkkirapattuja. Kellarin lattiat olivat todennäköisesti luonnonasfalttia (nk. bitumimastissi). Hallintosiivessä oli paneloituja katto- ja seinäpintoja.

Vesikaton rakenteet ovat käsin veistettyjä. Kattotuolit ovat ruotsalaista tyyppiä, ne on tuettu ulkoseiniin, vaakaorpeen sekä keskeltä pilarein. Urakka-asiakirjojen mukaan rakenteissa käytettiin talvella kaadettua "honkaa". Vesikatteenä oli arkkipelti.

Oulun uuden lääninvankilan julkisivupiirros
länteen, allekirjoitus 15.7.1882 L.I.Lindqvist
(KA)

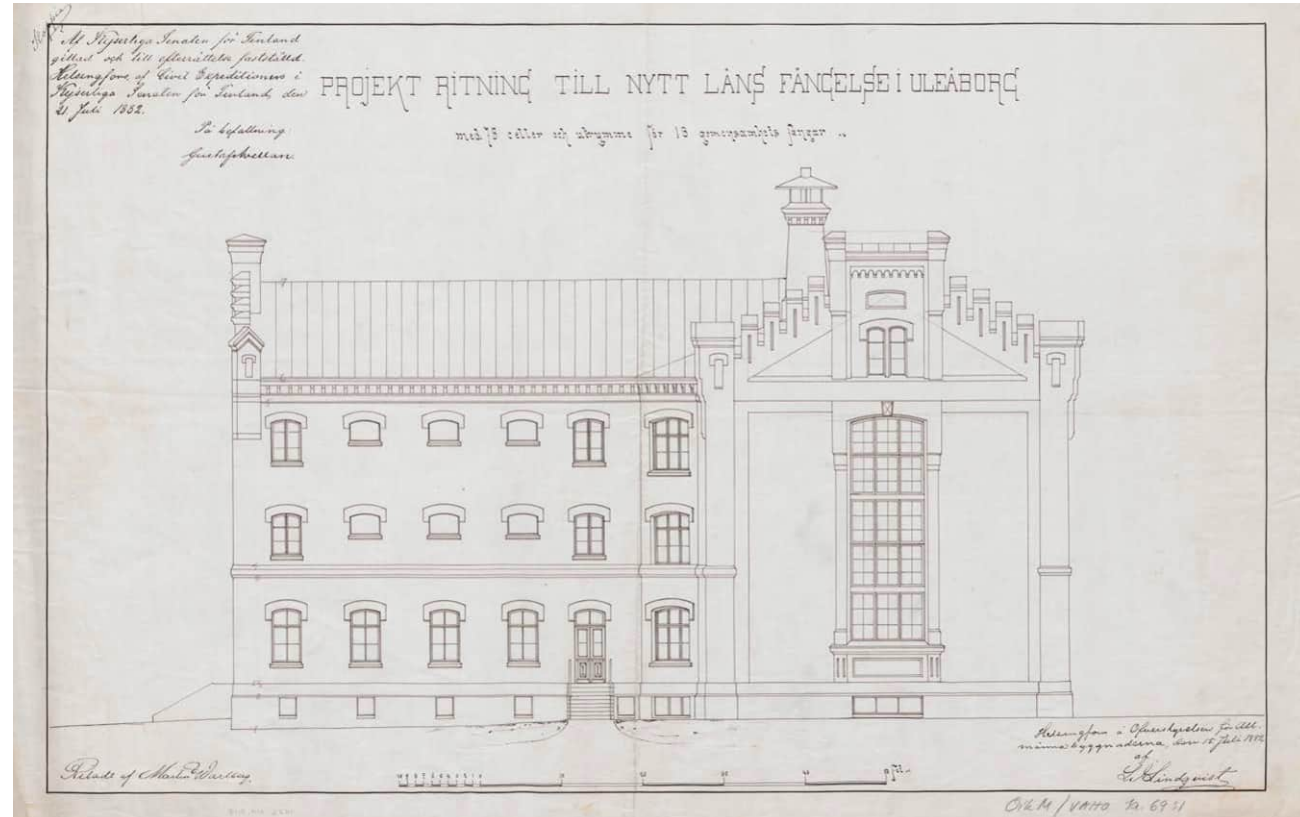

Julkisivut on tehty puhtaaksi muurattuina korkeapoltoisesta tiilestä. Muurauksessa käytettiin "rautapoltettuja" tiiliä ja kalkkilaastia. Kaarevat ikkuna- ja oviaukot ovat holvattuja. Ikkunoiden ulkopuolinen ikkunapenkki on luonnonkiveä. Muuratut räystäät ovat profiloituja.

Puiset ikkunat oli jaettu pieniin ruutuihin. Ulko-ovet ovat puupeiliovia. Pääosassa ikkunoita, vankien käyttämissä tiloissa, on niiden ulkopuoliset neliöraudasta tehdyt kalterit. Päätäjulkisivujen suurissa ikkunoissa on ikkunoiden väliin asennetut kalterit. Hallinnon tilojen ikkunoissa ei ole kaltereita. Kaltereita ei esitetä julkisivupiirroksissa.

Sellinivet tehtiin 1880-luvulla tyyppiirustusten mukaan. Alkuperäiset sellien ovilevyt olivat puurakenteisia ja ne oli vahvistettu koko ovilevyn levyisillä metallilatoilla, joiden päissä oli saranalenkit ja sisäpuolella säpit. Ovet avautuivat selliin päin. Ovilevyn yläosassa oli pyöreä kurkistusreikä, jota peitti kääntyvä metallinen peitelevy.

3 Oulun uuden lääninvankilan julkisivupiirros etelään, allekirjoitus 15.7.1882 L.I.Lindqvist (KA)

Arkkitehtuuri

Uuden vankilarakennuksen keskeisen tilan muodosti pitkä, etelä-pohjois-suuntainen kolmen kerroksen korkuinen sellikäyvä, joka päättyi suuriin ikkunoihin. Siihen liittyvä lyhyempi käytävä oli kaksi kerrosta korkea. Luonnonvalolla oli vankilassa tiloja voimakkaasti jäsentävä vaikutus. Pieni-ikkunaiset hämävät sellit avautuivat valoisiin galleriakäytäviin. Päätyikkunoiden lisäksi suuremmat ikkunat suunniteltiin rakennuksen sisänurkissa sijaitseviin kahdeksankulmائيin huoneisiin.

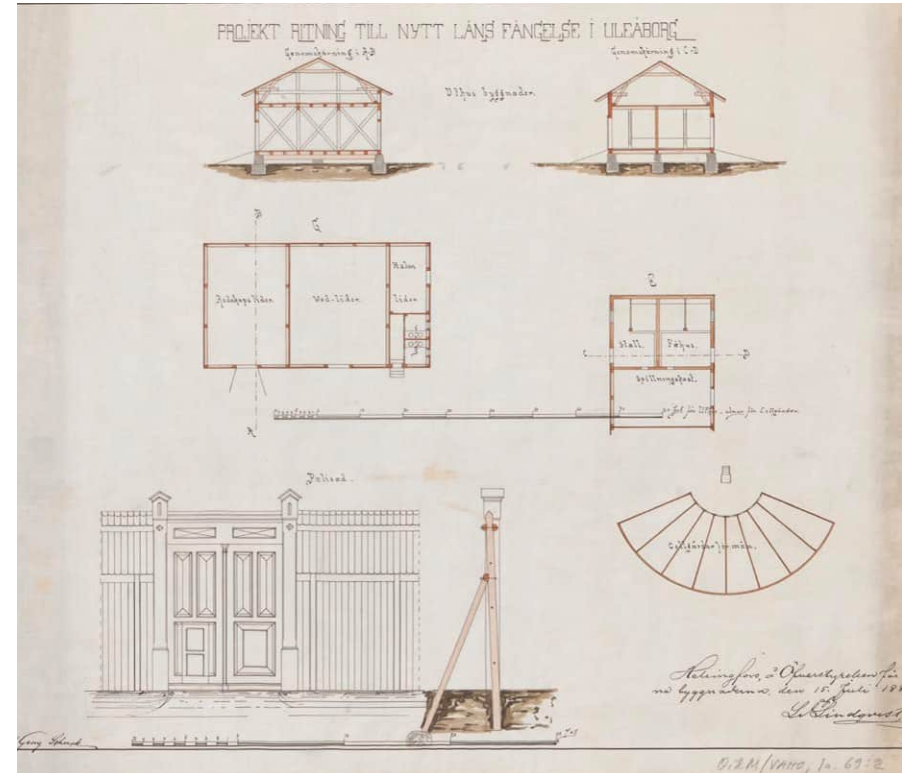
Julkisivujen tiiliarkkitehtuuria leimaa pitkien julkisivujen pienet sellin-

ikkunat, koristeelliset päätyjulkisivut korkeine ikkunoineen sekä suuret tiiliipiiput. Julkisivut ovat pääosin sileät. Räystäiden alla on voimakkaat profiloinnit, lisäksi julkisivua on jäsennelly yksinkertaisin vaakaprofiilein. Pitkiä julkisivuja yhdistää vaakalista. Päätyjulkisivuja hallitsee koristeellinen porrastettu räystääslinja. Julkisivujen yksityiskohdissa oli piirteitä rakennusajalle tyypillisistä historiallisista lainoista.

Talotekniikka

Rakennus varustettiin 1880-luvulla vesikiertoisella keskuslämmityksellä, lisäksi hallinnon tiloissa oli perinteinen uunilämmitys. Sellien ulkoseinille asennettiin vesikiertoiset patterit. Lämmintä vettä tuottava järjestelmä oli matalapaineinen eli lämmön kierto verkossa perustui painovoimaiseen, lämpötilaerojen aiheuttamaan kiertoon. Kellarikerroksen pääkäytävän varrella sijaitseviin avoimiin tiloihin sijoitettiin kaksi suurta, haloilla lämmitettävää keskuslämmityslaitetta, joiden savukaasut johdettiin lattian alla rakennuksen keskellä sijaitsevien massiivisten muurattujen piippujen sisälle. Muuratusta rakenteesta erilliset savuhormit lämmittivät piippuja parantaen ilmanvaihtoa. Kellarin holvatussa katossa johdettiin mahdollisesti esilämmitettyä ilmaa rakennuksen keskusmuureissa sijaitseviin pystykanaviin ja sieltä selleihin. Väliseinissä oli myös pystykanavia ilman poistoon. Aineistoon kuuluvista asiakirjoista ei käy selvästi ilmi lämmitys- ja ilmanvaihdon järjestelyjen kokonaisuus.⁴⁰

Kellarikerrokseen asennettiin rakennusvaiheessa vesijohdot ja rakennettiin viemärit. Käymälätoiminnan järjestäminen oli eräs yksinäissellivankiloiden vaikeista kysymyksistä. Oulun vankilan selleissä oli ilmanvaihtohormilla varustettu käymäläistuim, jonka sisällä oli peltinen astia. Näiden huolto-maalauksista on mainintoja vankilan vuosikorjausasiakirjoissa. Rakennus varustettiin myös hissillä. Vankilassa oli aluksi vain öljylamput. Vankilan sähköistäminen aloitettiin 1910-luvun puolivälissä.

Oulun uuden lääninvankilan puisen piiriaidan, vankien ulkoilupiha-aitausten sekä kahden ulkorakennuksen piirustukset, allekirjoitus 15.6.1882 L.I.Lindqvist. (KA)

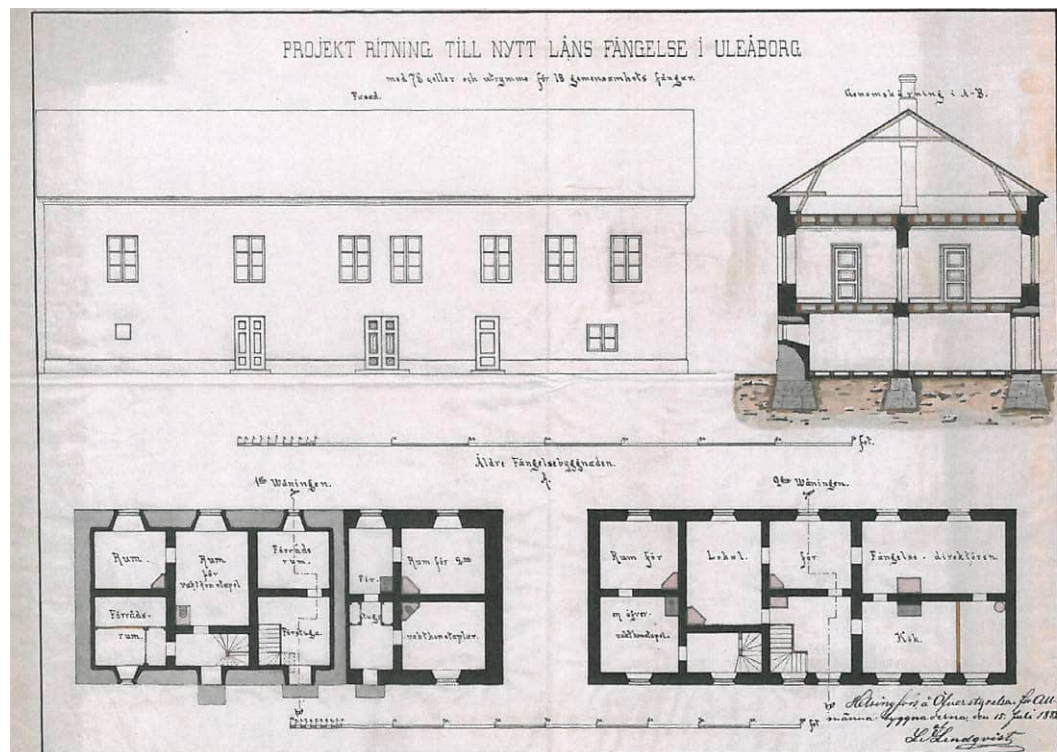
Vankilarakennus ympäröitiin heti pystyhirsistä rakennetulla piiriaidalla, joka oli pohjamuodoltaan nelikulmainen. Vankilaan avautuva portti peiliparioivineen oli huolellisesti suunniteltu. Piiriaidan sisäpuolella oli puurakenteisia vaatimattomia talousrakennuksia⁴¹. Viipurin vankilaa ympäröi lähes identtinen aita portteineen⁴².

40 Projekt-Ritning till nytt läns fängelse I Uleåborg, källarvåningen, 15.7.1882 piirt. Martin Wahlberg, allekirj. L.I.Lindqvist (KA).

41 Projekt-Ritning till nytt Läns Fängelse I Uleåborg (ulkorakennukset, aita, ulkoilupiha)15.7.1882 piirt. Georg Schreck, allekirj. L.I.Lindqvist (KA).

42 Marttinen 2006, kansikuva (Vankilamuseo).

Vanhan kivirakenteisen vankilarakennuksen muutossuunnitelma asuinrakennukseksi. Pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustus, allekirjoitus L.I.Lindqvist 15.7.1882 (KA).

3.4. Vanhojen vankilarakennusten muutostyöt

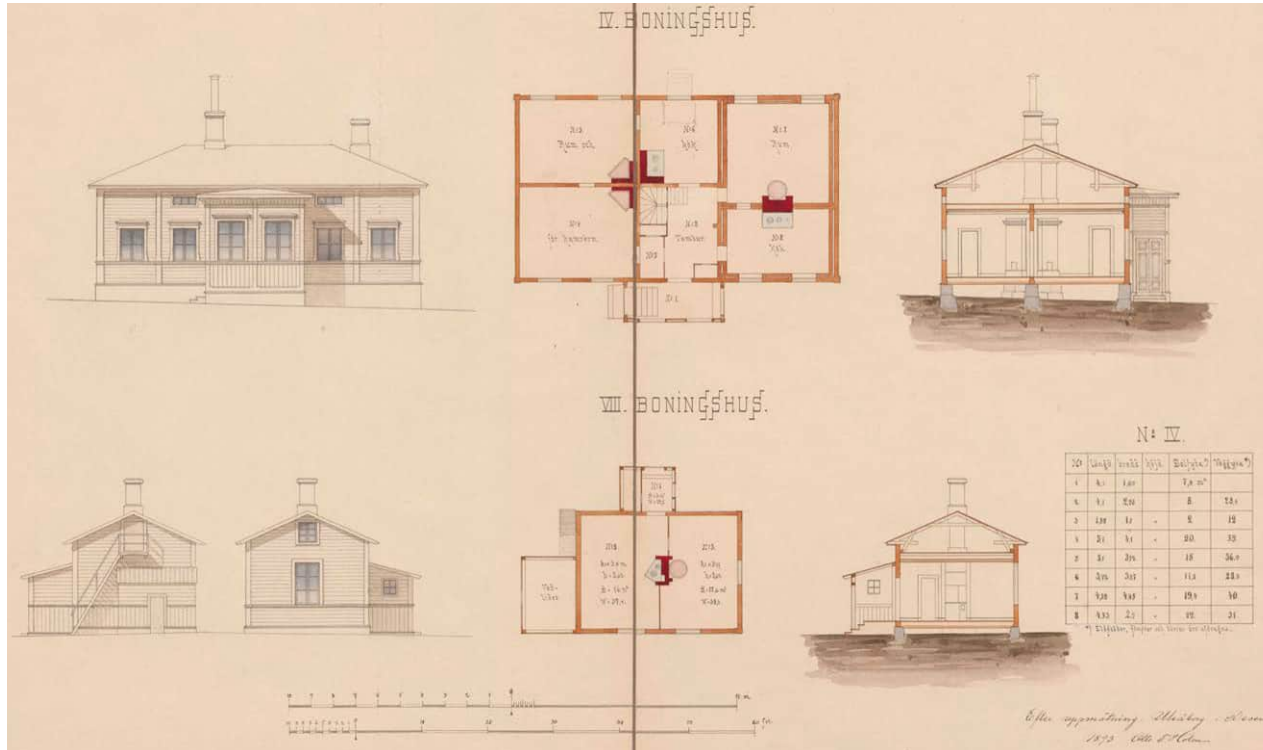
Vanhan vankilarakennuksen (nk. Oxenstiernan talon) ja lääninputkan muutostyöt vankilan virkailijoiden asuinrakennukseksi suunniteltiin samanaikaisesti vankilarakennuksen kanssa. Rakennuksissa oli jo aiemmin vankitilojen lisäksi asuinhuoneita vankilan virkailijoille. Suunnitelmat laati arkkitehti L.I.Lindqvist. Vankilana toimineeseen kivitaloon tehtiin kolme pienempää asuntoa vahtimestareille ja yksi suuri asunto pääasiassa toiseen kerrokseen vankilan johtajalle. Asuntoihin oli omat sisäänkäynnit, johtajan asunon eteistila portaineen oli ensimmäisessä kerroksessa. Uusi käyttötarkoitus sovitettiin vanhaan huonejakoon. Toiseen kerrokseen tehtiin uusia ikkunoita, osaa ikkunoista suurennettiin. Ensimmäisen kerroksen ikkunoita

oli suurennettu jo vankilakäytön aikana.⁴³

Rakennuksen vanhimman 1770-luvulla rakennetun osan ensimmäinen kerros oli muurattu luonnonkivistä. Toinen kerros ja myöhemmin 1822 rakennettu osa ovat tiilirakenteisia. Rapatut julkisivut ovat 1820-luvulta. Perustukset oli tehty säännöllisissä luonnonkivistä. Ensimmäisen kerroksen puulattiat olivat kivetyn maan varaan rakennettuja ja niitä korjattiin vastaavalla rakenteella. Asuntojen sisäpuoliset työt mm. puisten välipohjien ja sisäpintojen korjaukset jatkuivat usean vuoden ajan.⁴⁴

43 Projekt-Ritning till nytt Läns Fängelse I Uleåborg, äldre fängelsebyggnaden, 15.7.1882 L.I.Lindqvist. (KA)

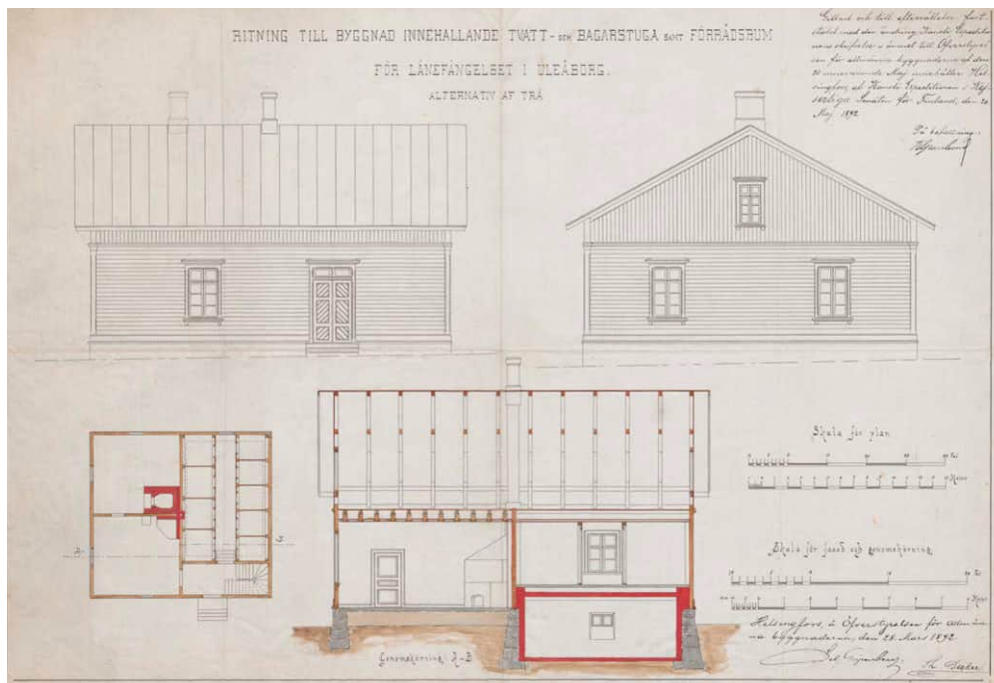
44 Oulun lääninvankilan kustannusarvioita 1870-1888. (OMA); Lilius 2004a, 33.

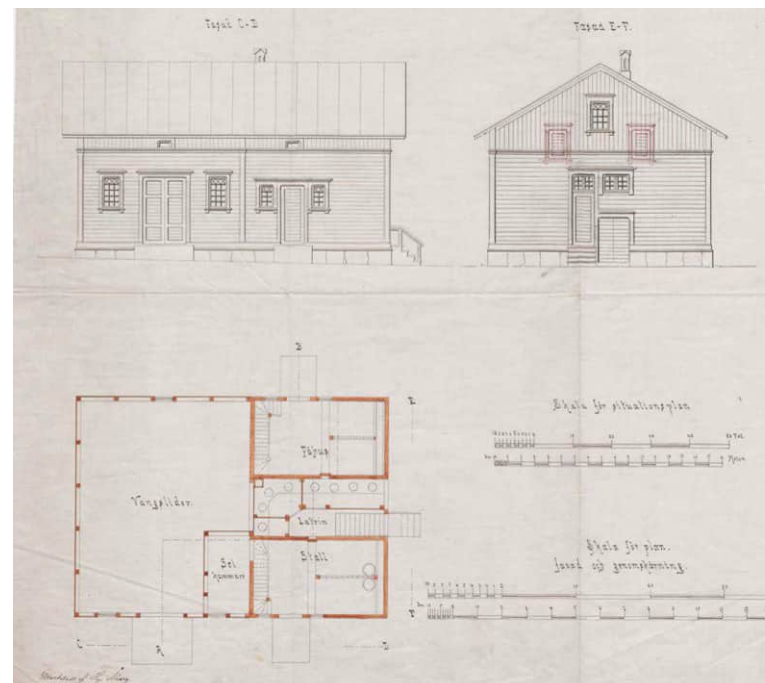
Vankilan kahden asuinrakennuksen mittauspiirustus. Toinen rakennus on entinen lääninputka, toinen rakennus on kahden huoneen asuinrakennus. Rakennusten pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset, allekirjoitus Otto F.Holm 1893 (KA).

Hirsirakenteinen aiemmin lääninputkana toiminut rakennus jaettiin kahdeksi asunnoksi vankilan virkailijoille. Entisistä vanginvartijoiden huoneista muodostettiin kamreerin asunto. Vanhoihin vankihuoneisiin, joissa oli kaksoishirsiseinät, muodostettiin huoneen ja keittiön asunto. Asunnoilla oli yhteinen sisäänkäynti. Uusi käyttötarkoitus sovitettiin vanhaan huonejakkoon. Vankilan edustalla sijainnut pieni hirsirakennus kunnostettiin kahden huoneen asuinrakennukseksi naisvartijoille. Korjaustyöt käsivät pintarakenteiden ja uunien korjauksia. Molempiin rakennuksiin tehtiin lisäksi uusi öljymaalein maalattava ulkovooraus.⁴⁵

45 Ritning till länsfängelse. Pl. IX. Efter uppmätning, december 1893 Otto.F.Holm. (KA); Oulun lääninvankilan kustannusarvioita 1870-1910 (OMA)

Oulun lääninvankilan pesu- ja leivintuparakennus (002), pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset, allekirjoitus 28.3.1892 Seb.Gripenberg, Th.Decker (KA).

Oulun lääninvankilan talousrakennus (017), pohja- ja julkisivupiirustukset, allekirjoitus 28.3.1893 Seb.Gripenberg, Th.Decker (KA). Rakennuksessa on vaunuvaja, suolakamari, eläinsuoja, käymälät ja talli. (KA)

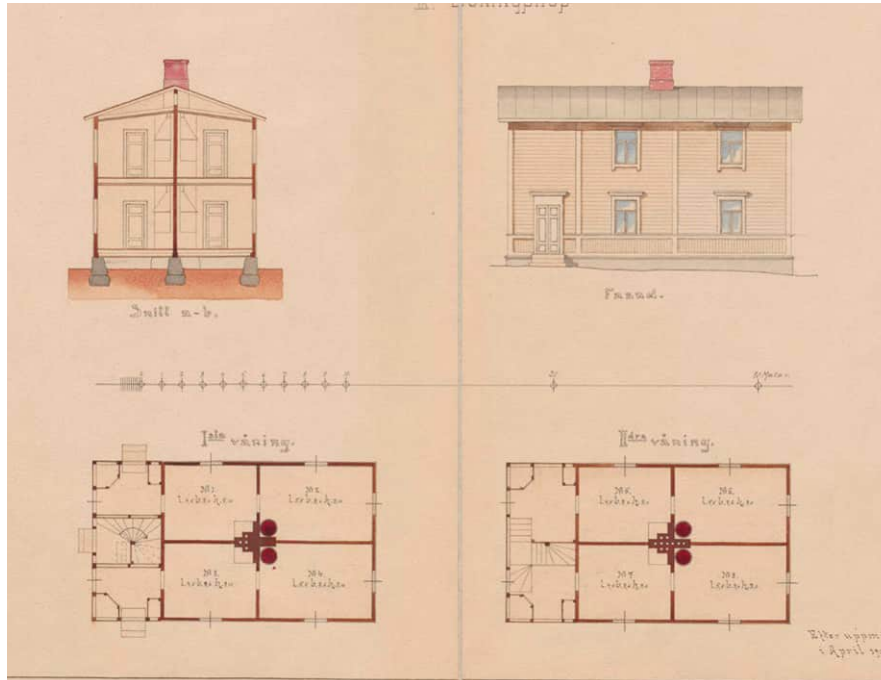
3.5. Muurin ulkopuoliset rakennukset

Vankilamuurin ulkopuolelle rakennettiin 1893 hyväksytyjen suunnitelmien mukaan hirsirakenteinen pesutupa- ja leipomorakennus (002) sekä puurakenteinen talousrakennus (017), molempien suunnitelmat allekirjoittivat arkkitehdit Sebastian Gripenberg ja Theodor Decker. Pesutupa- ja leipomorakennuksesta laadittiin kaksi vaihtoehtoista suunnitelmaa kivi- tai puurakenteisena. Näistä senaatti hyväksyi puurakenteisen. Rakennuksessa oli pesutuvan ja leipomohuoneen lisäksi varastoja sekä osittainen kellari. Rakennuksen perustukset muurattiin säännöllisistä luonnonkiviharkoista, kellarin katossa oli kappaholvit. Piirustuksen mukaan pesutuvan ja lei-

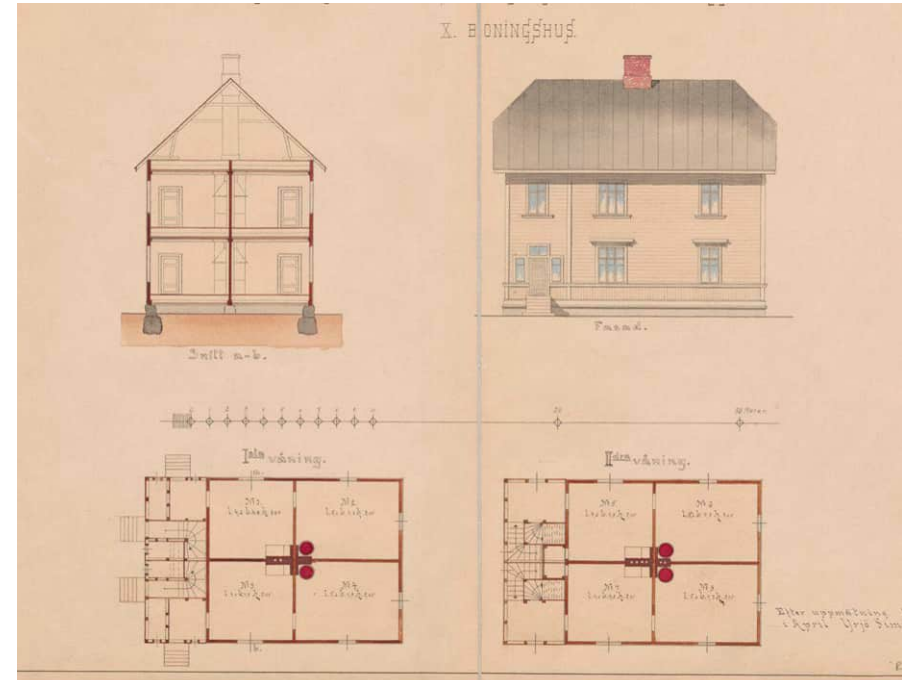
vintuvan lattia oli maanvarainen kivilattia. Talousrakennuksessa (017) oli vaunuvaja, talli, navetta, käymälät ja varastoja. Rakennus oli piirustusten mukaan osin rankarakenteinen. ⁴⁶

Vanginvartijoiden käyttöön valmistui 1900-1906 välisenä aikana kaksi kakikerroksista, pääosin hirsirakenteista asuinrakennusta (006, 007). Molemmista asuinrakennuksista on laadittu 1906 päivättyjä mittauspiirustuksia. Molemmissa rakennuksissa oli neljä kahden huoneen asuntoa.

⁴⁶ Rittning till byggnad innehållande tvätt- och bagarstuga samt förråd för länefängelset i Uleåborg, alternativ af trä. 28.3.1892 Sebastian Gripenberg, TH.Decker. (OMA)

Mittauspiirustus kaksikerroksisesta asuinrakennuksesta (006). Rakennuksen pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustus, allekirjoitus Yrjö Similä 1906 (KA).

Mittauspiirustus kaksikerroksisesta asuinrakennuksesta (007). Rakennuksen pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustus, allekirjoitus Yrjö Similä (KA).

Vanhempi rakennuksista (006, aiemmin IX) korjattiin vankilan käyttämättömäksi jääneestä vankilan rakennusaikaisesta pajasta. Entisen pajan korjaus mainitaan jo vankilan vuoden 1899 korjausten kustannusarviossa. Vuoden 1903 kustannusarviossa todetaan lautavuorauksen tekeminen asuinrakennukseen eli entiseen pajaan, jonka vankila oli sisustanut vartijoiden asunnoiksi. Seuraavana vuonna mainitaan tulisijojen vuosittainen kunnostus (kahdeksan tulisijaa), neljän keittiön lattioiden korjauksia (mm. linoleum-maton asennukset) sekä ikkunoiden maalaus.⁴⁷

47 Oulun lääninvankilan korjaustöiden kustannusarvot 1899-1903 ; Ritning till länefängelset i Uleåbor, boningshus X, IX (mittauspiirustus) 1906 Yrjö Similä (KA).

Toinen kaksikerroksinen asuinrakennus (007, aiemmin X) valmistui vuoteen 1906 mennessä. Vuoden 1908 kustannusarviossa mainitaan uudemman asuinrakennuksen ulkoseinien vuoraus sekä mm. vanhojen seinäpaperien pingottaminen ja tapetointi sisätiloissa.⁴⁸

Muurin ulkopuolelle rakennettiin pian vankilan valmistuttua kellari sekä jääkellari. Vuonna 1906 rakennettiin uusi betonirakenteinen sikala (016).⁴⁹

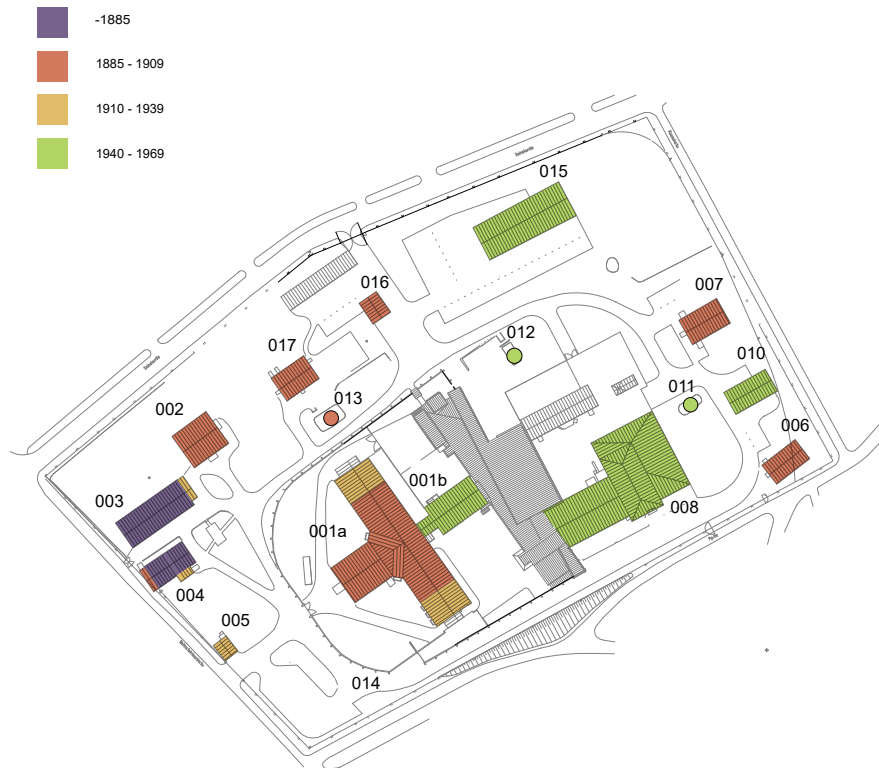
48 Kustannusarvio uudemman vartijainasuinrakennuksen X laudoittamista ja kuntoon panemista varten Oulun lääninvankilassa Oulussa. 29.11.1907 (KA)

49 Karvonen 1985, 16.

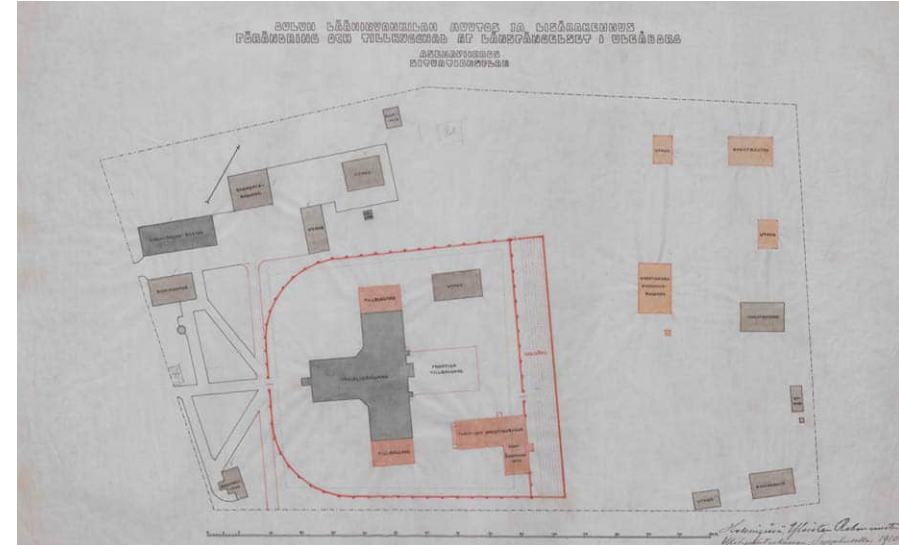

Lääninvankilan apulaisjohtajan
ja saarnaajan asuinrakennus
1950-luvulla.
KUVA Unto Laukka.PPM.

4. TOINEN RAKENNUSVAIHE 1910-1940-luvut ja 1950-1960-luvut

Rakennusten sijoittuminen ja rakennusvaiheiden ajoitus.
KUVA: arkikitehdit MV oy.

Oulun vankilan alue ja siihen 1910-luvulla suunnitellut rakennukset. Asemapiirros 1910, allekirjoitus Hugo Lindberg. Yleisten rakennusten ylihallitus. KA.

4.1. Vankilan varhaiset laajennushankkeet

Vankeinhoitohallitus pyysi 1909 Yleisten rakennusten ylihallitukselta piirustuksia ja kustannusarviota Oulun lääninvankilan muutos- ja lisärakennustöistä. Ylihallituksen arkkitehti Hugo Lindberg laati suunnitelmat, jotka käsittivät vankilarakennuksen kahden sellisiiven jatkamisen, uudisrakennuksen höyrykeskukselle, pesulalle ja saunalle sekä asuinrakennuksen neljää perhettä varten talousrakennuksineen. Vankilan ”koppisivustaa” tulisi jatkaa 8 metrillä, näin saataisiin 37 uutta selliä. Kellarikerrokseen saataisiin vankien vastaanottotilat, desinfiointitilat, verstaiteita ja puiden kuivaustilat. Lisäksi tulisi tehdä ”piiraitaus kivistä lahonneen puuaitauksen sijaan”. Uusi aitaus ympäröisi vankilapihan lisäksi vankilalle välttämättömän halkotarhan.⁵⁰

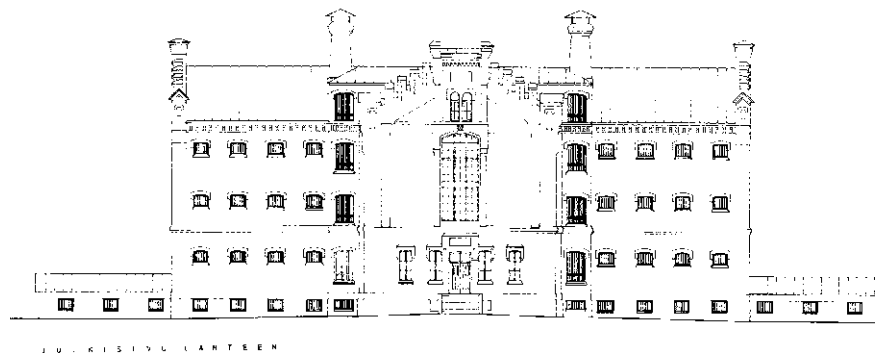
50 Yleisten rakennusten ylihallituksen kertomus vuosilta 1908 -1910 (KA)

Edellä kuvatuista toteutui 1910-luvulla vain piiraita, joka oli tarkoitus rakentaa uudelleen osin puusta. Urakan tarjonneen rakennusmestari Vikkulan aloitteesta se rakennettiin kokonaan betonista. Uusi betonirakennus oli pohjamuodoltaan osin pyörästetty. Lisäksi vankilan ullakolle, rakennuksen kulmauksiin, rakennettiin kaksi kahdeksankulmaista työhuonetta. Katolle puhkaistiin kattolyhdyt työhuoneita valaisemaan. Kellariin tehtiin neljä varmuussellia. Suunnitelmat laadittiin Oulun läänin rakennuskonttorissa 1913, ne allekirjoitti arkkitehti Harald Andersin.⁵¹

Vankilan kellarikerrokseen rakennettiin kaivattua lisätilaa 1930-luvun vaihteessa. Pohjoissiiven päähän tehtiin 1928 yksikerroksinen lisärakennus, johon tuli tilat konepuusepille. Eteläsiiven päähän valmistui 1931 vastaava lisärakennus vankien vastaanottotiloille. Vankien peseytymistiloja parannettiin vuonna 1932, kellarissa sijaiseviin pesutiloihin tehtiin suihkut ja kuivaushuoneet, kerrokseen asennettiin pesupöydät. Lisäksi uusittiin vankilan toimisto- ja taloustiloja. Vankilan pihalle rakennettiin vankien betoniset, viuhkan muotoon rakennetut kävelykopit nk. kakut ja niiden vartiotorni.⁵²

4.2. Uusi itäsiipi

Vankilarakennukseen rakennettiin kaksikerroksinen itäinen siipi 1956 Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston rakennusmestarin Urpo Nummelaan laatiman suunnitelman mukaan. Lisärakennus täydensi vankilan pohjamuodoltaan ristinmuotoiseksi. Lisärakennuksen alakerroksessa oli lämpökeskus, paja ja metallityöhuone, toisessa kerroksessa oli suuri kirkko- ja juhlasali. Rakennus liittyi vanhaan sellirakennukseen porrashuoneen välityksellä.

Julkisivu länteen, 1930-luvun vaihteessa rakennetut lisärakennukset pitkän sellisiven molemmissa päissä. Julkisivupiirustus 1980-luku. SK.

Rakennuksen runko muurattiin paikalla tiilestä, perustukset ja perusmuuri tehtiin betonista, vesikatto oli puurakenteinen. Rapatut julkisivut olivat rakennusajalle tyypillisen pelkistettyjä. Samassa yhteydessä purettiin aidatut yhdenvangin ulkoilupihat. Lisärakennus toteutettiin pääosin vankityönä.⁵³

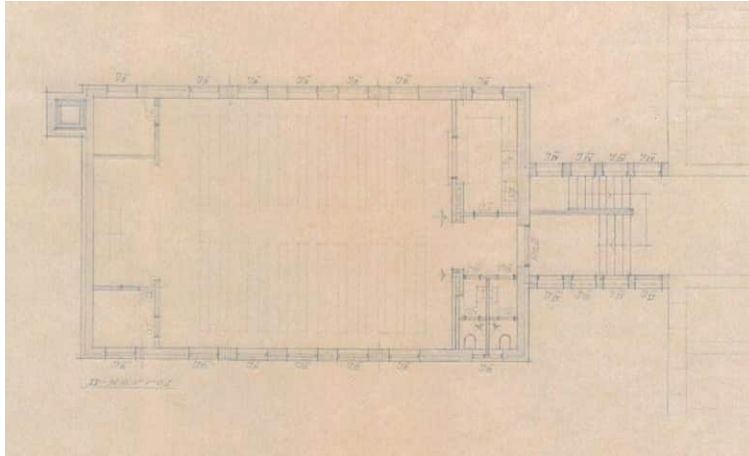
Vankilarakennuksessa tehtiin 1954-55 korjaus- ja muutostöitä kanslia- ja toimistotiloissa sekä naisosastolla. Kellarikerroksen vastaanottotilat, keittiö, sauna ja leipomo sekä miesten osastot ja ullakkotiloja korjattiin 1957-58. Vankilan pihalle rakennettiin 1956 majoitusparakki nk. Lapin lääninvankila, jossa työsiirtoloihin määrätyt miesvangit odottivat lähtöään. Majoitustoiminta päättyi vuonna 1967 ja parakki purettiin.⁵⁴

51 Karvonen 1985, 17; Betonni-piiraita Oulun lääninvankilaa varten, Oulun läänin rakennuskonttori, Elokuussa 1913, Harald Andersin (OMA); Piirustus työhuoneita varten lääninvankilaan Oulussa, ullakkokerros. Oulun lääninrakennuskonttori huhtikuussa 1913, Harald Andersin (OMA)

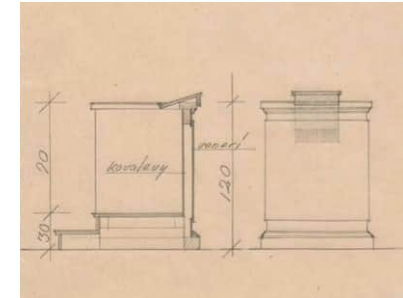
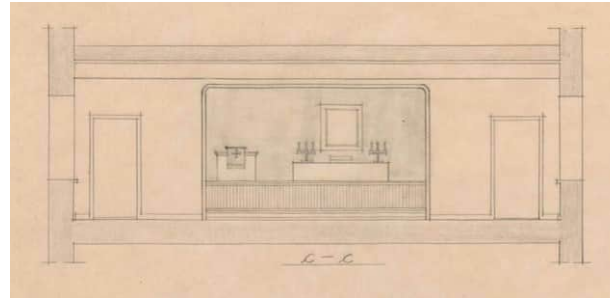
52 Karvonen 1985, 17

53 Karvonen 1985, 18; Oulun lääninvankila, lisärakennus, arkkitehtipiirustukset, Vankeinhoito-osasto 23.4.55 U.N.:la (KA)

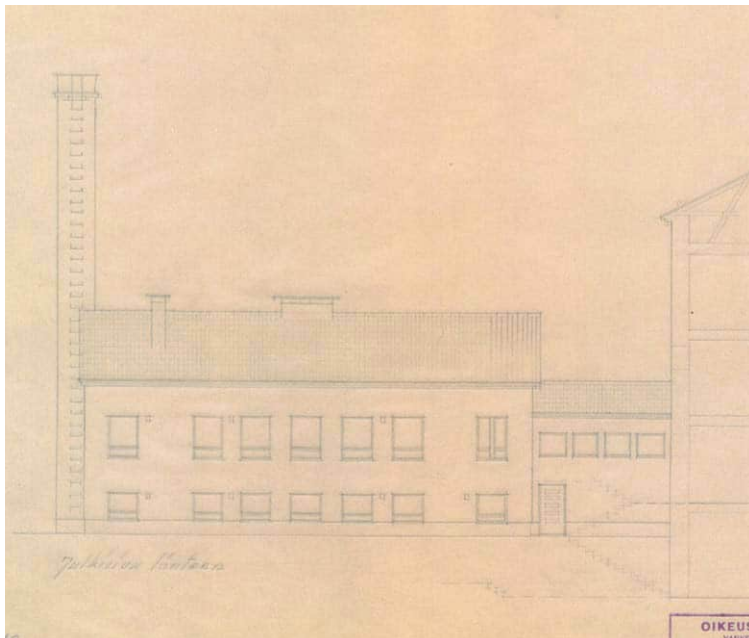
54 Karvonen 1985, 18

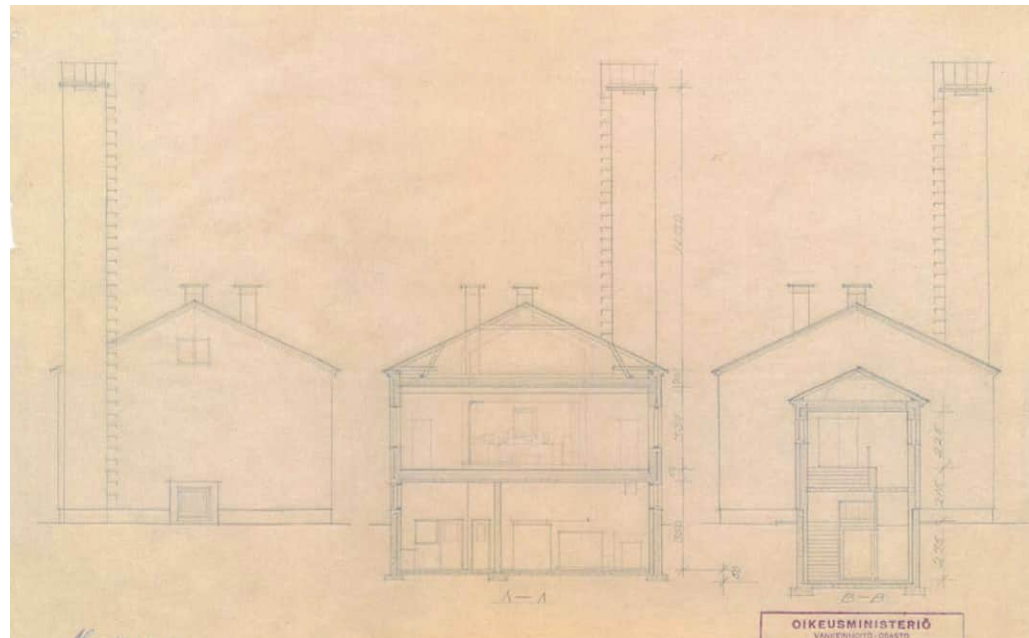
Vankilan lisärakennuksen suunnitelma, 1. kerros pohjapiirustus, allekirjoitus Urpo Nummela 1955, Vankeinhoito-osasto. KA.

Vankilan lisärakennuksen alttarin ja saarnatuolin suunnitelmia, tekijä Urpo Nummela 1955. KA.

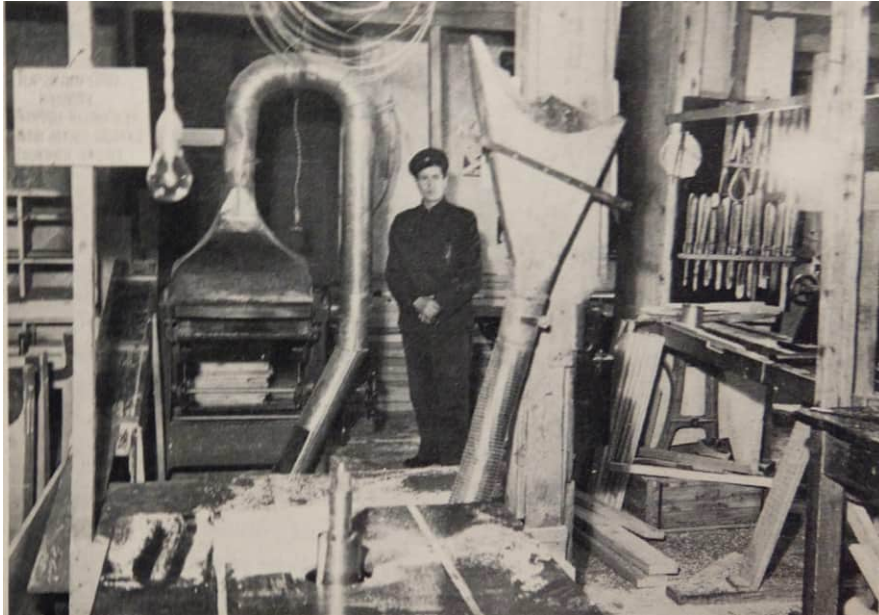

Vankilan lisärakennuksen suunnitelma, julkisivu länteen, allekirjoitus Urpo Nummela 1955, Vankeinhoito-osasto. KA.

Vankilan lisärakennuksen suunnitelma, päätyjulkisivu pohjoiseen ja leikkauspiirustukset, allekirjoitus Urpo Nummela 1955, Vankeinhoito-osasto. KA.

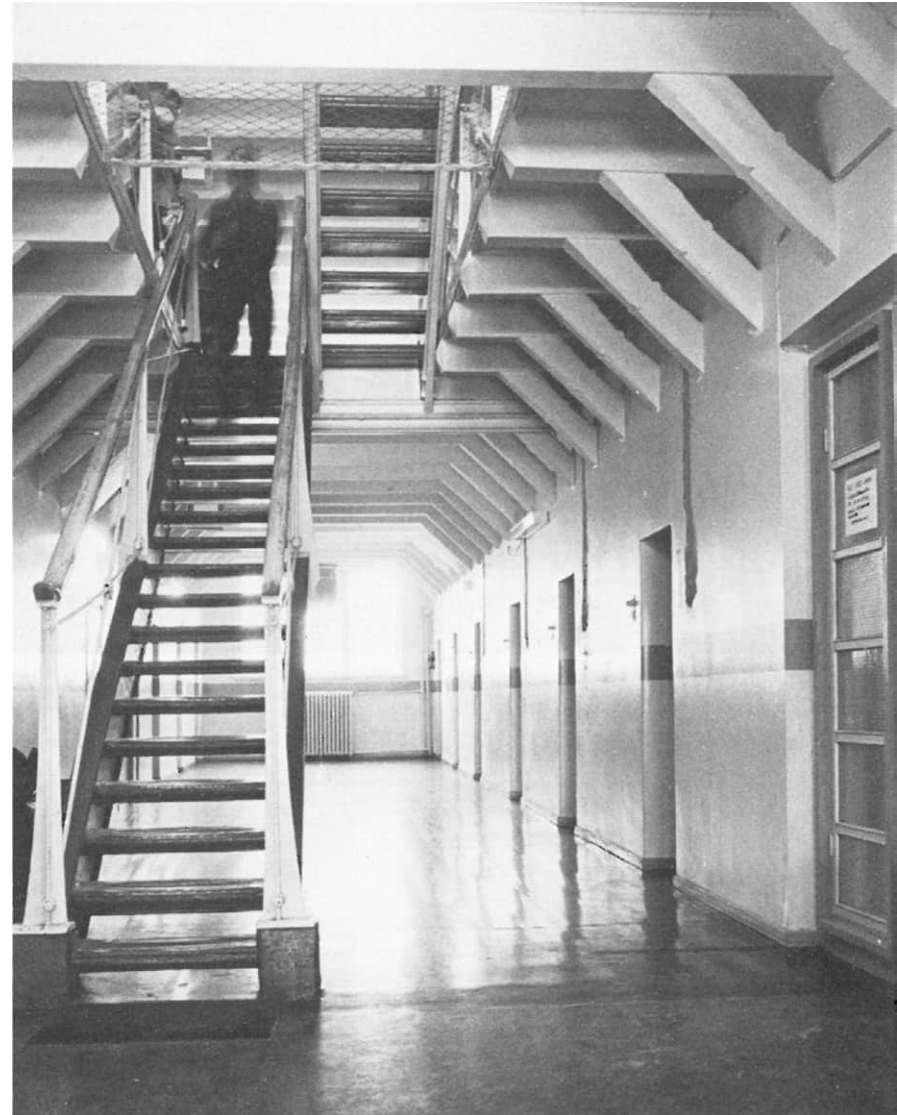
4

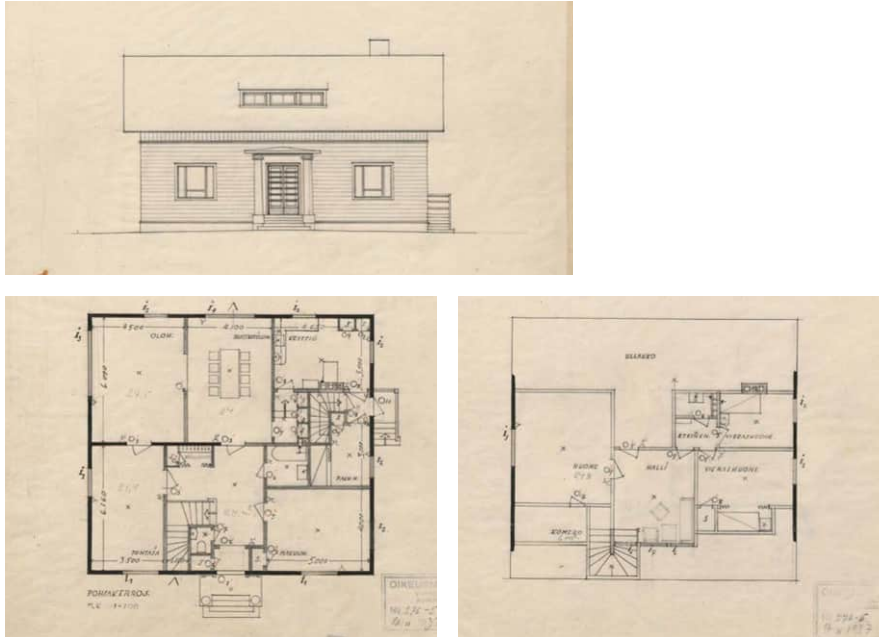
Vankilan puusepänerastas toimi vuoteen 1966 vankilan kellarikerroksessa. Kuva julkaisusta Oulun lääninvankilan historiikki.

Naissellin vaatimaton kalustus kahdelle vangille 1949. Selli oli tarkoitettu yhdelle vangille. Kuva julkaisusta Oulun lääninvankilan historiikki.

Ensimmäisen kerroksen pitkä sellikäytävä ennen 1970-luvun alkua ja sellikerrosten välipohjien umpeen rakentamista. KUVA: Oulun vankilan historiikki, kuvaaja Riku Virtanen.

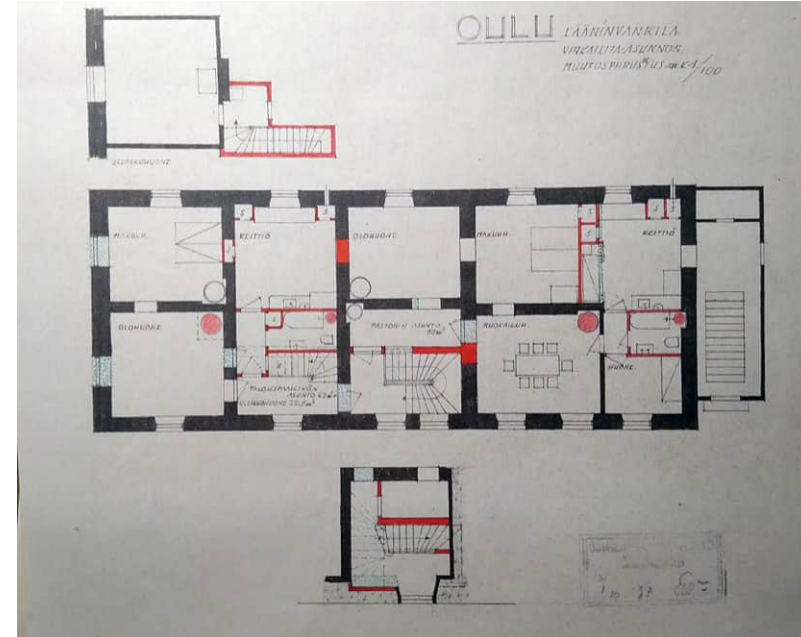

Vankilan talousrakennuksen (002) muutossuunnitelma johtajan asunnoksi, julkisivupiirustus, 1. krs ja 2. krs pohjapiirustukset, allekirjoitus E.W. 1937, Vankeinhoitoasiainosasto. KA.

4.3. Muurin ulkopuolisten rakennusten muutostyöt

Muurin ulkopuolisia rakennuksia peruskorjattiin ja osan käyttötarkoitusta muutettiin Vankeinhoidon viraston arkkitehti Elina Wessmanin 1930-luvun lopulla laatimien suunnitelmien mukaan. Entinen pesutupa- ja leipomorakennus (002) muutettiin vankilan johtajan asuinrakennukseksi. Rakennuksen huonejako muuttui ja lattiat rakennettiin samaan tasoon. Ullakolle tehtiin uusi porraskäytävä ja asuintiloja. Samassa yhteydessä muutettiin 1890-luvulla rakennettu tallirakennus (017) virkailijoiden sauna- ja pesutuparakennukseksi.⁵⁵

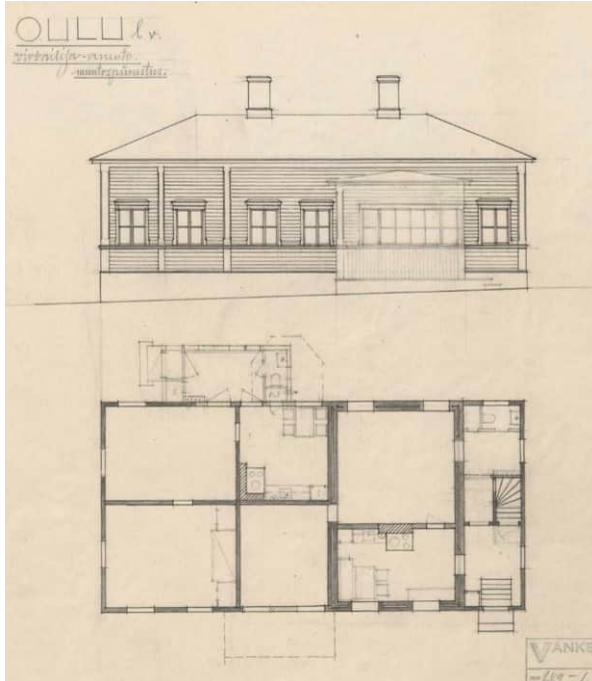
55 Karvonen 1985, 21; Oulun L.V. talousrakennuksen muutos johtajan asunnoksi, arkkitehtipiirustukset, Vankeinhoitoasiainosasto 26.11.37, allekirjoitus E.W. (KA)

Virkailijain asuinrakennuksen (003) toisen kerroksen muutossuunnitelma talouspäällikön ja pastoriin asunnoksi, allekirjoitus E.W. 1937. KA.

Johtajan vanhaan asuinrakennukseen (003) tehtiin huoneistojen muutoksia. Rakennuksen toiseen pätyyn tehtiin puurakenteinen porrashuone. Ullakolle tehtiin uusi asuinhuone. Rakennukseen asennettiin vesikiertoinen keskuslämmitys sekä vesi- ja viemäri. Vesikatolle puhkaistiin kattolyhtyjä. Muutostöistä laadittiin useita vaihtoehtoisia luonnoksia, niiden joukossa on säilynyt vaihtoehto rakennuksen korottamisesta kolmikerroksiseksi.⁵⁶

56 Karvonen 1985, 21; Oulun lääninvankila johtajan ym./virkailija-asunnon muutos- ja lisärakennuspiirustukset (useita luonnoksia), Vankeinhoitoasiainosasto, 1937,1938 allekirjoitus EW. (KA)

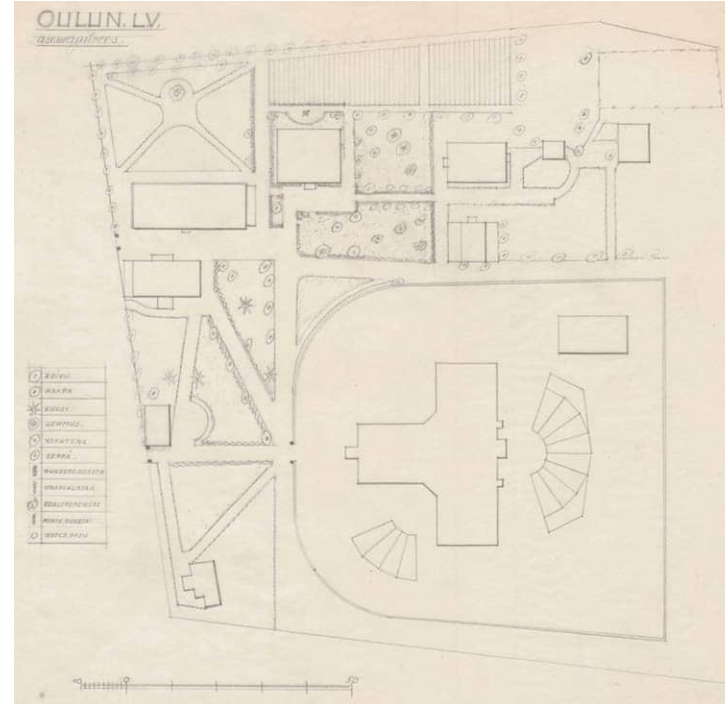

Vankilan virkailijoiden asuinrakennuksen (004) muutossuunnitelma, pohjapiirustus, allekirjoitus E.W. 1938, Vankeinhoitoasiainosasto. KA.

Virkailijoiden asuinrakennus (004) jaettiin kahdeksi huoneistoksi. Asunnoille rakennettiin omat sisäänkäynnit: toinen rakennuksen päätyyn ja toinen uudelle kuistille rakennuksen eteläpuolelle. Samassa yhteydessä purettiin aiempi kuisti. Sisäänkäyntien yhteyteen tehtiin pesuhuoneet, vesi- ja viemäriasennukset uusittiin ja rakennukseen tuli keskuslämmitys.⁵⁷

Wessman laati myös yksityiskohtaisen piha- ja istutussuunnitelman asuinrakennusten ympärille sekä suunnitelman uudesta betonirakenteisesta talouskellarista virkailijoille.

57 Oulun l.v. virkailijan asunto, muutospirustus, Vankeinhoitoasiainosasto 25.1.1939, allekirjoitus E.W. (KA)

Vankilan edustan ja asuinrakennusten pihojen istutussuunnitelma 1930-luvulta. KA.

Vartijoiden kaksikerroksissa asuinrakennuksissa (006 ja 007) tehtiin korjauksia. Rakennuksen (006) yhden huoneen seinässä on seuraavat tekstit "Laitettu uuteen uskoon heinäkuussa v. 1924", "Remontti uudelleen elokuussa 1939", "sama 1959" ja alinna: "toukokuussa 1978". Vastaavia merkintöjä on viereisessä vartijain asuinrakennuksessa. Vuosiluvut tarkoittanevat merkittäviä korjauksia.⁵⁸

Vankilan vanha kivirakenteinen sikala (016) muutettiin autotalliksi 1949.⁵⁹

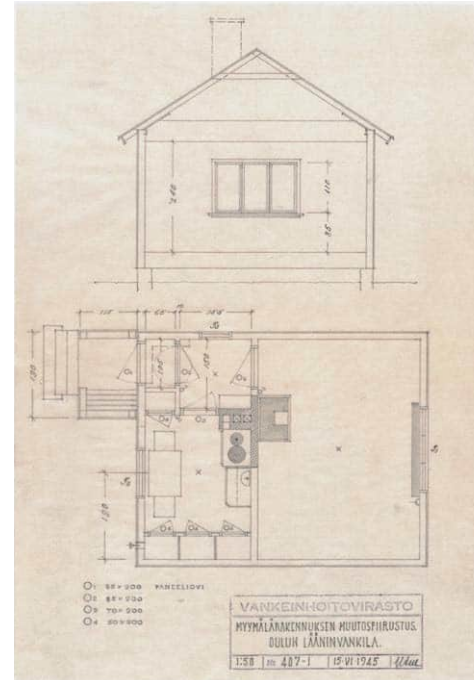
58 Purkutöiden aikainen inventointi, 16.12.2011 Ylimartimo Teija, Pohjois-Pohjanmaan museo (KA)

59 Oulun l.v:n Muutospirustus Sikalasta autotalliksi. 18.7.-49.

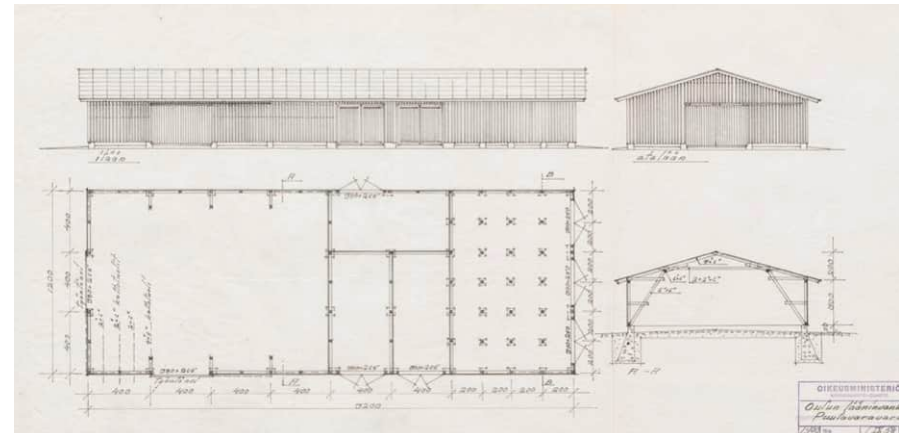
4.4. Uudisrakennuksia

Vankilan muurien ulkopuolelle rakennettiin 1930-50-luvuilla kolme vaatimatonta puurakennusta. Nahkatehtaankadun varrelle ennen vuotta 1932 valmistunut pieni yksikerroksinen myymälärakennus (005) muutettiin 1945 asuinrakennukseksi.⁶⁰

Vankilan pohjoispuolelle rakennettiin 1950-luvun lopussa kylmä rankarakenteinen puutavaravarasto (015) sekä asuinrakennusten talousrakennus (010). Molempien rakennusten suunnitelman laati rakennusmestari Urpo Nummela.⁶¹

Myymälärakennuksen muutossuunnitelma, pohja- ja leikkauspiirustus, allekirjoitus 15.6.1945 Urpo Nummela, Vankeinhoito-osasto. KA.

Puutavaravaraston suunnitelma, pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset, allekirjoitus 1.9.58 Urpo Nummela, Vankeinhoito-osasto. KA.

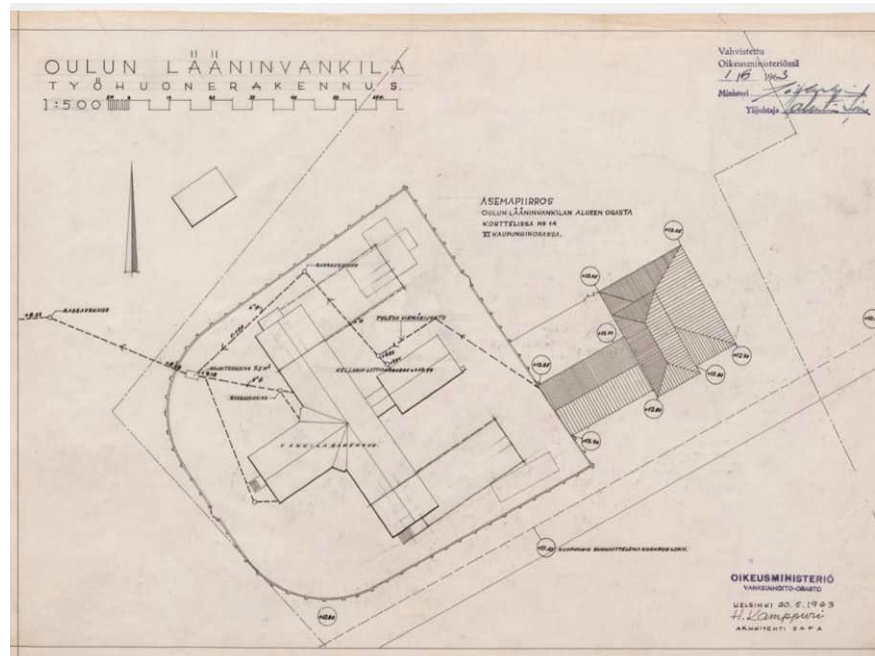
60 Karvonen 1985, 22; Myymälärakennuksen muutospiirustus, Oulun lääninvankila, 15.5.1945 Vankeinhoitovirasto UNla. (KA)

61 Oulun lääninvankila, Puutavaravarasto, 2.9.58 Vankeinhoito-osasto UNla. (KA)

Vankila-alueen 1960-luvun merkittävin rakennushanke oli vankilan muurin ulkopuolelle 1966 valmistunut työhuonerakennus (008), jonka suunnitelmat laati Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston arkkitehti Henno Kamppuri. Rakennus suunniteltiin vankilanmuuriin kiinni ja siihen oli pääsy suoraan vankilan pihalta. Pääsisäänkäynti oli kadun puolelta. Uuteen rakennukseen tuli hyvin koneistettuja työtiloja: puuseppien ja maalareiden työhuoneet, kirjansitomo sekä metallipaja. Lisäksi rakennuksessa oli vankitöiden myymälä. Pääosin kaivamattomaan kellariin tehtiin väestönsuoja. Rakennuksen perustukset ja kantavat rakenteet tehtiin teräsbetonista, samoin ala-, väli- ja yläpohjat. Muurattuja tiilijulkisivuja hallitsevat suuret nauhamaiset ruutuikkunat. Rakennus on osittain kaksikerroksinen, vesikatot ovat loivasti aumattuja. ⁶²

Työhuonerakennuksen viereen rakennettiin purusiilo. Muurin ulkopuolelle rakennettiin lisäksi väliaikaisella luvalla puurakenteinen varasto.

Vankilan alueella oli 1970-luvun vaihteessa edelleen virkailijoiden asuntojen ja vankilan kasvimaita. Aluetta 1930-luvulta ympäröinyt puurakenteinen aita uusittiin 1950-luvulla teräsverkkoaidaksi, jossa oli liuskekivillä verhoillut portinpielet (neljä porttia).

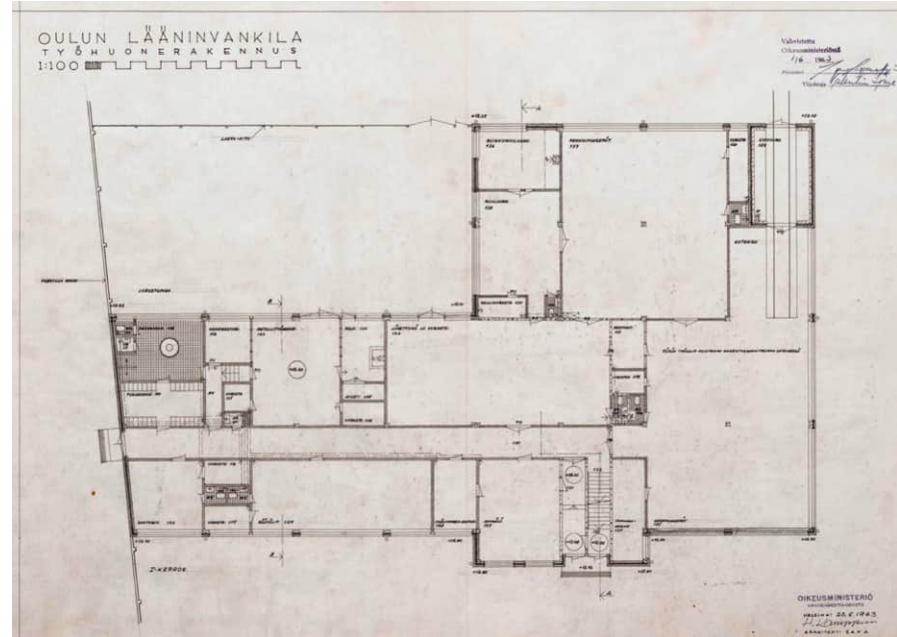

Työhuonerakennuksen asemapiirroksessa näkyy kaksi vankilan lisärakennushanketta, itäinen siipi ja suuri työhuonerakennus. Piirustukseen on myöhemmin luonnosteltu vankilarakennuksen laajennusta. Piirustuksen allekirjoitus H. Kamppuri 30.5.1963, Vankeinhoito-osasto. KA.

62 Karvonen 1985, 53, Oulun lääninvankila työhuonerakennus, arkkitehtipiirustukset, 30.5.1963 Vankeinhoito-osasto H.Kamppuri (KA).

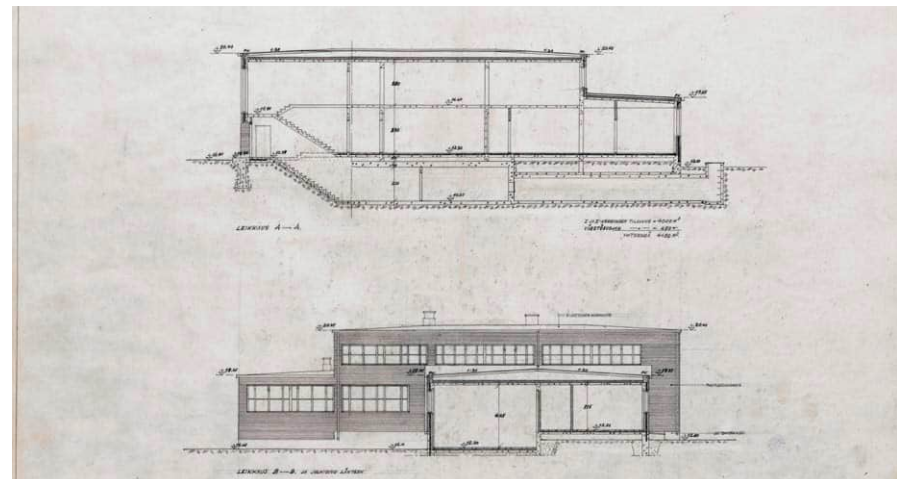
Oulun lääninvankilan työhuonerakennus, perspektiivipiirustus, allekirjoitus Henno Kamppuri Vankeinhoito-osasto. KA.

Oulun lääninvankilan työhuonerakennus, pohjapiirustus 1.krs, allekirjoitus Henno Kamppuri 30.5.1963 Vankeinhoito-osasto. KA.

Työhuonerakennus kuvattuna 1980-luvulla. KUVA: Rikosseuraamusvirasto.

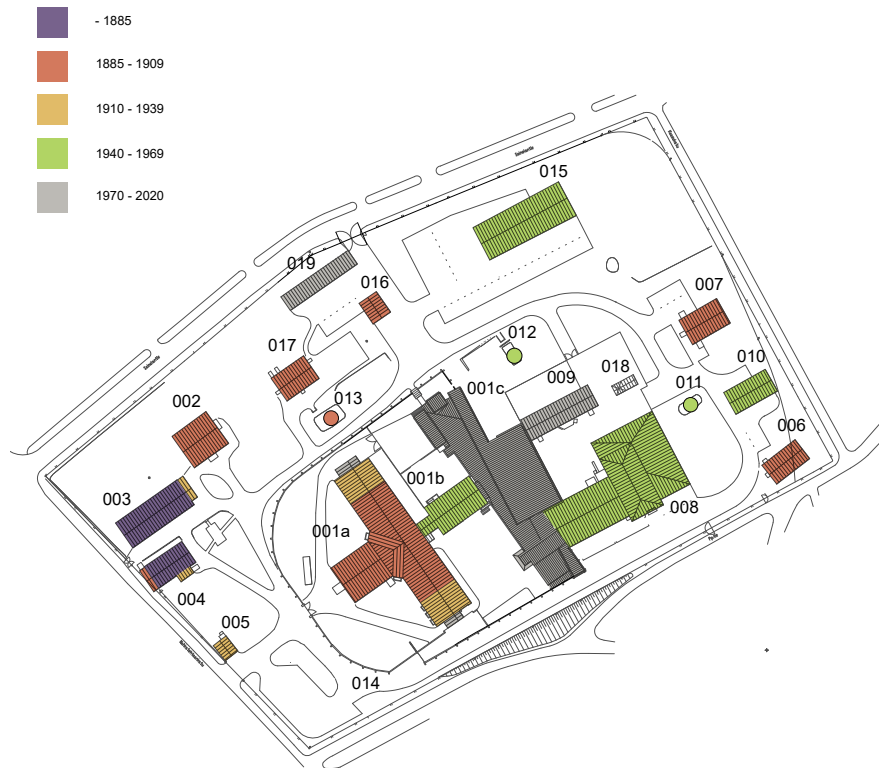

Oulun lääninvankilan työhuonerakennus, leikkauspiirustukset, allekirjoitus Henno Kamppuri 30.5.1963 Vankeinhoito-osasto. KA.

Vankilarakennus vuonna 1994 ennen peruskorjaushankkeen aloitusta, taustalla työhuonerakennus ja varastoparaki sekä purusiilo. KUVA: Oulun vankila.

5. KOLMAS RAKENNUSVAIHE 1970 JÄLKEEN

Rakennusten sijoittuminen ja rakennusvaiheiden ajoitus.
KUVA: arkikitehdit MV oy.

5.1. Vankilarakennus uudistuu

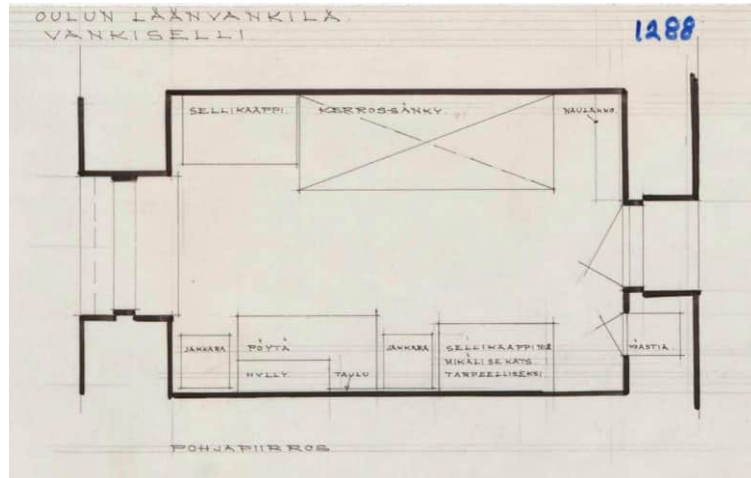
Vankilarakennuksessa tehtiin 1970-luvulla pääasiassa perus- ja vuosikorjauksia. Kellarin muutostyöt 1973 käsittivät uuden pesuhuoneen sekä entisten pesutilojen muutoksen henkilökunnan ruokalaksi. Sellivankilan alkuperäiseen arkkitehtuuriin eniten vaikuttava muutos tehtiin 1974. Selliosastojen kerrosten väliset välipohjien aukot rakennettiin umpeen, jotta osastoille saatiin lisää oleskelutilaa. Vankilan keittiötä uudistettiin 1980-luvun alussa.⁶³

Vankilan kauan odotettu uudistushanke alkoi 1990-luvun alussa. Vankilarakennuksessa tehtiin Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy:n suunnittelema laaja peruskorjaus vuosina 1994-98. Pitkät pohjois-eteläsuuntaiset selliosastot jaettiin pienempiin asunto-osastoihin. Keskikäytävät katkaistiin lasiseinän ja käytävien risteyskohtiin tehtiin kerroksittain valvomotilat. Kerroksia yhdistäneet avoportaat purettiin ja korvattiin uudella porrashuoneella. Selleihin tehtiin omat wc-tilat ja käytäviin yhteiset keittiöt. Talotekniikkaa uusittiin laajasti. Vankilaan tehtiin koneellinen ilmanvaihto ja ullakolle rakennettiin konehuoneet. Kellarikerroksen keittiö- ja sosiaalituloja peruskorjattiin, keittiölle rakennettiin oma sisäänkäynti tavarahisseineen. Vankilan 1950-luvulla rakennettujen itäsiiven tilat uudistettiin samassa yhteydessä. Sen molempiin kerrokseen tuli toimistohuoneita keskikäytävän varrelle. Itäsiiven päädyssä ollut korkea tiilipiippu purettiin.⁶⁴

63 Karvonen 1985, 11; Oulun lääninvankila, vankilarakennus, kellarikerros, muutos 30.4.81 Oikeusministeriö vankeinhoito-osasto (KA)

64 Oulun lääninvankila vankilarakennus, peruskorjaus, pääpiirustukset, 06.04.1993 Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy (KA)

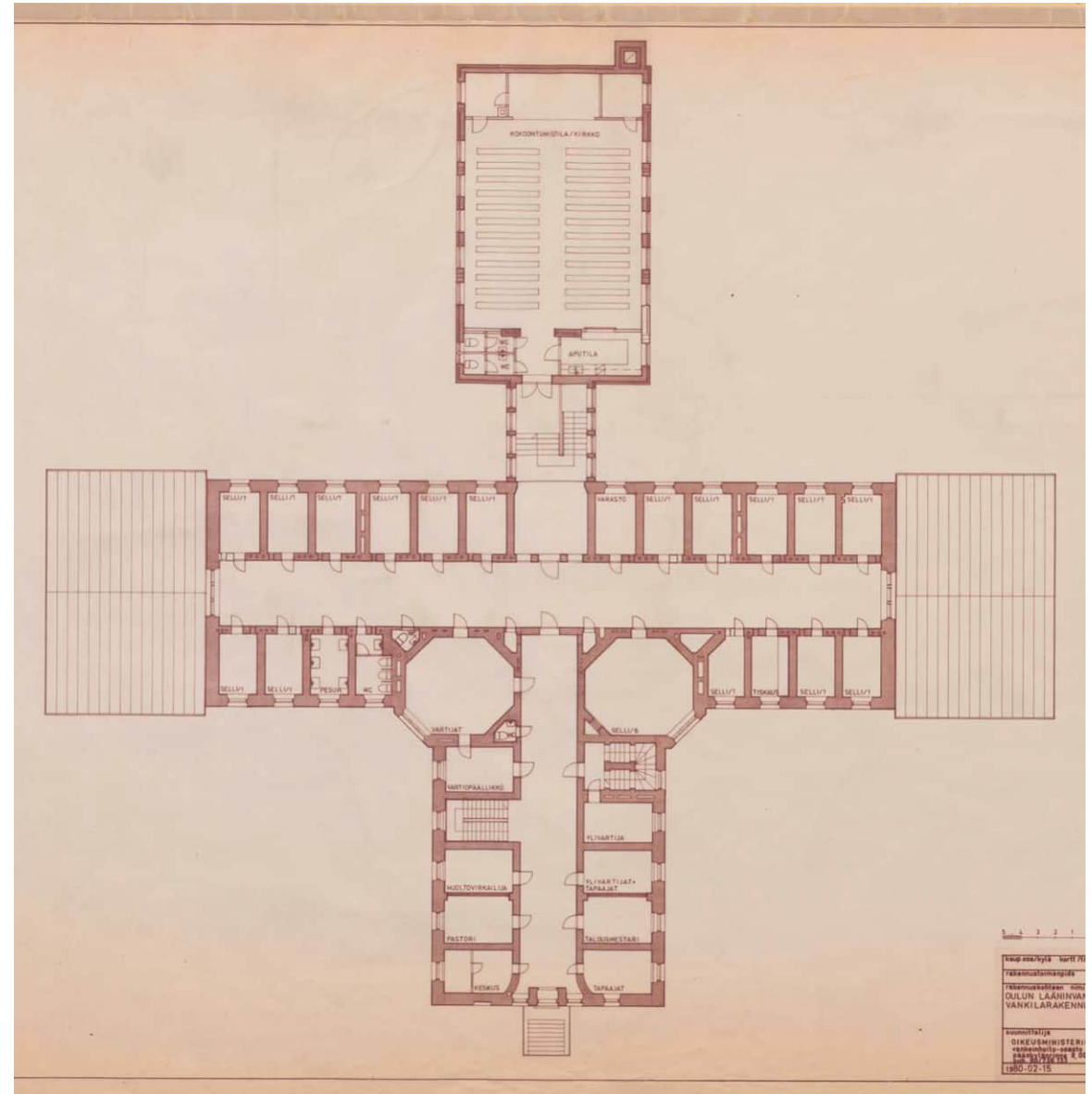
5

Luonnospiirustus vankisellin kalustuksesta, allekirjoitus 15.3.72 Urpo Nummela, Vankeinhoito-osasto. KA.

Kolmannen kerroksen sellikäytävä 1980-luvulla. Kuva Rikosseuraamusvirasto. Kuvaaja tuntematon.

Vankilan ensimmäisen kerroksen tilat 1980-luvulla. Huonejako vastaa pääosin 1882 suunnitelmaa. Hallintosiivessä on uusi sisäinen porras. Joitakin sellejä on muutettu vankien hygieniatiloiksi. Piirustuksesta puuttuu pitkän sellikäytävän avoporras. KUVA: SK.

Vankilaan valmistui 1998 Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy:n suunnittelema huomattavan suuri lisärakennus (1605 kem). Osin kaksikerroksinen uudisosa yhdistää työpajarakennuksen vankilan itäiseen siipeen. Rakennuksen paikalta purettiin merkittävä osa kehämuurin suoraa osaa. Samassa yhteydessä muuriin avattiin portti ja rajattiin piha keittiön huoltoliikenteelle (nk. sumppu). Uudisrakennukseen tuli neljä asunto-osastoa (30 vangille) ja suuret liikuntatilat. Asunto-osastoille suunniteltiin yhteiset pesu- ja keittiötilat. Sisätiloille antaa leiman moderni tilajärjestys ja voimakkaat värit. Rakennuksen julkisivut ovat rakennusajalle tyypillisesti monimuotoista, liikuntasalissa on loivasti kaartuva katto, puhtaaksi muuratuissa tiilijulkisivuissa on porrastuvia osia.⁶⁵

Vankilaa ympäröivä muuri maalattiin valkoiseksi 1982, mikä vaikutti myös ympäröivään kaupunkikuvaan. Vankilan tiilijulkisivujen saumaukset peruskorjattiin vankityönä vuosina 1987-1990. Vankilan vanhimman osan luonnonkiviperustukset salaojitettiin, vedeneristettiin ja mantteloitiin betonilla vankityönä vuosina 2005-2007.⁶⁶

Vanhojen sellisiipien uudistaminen jatkui 2010-luvun alussa. Pohjoisen siiven selleihin rakennettiin puuttuvat wc-tilat. Osastoille tehtiin lisäksi yhteisiä sauna- ja keittiötiloja. Kellarikerroksen vankien vastaanottotilat uudistettiin ja vankilan piha-alueesta erotettiin betonimuurilla itäsiipeen liittyvä piha-alue. Suunnitelmat laati Linja Arkkitehdit Oy.⁶⁷

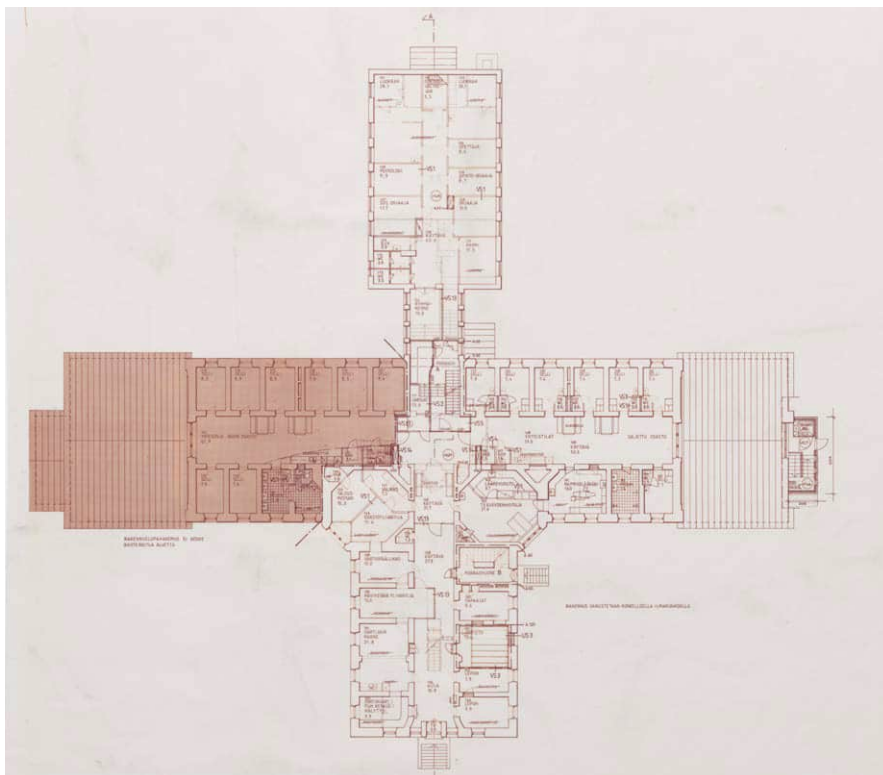

Oulun vankila 1980-luvulla etelän puolelta kuvattuna. KUVA: Oulun vankila, kuvaaja tuntematon.

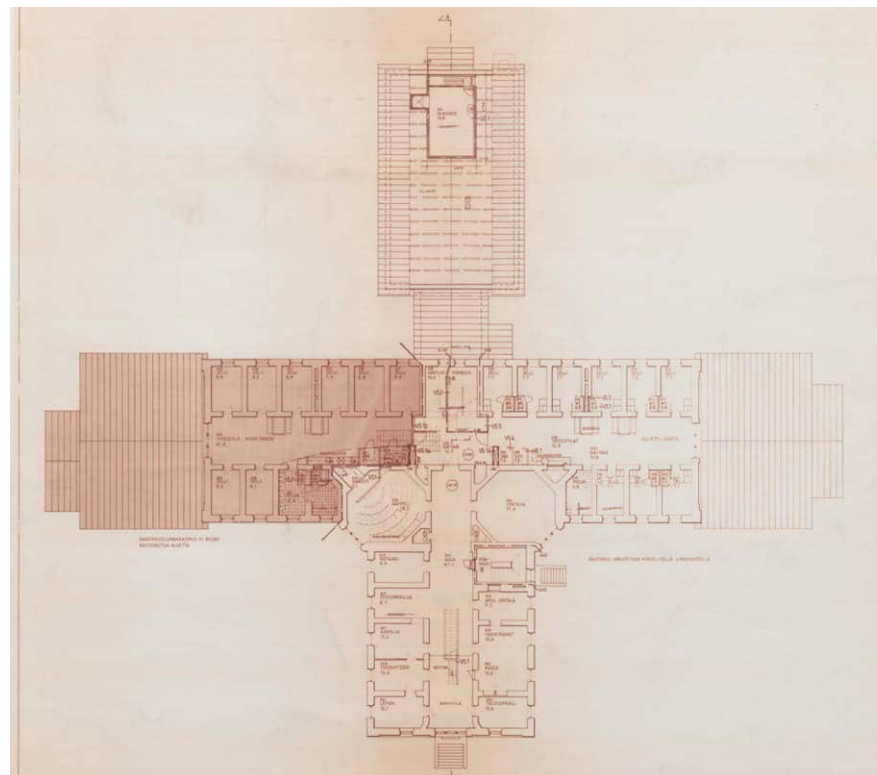
65 Oulun lääninvankila lisärakennus, pääpiirustukset, 10.9.1995 Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy (OUKA)

66 Suullinen tieto, J.Pellikainen, 2011, Oulun vankila

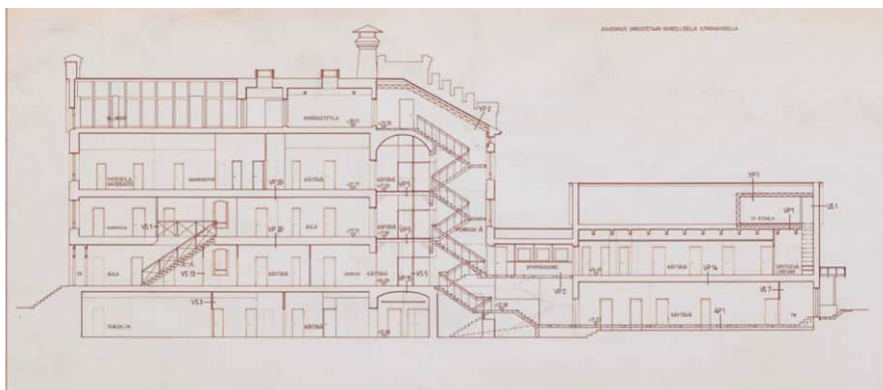
67 Oulun vankila pohjoinen sellisiipi, pohjapiirustukset (loppudokumentti), 21.5.2010 Linja arkkitehdit Oy (SK)

Vankilan ensimmäisen kerroksen tilat peruskorjauksen mukaan. Pohjapiirustus 1.krs. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo 6.4.1993. KA.

Vankilan toisen kerroksen tilat peruskorjauksen mukaan. Pohjapiirustus 2.krs. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo 6.4.1993. KA.

Uusi porras yhdistää vanhan sellirakennuksen ja 1950-luvulla rakennetun itäsiiven. Leikkauspiirustus A-A. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo 6.4.1993. KA.

Peruskorjaushankkeen yhteydessä eteläsiiven päähän tehtiin uusi porrashuone kellariin. Julkisivupiirustus kaakkoon. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo 6.4.1993. KA.

5

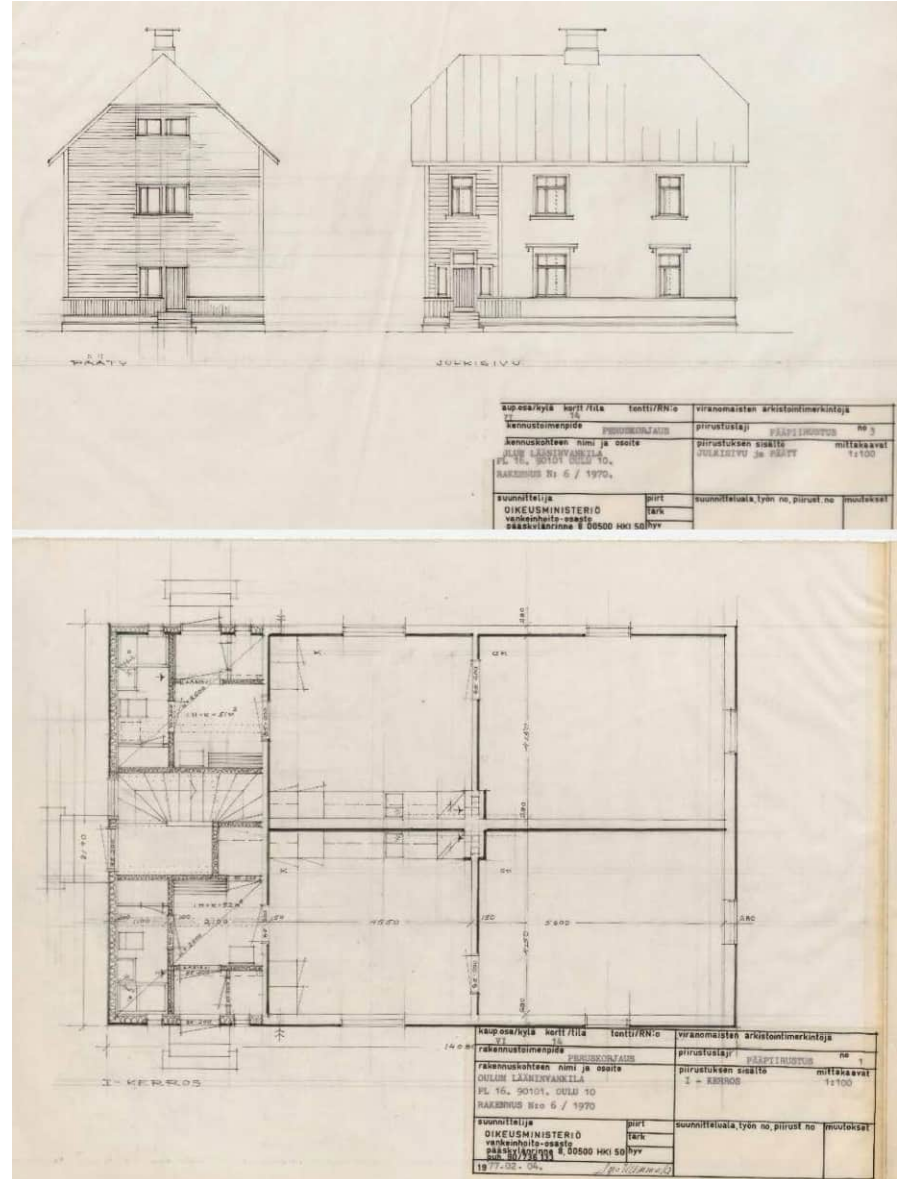
5.2. Muurin ulkopuolisten rakennusten muutosvaiheita

Asuinrakennusten peruskorjauksia

Virkailijoiden kaksikerroksiset asuinrakennukset (006 ja 007) peruskorjattiin 1970-luvun lopussa. Ensimmäisen kerroksen lattiat rakennettiin uudelleen ja puurakenteisen alapohjan kannattajat korvattiin hiekkatäytön varaan tehdyllä betoni-laattalla. Ulkoseinät lisälämmöneristettiin sisäpuolelta ja peitettiin lastulevyin. Porrashuoneet uudistettiin, niihin tehtiin asuntokohtaiset pesuhuoneet ja eteiset, keittiökalusteet uusittiin vankilassa valmistetuin kalustein. Julkisivujen alaosan puuverhous uusittiin ja Ikkunat vaihdettiin. Rakennukset liitettiin kaukolämpöverkkoon, asuntoihin asennettiin vesikiertoinen keskuslämmitys.

Kaksikerroksinen vartijoiden asuinrakennus 1980. KUVU: Rikosseuraamuslaitos. Kuvaaja tuntematon.

Virkailijoiden kaksikerroksisen asuinrakennuksen korjaussuunnitelma. Pohjapiirustus 1.krs ja julkisivut 4.2. 1977. Allekirjoitus 4.2.1977 Urpo Nummela, Vankeinhoito-virasto. KA.

Rakennukset 004 ja 003 kuvattuna 1980-luvulla. Rakennusten väritys poikkeaa nykyisestä. KUVA: Rikosseuraamuslaitos. Kuvaaja tuntematon.

Rakennus 003 helmikuussa 2011. KUVA arkkitehdit MV oy.

Muutos vankilakampukseksi

Vankilan viimeisin korjaus- ja muutosvaihe koskee vankilan muurin ulkopuolisia rakennuksia. Aiemmin pääosin virkailijoiden asuinkäytössä olleiden rakennusten käyttötarkoitusten muutos aloitettiin 2007.

Virkailijoiden asuinrakennus (003) nk. Oxenstiernan talo peruskorjattiin ja muutettiin toimistorakennukseksi Studio Metsi Ky:n 2007 laatimien suunnitelmien mukaan. Huonejärjestys muuttui, yksittäisiä suuria huoneita jaettiin pienemmiksi tiloiksi, vanhoihin muurattuihin väliseiniin tehtiin aukkomuutoksia. Perusteellinen peruskorjaus käsitti alapohjan sekä puurakenteisten välipohjien ja seinien eristeiden uusimisen. Kaikki pintarakenteet uusittiin ja tiloihin tehtiin alakatot. Rakennukseen tehtiin koneellinen ilmanvaihto ja sen vaatima konehuone. Julkisivut säilyivät lähes ennallaan, ensimmäisen kerroksen yksi ovi korvattiin ikkunalla ja kahden kattolyhdyn ikkunat korvattiin ilmanvaihtosäleiköin. Luonnonkiviperustuksiin tehtiin ulkopuolinen betonivalu (nk. manttelointi) ja salaojitus. Sisäänkäynnin piha-alue kivettiin, maastoa tuettiin betonisin tukimuurein. Rakennukseen ja piha-alueelle tehtiin sadevesiviemäröinti.⁶⁸

Vuonna 2011 laadittiin kaikki vankilan asuinrakennukset kattava hankesuunnitelma (Rikosseuraamusvirasto). Rakennuksiin sijoituivat Oulun yhdyskuntaseuraamustoimisto, arviointikeskus, täytäntöönpano- sekä vankien vapauttamisyksikkö. Rakennusten muodostama kokonaisuutta kutsutaan nykyään vankilakampukseksi. Rakennusten korjaus- ja muutos suunnittelusta 2012 vastasi Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönkönharju Oy. Korjaukset suunniteltiin Senaatti-kiinteistöjen 2000-luvulla omaksumaa korjaustapaa noudattaen.⁶⁹

68 Oulun vankila Oxenstierna-rakennus, työpiirustukset, 14.5.2007 Studio Metsi Ky (SK); Tekninen selvitys Oulun vankilan henkilökunnan asuinrakennuksista, 2010 Pellikainen Juha (OUV).

69 Oulun vankila hankesuunnitelma 2011; Luomala 2014, 25

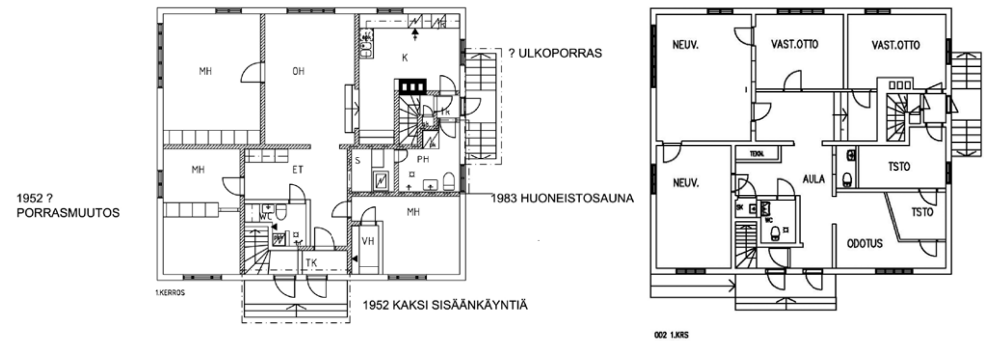
5

Rakennukset (002 ja 004) muutettiin toimistokäyttöön. Rakennukseen 004 sovitettiin rakennuksen läpi kulkeva käytävä, mikä muutti aiempaa tilajärjestystä merkittävästi. Rakennuksessa 002 tilamuutokset olivat vähäisiä. Molemmissa rakennuksissa korjattiin ala-, väli- ja yläpohjarakenteita sekä uusittiin pintarakenteet ja eristeet, lisäksi rakennuksiin asennettiin koneellinen ilmanvaihto. Rakennusten julkisivut säilyivät lähes ennallaan. Rakennukseen 002 tehtiin esteetön sisäänkäynti.

Virkailijoiden kaksikerroksiset asuinrakennukset (006, 007) peruskorjattiin vankilan avo-osastoksi. Perusteellisessa korjauksessa sisäpuoliset rakenteet purettiin hirsipinnoille. Aiemmassa korjauksessa tehdyt betoniset alapohjat korvattiin puurakentein. Puiset välipohjat avattiin eristeiden uusimista varten. Porrashuoneiden portaat rakennettiin uudelleen. Huoneistojen jako ja huonejärjestys säilyivät ennallaan, poikkeuksena pienet wc-tilojen muutokset. Rakennuksen (006) ensimmäisen kerroksen toinen asunto muutettiin virkailijoiden työtilaksi.⁷⁰

Rakennus 002 tod. 1980-luvulla. KUVA: Oulun vankila, kuvaaja Salme Pääkkölä.

Asuinrakennuksen (002) 1. kerroksen pohjapiirustukset ennen ja jälkeen käyttötarkoituksen muutosta toimistoksi. KUVA: arkkitehdit MV Oy

70 Oulun vankila, rakennus 004, 002, 006, 007, pääpiirustukset 2012 Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönkönharju Oy.

Metallirakenteinen ajoportti rakennuksen 003 vierustalla helmikuussa 2011.
Luonnonkivipäällysteiset portin pielet on tehty 1950-luvun jälkeen.
KUVA arkkitehdit MV oy.

Vankila-aluetta ympäröivää aitaa rakennuksen 006 ulkopuolella helmikuussa 2011.
KUVA arkkitehdit MV oy.

Muut rakennukset

Työhuonerakennuksen työ- ja myymälätiloja uudistettiin rakennusmestari Juha Pellikaisen suunnitelmien mukaan 1980-luvun lopulla. Rakennuksen kaivamattomaan kellariin tehtiin 1993 harrastetila. Ensimmäisen kerroksen myymälätilat muutettiin vankien tapaamistiloiksi ja toisen kerroksen työtiloja muutettiin koulutustiloiksi 2012. Suunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönköharju Oy.

Varastorakennuksen (009) itäpäättyyn on tehty 1990-luvun lopulla erillinen lämmin varasto ja lämpöeristetty puutyöverstas.

Vankila-aluetta ympäröivä aita uudistettiin 2000-luvun alussa puurakenteiseksi vanhaa mallia mukaillen ja metallirakenteiset portit uusittiin vankityönä rakennusmestari Juha Pellikaisen suunnitelmien mukaan.

6. VANKILA-ALUE RAKENNETTUNA MAISEMANA

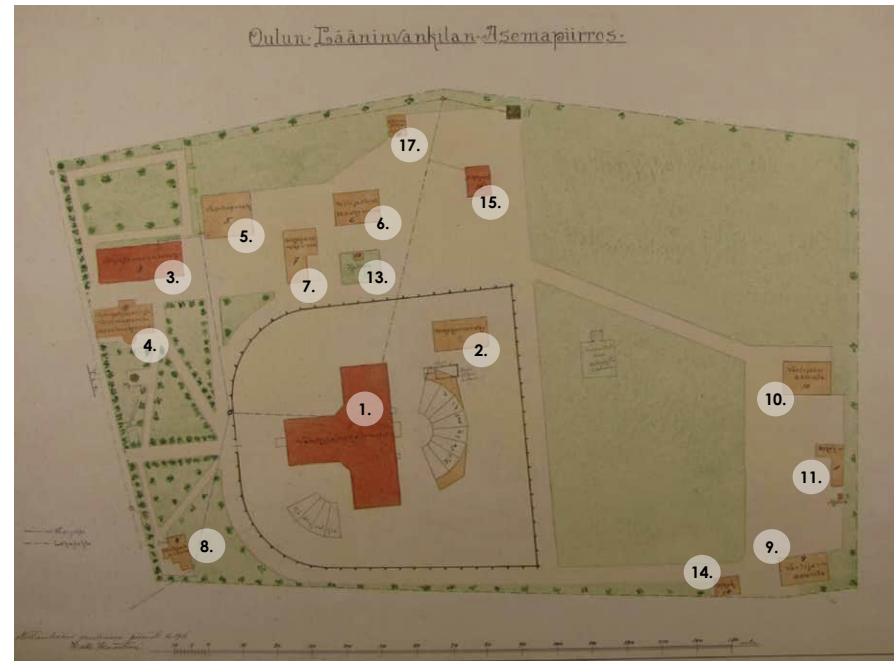

Näkymä Oulun vankilaan päin Veljekset
Äströmin vesitornista vuonna 1932.
KUVA: Oulun vankila (Sanomalehti Kaleva)

6.1. Vankilan alue

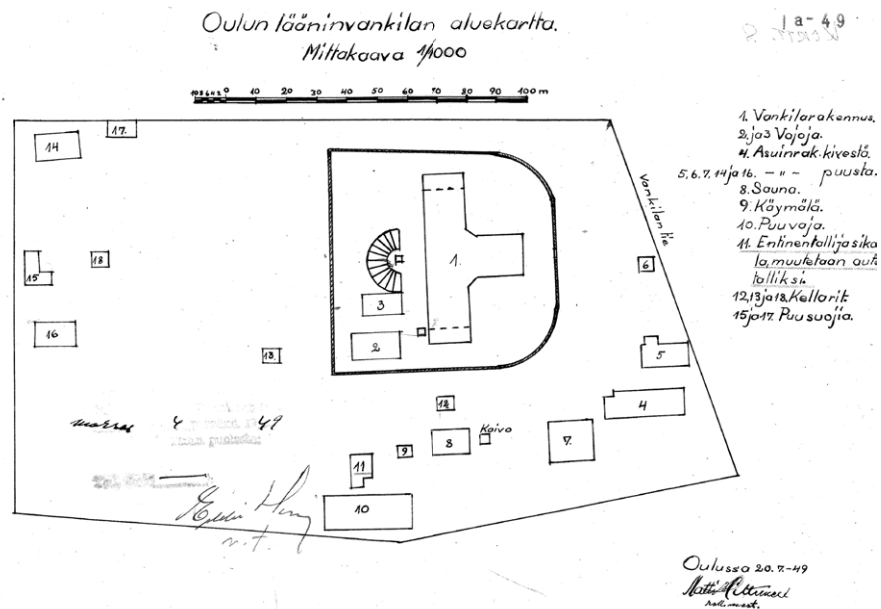
Lääninvankilan rakennus kohosi 1885 kruununvankilan viereen avoimeen viljelymaisemaan. Vankilalle oli osoitettu tieyhteys Oulunjoen rantaan, josta hoidettiin vankilan huoltokuljetukset. Entisistä kruununvankilan rakennuksista, uusista talousrakennuksista muodostui vähitellen vankilamuurin ulkopuolelle puutarhamainen alue. Asuinrakennusten vyöhyke laajeni 1900-luvun vaihteessa, kun vankilan itäpuolelle valmistui kaksi kaksikerroksista asuinrakennusta ja niiden talousrakennus. Vankilan alueella oli lisäksi sen ruokahuoltoa palvelevia talouskellareita sekä pienempiä rakennuksia eläinten mm. sikojen pitoon. Asuinrakennusten ympäristö ja vankilan portin edusta esitettiin asemapiirroksissa puistomaisena ympäristönä talouspuutarhoineen.⁷¹

Vanha tieyhteys vankila-alueelle oli vankilan länsipuolelta Oulujoen rantaan vievältä Nahkatehtaankadulta, sekä kaupungin keskustaan ja kruununmakaasiineille vievältä Kansankadulta. Vuonna 1916 laaditussa asemapiirroksessa esitetään yhteys Kotikadun paikalla kulkeneelle, Oulun kasarmeille johtavalle tielle. 1970-luvun asemapiirroksista lähtien vankila-alueelle on osoitettu tieyhteys myös vankilan pohjoispuolelta kulkevalta Salmelantieltä.

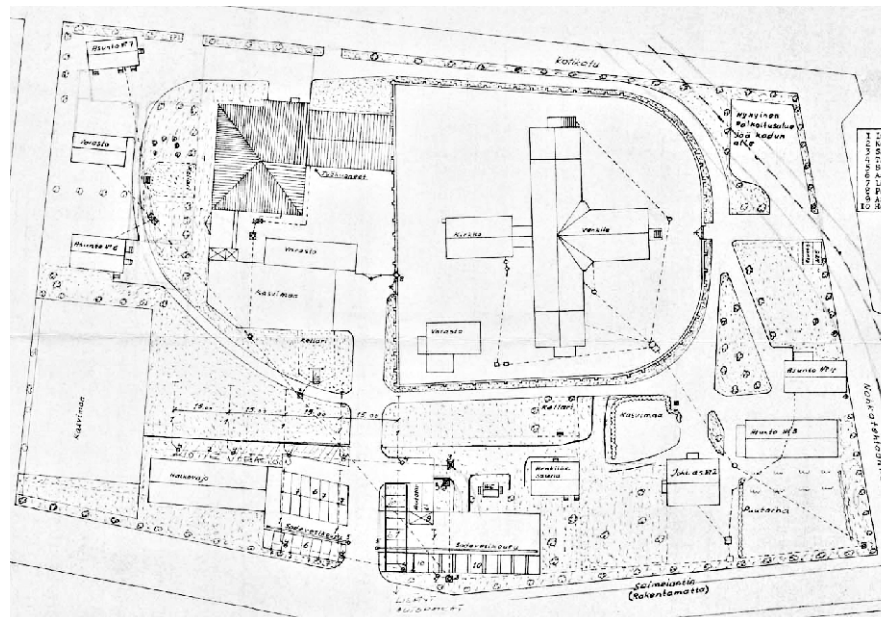
Oulun lääninvankilan alueella oli 1916 mittapiirustuksen mukaan seuraavia rakennuksia: 1 = vankilarakennus, 2 = ulkokuonerakennus, 3 = johtajan asuntorakennus, 4 = työnjohtajan ja vahtimestarin asuntorakennus, 5 = pesutuparakennus, 6 = talli ja navettarakennus, 7 = ulkokuonerakennus, 8 = vartijan asunto, 9 ja 10 = vartijain asunto, 11 ja 14 = ulkokuonerakennus, 13 = kellari, 15 = sikahuone, 17 = vanha sikahuone. Piirustuksen rakennusnumerointi poikkeaa nykyisestä. Oulun lääninvankilan asemapiirros, 1916 Kalle Kaattari (OMA)

71 Oulun lääninvankilan asemapiirustukset vuosilta 1916, 1949, 1972

Vuoden 1949 aluekartan mukaan vankilan alueen rakennuskanta on säilynyt lähes ennallaan 1910-luvulta 1940-luvun loppuun. Nahkatehtaankadun varrelta oli tuhoutunut pieni asuinrakennus. Muurin ulkopuolelle oli tehty talouskellareita ja suuri puuvaja. KUVA: OUKA

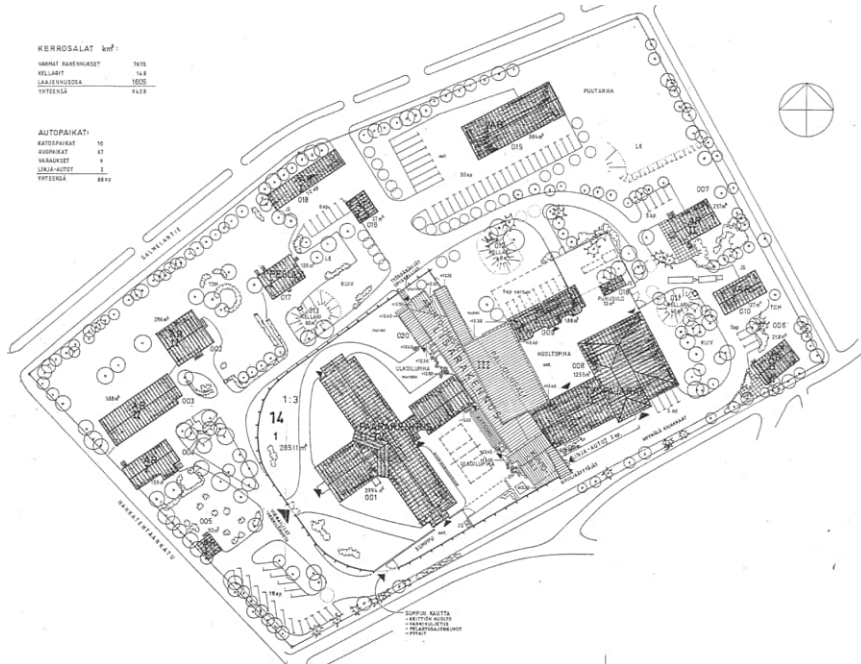
Oulun lääninvankilan alue mitattiin 1947 ja rajoja selvitettiin 1951, toimituksen aikana epäselvyyttä ilmeni vankilan Oulujoen varteen johtavan tien ja ranta-alueen kohdalla. Karttoihin merkittyä rantaan johtavaa tietä oli käytetty vankilan tarpeisiin ensimmäiseen maailmansotaan saakka. Tien halkaisema alue oli kuitenkin siirtynyt Veljekset Åström Oy:n omistukseen 1920-luvulla. Varsinaisen lääninvankilan alueen rajankäynnissä seurattiin vanhoja puita, aitoja ja rakennuksia sekä 1940-luvun lopulla laadittua asemakaavaa ⁷².

Vuoden 1972 asemapiirroksessa esitetään huolellisesti vankilan istutetut alueet, suuret kasvimaat ja puutarhat. Salmelantieltä on uusi huoltoliikenteen liittymä ja sen läheisyydessä pysäköintialueet. KUVA: KA

Vankilarakennus säilyi muurien ympäröimänä itsenäisenä rakennuksena 1950-luvun loppuun saakka. Vankilaa ympäröivät rakennukset olivat sitä selvästi pienempiä, enintään kaksikerroksisia, pääasiassa asumiseen käytettyjä. Vankilan muuriin kiinni 1960-luvulla rakennettu työhuonerakennus huoltopihoineen ja sen taakse vähän aiemmin pystytetty väliaikainen asuinparakki muutti vankilaa ympäröivää aluetta ja historiallista rakennetta. Vankilan alueella oli edelleen suuria kasvimaata ja asuinrakennusten hyötypuutarhoja suurine puineen, myös vankilan portin edustalla oli puustoa.

72 Rajankäynnistä tehty muisto 14.10.1957, laatija Esko Raunio (OV)

Alue sai nykyisen muotonsa 1990-luvulla vankilan suuren lisärakennuksen valmistuttua. Salmelantien läheisyyteen on lisäksi valmistunut suuri puutavaravara-asto ja autokatos. Työhuonerakennuksen takana on väliaikainen varastoparakki.
KUVA: OUKA

Muurien ympäröimän vankilan arkkitehtuuri muuttui merkittävästi 1990-luvun uudisrakennushankkeen toteutuessa. Uudisosa sijoittui vankilan muurin itäisivustan kohdalle ja muurin itsenäinen luonne katosi suurelta osin. Osin kaksi kerrosta korkea, huomattavan suuri uudisosa muutti vankilakokonaisuuden ulkoasua merkittävästi. Vankilan piha-alueita rajattiin pienemmiksi ulkoilualueiksi korkein välimuurein. Aiemmin istutettuina esitettyjä alueita muutettiin liikenne- ja pysäköintialueiksi. Vankilan edustan puusto kaadettiin 1990-luvulla.⁷³

73 Oulun lääninvankila pysäköintialueet salaojapiirustus 26.7.72; Oulun lääninvankilan asemapiirros 1993, Oulun lääninvankila asemapiirustus 1980-luku;

Vankila-alueen viistokuva lännestä KUVA: SK

6.2. Vankila kaupunkikuvassa

Oulun vankilan alue erottuu 2020-luvulla vanhan puuston erottamana ja osin puutarhamaisena alueena ympäröivässä kaupunkikuvassa. Vankilaa 1950-luvulle ympäröineet Oulunjoen avoin viljelysmaisema ja Nahka-tehtaan alueen matalat tehdasrakennukset ovat vaihtuneet korkeiden asuinkerrostalojen korttelialueiksi. Entisiä tehtaiden rakennuksia on otettu julkiseen käyttöön esimerkiksi opetus- ja kulttuuritiloiksi.

Ilmakuva vuodelta 1939. KUVA Oulun kaupungin karttapalvelu.

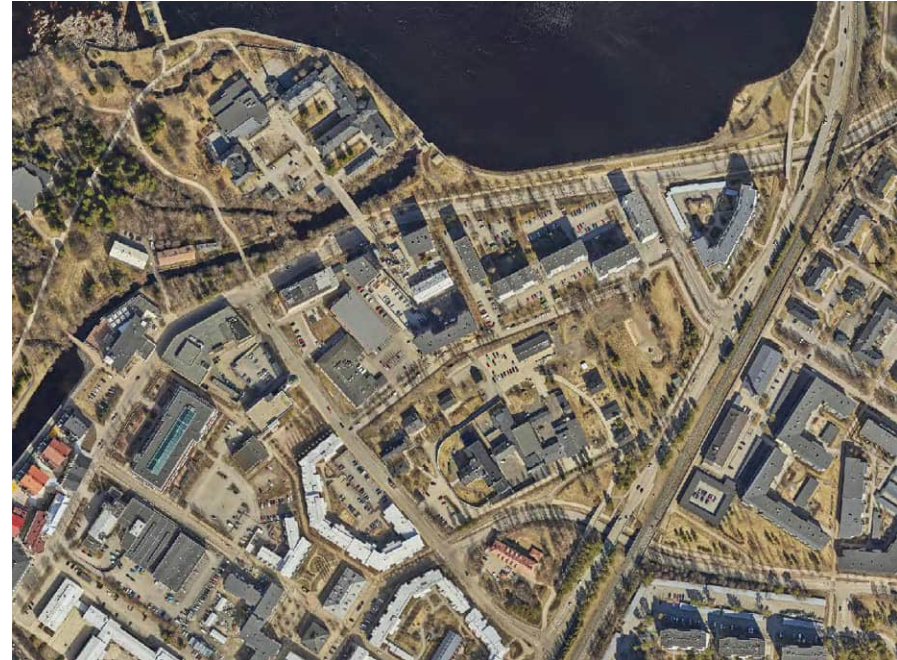
Ilmakuva vuodelta 1961. KUVA Maanmittauslaitos.

Vankilan edustan ja asuinrakennusten pihapiirien puusto rajaavat sen ympäröivästä maisemasta 1930-luvulla. Alue liittyy kasvimaan pohjoisessa ja idässä aukeavaan Oulujoen avoimeen viljelymaisemaan. Nahkatehtaan kadun varrella on suuria tehdasrakennuksia. Oulujoen ranta Kasarmintien pohjoispuolella on rakentamatonta ja rantaviivaltaan luonnontilaista.

Vankilaa ympäröivä maisema alkaa muuttua 1960-luvulle tultaessa. Vankilan pohjois- ja itäpuolella on edelleen peltoja. Oulujoen rantaviiva Kasarmintien varrella on muokattu katulinjan mukaiseksi Merikosken padon rakentamisen yhteydessä. Kasarmintien varrelle, entiselle teollisuusalueelle on valmistunut ensimmäinen kerrostalo (ammattioppilaitoksen asuntola). Nahkatehtaan kadun eteläpuoleinen alue on säilynyt pääosin teollisuusalueena. Vankilan muurien ympäröimä alue erottuu edelleen puistomaisena. Alueen pohjoisosan suurehko kasvima on otettu rakennuskäyttöön.

Ilmakuva vuodelta 1990. KUVA Oulun kaupungin karttapalvelu.

Ilmakuva vuodelta 2020. KUVA Oulun kaupungin karttapalvelu.

Vankilaa aiemmin ympäröinyt avoin peltoalue on muuttunut rakennettujen kortteleiden alueeksi 1990-luvulla. Kasarmintien ja Salmelan kadun varrelle on rakennettu kerrostaloja ja oppilaitos. Vankilaa sivuavia katuja Nahkatehtaankatua ja Tulliväylää on levennetty. Kenttätielle on tehty radan alittava liittymä, mikä erottaa vankilan viereisestä vanhainkodin alueesta. Intiön alueelle on rakennettu kerrostaloja. Vankilan alueen puusto ja asuinrakennuksia ympäröivät istutetut alueet ovat säilyneet. Vankilan työpaja- ja varastorakennuksen ympäristö muodostavat oman kokonaisuuden muurin ulkopuolelle. Vankilan alue ja sen pohjoispuolelle kaavoitettu puistoalue erottuvat vihreänä puistomaisena kokonaisuutena kaupunkikuvassa.

Myllytullin alue muuttui 1980-luvun lopussa ja 1990-luvun alussa täydennysrakentamisen myötä enemmän asuntovaltaiseksi alueeksi vuonna 1983 järjestetyn aatekilpailun voittajaehdotuksen mukaisesti. Myllytullin alueen kaupunkikuva on muuttunut 2000-luvun alussa kerrostalovaltaisen rakentamisen myötä, ja kaupunginosan asukasluku on kasvanut merkittävästi viimeisimmän kymmenen vuoden aikana. Alueella on säilytetty ja osoitettu uuteen käyttöön useita aiemmin teollisuuskäytössä olleita rakennuksia.

Vankila on täydentynyt suurella lisärakennuksella. Vankilan muurien ulkopuolinen alue on säilyttänyt puistomaisen luonteensa.

7

7. YHTEENVETO

7.1. Rakennus- ja muutosvaiheiden tiivistelmä

Lääninvankilan ensimmäinen rakennusvaihe käsittää kolmikerroksisen pohjaltaan T-kirjaimen muotoisen 1885 valmistuneen tiilirakenteisen sellivankilan sekä sitä ympäröivän betonisen kehämuurin 1910-luvulta. Vankilan alueen vanhimmat rakennukset ovat alun perin kruununvankilana toimintu kivitalo nk. Oxenstiernan talo sekä aiemmin lääninvankilan putkana toiminut hirsirakennus, jotka muutettiin uuden sellirakennuksen valmistuttua virkailijoiden asuinrakennuksiksi. Näiden viereen valmistui 1890-luvulla kaksi talousrakennusta sekä 1906 betonirakenteinen sikala. Muurin ulkopuolella oli lisäksi talouskellari sekä paja. Muurin ulkopuolelle rakennettiin 1900-luvun vaihteessa kaksi kaksikerroksista vartijoiden asuinrakennusta, joista toinen on joiltain osin vankilan rakennusaikaista pajaa. Talousrakennusten käyttötarkoituksia on myöhemmin muutettu.

Vankila-alueella tehtiin 1920- ja 1940-luvulla olemassa olevien rakennusten korjaus- ja muutostöitä ja uudisrakentaminen oli vähäistä. Vankilarakennuksen pohjois- ja eteläsiipeen rakennettiin yksikerroksinen laajennus, lisäksi vankilan kellarissa tehtiin korjaus- ja muutostöitä. Vankilan pihalle rakennettiin betoniset ulkoilupihat. Alueen vanhimpia asuinrakennuksia korjattiin, niihin tehtiin huoneistojaon vaatimia lisärakennuksia. Yksi talousrakennuksista muutettiin asuinrakennukseksi ja sikalasta tehtiin autotalli. Alueelle valmistui pieni asuinrakennus, talousrakennus sekä kaksi talouskellaria.

Vankilan kehämuurin sisä- ja ulkopuolella oli lisäksi vaatimattomia liiteri- ja ulkuhuonerakennuksia. Merkittävä osa vankilan alueesta oli kasvimaita ja puutarhoja.

Viistokuva Nahkatehtaankadun ja Salmelantien risteyksestä päin Oulun vankilan rakennuksista syksyllä 2022. KUVA: Senaatti-kiinteistöt

Ensimmäinen huomattava muutosvaihe alkoi 1950-luvulla, jolloin vankilaan rakennettiin kaksikerroksinen kirkkosalin ja lämpökeskuksen käsittävä itäsiipi. Lisäksi hallinto- ja sellisiivissä tehtiin muutos- ja korjaustöitä. Vankilamuurin itäpuolelle valmistui 1960-luvulla suuri osin kaksikerroksinen työhuonerakennus, joka mahdollisti vankityön koneellistamisen. Työtöiminnan tarpeisiin rakennettiin suuri varastorakennus ja purusiilo. Vankilarakennuksen sellikäytävien kerrosten väliset aukot rakennettiin umpeen paloeristävien rakentein 1970-luvulla. Lisäksi osa vankien työtiloista otettiin yhteissellien käyttöön. Kahdessa asuinrakennuksessa tehtiin huoneistomuutoksia 1950-luvulla. Kaksikerroksisissa vartijoiden asuinrakennuksissa tehtiin mittava peruskorjaus 1970-luvulla.

Vankilarakennuksen arkkitehtuuria muutti merkittävästi 1990-luvun laaja vankilan turvallisuuskorjaukset huomioon ottaen peruskorjaus ja sitä seurannut lisärakennushanke. Peruskorjauksessa sellisiivet jaettiin osastoihin, lisäksi ne yhdistettiin uudella porrashuoneella. Selliosastoille tehtiin puuttuvia hygieniatiloja sekä yhteiset keittiötilat. Vankihuoltoon ja vartiointiin liittyvät tilat uudistettiin. Itäsiiven suuri sali ja tekniset tilat muutettiin toimisto- ja työtiloiksi. Talotekniikkaa uudistettiin laajasti, mikä käsitti myös koneellisen ilmanvaihdon rakentamisen. Peruskorjauksen jälkeen valmistui suuri lisärakennus, jossa oli liikuntatilat ja asunto-osastoiksi ryhmiteltyjä sellejä. Lisärakennus korvasi pääosan kehämuurin itäosasta.

Koko vankila-alueen viimeisin 2000-luvun alussa alkanut muutosvaihe käsittää aiemmin asuinkäytössä olleiden muurin ulkopuolisten rakennusten muuttamisen vankilatoimintaa tukevan työn toimisto- ja vastaanotto-tiloiksi sekä asunto-osastoiksi vapautuville vangeille. Vankilarakennuksen yksi siipi peruskorjattiin, itäsiiven tehtiin vankien vastaanotto-tilat ja tarkoitukseen rajattu piha-alue, työhuonerakennukseen tehtiin vankien tapaamistilat. Muurin ulkopuolisten rakennusten ulkoveritys muutettiin yhtenäiseksi vankilan laatiman värityssuunnitelman mukaan.

7.2. Ominaispiirteet ja säilyneisyys

Oulun vankilan alueen rakennukset edustavat kattavasti vankilatoiminnan eri kehitysvaiheita 1890-luvulta 1990-luvulle. Vankilarakennuksen vanhimmat osat edustavat 1880-luvun lääninvankiloille tyypillistä tiiliarkkitehtuuria ja tilallista suunnittelua, sen myöhemmät laajennusvaiheet 1950- ja 1990-luvuilta erottuvat oman rakennusaikansa edustajina.

Vankilarakennuksessa on tehty sen toiminnalle ja turvallisuudelle välttämättömiä korjaus- ja muutostöitä. Osa tilamuutoksista on tehty alkuperäisiä sellien seinärakenteita purkaen. Myös kellarikerroksen alkuperäistä

tilajakoa on muokattu. Suuria vankilalle ominaisia monikulmaisia huoneita on jaettu väliseiniin. Selleihin on erotettu pieniä wc-tiloja. Käytäviin on tehty mm. turvajärjestelyyn liittyviä väliseiniä.

Sellisiipien alkuperäinen arkkitehtuuri, keskikäytävien pitkät ja kerrosten väliset näkymät ovat peittyneet myöhemmin tehdyin rakentein. Ylimpien kerrosten selliosastojen käytävien päädyissä on muistumia alkuperäisestä arkkitehtuurista. Kellarikerroksessa talotekniset asennukset peittävät kattojen holvatut rakenteet.

Viistokuva Salmelantieltä päin Oulun vankilan rakennuksista syksyllä 2022.
KUVA: Senaatti-kiinteistöt

Rakennuksen muuratut ulkoseinät, selliosastojen käytävien seinät sekä käsin veistetyt vesikattorakenteet ovat hyvin säilyneet samoin tiiliset palopermannot ja tynnyriholvit. Rakennuksessa on yksi hyvin säilynyt alkuperäinen porrashuone luonnonkiviaskelmineen.

Puhtaaksimuuratut tiilijulkisivut ovat pääosin hyvin säilyneet. Ikkunoiden ruutujako on muutettu, lisäksi niiden valkoinen väri poikkeaa alkuperäisestä tummasta, todennäköisesti ruskeasta sävystä. Itäsiiven rakennusai-kainen ulkoasu on hyvin säilynyt rapattuine julkisivuineen.

Työhuonerakennus on säilyttänyt rakennusaikaisen ulkoasun ja pääasiallisen käyttötarkoituksen. Rakennuksen huonejako ja osin käyttötarkoitus on muuttunut, lisäksi kellaria on myöhemmin laajennettu.

Betoninen kehämuuri on säilyttänyt pienin muutoksin alkuperäisen linjauksen vankilan etelä-, länsi- ja pohjoispuolella. Itäsivu on merkittävältä osin purettu lisärakennushankkeen yhteydessä. Muurin pohjoissivuun on tehty uusi ajoportti ja siihen liittyvää piha-aluetta on jaettu pienempiin osiin. Selvityksessä ei ole tullut ilmi vastaavan ikäistä lääninvankilan betonista kehämuuria.

Muurin ulkopuolisen alueen yleisilme on säilynyt merkittävältä osin puistomaisena, alueen entiset asuinrakennukset ja niiden talousrakennukset ovat säilyttäneet rakennusaikaisen hahmon ja arkkitehtuurin ominaispiirteitä. Osassa rakennuksia on säilynyt rakennusaikainen tai varhaisen muutosvaiheen aikainen ikkunajako. Asuinrakennusten alkuperäinen tai ensimmäisen muutosvaiheen tilajako on säilynyt, joskin osaa huonetiloista on jaettu väliseinin. Rakennusten sisäpinnat on uusittu tai peitetty uusin rakentein. Vanhimpien rakennusten kattomuodot ja -rakenteet räystäsdetaljeineen ovat hyvin säilyneitä. Rakennusten yhtenäinen ulkoväri ei perustu väritutkimukseen.

Alueella on hahmotettavissa varsinaisen vankilan lisäksi seuraavat ominaispiirteiltään erottuvat alueet: vankilan portin edustan avoin alue, muurin ulkopuoliset vanhimmat rakennukset ympäristöineen, itäosan kaksi vanhaa asuinrakennusta sekä koilliset huoltorakennukset.

7.3. Arvonäkökulmia

Oulun vankilan alue on kokonaisuutena määritetty valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi (RKY), jonka arvot tulee turvata valtioneuvoston 2018 voimaan tulleen päätöksen edellyttämällä tavalla.

Oulun vankila oli 1800-luvun viimeisellä kolmanneksella toteutetun maanlaajuisen sellivankiloiden rakennusohjelman mukaan ensimmäisenä toteutettavaksi valittu lääninvankila Viipurin vankilan rinnalla. Sen muurin ympäröimällä vankilarakennuksella itäsiipineen sekä muuria ympäröivällä puistomaisella alueella asuin- ja talousrakennuksineen on merkittäviä historiallisia, arkkitehtonisia ja kaupunkikuvallisia arvoja osana lääninvankiloiden, Oulun kaupungin ja Myllytullin alueen rakennushistoriaa. Lääninvankila on yksi valtion 1800-luvun lopulla läänien pääkaupunkeihin rakennuttamista rakennustyypeistä, Ouluun rakennettiin lisäksi tarkka-ampujakasarmit sekä lääninhallituksen talo.

Vankila-alueen vanhin rakennus nk. Oxenstiernan talo on Oulun vanhin kivitalo, joka on palvellut 1780-1880-luvuilla kruunun- ja lääninvankilana. Rakennus on suojeltu Oulun kaupunginhallituksen 2.3.1971 päätöksellä. Oxenstiernan talon viereinen puinen entinen asuinrakennus toimi lääninputkana 1810-1880-luvuilla. Nykyään toimistokäytössä olevat rakennukset ovat osa suomalaisen vankilalaitoksen vanhinta historiaa.

Vankila sisältyy luetteloon valtakunnallista merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä. Vankilarakennuksen vanhin osa edustaa arkkitehti L.I.Lindqvistin vankilasuunnitelmille tyypillistä tiiliarkkitehtuuria. Alkujaan T-kirjaimen mallinen vankilarakennus on ulkoisilta piirteitään hyvin säilynyt. Vankilan myöhemmin rakennetut lisärakennukset edustavat rakennusajankansa 1950-, 1960- ja 1990-lukujen arkkitehtuuria ja ovat mahdollistaneet vankilan käytön 2020-luvulle saakka.

Oulun vankila edustaa Lindqvistin ensimmäisiä sellivankilasuunnitelmia, joissa on sovellettu eurooppalaisten yksittäissellivankiloitten mallia. Vankilan alkuperäinen suunnitelma edustaa monia myöhemmille lääninvankiloille tyypillisiä piirteitä. Näitä olivat sellisiipien korkeat galleriakäytävät, risteävien sellisiipien viistetyt sisänurkat, toisiinsa integroidut lämmitys- ja ilmanvaihtojärjestelmät sekä yksinäissellien ja yhteissellien sekä yhteisten työsalien yhdistäminen selliosastoilla. Lisäksi lääninvankila sai kaupunkikuvassa tunnistettavan asun, koristeaiheisiin korostetut korkeat tiilipäädyt korkeine ikkunoineen.

Vankilan kulttuuriympäristöön kuuluu aiemmin mainittujen muurin ulkopuolisten rakennusten lisäksi vankilan ensimmäiseen rakennusvaiheeseen kuuluvia asuin- ja talousrakennuksia. Rakennukset ovat ulkoiselta hahmoltaan hyvin säilyneitä samoin niitä ympäröivät pihapiirit vanhoine puineen ja puutarhoineen. Alueelle myöhemmin rakennetut varasto- ja talousrakennukset edustavat vaatimatonta puuarkkitehtuuria.

Vankilan kaupunkikuvalliset arvot liittyvät muurien ympäröimän vankilarakennuksen lisäksi sitä ympäröivään osin puustomaiseen vyöhykkeeseen. Istutettujen alueiden ympäröivät asuinrakennukset ja niiden talousrakennukset (mukaan lukien talouskellarit) ovat olennainen osa vankila-alueen kulttuuriympäristöä. Vankilan alue on erottunut puustoiseen kaupunkikuvassa ja maisemassa 1900-luvun ensi vuosikymmenistä lähtien.

7.4. Vankeinhoidon viranomaiset ja vankilan suunnittelijat lyhyesti

Viranomaiset

Vankeinhoitolaitos aloitti toimintansa itsenäisenä virastona vuonna 1881. Virasto yhdistettiin Vuonna 1922 oikeusministeriön vankeinhoito-osaston kanssa. Tämä uusi laitos otti nimekseen oikeusministeriön vankeinhoito-osasto. Laitos palautui itsenäiseksi virastoksi vuonna 1937 ja nimettiin uudelleen vankeinhoitovirastoksi. Tämä virasto päätettiin palauttaa oikeusministeriön alaiseksi vankeinhoito-osastoksi vuonna 1950.⁷⁴

Vankeinhoito-osasto lakkautettiin vuonna 2001. Tuolloin muodostettiin Rikosseuraamusvirasto, joka kehittyi nykyiseksi Rikosseuraamuslaitokseksi vuonna 2010. Laitoksen toimintaa ohjasi oikeusministeriön alainen kriminaalipoliittinen osasto. Rikosseuraamuslaitoksen toiminta jakautui kolmeen rikosseuraamusalueeseen: Etelä-Suomen, Länsi-Suomen sekä Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueisiin.

Rikosseuraamuslaitoksen viimeisin organisaatiomuutos tehtiin syksyllä 2022. Rikosseuraamusalueiden tilalle perustettiin 11 rikosseuraamuskeskusta, joihin myös vankilat kuuluvat. Oulun vankila kuuluu Oulun rikosseuraamuskeskukseen Kestilän ja Pelson vankiloitten ja Oulun yhdysseuraamustoimiston kanssa.

Vankilan suunnittelijat

Rakennussuunnittelusta Oulun vankila-alueella ovat vastanneet 1870-luvulta 1920-luvulle Yleisten rakennusten ylihallituksen ja Oulunläänin rakennuskonttorin arkkitehdit vankeinhoidon asiantuntijoita kuullen. Oikeusministeriön alaisen vankeinhoitoviraston arkkitehdit vastasivat rakennussuunnittelusta 1920-luvulta 1970-luvulle saakka. Ulkopuolisia konsulttitoimistoja alettiin käyttää vankilan arkkitehtisuunnittelijoina 1980-luvulta lähtien.

Oulun vankilan suunnitteluun ovat osallistuneet ennen 2000-lukua seuraavat arkkitehdit ja rakennusmestarit.

Arkkitehti Ludvig Isak Lindqvist (1827 - 1894)

L.I.Lindqvist oli arkkitehdinopissa Turun lääninarkkitehti G.Th.Chiewitzin luona toimiessaan lääninkonduktöörinä (1853-1854). Tämän jälkeen Lindqvist toimi Oulun läänin lääninarkkitehtina ja lääninrakennuskonttorin esimiehenä (1855-1867). Lindqvist nimitettiin 1882 Yleisten rakennusten ylihallituksen ylijohtajaksi, sitä ennen hän työskenteli ensimmäisenä arkkitehtina (1868-) sekä yliarkkitehtina (1875-1887). Hän oli ensimmäinen ylijohtaja, joka oli suorittanut kaikki perusopintonsa Suomessa.⁷⁵ Lindqvist erotettiin virasta 1887.

Lindqvist tunnetaan parhaiten vankilauudistuksen arkkitehtina. Hän oli jäsen vankilauudistusta valmistelemissa toimikunnissa 1860- ja 1870-luvuilla ja sai 1860-luvulla tehtäväkseen laatia kokonaissuunnitelma maan vankilalaitoksen arkkitehtonista uudistamista varten ⁷⁶. Lindqvistin ylijohtajakaudella suunniteltiin pääosa 1860-luvun vankilareformin mukaisista uusista lääninvankiloista ja vanhojen laajennuksista. Lindqvist allekirjoitti kaikki

Oulun lääninvankilan suunnitelmat vuosina 1870-1882.

Lindqvist suunnitteli myös julkisia rakennuksia ja kirkkoja, esimerkkinä Miehkälän kirkko 1875-1881, Jyväskylän punatiilikirkko 1880, Toivakan kirkko 1882, ja Kärkölän kirkko. Muita julkisia rakennuksia ovat Oulun lääninhalituksen talo (yhdessä Jac Ahrenberg) 1887 ja Turun arkkipiispantalo 1887 (L.I. Lindqvist, Sebastian Gripenberg ja Jac Ahrenberg).⁷⁷

Lindqvistin seuraaja Yleisten rakennusten ylihallituksen ylijohtaja **Sebastian Gripenberg** ja yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehti **Theodor Decker** vastasivat 1890-luvulla Oulun vankilan talousrakennusten suunnittelusta.

Arkkitehti Harald Andersin (1883-1936)

Andersin opiskeli Dresdenin teknillisessä korkeakoulussa 1904-1905 ja suoritti arkkitehdin tutkinnon 1907 Polyteknisessä opistossa (Teknillinen korkeakoulu). Hän työskenteli Yleisten rakennusten ylihallituksessa 1907-1909 ja uudelleen 1917-1919. Andersin toimi Oulun lääninarkkitehtina 1909-1917 ja osallistui Oulun vankilan muurin ja lisärakennusten suunnitteluun. Myöhemmin hän toimi lähinnä teollisuuden arkkitehtina ja opettajana Teknillisessä korkeakoulussa.

75 Hallila, 61-62

76 Wäre 1989, 102

77 Viljo 2005

Arkkitehti Elin (Elina) Wessman (1895-1968)

Elin Wessman valmistui arkkitehdiksi vuonna 1919. Hän työskenteli vuosina 1918-21 Nils Wasastjernan arkkitehtitoimistossa ja vuodesta 1922 Yleisten rakennusten ylihallituksessa. Vuosien 1929-39 välillä hän toimi myös vankeinhoitohallituksessa. Wessman oli naimisissa arkkitehti Ragnar A. Wessmanin kanssa ja he työskentelivät myös yhdessä omassa toimistossaan. Wessman laati vankeinhoitohallituksessa 1930-luvulla useiden vankila-alueiden suunnitelmia. Sukevalla suunnitelmat koskivat päärakennusta, lämpökeskusta sekä vankilan johtajan asuinrakennusta.⁷⁸

Oulun vankila-alueella Wessmanin laati asuinrakennusten muutossuunnitelmia, samoin Helsingin vankilan alueella. Wessman allekirjoitti laatimansa piirustukset yleensä EW.

Rakennusmestari Urpo Nummela (1914 - 1997)

Urpo Vilhelm Nummela (ent. Nummelin) valmistui Helsingin teknillisen koulun talonrakennusopin linjalta 1938. Nummela toimi useissa vankiloissa työnjohtajana 1938-1949 (Sukevan varavankila, Kinnasvaaran keskusvankila, Keravan nuorisovankila, Sukevan keskusvankila). Työ Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston vankeinhoitolaitoksen rakennusmestarina alkoi 1950. Vuonna 1978 Nummela nimitettiin rakennustarkastajaksi. Eläkkeelle hän jäi kyseisestä toimesta vuonna 1981.⁷⁹

Nummela laati huomattavan määrän suunnitelmia Oulun ja Sukevan vankiloiden alueelle 1950-1970-luvuilla. Pääosa Oulun vankilan suunnitelmista oli korjaussuunnitelmia, uudisrakennusten suunnitelmiin kuuluivat vankilan itäsiiven, puutavaravaraston ja talousrakennuksen piirustukset.

Nummela signeerasi laatimansa suunnitelmat yleisesti UNla tai U. Nummela.

Arkkitehti Henno Kampuri (1909-1980)

Henno Kampuri valmistui arkkitehdiksi vuonna 1935 Teknillisestä korkeakoulusta.

Kampuri toimi apulaisena Jalmari Lankisen arkkitehtitoimistossa Viipurissa 1936-1939, Askon Tehtaat Oy:n arkkitehtina 1940-41, A. Ahlström Oy:n Varkauden tehtaiden puuteollisuusosaston arkkitehtiosaston päällikkönä 1944-1946, Ylä-Kokemäenjoen seutukaavaliiton arkkitehtina 1947-1955 ja viimein Oikeusministeriön arkkitehtina 1955-1974. Oman toimiston Kampuri perusti jo Viipurissa ennen sotia. Toimisto jatkoi toimintaansa Helsingissä vuonna 1946.

Kampuri laati oikeusministeriössä työskennellessään useita suunnitelmia Sukevan ja Kortekankaan vankilalle 1950- ja 1960-luvuilla sekä Oulun vankilan työtoiminnan rakennuksen ja Helsingin vankilan kirjapainon ja konepuuseppien rakennukset 1960- ja 1970-luvulla. Kampuri laati lisäksi ainakin Helsingin ja Oulun vankilan aluekäyttösuunnitelmia.⁸⁰

Kampuri signeerasi laatimansa suunnitelmat H. Kampuri.

78 Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo. Sukevan vankila - rakennushistoriaselvitys osa 1
79 Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo. Sukevan vankila - rakennushistoriaselvitys osa 1

80 Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo. Sukevan vankila - rakennushistoriaselvitys osa 1; Arkkitehdit MV oy, Helsingin vankilan rakennushistoriaselvitys

Arkkitehti Jorma Teppo

Jorma Teppo (s.1947) suoritti arkkitehdin tutkinnon Oulun yliopistossa 1977. Teppo on toiminut arkkitehti- ja pääsuunnittelijana 1977 lähtien Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy:ssä (aiemmin Arkkitehtitoimisto Huusko & Teppo). Oulussa toimiva toimisto erikoistui korjausrakentamiseen, kirkkojen ja suojelurakennusten restaurointiin. Teppo on toiminut lisäksi opettajana Oulun Yliopiston arkkitehtuurin osastolla 1970-1990-luvuilla.

Arkkitehti Jorma Tepon johdolla laadittiin Oulun vankilan (aiemmin lääninvankila) peruskorjaus- ja lisärakennushankkeet. Toimisto laati 1980- ja 1990-luvulla lukuisien kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten korjaussuunnitelmia Oulussa ja Pohjois-Pohjanmaalla esimerkkeinä Oulun tuomikirkon ja Oulun taidemuseon korjaussuunnitelmat.

Toimisto toimii nykyään nimellä Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy.

Vankilan rakennusten korjaus- ja muutossuunnitteluun ovat osallistuneet 2000-luvulla seuraavat toimistot:

Studio Metsi Ky**Linja arkkitehdit Oy****Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönköharju Oy**

8. RAKENNUSHISTORIALLINEN INVENTOINTI

15.

16.

19.

12.

17.

13.

9.

1c.

18.

10.

7.

1b.

11.

6.

2.

8.

3.

1a.

4.

14.

5.

Oulun vankilan rakennukset on inventoitu talvella 2011, inventointitietoja on täydennetty syksyllä 2022. Rakennusten pinta-ala, muutos- ja korjaustiedot perustuvat 2011 rakennushistoriaselvitykseen sekä 2022 kuntokartoittajan kokoamiin tietoihin. Saadut tiedot on viety tämän luvun rakennuskortteihin.

Kaikista alueen rakennuksista on koottu rakennustietokortti, josta löytyy rakennuksen perustiedot ja nykytilannevalokuva. Kaikista rakennuksista on esitetty nykytilanne piirustukset, osasta rakennuksista on esitetty lisäksi aiemman rakennusvaiheen piirustuksia.

Vanhimpien ja arvokkaimpien rakennusten arkkitehtuuria, erityispiirteitä ja säilyneisyyttä on kuvattu tarkemmin. Uudempien talousrakennusten rakennustekniikka ja arkkitehtuuria on aikaudelle ja käyttötarkoitukselle tyypillistä.

Rakennuskorteissa on käytetty Rikosseuraamuslaitoksen käyttämää numeerointia (1-19). Rakennuksia on yhteensä 18, lisäksi on vankilan muuri.

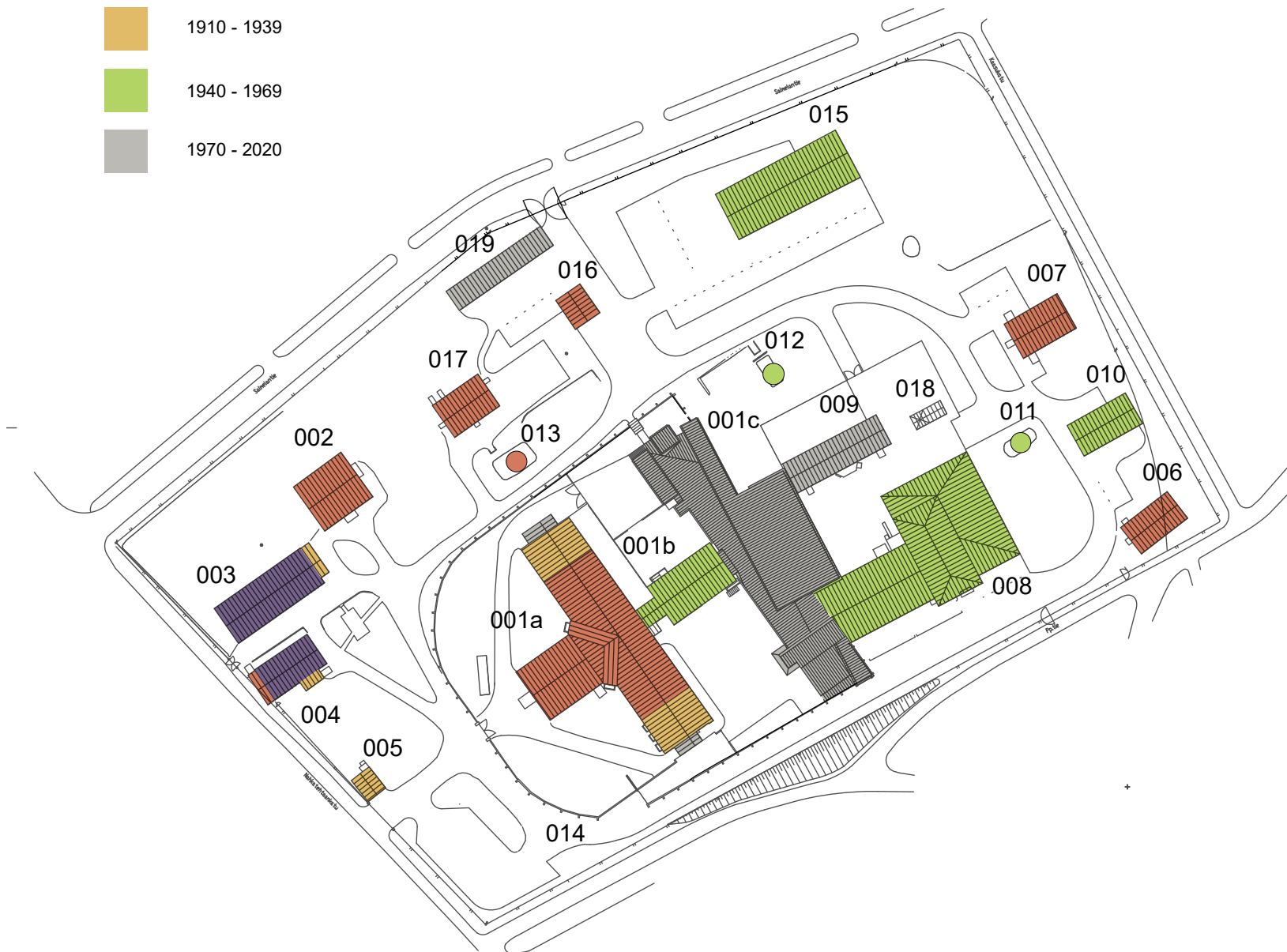
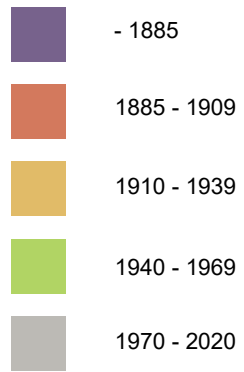
Rakennuskortit on järjestetty rakennusajan mukaan aloittaen kuitenkin vankilarakennuksesta. Talouskellarit on esitetty lopussa.

Nykytilanteen valokuvat ovat Senaatti-kiinteistöjen, jos muuta ei mainita. Vanhat valokuvat ovat Rikosseuraamusviraston arkistosta.

Rakennuskohtaiset lähteet on mainittu inventointiosan lopussa.

SK	NYKYISET RAKENNUKSET
306957	001 Vankilarakennus
307532	002 Toimisto, ent. johtajien asuinrakennus
307533	003 Toimisto, Oxenstiernan talo
307534	004 Toimisto, entinen asuinrakennus
307535	005 Porttimökki, taukotila
307536	006 Asuinrakennus, avo-osasto (3 asuntoa)
307537	007 Asuinrakennus, avo-osasto (4 asuntoa)
307538	008 Työhuonerakennus
307539	009 Varastoparakki
307540	010 Ulkovarasto
307541	011 Kellari (takapiha)
307542	012 Kellari (vankilan)
307543	013 Kellari (etupiha)
-	014 Muuri
307544	015 Puutavaravarasto
307545	016 Autotalli
307546	017 Sauna ja pesutupa
307547	018 Purusiilo
307548	019 Autokatos

8. RAKENNUSHISTORIALLINEN INVENTOINTI

RAKENNUS 001 Vankilarakennus

Rakennusnumero (Rise): 1 Rakennustunnus (Senaatti): 306957

Käyttötarkoitus:

Vankilarakennus

Laajuustiedot:

Kerrosala 3994 k-m²
 Kerrosluku 1a, vanhin osa (1885) 3, kellari ja ullakko
 1b, itäsiipi (1956) 2
 1c, lisärakennus (1998) 1, osittainen kellari ja ullakko

Rakennusvuosi:

1885 arkkitehti Ludvig Isak Lindqvist, Yleisten rakennusten ylihallitus

Korjaus- ja muutosvaiheet:

1913 Ullakkohuoneet (Harald Andersin, Oulun läänin rakennuskonttori)
 1928, 1931 kellarikerroksen laajennus
 1956 Itäsiipi, keskuslämmitys (Urpo Nummela, Vaho)
 1950-luku Hallintosiiven muutostöitä
 1970-luku Sellisiipien käytävien uudet välipohjat
 1995 Peruskorjaus, sellisiipien osastointi ja uusi porrashuone, koneellinen ilmanvaihto, (Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy)
 1998 Lisärakennus (Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy)
 2007 Peruskorjaus, pohjoinen sellisiipi (Linja arkkitehdit Oy)
 2004-2006 Salaojien rakentaminen
 2011 jälk. Sellikäytävien maalaus ja sellinovieen uusiminen

Vankilan pääsisäänkäynti, länsi- ja eteläsiipi. KUVA SK.

Rakennejärjestelmä

Sellirakennus 1885:

Paikalla muurattu tiilimuuri, perustukset luonnonkiviharkkoa
 Alapohja betonia, välipohjat osin tiiliholvattuja, osin puurakenne
 Yläpohja ja vesikatto puurakenne, saumattu peltikate
 Ikkunat ja ovet puuta

Itäsiipi 1956:

Paikalla muurattu tiilimuuri, perustukset ja kellari betonia
 Ala- ja välipohja betonia
 Vesikattorakenteet puuta
 Ikkunat ja ovet puuta

Lisärakennus 1998:

Perustukset, runko ja välipohjat teräsbetonia
Liikuntasalin yläpohjassa liimapuupalkit

Julkisivut:

Sellirakennus:

Julkisivut puhtaaksi muurattua poltettua tiiltä
Vesikatto saumattua peltiä
Puuikkunat uusittu 2000-luvulla

Itäsiipi:

Rapatut julkisivut, vesikatto saumattua peltiä

Lisärakennus:

Julkisivut puhtaaksi muurattu poltettutiili, osassa julkisivua
peltiverhaus.

Vesikatto saumattu pelti, liikuntasalissa bitumikermi

Länsisiipi ja eteläsiipeä, taustalla kehämuurin pääsisäänkäynti. KUVA SK.

Viistokuva lännestä, vankilan taustalla asuinrakennukset
006 ja 007. KUVA SK.

Länsisiipi ja pohjoissiipi, etualalla kevytrakenteisia katoksia.
KUVA SK.

Pohjoissiipi, etualalla 1930-luvulla rakennettu matala
lisärakennus. KUVA SK.

Länsipääty, julkisivun yksityiskohtia. Yksityiskohtiin liittyvät vaaleat rappaukset ovat peruskorjausten ajalta. KUVA SK.

Sellin ikkunoita. KUVA SK.

Rakennuksen arkkitehtuurin kuvaus:

Vankilarakennuksen vanhimman 1885 rakennetun osan puhtaaksi muuratut tiilijulkisivut ovat säilyneet hyvin rakennusaikaisessa asussa. Myöhemmin 1928-1931 rakennetut matalat kellarikerroksen laajennukset on sopeutettu kivijalkaan. Vankilan ikkunoita on muutettu peruskorjauksissa, niiden ruutujakoa on suurennettu ja tumma väri muutettu valkoiseksi. Eteläsiiven matalaan pätyyn 1990-luvulla tehty keittiön uusi sisäänkäynti on sovitettu vankilan arkkitehtuuriin. Se jää vankilanäkymissä kehämuurin peittoon. Itäsiiven arkiset rapatut julkisivut ovat säilyneet rakennusaikaisessa asussa.

Itäsiipi ja osa pohjoissiipeä. KUVA SK.

1930-luvun vaihteessa rakennettu matala lisärakennus, jonka päädystä on keittiön uusi sisäänkäynti ja kehämuurin uudisosa. KUVA SK.

Vankilan pääsisäänkäynti. KUVA SK.

Viistokuva vankilarakennuksesta, kaikki rakennusvaiheet ovat näkyvissä. KUVASK.

Vankilarakennuksen lisärakennus edustaa rikasmuotoista 1900-luvun lopun arkkitehtuuria. Lisärakennus ja 1960-luvulla rakennettu työhuonerakennus muodostavat historiallisesta vankilarakentamisesta erottuvan kerrostuman vankilan itäpuolelle. Merkittävä osa kehämuuria, pääosa itäisivusta on purettu uudisrakennuksen tieltä.

Lisärakennuksen 1c julkisivu länteen. KUVASK.

Vankilan sisäpiha, taustalla itäsiipi 1b, oikealla lisärakennus 1c. KUVASK.

Lisärakennuksen 1c asunto-osaston julkisivu länteen. KUVASK.

Lisärakennus 1c, julkisivu itään. KUVASK.

Sisätilat:

Sellisiipien sisätiloissa on tehty useita vankilan toimintaa ja käyttöturvallisuutta tukevia välttämättömiä muutoksia.

Sellisiipien ja taloussiiven keskikäytäviin perustuva tilarakenne on säilynyt, myös niiden alkuperäinen huonejako on hahmotettavissa. Alkuperäiset sellit ovat pääosin edelleen sellikäytössä. Vankilan sellisiivet on jaettu 1990-luvulla osastoihin, osastojen yhteinen tila on päätyikkunoiden valaistama keskikäytävä.

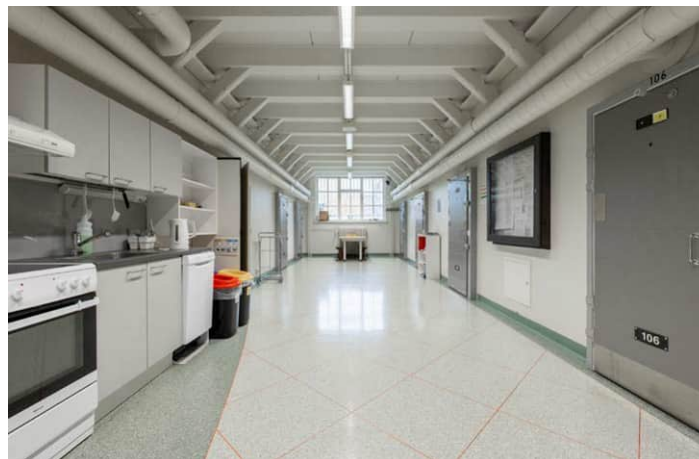
Osaan huoneista ja käytävistä on tehty pienempiä tiloja, esimerkiksi sellien wc-tilat. Sellien ovet on uusittu länsisiiven yhtä osastoa lukuun ottamatta. Kellarikerroksessa on tehty eniten tilamuutoksia. Vankilan eri osia ja kerroksia yhdistää 1990-luvulla sellisiipien risteykseen sovitettu porrashuone. Pintarakenteet ovat 1990-luvulta tai sitä uudempia. Itäsiiven tilarakenne keskikäytävineen on 1990-luvulta.

Pohjoissiiven 2. kerroksen pääty. KUVA SK.

Eteläsiiven 2. kerroksen selliosasto. KUVA SK.

Eteläsiiven selliosaston 1.krs. KUVA SK.

Sellisiipien kulmahuone, toimisto. KUVA SK.

Länsisiipi 3.krs. KUVA SK.

Pohjoissiiven ullakko, tiiliholvattu yläpohja ja kattorakenteita. KUVA arkkitehdit MV oy.

Selliosasto 3.krs. KUVA SK.

Sellin ovi, vanha ovityyppi. KUVA SK.

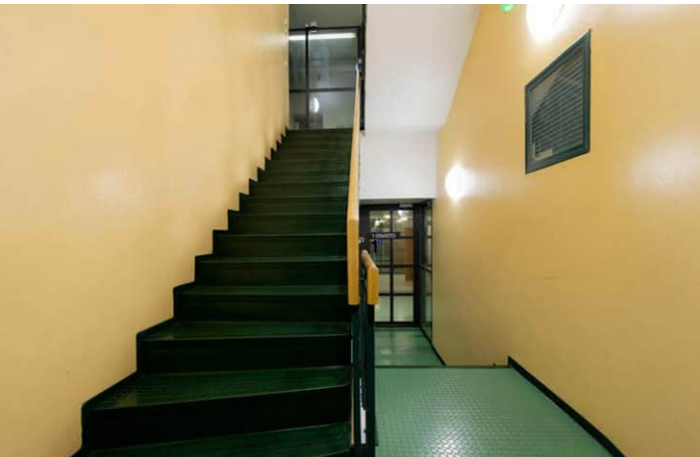
Sellin ikkuna. KUVA SK.

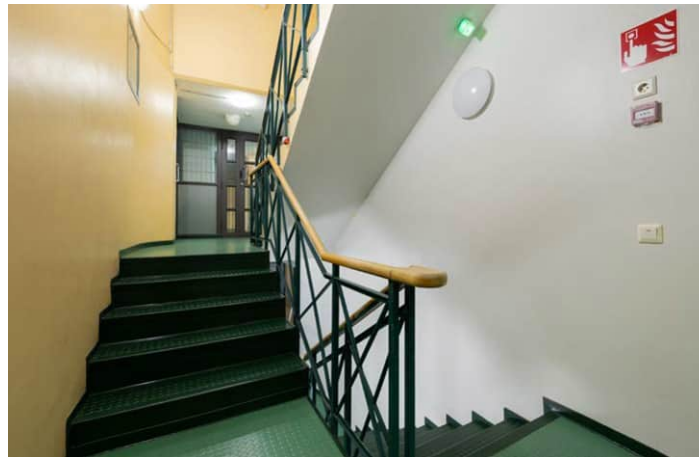
Vanha porras, porrashuone B. KUVA
Paulus Alajeesiö.

Portaan yksityiskohtia. KUVA arkkitehdit MV oy.

Uusi porrashuone A. KUVA SK.

Uusi porrashuone A. KUVA SK.

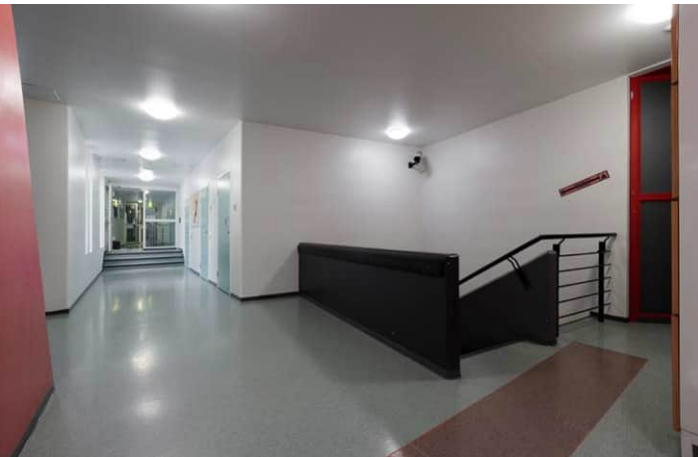

Itäsiiven (1b) keskikäytävä. KUVA SK.

Liikuntasali. KUVA SK.

Lisärakennuksen (1c) tilajako rakentuu kahden toisistaan poikkeavan koordinaatiston käyttöön. Sisätiloille on leimallista voimakkaiden värien käyttö yhteisissä tiloissa. Aulassa, liikuntasalissa ja kuntosalissa on käytetty toisistaan poikkeavia värejä punaista, mustaa, harmaata ja vihreää tehosteina tai kaikissa seinissä. Tilojen yksilöllisyyttä on korostettu myös erityyppisin ikkunoin.

Aula ja käytävä, taustalla käynti asunto-osastolle. KUVA SK.

Aula ja porras liikuntatiloihin. KUVA SK.

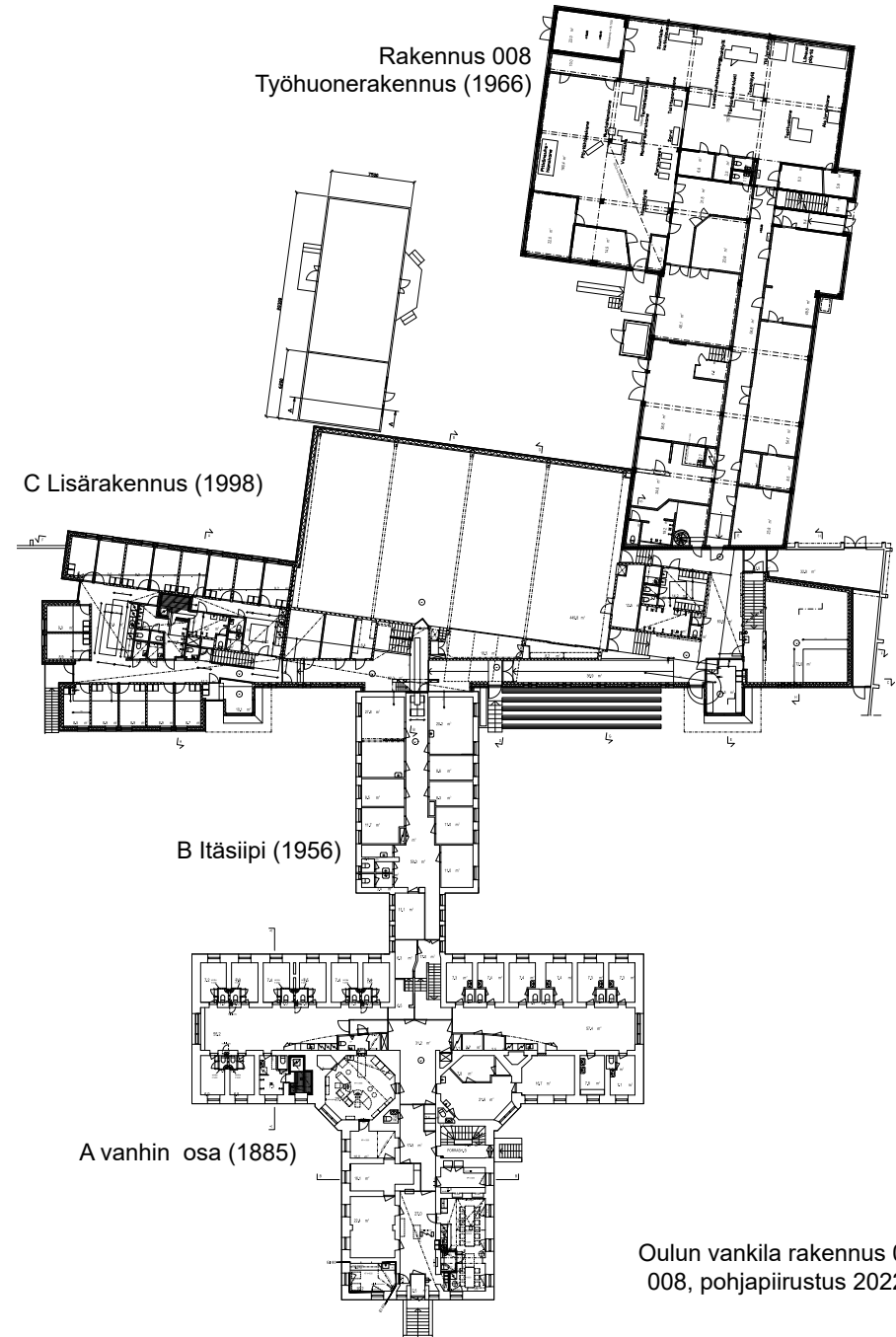

Kuntosali. KUVA SK.

Erityispiirteet ja säilyneisyys:

Oulun vankilan vanhin osa on tilarakenteeltaan tyypillinen 1880-luvun sellivankila, joskin mittasuhteiltaan vaatimaton. Vankilan sisätiloja on uudistettu useissa vaiheissa. Vankilan myöhemmät rakennusvaiheet 1950- ja 1990-luvun lisärakennukset sekä 1960-luvun työhuonerakennus muodostavat pohja-alaltaan vankilarakennusta suuremman kokonaisuuden. Vankilan eri rakennusvaiheet edustavat kukin aikansa arkkitehtuurin muotokieltä. Toisiinsa kiinni rakennettuina ne luovat moninaisen ja osin hajanaiselta vaikuttavan kokonaisuuden, jota voinee pitää Oulun vankilan erityispiirteenä. Vankilaa ympäröivä, pääosin säilynyt kehämuuri on olennainen osa vankilan rakennushistoriaa ja arkkitehtuuria.

Vankilasiipien keskikäytäviin perustuva tilarakenne on pääosin hahmotettavissa. Selliosastoja rajoittavat seinät ja erityyppiset turvajärjestelyt katkaisevat rakennustypille ominaisia pitkiä näkymiä. Alkuperäisistä selleistä pääosa on edelleen alkuperäisessä käytössä. Kerrostasot on erotettu toisistaan umpinaisin välipohjin. 1800-luvun lopun sellivankiloille tyypillisiä kerrosten välisiä avoimia näkymiä ei ole säilynyt.

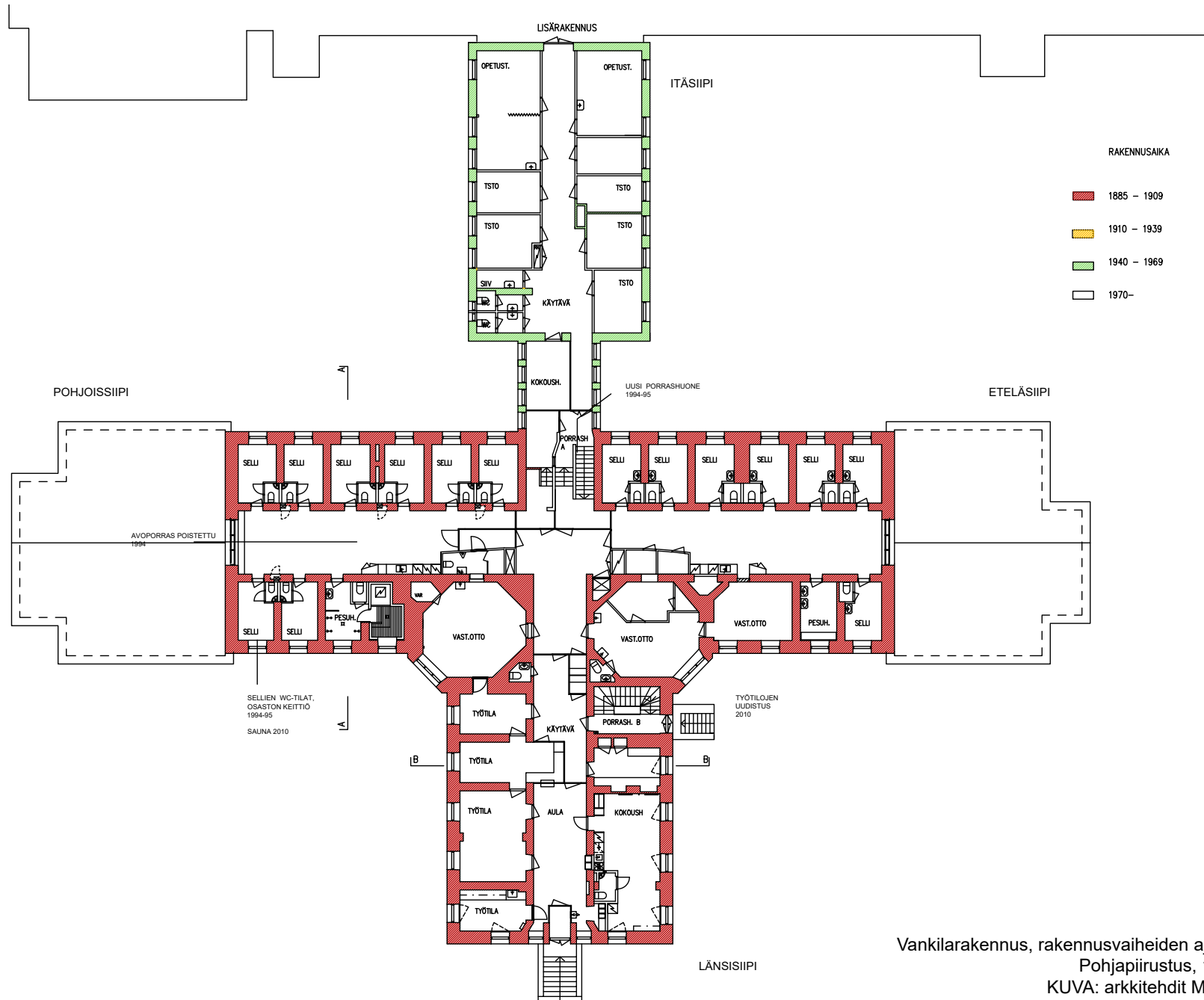

Oulun vankila rakennus 001 ja 008, pohjapiirustus 2022. SK.

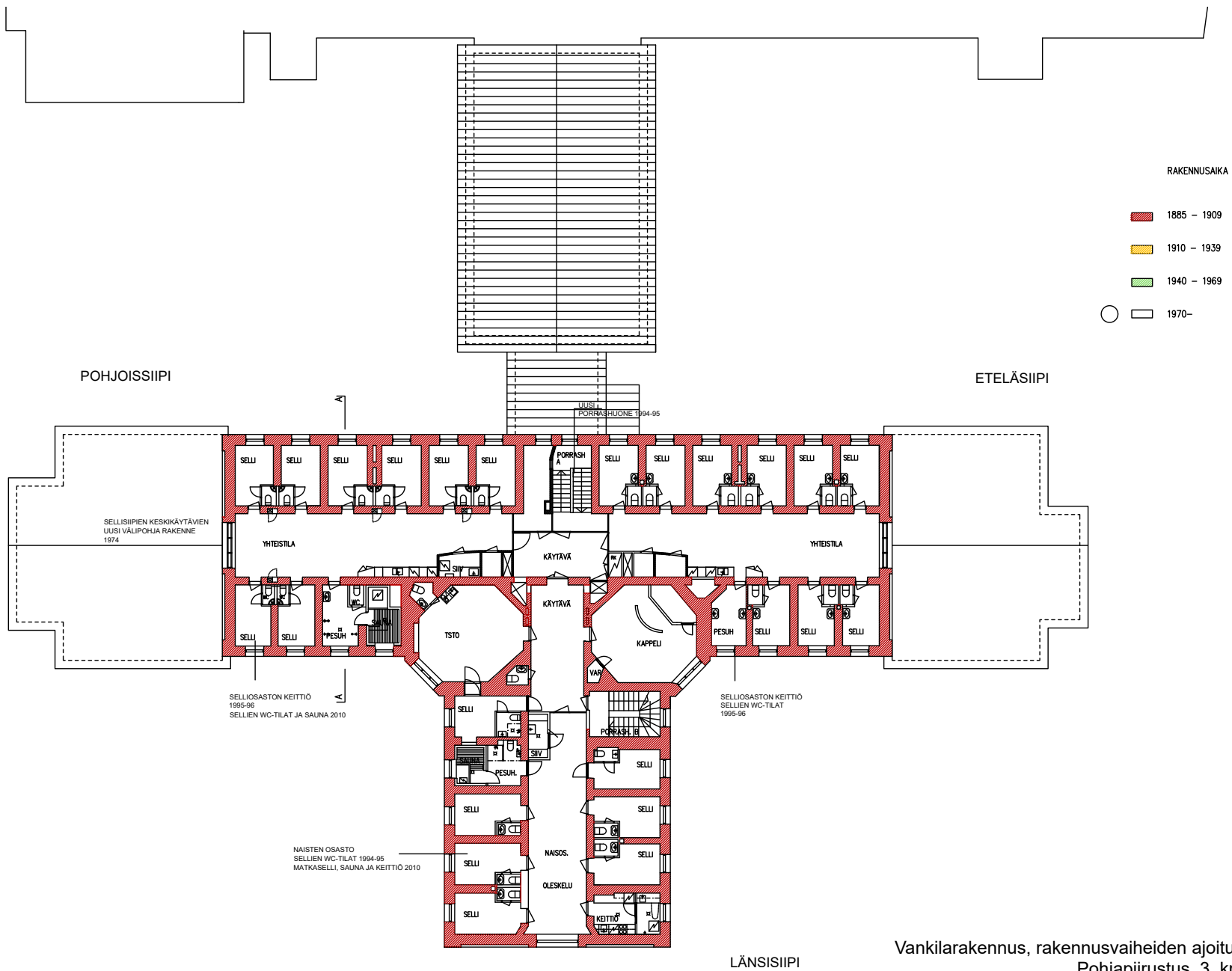
8. RAKENNUSHISTORIALLINEN INVENTOINTI

Vankilarakennus, rakennusvaiheiden ajoitus
 Pohjapiirustus, kellari.
 KUVA: arkkitehdit MV oy.

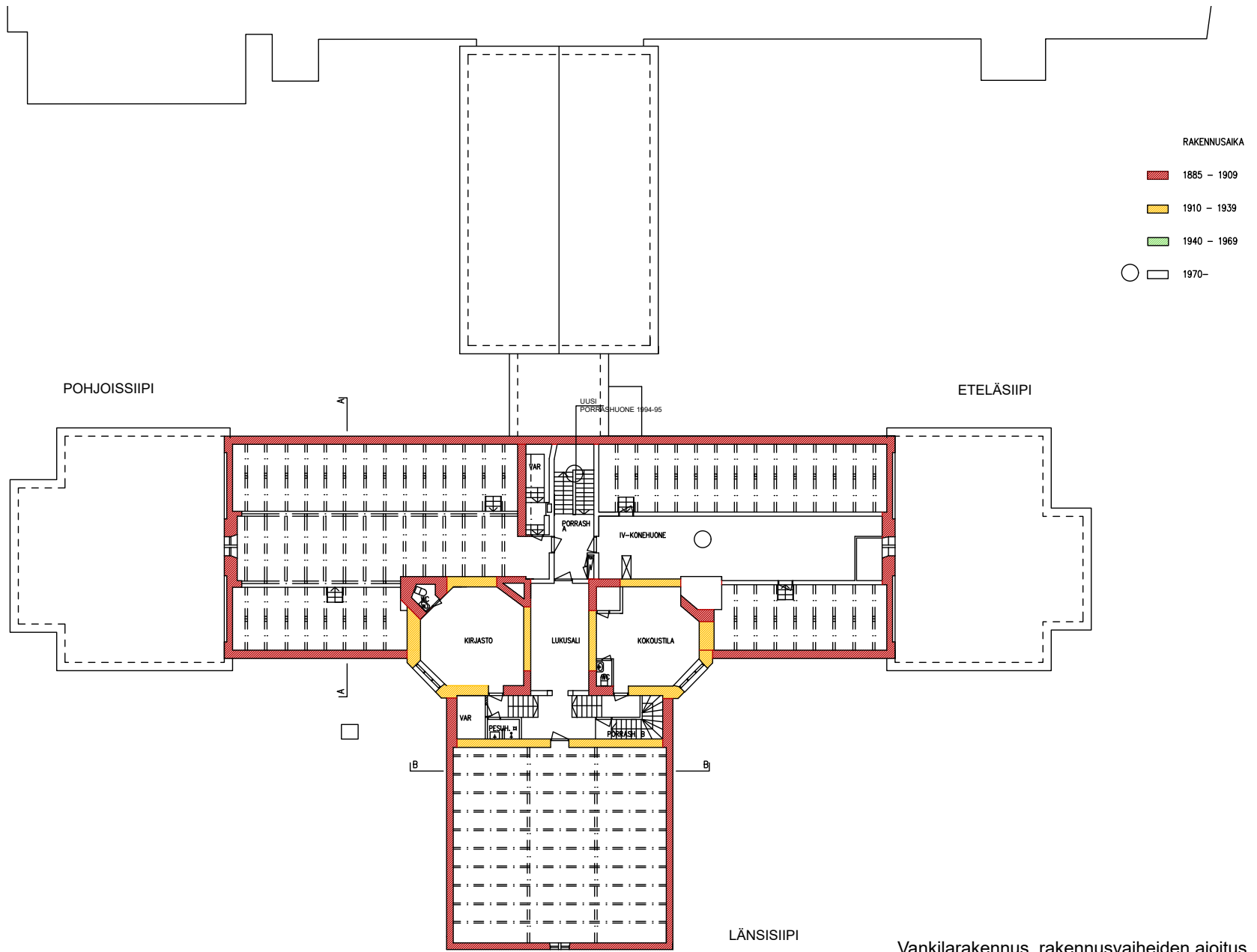

Vankilarakennus, rakennusvaiheiden ajoitus
Pohjapiirustus, 1. krs
KUVA: arkkitehdit MV oy.

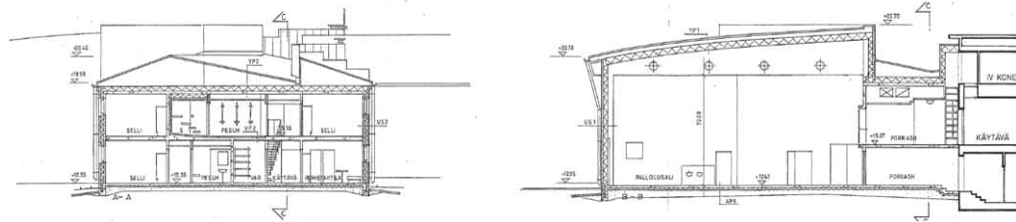

Vankilarakennus, rakennusvaiheiden ajoitus
Pohjapiirustus, 3. krs
KUVA: arkkitehdit MV oy.

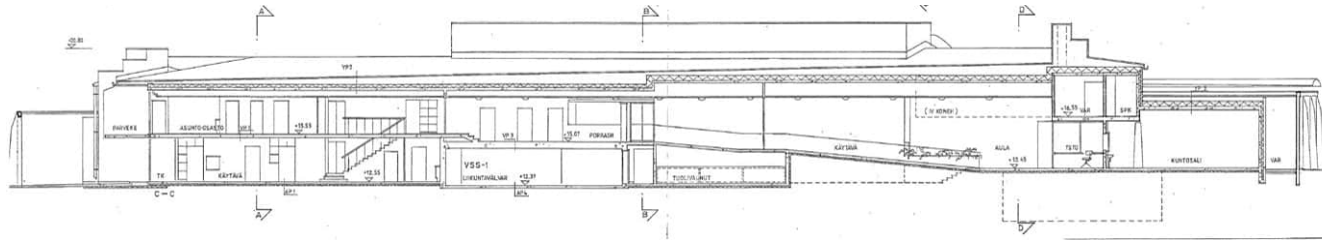
8. RAKENNUSHISTORIALLINEN INVENTOINTI

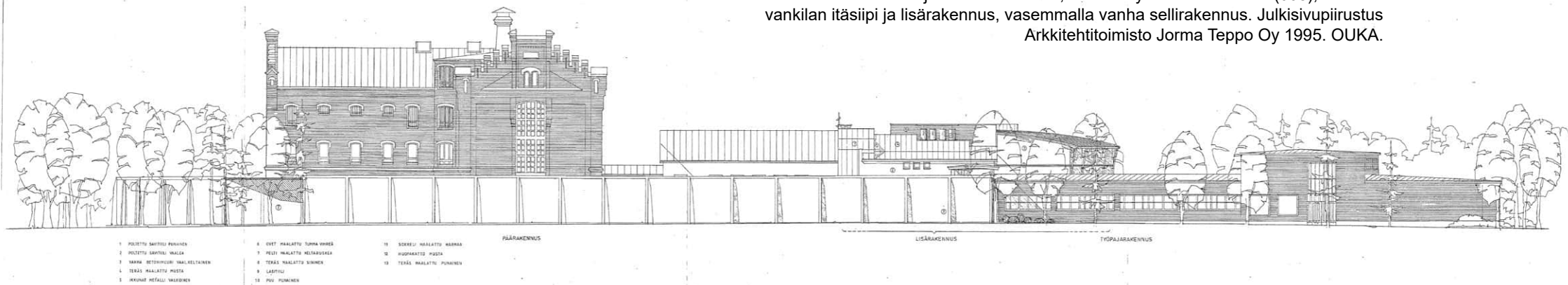
Vankilarakennus, rakennusvaiheiden ajoitus
Pohjapiirustus, 4. krs
KUVA: arkkitehdit MV oy.

Vankilan lisärakennus, leikkauspiirustukset.
Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy 1995. OUKA.

Vankilarakennusten julkisivu kaakkoon, oikealla työhuonerakennus (008), keskellä vankilan itäsiipi ja lisärakennus, vasemmalla vanha sellirakennus. Julkisivupiirustus
Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy 1995. OUKA.

RAKENNUS 003 Toimisto, Oxenstiernan talo

Rakennusnumero (Rise): 3 Rakennustunnus (Senaatti): 307533

Käyttötarkoitus:

Alkuperäinen käyttötarkoitus: kruunun- ja lääninvankila

Nykyinen käyttötarkoitus: toimistorakennus, aiemmin asuinrakennus

Laajuustiedot:

Kerrosala 588 k-m²

Kerrosluku 2 ja ullakko

Rakennusvuosi:

1778 kruununvankila, suunnittelija tuntematon

Korjaus- ja muutosvaiheet:

1822 Rakennusta pidennetty (neljä vankihuonetta ja porstua)

1886 Käyttötarkoituksen muutos vankilan johtajan ja vahtien asunnoiksi (arkkitehti L. I. Lindqvist)

1938 Peruskorjaus virkailijoiden asunnoiksi, uusi porrashuone ja asuintilo- ja ullakolle (Elina Wessman, Vaho,)

Asennettu vesi- ja viemärijohdot sekä vesikiertoinen keskuslämmitys

Julkisivumuutos, osa 1. krs ikkunoista suurennettu (tod. 1930-luku)

1972 Pohjakerroksen lattia uusittu betonirakenteisena

2008 Peruskorjaus ja käyttötarkoituksen muutos (Studio Metsi Ky)

Huonetilamuutoksia, pintarakenteiden kunnostus ja uusiminen

Alapohja uusittu betonisena, välipohjarakenteen korjaus

Perusmuurin betonikuori ja salaojitus

Piha-alueen kunnostus, tukimuurit ja kiveykset betonia

LVIA- ja S-järjestelmät uusittu, tehty koneellinen ilmanvaihto ja iv-konehuone

Julkisivut itään ja etelään. KUVA SK.

Rakennejärjestelmä:

Luonnonkivirunko 1778 rakennusvaihe, toinen kerros ja 1822 rakennusvaihe tiilimuurattuja

Puurankarakenteinen porrashuone (1938 rakennusvaihe)

Perustukset säännöllinen luonnonkivi, ulkopuolinen betonikuori

Alapohja teräsbetonia, väli- ja yläpohja puurakenne

Vesikattorakenteet puuta, vesikatteen saumattu pelti

Alkuperäistä tervattua lautakatetta on käytetty peltikatteen aluslaudoitukseksi

Ikkunat ja ovet puuta

Julkisivut:

Sileä rappaus, muuratut profiloidut räystäät

Vesikatto saumattua peltiä

Porrashuone vaakalaudoitus

Rakennuksen arkkitehtuurin kuvaus:

Rakennuksen rapatut julkisivut ovat pääosin 1880-luvun asussa, julkisivuja kiertää rapattu vaakalista. Osaa ensimmäisen kerroksen ikkunoista on suurennettu todennäköisesti 1930-luvulla. Puurakenteisessa porrashuoneessa vaakalaudoitus, höylättyä ponttilautaa. Toisessa kerroksessa on kuusiruutuiset sisään-ulos aukeavat kaksipuitteiset ikkunat, malli on vastaava kuin 1890-luvun piirustuksissa. Ensimmäisen kerroksen ikkunat ja ulko-ovet ovat eri rakennusvaiheista. Vesikaton kattolyhdyt on tehty 1930-luvulla.

Julkisivu pohjoiseen, taustalla rakennus 003. KUVA SK.

Osa julkisivusta etelään, sisäänkäynnit. KUVA SK.

Julkisivua etelään. KUVA SK.

Julkisivu pohjoiseen. KUVA SK.

Sisätilat:

Rakennuksen sisätilat ovat vuonna 2008 tehdyn peruskorjauksen asussa. Uudemmat kevytrakenteisin seinin toteutetut tilamuutokset ovat osin hämärtäneet historiallista tilajakoa. Ensimmäisen kerroksen yhdessä huoneessa on otettu esille vanhaa luonnonkivistä muurattua ulkoseinää.

Puurakenteisessa 1930-luvulla rakennetussa porrashuoneessa on säilynyt seinien ja katon puuverhous ja alkuperäiset portaat. Huoneiston sisäportaissa on säilytetty 1950-luvun seinäpanelointia.

Porras 2.kerrokseen. KUVA SK.

Portaan yksityiskohtia. KUVA SK.

Käytävä 2.krs. KUVA SK.

Porrastasanne 2.krs. KUVA SK.

Erityispiirteet ja säilyneisyys:

Alunperin kruununvankilaksi rakennettu ja 1820-luvulla laajennettu rakennus on säilyttänyt jälkimmäisen rakennusvaiheen hahmon ja klassistisen asun. Muuratut runkorakenteet ovat pääosin säilyneet, luonnonkiviperustukset on peitetty betonikuorella. Rakennus muodostaa viereisen rakennuksen (004) kanssa muurin ulkopuolisen puistomaisen vyöhykkeen vanhimman osan. Piha-alueella on vanhoja omenapuita ja tammia.

Rakennushistoriallinen arvio:

Rakennus on Oulun vanhin kivitalo ja vankila-alueen vanhin rakennus. Rakennus on osa suomalaisen vankilalaitoksen vanhinta historiaa, se on palvellut 1780-1880-luvuilla kruunun- ja lääninvankilana.

Rakennuksen 1800-luvun klassistinen ulkoasu on hyvin säilynyt, poikkeuksena vesikatolle tehdyt kattolyhdyt. Rakennus on suojeltu Oulun kaupunginhallituksen 2.3.1971 päätöksellä.

Toimistohuone 1.krs. KUVA SK.

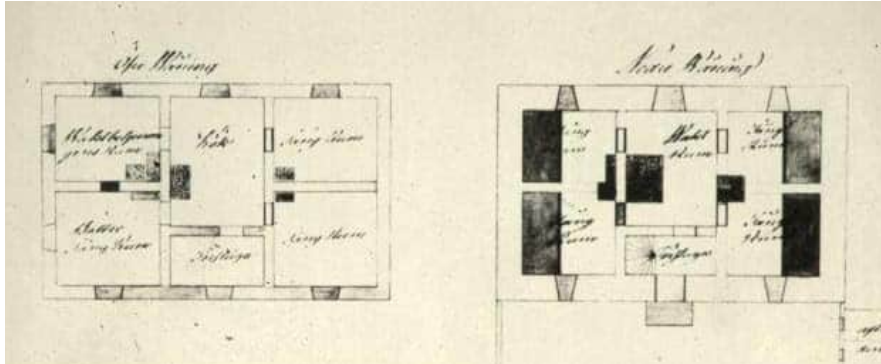
Toimistohuone 2.krs. KUVA SK.

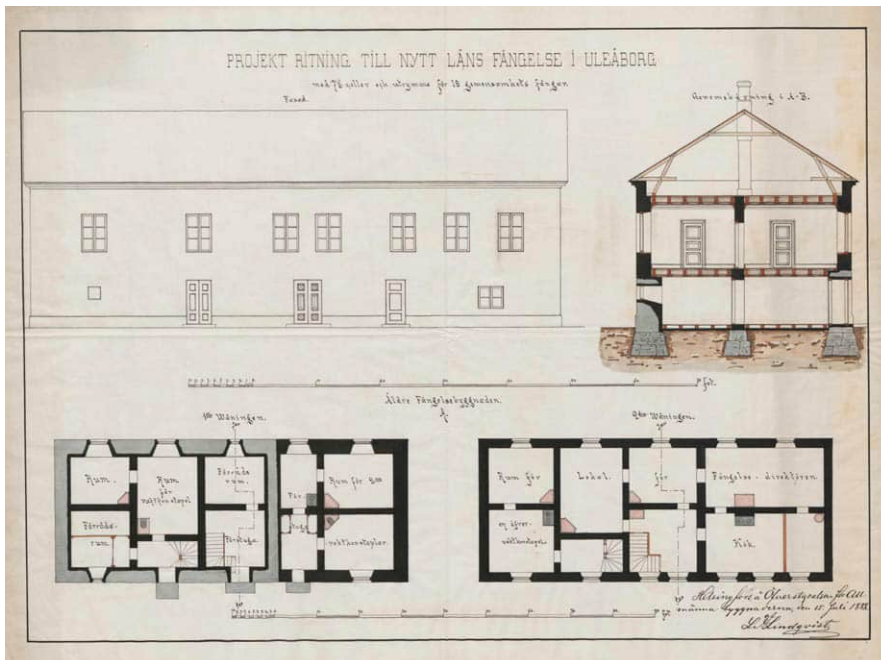
Taukotila 3.krs. KUVA SK.

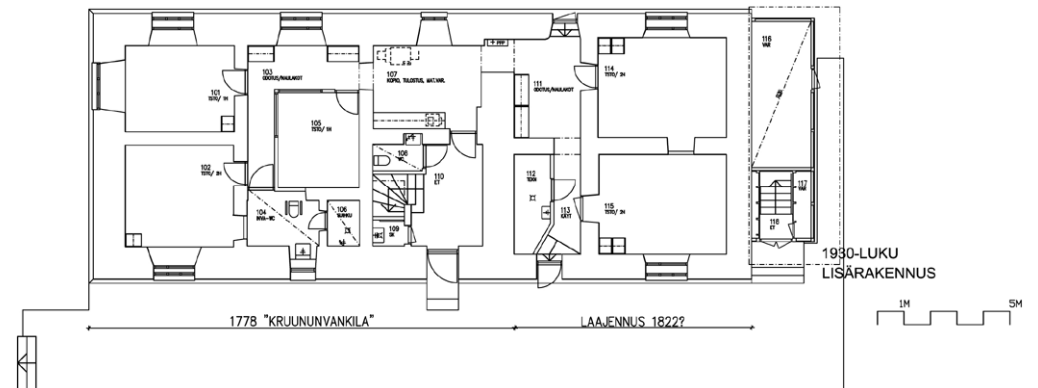
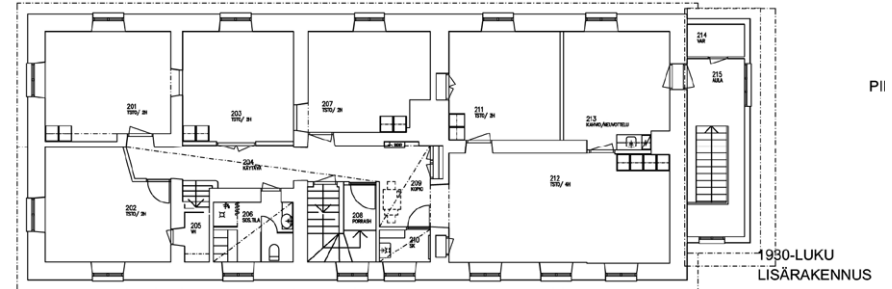
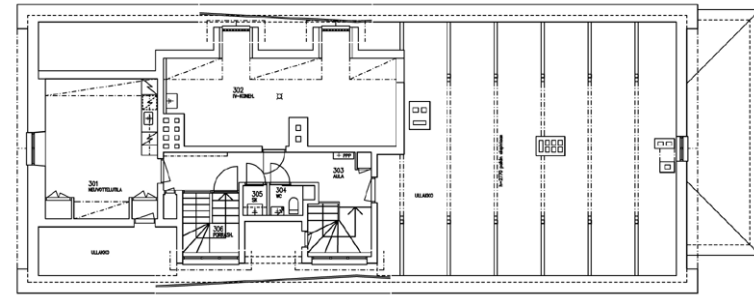
Neuvottelutila 2.krs. KUVA SK.

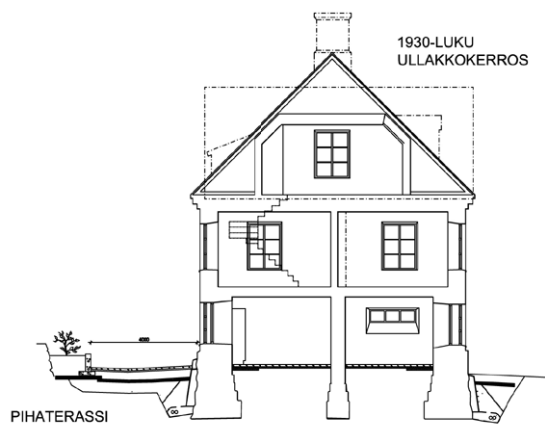
Kruunuvankilan 1. ja 2. krs pohjapiirustukset 1812. KUVA Aalto-yliopisto.

Vanhan vankilarakennuksen muutos suunnitelma asuinrakennukseksi, pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset, allekirjoitus L.I. Lindqvist 1882. KA.

Rakennus 003 nykytilanne, pohjapiirustukset 1.-3.krs. arkkitehdit MV oy.

Rakennus 003 nykytilanne, julkisivut. arkkitehdit MV oy.

RAKENNUS 004 Toimisto

Rakennusnumero (Rise): 4 Rakennustunnus (Senaatti): 307534

Käyttötarkoitus:

Alkuperäinen käyttötarkoitus: Lääninvankilan putka

Nykyinen käyttötarkoitus: Toimistorakennus, aiemmin asuinrakennus

Laajuustiedot:

Kerrosala 159 k-m²

Kerrosluku 1

Rakennusvuosi:

1810 Lääninvankilan putka, suunnittelija tuntematon

Korjaus- ja muutosvaiheet:

1892 Muutos asuinrakennukseksi, rakennettu kuisti pohjoisseinälle (arkkitehti L. I. Lindqvist)

Rakennusta jatkettu n.4 metriä todennäköisesti 1890-luvulla

1939 Muutos kahdeksi huoneistoksi, uusi kuisti rakennuksen eetiläpuolelle (arkkitehti Elina Wessman, Vaho)

Asennettu vesi- ja viemärijohdot sekä vesikiertoinen keskuslämmitys

1972-73 Rossipohja korvattu teräsbetonilaatalla rakennuksen toisessa päässä

1993 Asennettu koneellinen poistoilmanvaihto

1996-98 Tehty asuntokohtaisia korjauksia

2009 Vesikate uusittu (bitumikermi), uusittu kuistin kattorakenteet
Julkisivujen maalaus (ulkoväriytyksen muutos)

2013 Käyttötarkoituksen muutos toimistoiksi, peruskorjaus (Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönkönharju Oy)

Ala- ja yläpohjan sekä ulkoseinien korjaus, pintarakenteiden uusimi-

Julkisivu itään ja kuisti. KUVA SK.

nen ja korjaus

LVIA- ja S- järjestelmien uusiminen, koneellinen ilmanvaihto

Rakennejärjestelmä:

Luonnonkiviperustukset, slammausrappaus, lisäosassa pilariperustus
Hirsirunko, entisen putkan vankihuoneissa kaksoishirsirakenne, sisäpuolinen lisälämmöneristys

Kuisti ja rakennuksen päädyn lisäosa rankarakenteisia

Ylä- ja välipohja puurakenne

Alapohja osin puurakenne, osin maanvarainen teräsbetonilaatta

Vesikatto puurakenne, vesikate bitumikermiä

Ikkunat ja ovet puuta

Rakennuksen arkkitehtuurin kuvaus:

Julkisivujen puuverhous ja ikkunat vuorilautoineen ovat pääosin 1880-luvun piirustusten asussa. Julkisivujen vaakalaudoitus (höylättyä ponttilautaa) on jäsennetty pysty- ja vaakalistoin. Umpiräystäät on profiloitu listoin. Puuikkunat ovat kaksipuitteiset sisään-ulos aukeavat. Luonnonkivestä muuratut perustukset on rapattu. Rakennuksen uudemmat osat,

Kuisti ja porrashuone ovat säilyneet 1930-luvun asussa. Kuistin julkisivujen yläosassa vaakalaudoitus, alaosassa pystypaneeli. Kuistin ulko-ovi on vanha peiliovi, mahdollisesti muutosvaiheessa aiemmalta kuistilta siirretty. Porrashuoneessa on tehdasvalmisteinen vakiomittainen pientalon ovi ja myöhemmin tehty katos.

Julkisivua pohjoiseen. KUVA SK.

Sisäänkäynti. KUVA SK.

Sisätilat:

Sisätilat ovat 2010-luvulla tehdyn peruskorjauksen asussa. Tilajako on muutettu uuden käyttötarkoituksen mukaiseksi, kevytrakenteisin seinin toteutetut muutokset ovat hämärtäneet historiallista tilajakoa. Kaikki pintarakenteet ja sisäovet ovat viimeisen peruskorjauksen ajalta. Kuistilla on säilytetty vanhat peiliovet.

Erityispiirteet ja säilyneisyys:

Rakennus on vankila-alueen vanhin puurakenteinen rakennus ja muodostaa historiallisesti merkittävän pihapiiriin alueen vanhimman kivirakennuksen Oxenstiernan talon (003) sekä niihin liittyneen entisen talousrakennuksen (002) kanssa. Rakennus on säilynyt hahmoltaan ja julkisivuiltaan 1930-luvun rakennusvaiheen jälkeisessä asussa. Osa seinistä on kaksois-hirsirakenteisia. Vesikattorakenteet ja julkisivut ovat pääosin 1890-luvun asussa. Ulkoveritys on 2000-luvulta.

Räystään yksityiskohta.
KUVA: arkkitehdit MV oy 2011.

Julkisivun yksityiskohta
ikkunan kohdalla. KUVA:
arkkitehdit MV oy 2011.

Rakennusten pihapiiri on tärkeä osa vankilan vanhinta ja sille ominaista muurin ulkopuolista puistomaista vyöhykettä. Rakennuksen pihapiirissä on vanhoja lehtipuita ja istutuksia. Piha-alueita on muokattu 2000-luvulla betonirakentein.

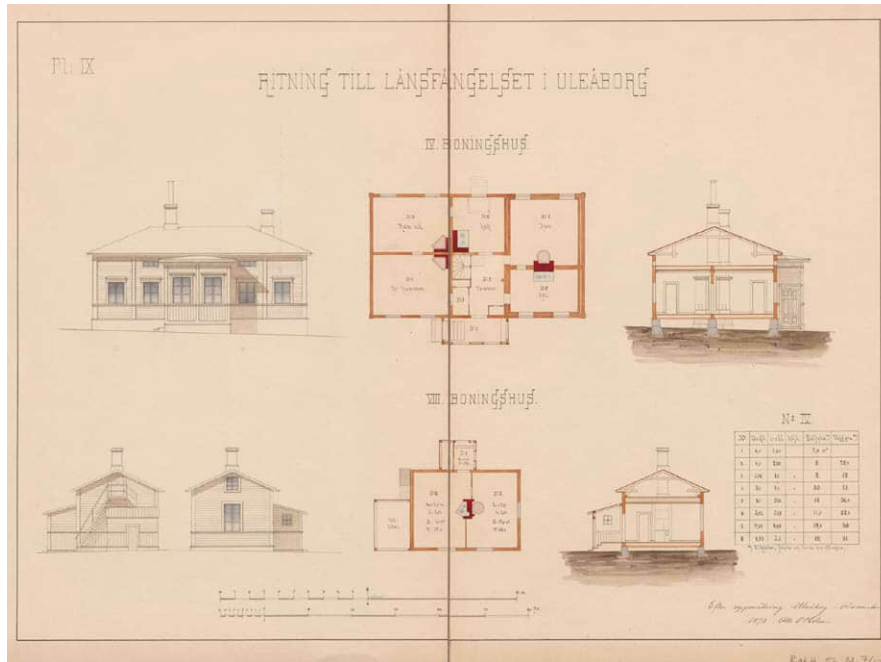
Toimistohuone. KUVA SK.

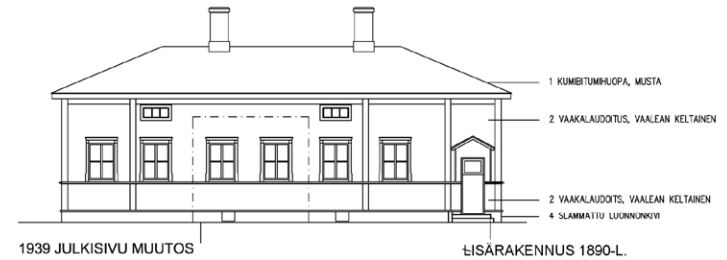
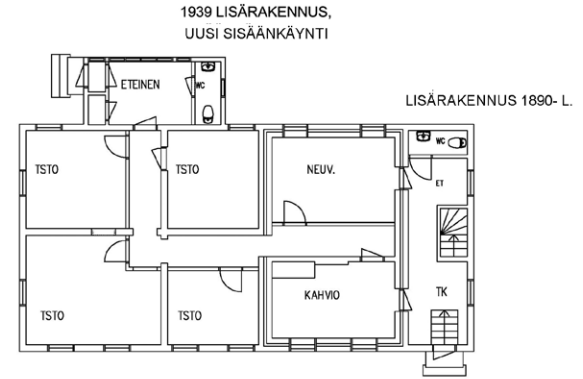
Kuisti, sisäänkäynti. KUVA SK.

Näkymä käytävältä. KUVA SK.

Mittauspiirustus rakennus IV ja VIII (myöhemmin tuhoutunut asuinrakennus), allekirjoitus Otto. F. Holm 1893. KA.

Rakennus 004 nykytilanne pohja ja julkisivut. arkitehdit MV oy.

RAKENNUS 002 Toimisto

Rakennusnumero (Rise): 2 Rakennustunnus (Senaatti): 307532

Käyttötarkoitus:

Alkuperäinen käyttötarkoitus: Talousrakennus (Pesu- ja leivintupa)

Nykyinen käyttötarkoitus: Toimistorakennus, aiemmin asuinrakennus

Laajuustiedot:

Kerrosala 286 k-m²

Kerrosluku 1½ ja osittainen kellari

Rakennusvuosi:

1892 arkkitehdit Sebastian Gripenberg ja Theodor Decker

Korjaus- ja muutosvaiheet:

1937 Käyttötarkoituksen muutos vankilan johtajan asunnoksi (Elina Wessman, Vaho)

Asennettu vesi- ja viemärijohdot sekä vesikiertoinen keskuslämmitys

1946, 1952 huoneistojaon muutos, uusi porras ja sisäänkäynti 2. krs asuntoon (Urpo Nummela, Vaho)

1980 Lisähuone 2. krs asuntoon

1983 Peruskorjaus, uusi asunosauna ja keittiönporras (J.Pellikainen OUV)

2004 Ikkunat ja ovet uusittu

2005 Salaojitus rakennuksen ulko- ja sisäpuolelle

2006 Käyttötarkoituksen muutos, 1krs. huoneisto muutettu toimistoksi

2010, 2013 Puurakenteisen alapohjan uusiminen, poistettu lattian alta alkuperäinen tiililattia

Julkisivut etelään ja itään. KUVA SK.

2013 Peruskorjaus ja käyttötarkoituksen muutos toimistoksi (Arkkitehtitoi-

misto Raila ja Tapio Rönköharju Oy)

Huonejaon muutoksia, pintarakenteiden uusiminen

Uusi esteetön sisäänkäynti (betonikiveä)

LVIA- ja S- järjestelmien uusiminen, koneellinen ilmanvaihto

Julkisivujen huoltomaalaus

Rakennejärjestelmä

Hirsirunko (sisäpuolinen lisälämmöneristys), päätykolmioissa rankarakenne
 Perustukset, kivijalka säännöllistä luonnonkiviharkkoa
 Ala-, väli- ja yläpohja puurakenne, osittaisen kellarin alapohja betonia
 Osittainen kellari luonnonkiveä/betonia, kellarissa kappaholvit
 Vesikattorakenteet puuta, konesaumattu peltikate
 Ikkunat ja ovet puuta

Rakennuksen arkkitehtuurin kuvaus:

Hirsirakenteinen, lautaverhoiltu entinen asuinrakennus, on rakennettu alun perin talousrakennukseksi.

Julkisivujen alaosassa on vaakalaudoitus, yläosassa on pystyaukkoitus.
 Julkisivuverhouksen jäsentely listoineen on 1892 piirrosten mukainen.
 Avoräystäillä on rakennusaikaiset muotoillut kattokannattajat. Sisäänkäynnin katos puupilareineen sekä pääosa ikkunoista ovat 1937 piirustusten mukaisia.

Julkisivut pohjoiseen ja länteen. KUVA SK.

Julkisivun yksityiskohtia, ikkuna ja sisäänkäyntikatos. KUVA SK.

Julkisivu etelään. KUVA SK.

Sisätilat

Rakennuksen sisätilat ovat 2012 tehdyn peruskorjauksen asussa. Huonejako on muokattu toimistokäyttöön soveltuvaksi. Kaikki pintarakenteet ja sisäovet on uusittu. Uudet pintarakenteet peittävät mahdolliset vanhemmat rakenteet.

Erityispiirteet ja säilyneisyys:

Rakennus on osa lääninvankilan 1885 alkanutta rakennusvaihetta ja vanhimpia vankilan muurin ulkopuolelle rakennettuja talousrakennuksia. Rakennus on säilyttänyt alkuperäisen hahmon, runkorakenteita, perusmuuria ja tiilimuuratun kellarin. Julkisivut ovat säilyneet merkittävien osin 1930-luvun muutosvaiheen asussa mukaan lukien sisäänkäyntikatoksen. Huonejärjestys on merkittävilta osin aiemman asuinkäytön mukainen.

Rakennuksen osittainen kellari. KUVA: arkkitehdit MV oy 2022.

Rakennus pihapiireineen on osa vankila-alueelle ominaista muurin ulkopuolista puistomaista vyöhykettä. Rakennuksen pihapiirissä on vanhoja lehtipuita ja istutuksia. Sisäänkäyntiä ja piha-aluetta on muokattu betonikeräilyrakentein 2010-luvulla.

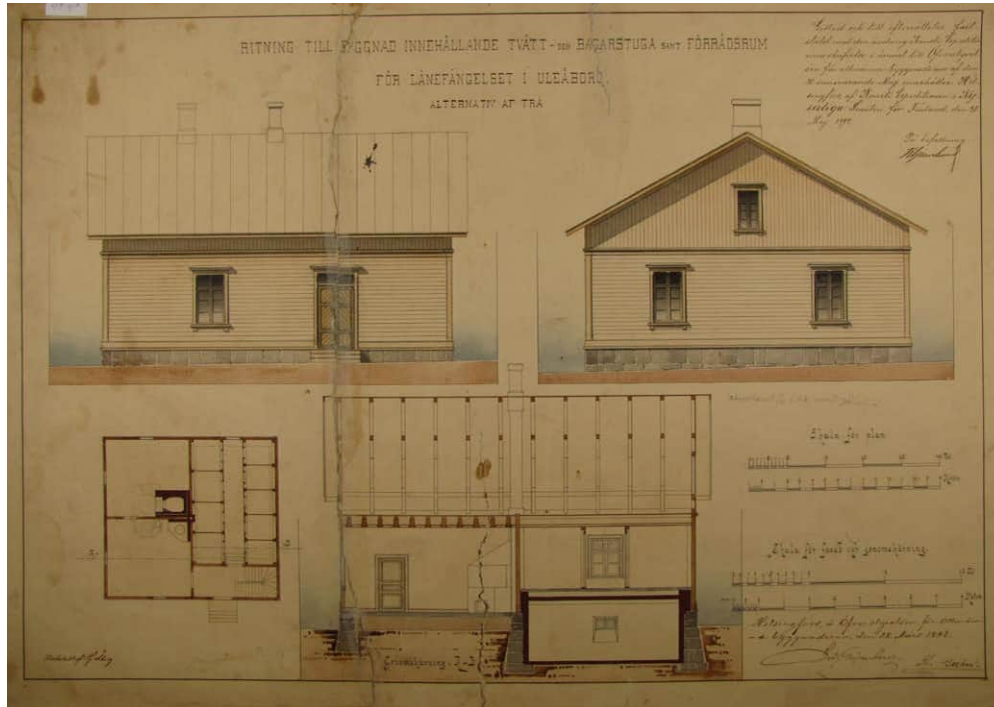
Aula. KUVA SK.

Käytävä 1 krs. KUVA SK.

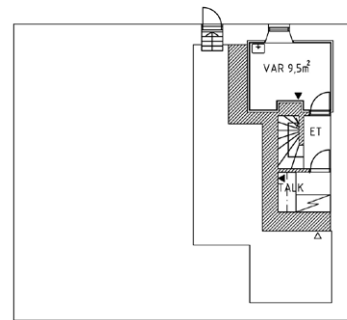
Neuvotteluhuone 1.krs. KUVA SK.

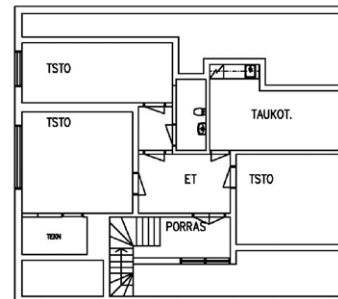
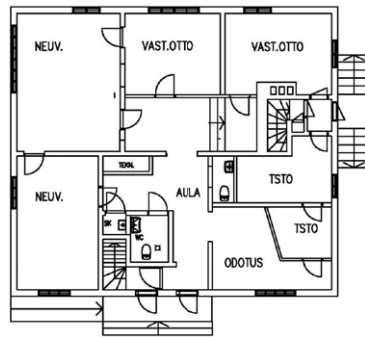
Oulun lääninvankilan pesu- ja leivintuparakennus (002), pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset, allekirjoitus 28.3.1892 Seb.Gripenberg, Th.Decker (KA).

1939 JÄLKEEN TEHTY JULKISIVU MUUTOS

KELLARI

Rakennus 002 nykytilanne, pohjapiirustus kellari, 1. ja 2.krs. arkkitehdit MV oy.

Rakennus 002 nykytilanne, julkisivut. arkkitehdit MV oy.

RAKENNUS 017 Sauna ja pesutupa

Rakennusnumero (Rise): 17 Rakennustunnus (Senaatti): 307546

Käyttötarkoitus:

Alkuperäinen käyttötarkoitus: Talousrakennus (mm. vaunuvaja, talli, eläinsuoja)

Nykyinen käyttötarkoitus: Sauna- ja pesularakennus

Laajuustiedot:

Kerrosala 120 k-m²

Kerrosluku 1

Rakennusvuosi:

1892 Talousrakennus, arkkitehdit Sebastian Gripenberg ja Theodor Decker

Muutos- ja korjausvaiheet:

1938 Muutos virkailijoiden saunaksi (tod. Elina Wessman, Vaho)

1980 Peruskorjaus, sauna ja pesula (Urpo Nummela, Vaho)

Rakenejärjestelmä:

Puurunko, osin hirsi- ja osin rankarakenne

Luonnonkivi perustukset, ulkopuolinen betonikuori

Alapohja betonirakenne

Väli- ja yläpohja puurakenne

Vesikatto puurakenne, satulakatto, vesikate kumibitumihuopa (palakate)

Ikkunat ja ovet puuta

Julkisivu etelään, rakennus 017. KUVA SK.

Rakennuksen arkkitehtuuri:

Rakennuksen julkisivuverhous on rakennusaikaisten piirustusten mukainen. Julkisivuissa on vaakanelointi, julkisivun yläosat ovat pystypaneloituja. Avoräystäillä on näkyvissä rakennusaikaiset muotoillut kattokannattajat. Julkisivuja, ovia ja ikkunoita on muutettu rakennuksen käyttötarkoituksen mukaisesti.

Julkisivu pohjoiseen. KUVA SK.

Julkisivu länteen. KUVA SK.

Rakennus 017, taustalla vankilarakennus, kehämuuria ja rakennus 002. KUVA SK.

Sisätilat:

Ensimmäisen kerroksen sisätiloja (sauna, puku- ja pesuhuoneet sekä pesutupa) on uudistettu useassa vaiheessa. Huonejako on 1980-luvun peruskorjauksen mukainen. Pintarakenteita, ovia ja kiinteitä kalusteita on uusittu myöhemmin.

Pukuhuone. KUVA SK.

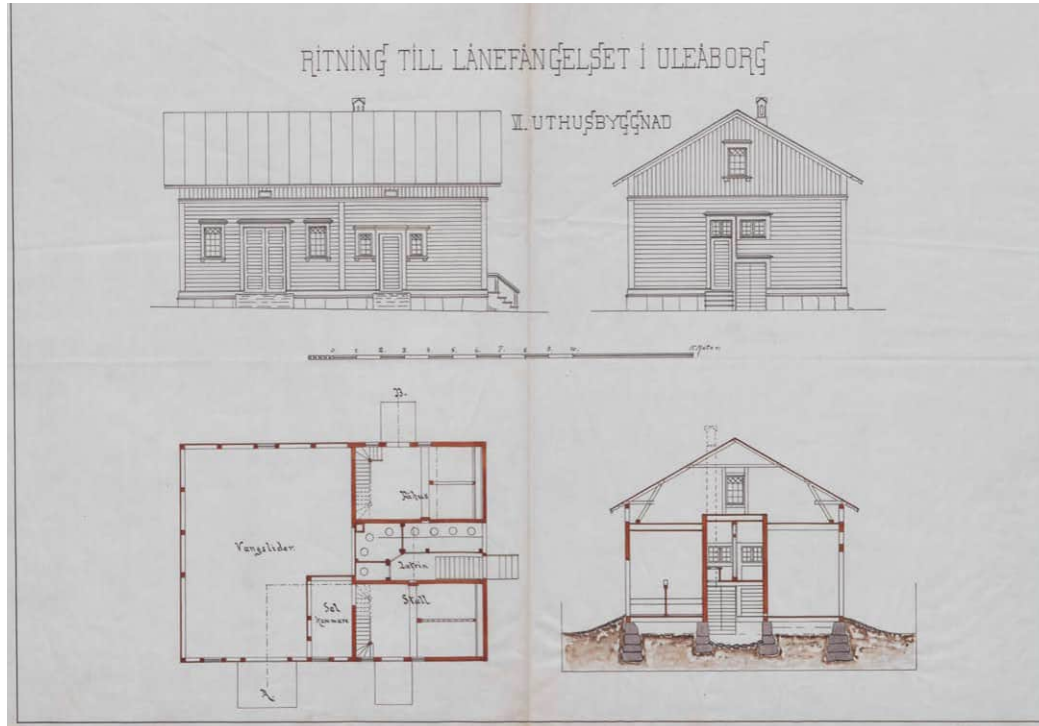
Käytävä. KUVA SK.

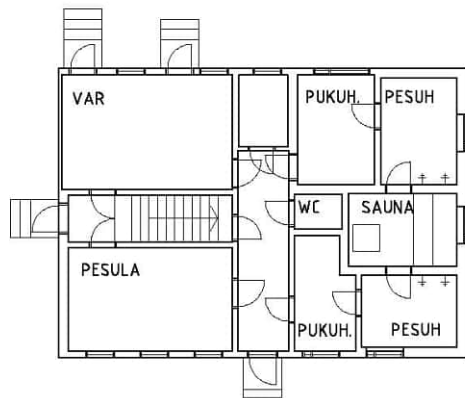
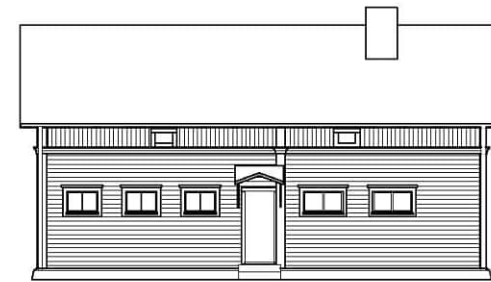
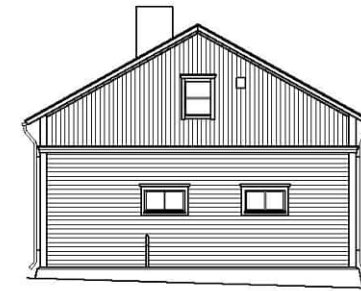
Pesuhuone. KUVA SK.

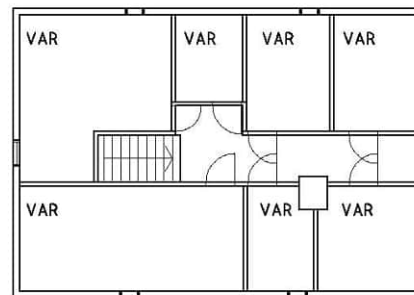
Pesutupa. KUVA SK.

Ulkorakennuksen (VI) pohjapiirustus, leikkaus ja kaksi julkisivua 1890-luku. Allekirjoittamaton. KA.

1 KRS

ULLAKKO

Rakennus 017 nykytilanne, pohjapiirustukset 1 krs. ja ullakko. arkkitehdit MV oy.

Rakennus 017 nykytilanne 2011, julkisivupiirustukset. SK. Huom. Ikkunajako poikkeaa 2011 tilanteesta.

RAKENNUS 006 Asuinrakennus

Rakennusnumero (Rise): 6 Rakennustunnus (Senaatti): 307536

Käyttötarkoitus:

Alkuperäinen käyttötarkoitus: Asuinrakennus (vanhimmilta osiltaan paja)

Nykyinen käyttötarkoitus: Vankilan avo-osasto

Laajuustiedot:

Kerrosala 218 k-m²

Kerrosluku 2

Rakennusvuosi:

1896-1903 Muutos asuinrakennukseksi , mahd. arkkitehti Victor Sucksdorff

Rakennuksen vanhimmat osat vankilan rakennusaikaista pajaa (tod. 1885)

Korjaus- ja muutosvaiheet:

1896 -1903 Muutettu vartijoiden asuinrakennukseksi vankilan omana työnä

1909, 1924, 1939 Seinähirsiin merkittyjä korjausvuosia

1976-78 Peruskorjaus, uudet pesuhuoneet, uusittu eteistilat ja keittiöt

(Urpo Nummela, Vaho)

Puurakenteinen alapohja uusittu teräsbetoni-laattana, hiekkatäyttö.

Julkisivulaudoitusta uusittu osittain.

Uusi vesikiertoinen keskuslämmitys (uunien purku), liitetty kauko-
lämpöverkkoon

1995 - 2001 Pesutiloja peruskorjattu

2008 Vesikate uusittu (kumibitumikermi), uudet ovikatokset, ulko- ja
kerrostaso-ovet

Ulkomaalaus (julkisivuväriin muutos)

Piha-alueen betonikiveys

.Julkisivu pohjoiseen, taustalla vankila-alueen aita. KUVA SK.

2012 Käyttötarkoituksen muutos ja peruskorjaus (Arkkitehtitoimisto Raila

ja Tapio Rönkönharju Oy)

Alapohja uusittu puurakenteisena, hirsi-, ylä- ja välipohjarakenteiden
kunnostus

Pintarakenteiden ja märkätilojen uusiminen

Ikkunoiden kunnostus

LVIA- ja S-järjestelmien uusiminen, koneellinen ilmanvaihto

Rakennejärjestelmä:

Perustukset säännöllinen luonnonkiviharkko, ulkopuolinen betonikuori (manttelointi)

Alapohjan alla osittainen tiilimuurattu kellari (entisen pajan rakenteita) Hirsirunko, sisäpuolen lisälämmöneristys. Hirsirunko mahdollisesti siirretty paikalle.

Porrashuone rankarakenteinen

Ylä-, väli- ja alapohja puurakenteinen

Vesikatto puurakenteinen, vesikatteena kumibitumihoopakate, umpilaudoitettut räystäät

Ikkunat ja ovet puuta

Muut tilat:

Yhteinen talousrakennus ja taluskellari rakennuksen 007 kanssa, talousrakennuksessa toimii myös kunnallinen jätekeräyspiste

Rakennuksen arkkitehtuurin kuvaus:

Julkisivut ovat pääosin 1906 laadittujen mittauspiirustusten asussa. Julkisivun yläosassa on vaakalaudoitus ja alaosassa pystylaudoitus, niiden jäsentely on tehty pysty- ja vaakalistoin. Julkisivulaudoitus on höylättyä ponttilautaa. Puuikkunat on uusittu ja ruutujako muutettu 1978 (epäsymmetrinen 3 jako). Ikkunat ovat kaksipuitteiset sisään-sisään aukeavat. Ulko-ovet on uusittu tehdasvalmisteisiksi pientalojen oviksi. Uudet puurakenteiset sisäänkäyntikatokset ja ulkoportaot kestopuuta on rakennettu 2008. Ulkiväri on samalta ajalta.

Julkisivu länteen. KUVA SK.

Näkymä rakennuksen 006 ja 007 pihalle, keskellä talousrakennus 010. KUVA SK.

Sisätilat:

Rakennuksessa on säilynyt alkuperäinen huoneistojako, kaksi kahden huoneen huoneistoa kerroksessa. Ensimmäisen kerroksen yksi huoneisto on osoitettu virkailijoiden käyttöön. Porrashuoneiden tilajako on 1970-luvulta, poikkeuksena 1. kerroksen wc-tilojen muutos. Kaikki sisäpinnat ja kiinteät kalusteet on uusittu 2012 korjauksessa. Rakennuksessa oli säilynyt alkuperäinen puupilarin ympärille tehty kierreporras. Välipohjan rakenteissa on havaittu 2011 vanhoja lahovauriota epätavallisissa paikoissa, mikä saattaa viitata mahdolliseen hirsirungon siirtoon.

Erityispiirteet ja säilyneisyys:

Rakennuksen perustuksissa on säilynyt tiilirakenteita vankilan rakennusajaisesta pajasta. Vartijoiden asuinrakennukseksi muokattuna se kuuluu lääninvankilan ensimmäiseen 1885-1909 rakennusvaiheeseen. Rakennuksen hahmo ja julkisivut ovat säilyttäneet merkittävältä osin rakentamisajan asussa, samoin huoneistojako ja tilajärjestys. Ikkunoita ja ulko-ovia katoksineen on uudistettu myöhemmin.

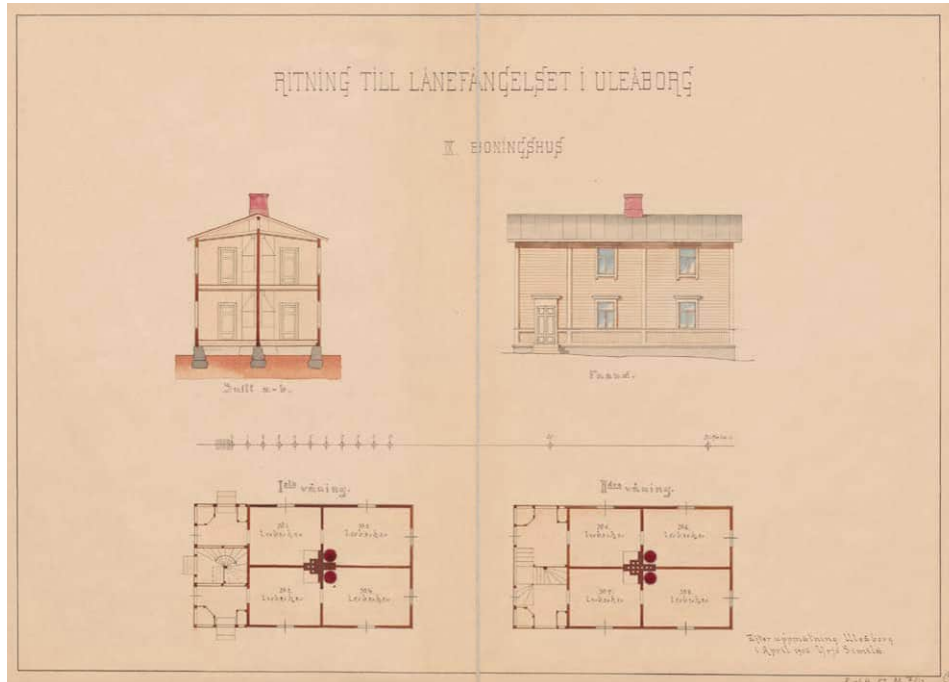
Rakennus on oleellinen osa vankilamuurin ulkopuolista virkailijoiden asuinrakennusten puistomaista aluetta. Alueella on vanhaa puustoa ja pensasis-tutuksia. Rakennus on säilynyt yhtäjaksoisesti asutokäytössä, siinä tehdyt muutos- ja korjaustyöt ovat toteutusajalleen tyyppillisiä.

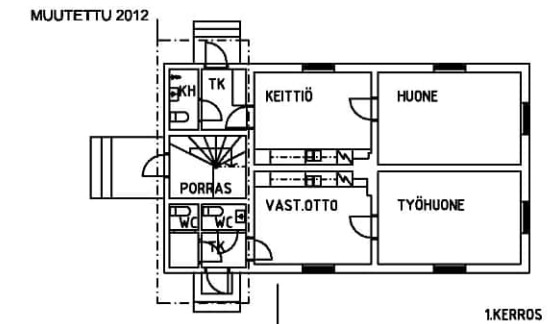
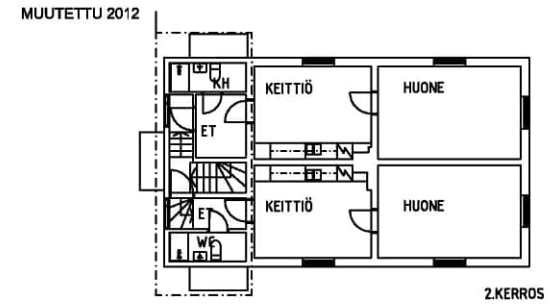
Säilyneitä entisen pajan tiilirakenteita rakennuksen alla vuonna 2011. KUVA PPM.

Säilyneitä entisen pajan tiilirakenteita rakennuksen alla vuonna 2011. KUVA PPM.

Mittaussiirustus rakennus X (nyk.006), pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset, allekirjoitus Yrjö Similä 1906. KA.

RAKENNUKSEN ALLA OSITTAINEN KELLARI (LUONNONKIVI- JA TIILIRAKENNE)

Rakennus 006 nykytilanne, pohjapiirustukset 1. ja 2.krs, leikkaus & julkisivupiirustuksia. arkkitehdit MV oy.

RAKENNUS 007 Asuinrakennus

Rakennusnumero (Rise): 7 Rakennustunnus (Senaatti): 307537

Käyttötarkoitus:

Alkuperäinen käyttötarkoitus: Asuinrakennus

Nykyinen käyttötarkoitus: Vankilan avo-osasto

Laajuustiedot:

Kerrosala 257 k-m²

Kerrosuku 2

Rakennusvuosi:

1905- 1906 mahd. arkkitehti Victor Sucksdorff

Korjaus- ja muutovaiheet:

1907 Ulkuvuoraus (maininta vuosikorjausasiakirjoissa)

1924, 1939 Hirsiin merkittävä korjausvuosia

1977 Peruskorjaus, uudet pesuhuoneet, uusittu eteistilat ja keittiöt (Urpo Nummela, Vaho)

Puurakenteinen alapohja uusittu teräsbetonilaattana, hiekkatäyttö.

Perusmuurin betonikuori

Julkisivulaudoitusta uusittu osittain

Asennettu vesikiertoinen keskuslämmitys (uunit purettu), liitetty kaukolämpöverkkoon

1999 - 2009 Pesutilojen korjauksia

2008 Vesikate uusittu (bitumikermi), uudet ovikatokset, ulko- ja kerrostaso-ovet

Ulkomaalaus (julkisivuväriin muutos)

Piha-alueen betonikiveykset

Rakennus 007 pohjoisesta nähtynä, taustalla rakennus 010 ja rakennus 006. KUVA SK.

2012 Käyttötarkoituksen muutos ja peruskorjaus (Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönköharju Oy)

Alapohja uusittu puurakenteisena, ylä- ja välipohjien sekä hirsirakenteiden kunnostus, pintarakeiden ja märkätilojen uusiminen ja kunnostus

Ikkunoiden kunnostus

LVIA- ja S-järjestelmien uusiminen, koneellinen ilmanvaihto

Rakenejärjestelmä:

Perusmuuri, säännöllinen luonnonkivi, betonikuori

Hirsirunko, sisäpuolen lisälämmöneristys

Porrashuone rankarakenteinen

Ala-, väli- ja yläpohja puurakenteinen

Vesikatto puurakenteinen, vesikate kumibitumihuopaa, umpilaudoitettut räystäät

Ikkunat ja ovet puuta

Muut tilat:

Rakennuksella on yhteinen talousrakennus rakennuksen 006 kanssa

Rakennuksen arkkitehtuurin kuvaus:

Julkisivuverhous on pääosin 1906 laadittujen mittauspiirustusten asussa.

Julkisivun yläosassa on vaakalaudoitus ja alaosassa pystylaudoitus, niiden jäsentely on tehty pysty- ja vaakalistoin. Julkisivulaudoitus on höylättyä ponttilautaa. Puuikkunat on uusittu ja ruutujako muutettu 1978 (epäsymmetrinen 3 jako). Ikkunat ovat kaksipuitteiset sisään-sisään aukeavat. Ulko-ovet on uusittu tehdasvalmisteisiksi pientalojen oviksi. Uudet puurakenteiset sisäänkäyntikatokset ja ulkoportaot kestopuuta on rakennettu 2008. Ulkoväriyty on samalta ajalta.

Julkisivu etelään. KUVA SK.

Julkisivut länteen ja pohjoiseen, taustalla Salmelantien kerrostaloja. KUVA SK.

Sisätilat:

Sisätilat ovat 2010-luvun asussa, seinissä ja katoissa levytetyt pinnat. Asuinhuoneiden huonejako säilynyt alkuperäisenä, porrashuoneiden huonejako 1970-luvun muutosvaiheen mukainen. Kaikki pintamateriaalit ja käsittelyt on uusittu 2012 korjauksessa. Asuntokäytössä olevia tiloja ei ole kuvattu vuonna 2022.

Erityispiirteet ja säilyneisyys:

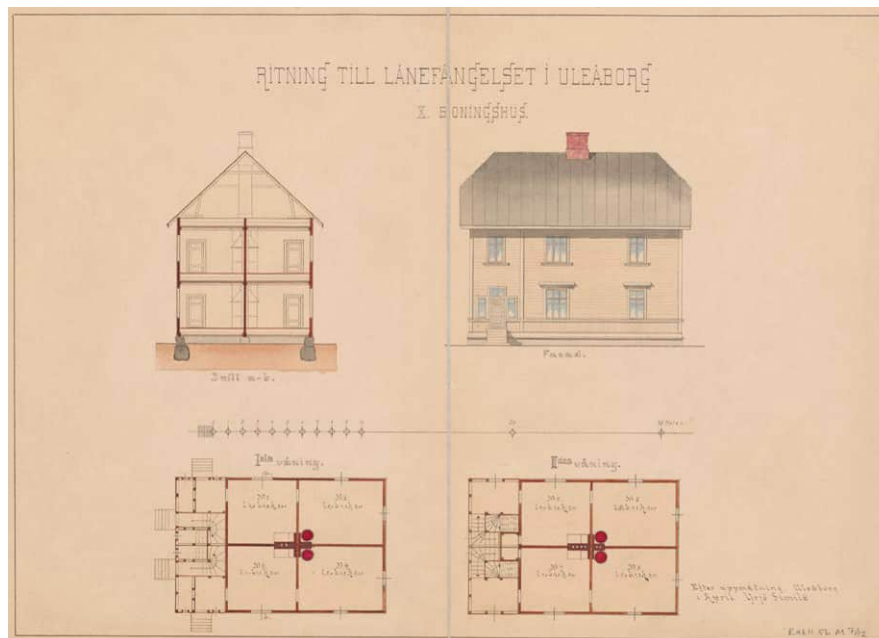
Kaksikerroksinen puurakenteinen vankilan vartijoille rakennettu asuinrakennus on osa lääninvankilan ensimmäistä 1885-1909 rakennusvaihetta. Rakennus on alueen vanhin säilynyt alunperin vankilan virkailijoiden asunnoiksi rakennettu rakennus. Rakennuksen hahmo ja julkisivut ovat säilyneet merkittävilta osin rakentamisajan asussa, samoin huoneistojako ja tilajärjestys. Ikkunoita ja ulko-ovia katoksineen on uudistettu myöhemmin. Rakennus on säilynyt asuinkäytössä, siinä tehdyt muutos- ja korjaustyöt ovat toteutusajalleen tyypillisiä.

Rakennus on oleellinen osa vankilamuurin ulkopuolista entisten asuinrakennusten puistomaista vyöhykettä, alueella on vanhaa puustoa ja pensastutuksia. Rakennuksella on yhteinen talousrakennus rakennuksen 006 kanssa.

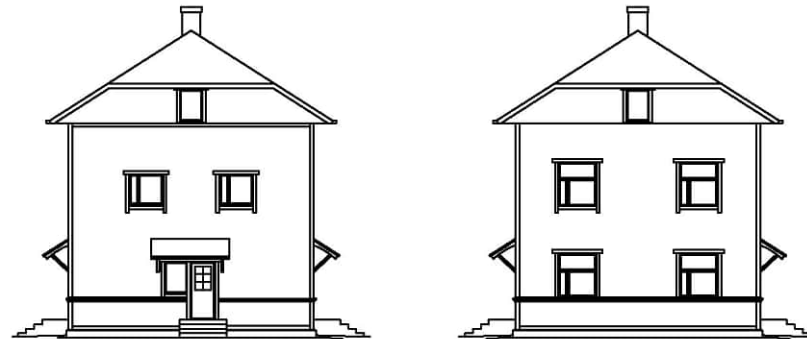
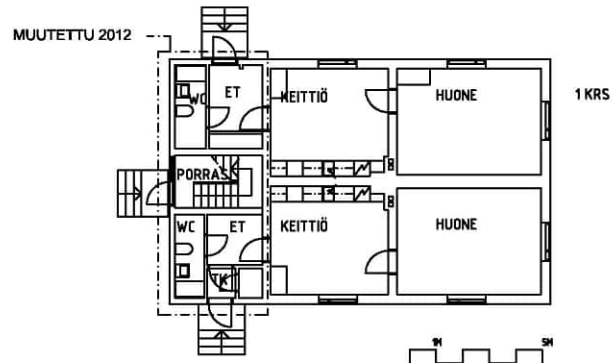
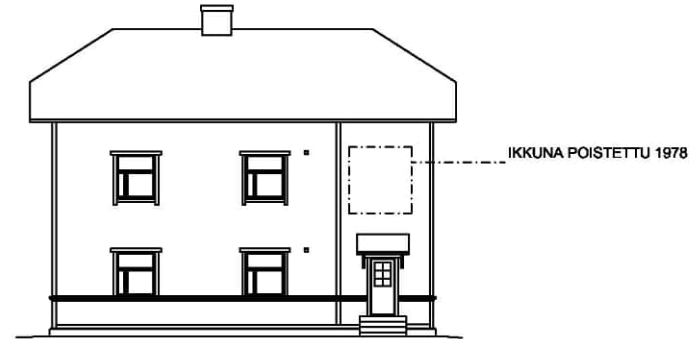
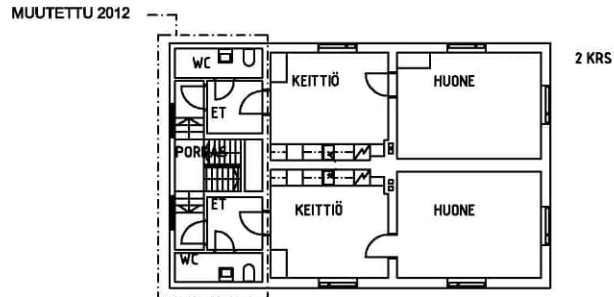
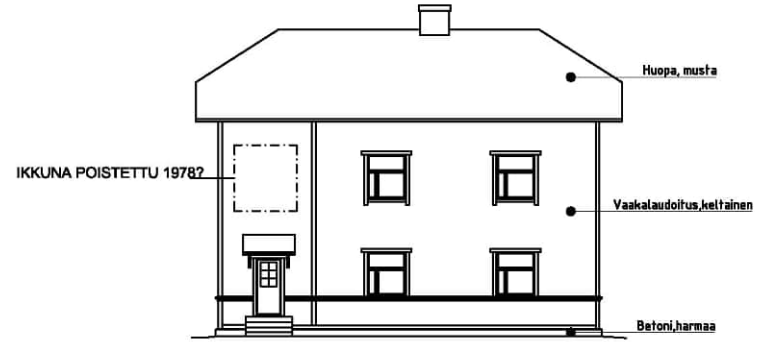
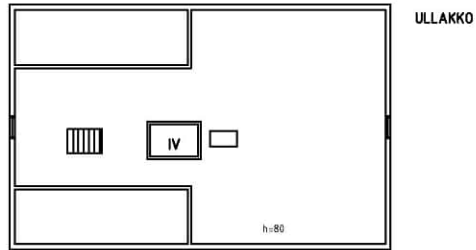
Vuonna 1910 laadittiin suunnitelma, jossa esitettiin kolmannen asuinrakennuksen ja vartioiden yhteisen talousrakennuksen rakentamista olevien asuinrakennusten (006 ja 007) läheisyyteen.

Päätyjulkisivu länteen. KUVA SK.

Mittauspiirustus rakennus IX (nyk.007) pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset, allekirjoitus Yrjö Similä 1906. KA.

Rakennus 006 nykytilanne, pohjapiirustukset 1. ja 2.krs, leikkaus. arkkitehdit MV oy.

Rakennus 006 nykytilanne, julkisivupiirustukset. arkkitehdit MV oy.

RAKENNUS 016 Autotalli

Rakennusnumero (Rise): 16 Rakennustunnus (Senaatti): 307545

Käyttötarkoitus:

Alkuperäinen käyttötarkoitus: Sikala

Nykyinen käyttötarkoitus: Autotalli

Laajuustiedot:

Kerrosala 57 k-m²

Kerrosluku 1

Rakennusvuosi:

1906 suunnittelija tuntematon

Korjaus- ja muutosvaiheet:

1949 Käyttötarkoituksen muutos autotalliksi (rkm. Matti Hiltunen)

Tallin ulko- ovet suurennettu myöhemmin

1990-luku LVIS-järjestelmien uusiminen

Rakennejärjestelmä:

Perustukset ja alapohja betonia

Runko betonia, osin tiilimuuri

Vesikatto ja yläpohja puurakenne, avoräystäät

Julkisivut rapatut, päätykolmioissa puurakenne

Ikkunat ja ovet puuta

Julkisivut:

Rappaus maalattu, päätykolmioissa pystylauditus

Käyntiovi muurattu umpeen sisäpuolelta

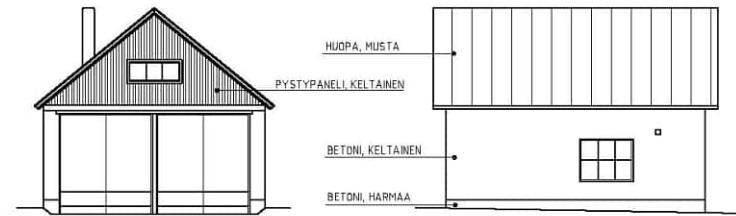
Satulakatto, vesikate peltiä

Julkisivut etelään ja itään, taustalla autokatos 019. KUVA SK.

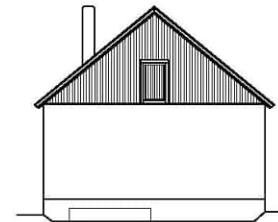

Julkisivut länteen ja pohjoiseen, taustalla rakennus 018.

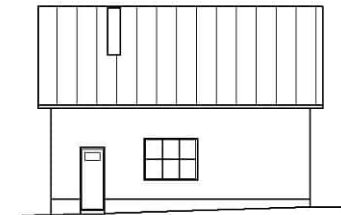

Etelään

Itään

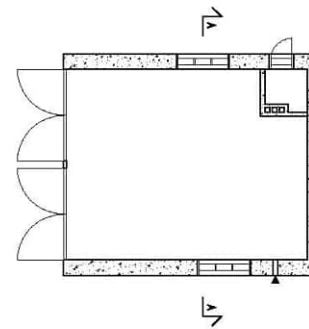

Pohjoiseen

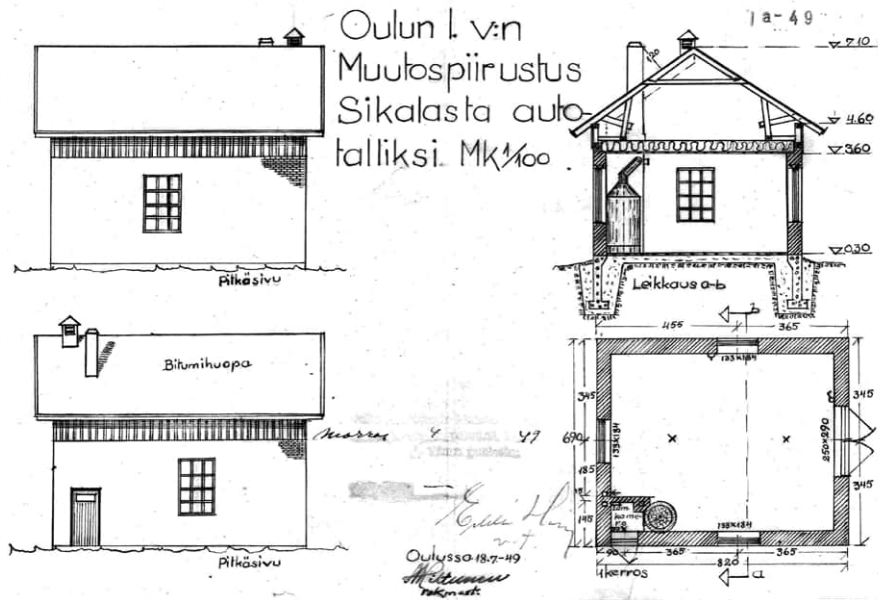
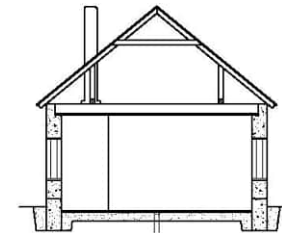

Länteen

POHJA

LEIKKAUS A-A

Sikalan muutos autotalliksi, pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset, allekirjoitus rkm Hiltunen 1949. OuKa.

Rakennus 016 nykytilanne, pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset. SK.

RAKENNUS 014 Muuri

Rakennusnumero (Rise): 14 Rakennustunnus (Senaatti): x

Laajuustiedot:

n. 300 metriä

Rakennusvuosi:

1913 (korvasi aiemman 1892 rakennetun hirsisen piiraidan)

Korjaus- ja muutosvaiheet:

1932 Pääportin muutos (Erkki Similä)

1963 Uudisrakennus (työhuonerakennus) rakennettu kiinni muuriin

1980-luku Muurin maalaus valkoiseksi, portin peruskorjaus (uudet puiset pariovet)

1993 Muurin muutos ja uusi ajoportti, nk. Sumppu

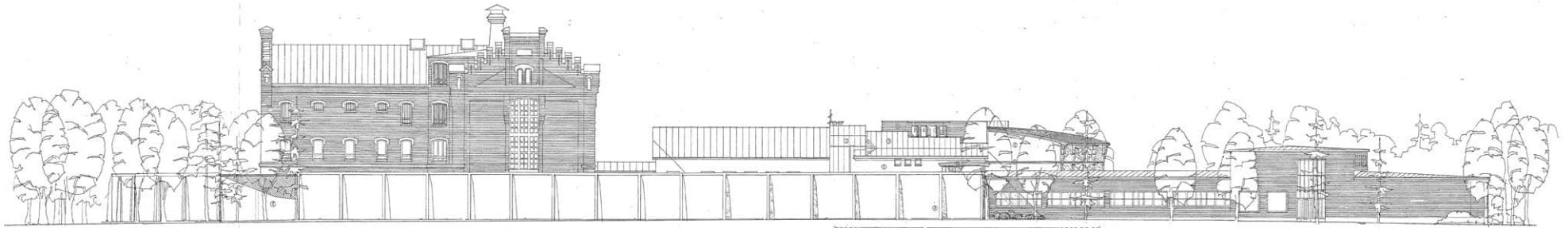
1998 Muurin itäsvun osittainen purku (arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy)

Rakennejärjestelmä:

Teräsbetoni

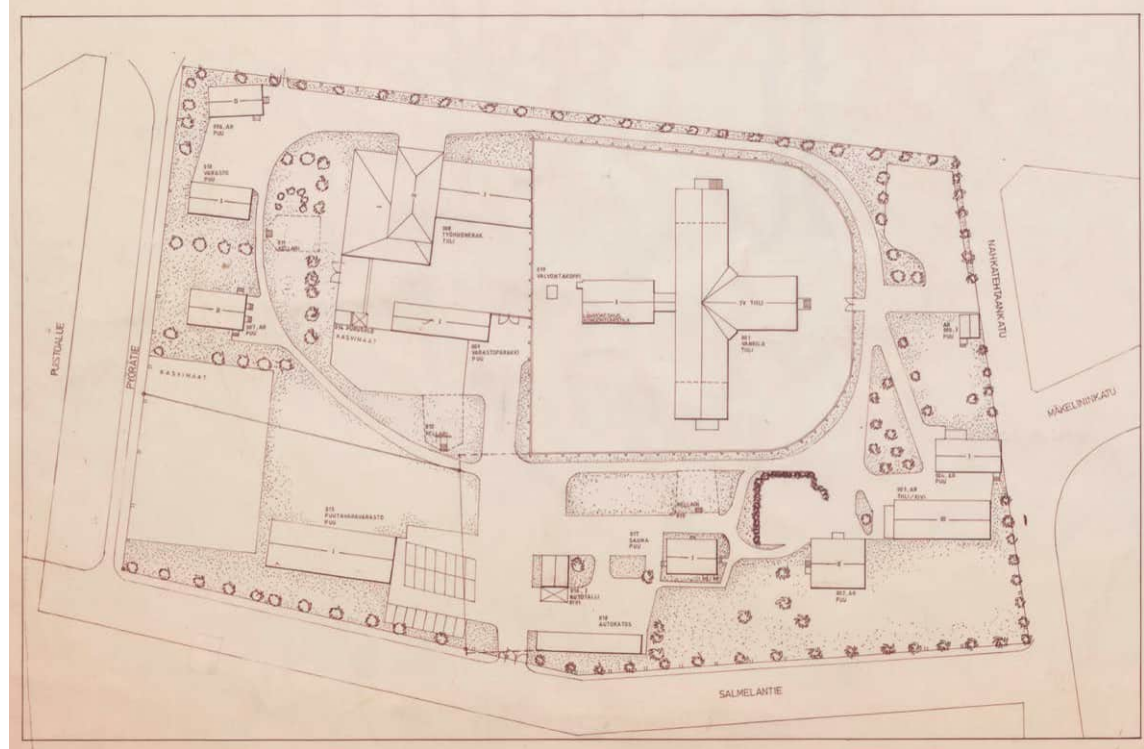
Vankilan kehämuurin lounaiskulma. KUVA SK.

Julkisivupiirustus vankilarakennuksesta, kehämuurista ja työhuonerakennuksesta etelään. Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy 1995. OuKa.

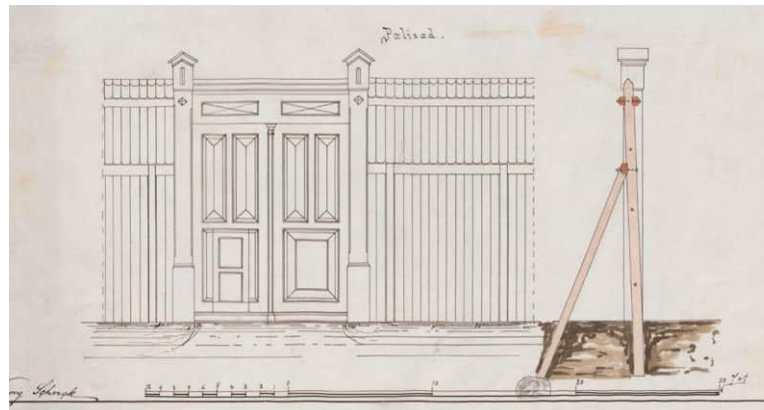
Kehämuurin pääportti, taustalla vankilarakennus. KUVA SK.

Vankila-alueen asemapiirustus 1980-luku. Oikeusministeriö. KA.

Kehämuurin kulmaus, sivussa näkyy työhuonerakennusta. KUVA SK.

Puisen piiriaidan suunnitelma, ote piirustuksesta, allekirjoitus L.I.Lindqvist 1882. Yleisten rakennusten Ylihallitus. KA.

RAKENNUS 005 Porttimökki

Rakennusnumero (Rise): 5 Rakennustunnus (Senaatti): 307536

Käyttötarkoitus:

Alkuperäinen käyttötarkoitus: Myymälärakennus

Nykyinen käyttötarkoitus: Vartijoiden taukotila, aiemmin asuinrakennus

Laajuustiedot:

Kerrosala 34 k-m²

Kerrosuku 1

Rakennusvuosi:

Ennen vuotta 1932

Korjaus- ja muutosvaiheet:

1945 Muutos asuinrakennukseksi (Urpo Nummela, Vaho)

1970-luku Muutos vankien tapaamistilaksi, rakennettu wc-tila

2010-luku Käyttötarkoitus muuttunut taukotilaksi

2013 Ulkomaalaus, tod. julkisivulaudoituksen muutos

2016 (?) Sisätilojen pintarakenteiden uusiminen ja kunnostus

Vesikatteen ja ikkunoiden uusiminen

LVIS-järjestelmien uusiminen

Porttimökki Nahkatehtaankadun varrella. KUVA arkkitehdit MV oy.

Rakennejärjestelmä ja julkisivut

Perustukset luonnonkiveä ja betonia

Alapohja betonia

Puurunko (hirsi)

Yläpohja ja vesikatto puurakenne, avoräystäät

Puu-alumiini-ikkunat, vanha puu-ulko-ovi

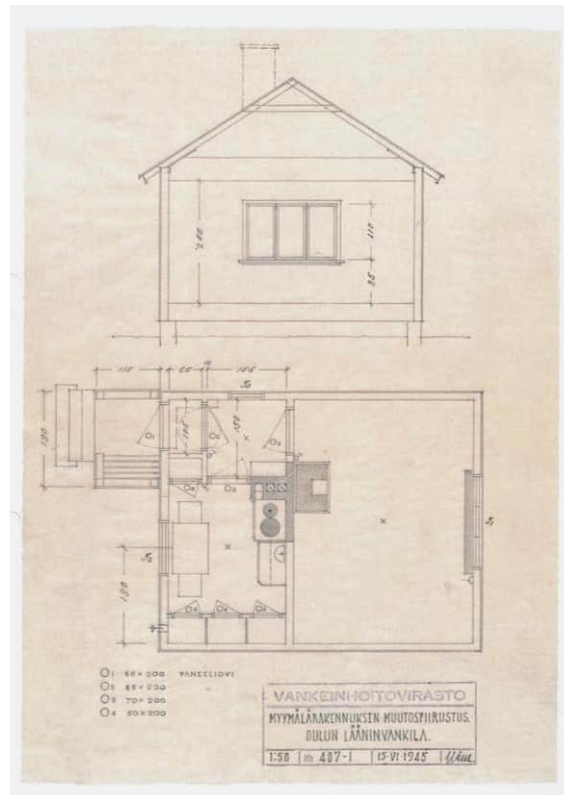
Julkisivut vaakanelointi, vesikate bitumikermiä

Puurakenteinen avokuisti

Rakennuksen arkkitehtuurin kuvaus:

Rakennus on arkkitehtuuriltaan ja sisätiloiltaan vaatimaton. Julkisivuissa on vaakalaudoitus, yläosan aiempi pystyrimalaudoitus on muutettu todennäköisesti 2010-luvulla. Ikkunat on uusittu todennäköisesti 1980-luvulla.

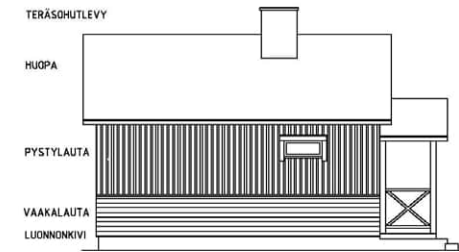
Rakennuksessa on yksi entinen asuinhuone, keittiö ja wc-tila. Sisätilat on uusittu ja kunnostettu.

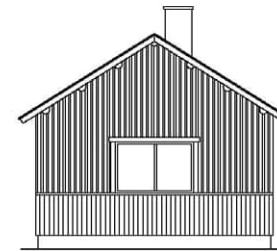
Myymälärakennuksen muutossuunnitelma. Allekirjoitus Urpo Nummela 1945. Vankeinhoitolaitos. KA.

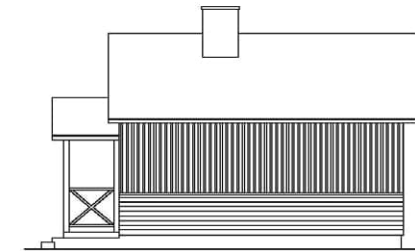
Pohjoiseen

Itään

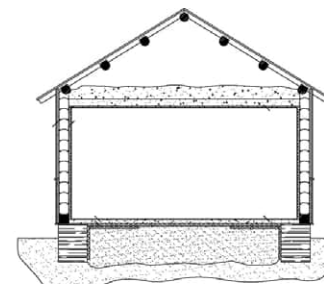

Etelään

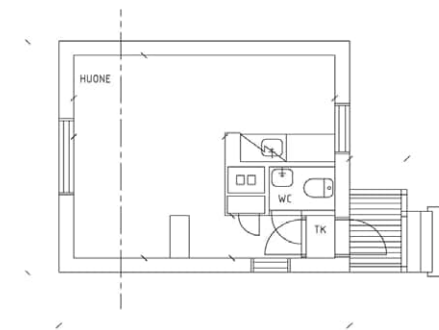

Länteen

HUOPA: HUSTA
PYSTYLAUTA: Keltainen (MC3184)
VAAKALAUTA: Keltainen (MC3184)
LUONNONKIVI: HARMAA
LISTAT VALKOISET

Leikkaus A-A

Rakennus 005 nykytilanne, pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset. Julkisivupiirustuksessa on esitetty aiempi julkisivuverhoitus. KUVA Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönkönharju Oy.

RAKENNUS 008 Työhuonerakennus

Rakennusnumero (Rise): 8 Rakennustunnus (Senaatti): 307538

Käyttötarkoitus:

Työhuonerakennus

Laajuustiedot:

Kerrosala 1255 k-m²

Kerrosluvu 1½ ja kellari

Rakennusvuosi:

1966 arkkitehti Henno Kamppuri

Korjaus- ja muutokset:

1995 Uusi harrastetila kellariin kaivamattomaan tilaan (Juha Pellikainen, OUV)

1998-2002 Peruskorjaus

2010 Uusittu ikkunat, koneellinen ilmanvaihto

2012 Käyttötarkoituksen muutos, 1. kerros tapaamistilat, 2. kerros koulutustiloja (Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönköharju Oy)

Rakennegerjestelmä:

Perustukset ja pilari-palkkirunko teräsbetonia

Ala-, väli- ja yläpohja teräsbetonia

Osittainen kellarikerros betonia

Ulkoseinät tiilimuuratut

Vesikatto puurakenne (loiva aumakatto), bitumihuopakate

Julkisivut puhtaaksi muurattua poltettua tiiltä

Julkisivua etelään. KUVA arkkitehdit MV oy.

Rakennuksen tilat:

Rakennuksessa on vankilan kuntouttavan työn tiloja, ensimmäisessä kerroksessa on suuri puutyösali sekä vankilan entiseen myymälätilaan suunnitellut omaisten tapaamistilat. Toisessa kerroksessa on opetustiloja. Kellarissa on väestönsuoja ja myöhemmin rakennuksen alle rakennettu harrastustila. Kellariin on yhteys vankilan liikuntatiloista.

Rakennuksen arkkitehtuurin kuvaus:

Työhuonerakennuksen ulkoasu on 1960-luvulle tyypillistä pelkistettyä arkkitehtuuria. Puhtaaksi muurattuja tiilijulkisivuja hallitsevat pääosin nauhamaiset ikkunat. Ikkunoissa on ulkopuoliset teräskaltrit. Sisäänkäyntiä on korostettu korkein ikkunoin ja tiilimuurauksen koristeaihein. Sisätiloille antavat leiman huoneiden levyiset ikkunarivit.

Puutyösali. KUVA arkkitehdit MV oy 2011.

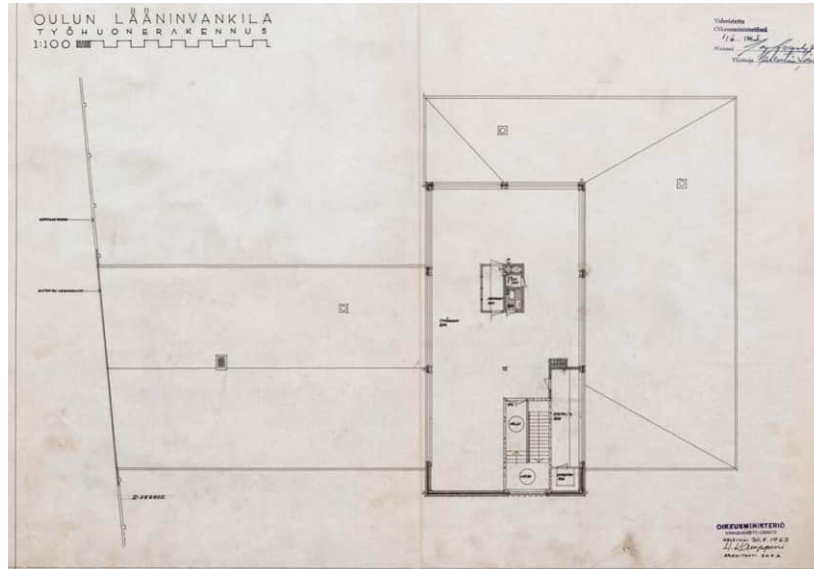
Julkisivu etelään, taustalla kehämuuria ja vankilarakennus. KUVA arkkitehdit MV oy.

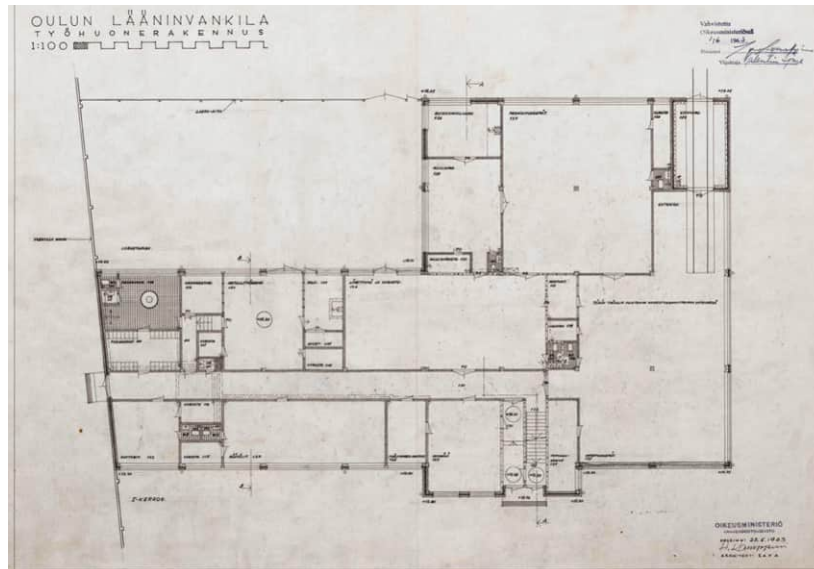
Viistokuva vankila-alueesta, työhuonerakennus keskellä. KUVA SK.

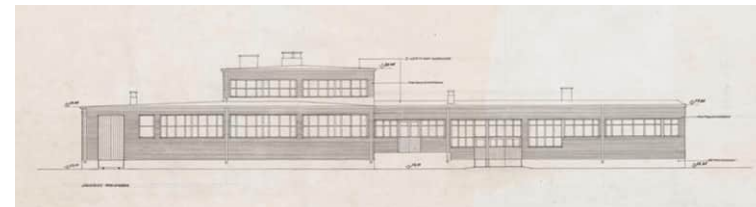
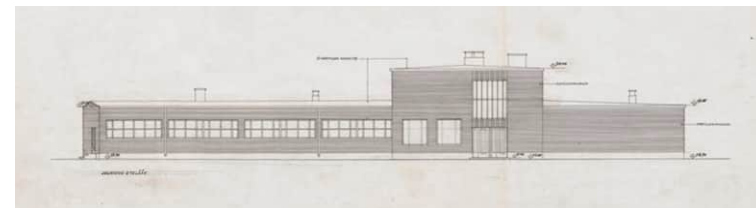
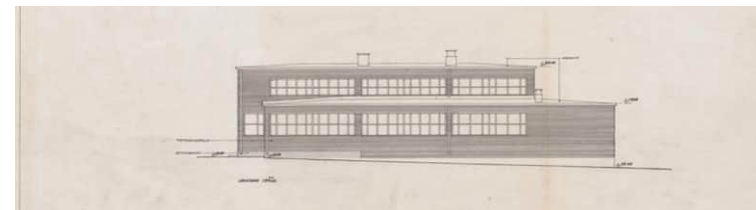
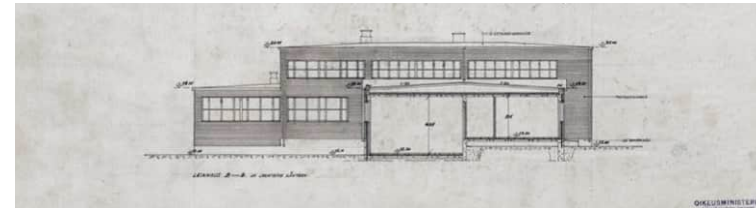
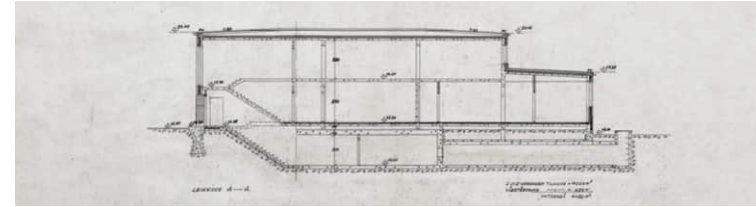
Viistokuva vankilan alueesta, työhuonerakennus etualalla. KUVA SK.

Pohjapiirustus, 2.kerros. Allekirjoitus H.Kampuri 1963, Vaho. KA.

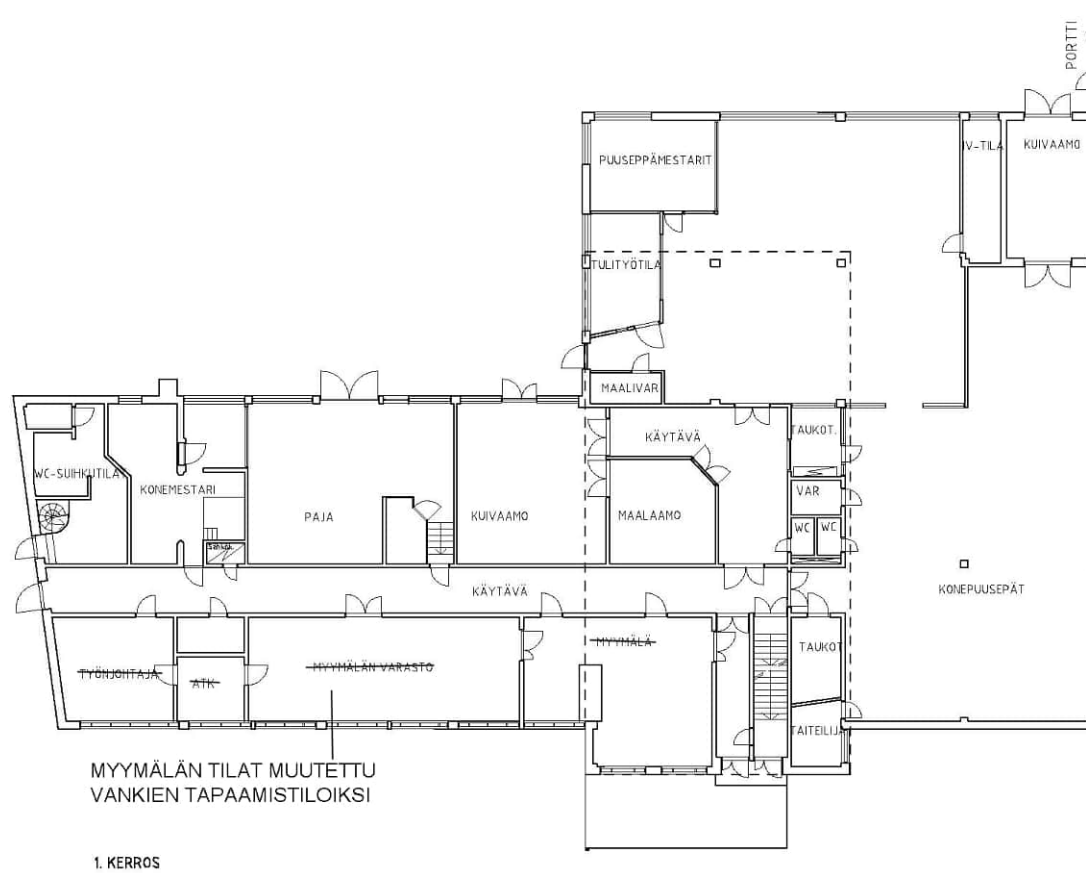

Työhuonerakennus pohjapiirustus, 2.kerros. Allekirjoitus H.Kampuri 1963, Vaho. KA.

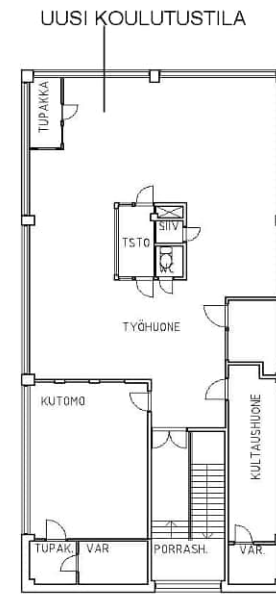

Työhuonerakennus leikkaus- ja julkisivupiirustukset. Allekirjoitus H.Kampuri 1963, Vaho. KA.

8. RAKENNUSHISTORIALLINEN INVENTOINTI

1. KERROS

2. KERROS

ETELÄÄN

Rakennus 008 nykytilanne, pohjapiirustukset ja julkisivu itään. arkkitehdit MV oy.

RAKENNUS 009 Varastoparakki

Rakennusnumero (Rise): 9 Rakennustunnus (Senaatti): 307539

Käyttötarkoitus:

Varasto

Laajuustiedot:

Kerrosala n. 150 k-m²

Kerrosluvu 1

Rakennusvuosi:

Väliaikainen rakennuslupa 1969, suunnittelija tuntematon

Korjaus- ja muutoshistoria:

1990-luku rakennusta lyhennetty, lisäeristetty, katto uusittu

Rakenejärjestelmä:

Pilariperustukset betonia

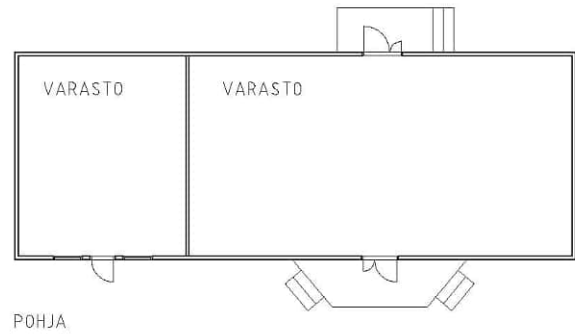
Runko puurankarakenne, alapohja puurakenne (lautalattia)

Vesikatto puurakenne, profiilipeltikate

Julkisivut pystylaudoitus

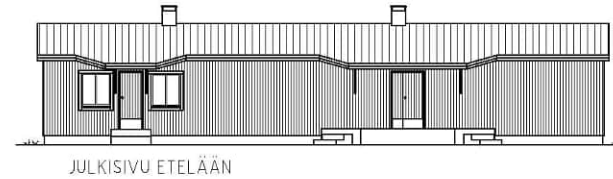

Julkisivu pohjoiseen, taustalla vankilarakennuksen lisärakennus ja työhuonerakennus 2011.
KUVA arkkitehdit MV oy.

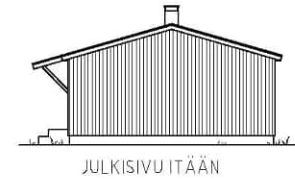

POHJA

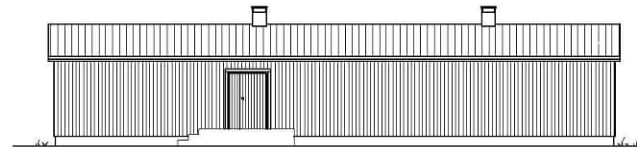
Pohjapiirustus, nykytilanne. SK

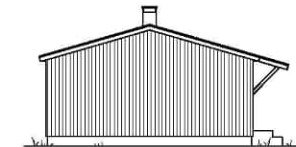
JULKISIVU ETELÄÄN

JULKISIVU ITÄÄN

JULKISIVU POHJOISEEN

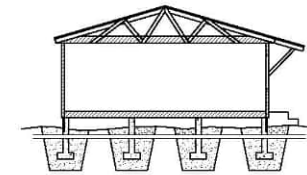

JULKISIVU LÄNTEEN

Viistokuva osasta vankilarakennuksista, keskellä rakennus 009, taustalla vankilan lisärakennusosa ja työhuonerakennus 008, sivussa purusiilo 018 sekä kevyt rakenteisia katoksia. KUVA SK.

Julkisivu- ja leikkauspiirustukset, nykytilanne. SK.

LEIKKAUS A-A

RAKENNUS 010 Ulkovarasto

Rakennusnumero (Rise): 10 Rakennustunnus (Senaatti): 307540

Käyttötarkoitus:

Talousrakennus (varasto)

Laajuustiedot:

Kerrosala 127 k-m²

Kerrosuku 1

Rakennusvuosi:

1958 rakennusmestari Urpo Nummela

Rakennejärjestelmä:

Perustukset betonia

Puurunko, rankarakenne

Yläpohja ja vesikatto puurakenne, kolmiorimakate bitumihuopaa, avoräystäs

Julkisivut vaakalaudoitetut

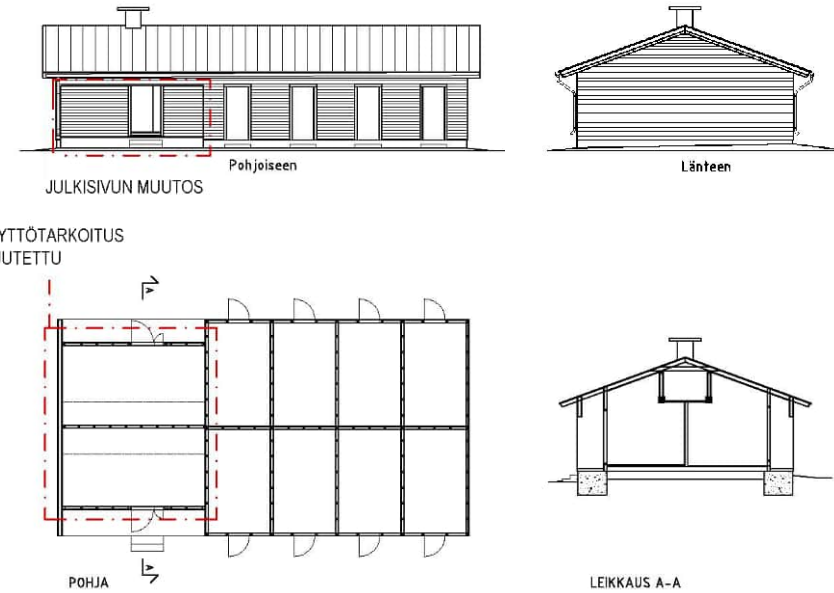
Julkisivu pohjoiseen, taustalla rakennus 006. KUVA SK.

Rakennuksen tilat:

Rakennuksessa on ollut asuntojen varastokomerot sekä jätteiden lajittelu-tila. Rakennuksen itäpäädyssä on kuntosalikäytössä oleva lämmitetty tila, muut tilat ovat kylmiä. Alkuperäisten piirustusten mukaan rakennuksen toisessa päädyssä oli kuivakäymälät.

Rakennuksen arkkitehtuurin kuvaus:

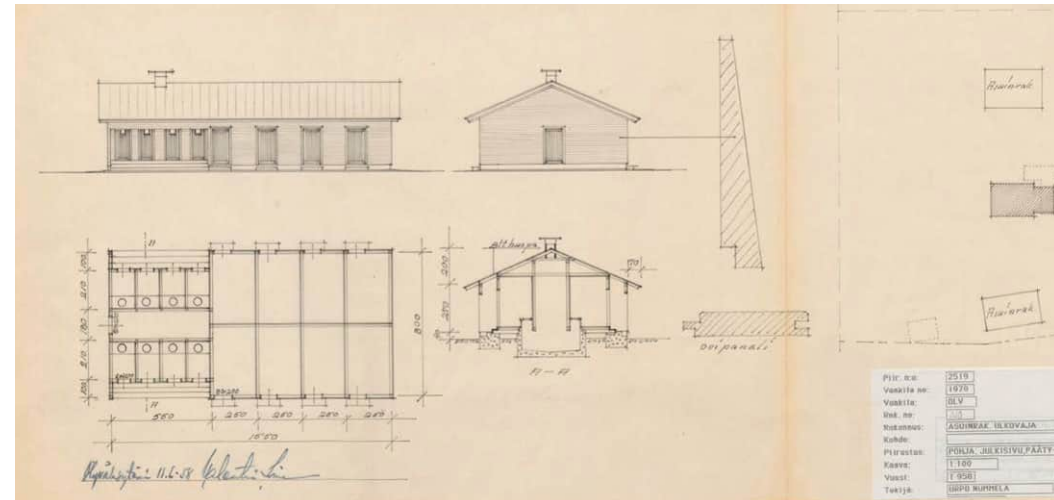
Vaatimaton talousrakennus, julkisivuverhous on rakennusajalle tyypillinen viistottu puoliponttilauta. Ulkoseinärakenteisiin on tehty joitakin muutoksia, ainakin yksi ulko-ovi on ummistettu ja yksi ikkuna on lisätty. Keltainen julkisivuväri on vankila-alueelle 2000-luvun alussa laaditun yhtenäisen suunnitelman mukainen.

Rakennus 010 nykytilanne, pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset. arkkitehdit MV oy.

Julkisivut etelään ja länteen, taustalla rakennus 007. KUVA SK.

Arkkitehtisuunnitelma, pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset. Allekirjoitus Urpo Nummela 1958, Vaho. KA.

RAKENNUS 015 Puutavaravarasto

Rakennusnumero (Rise): 15 Rakennustunnus (Senaatti): 307544

Käyttötarkoitus:

Puutavaravarasto

Laajuustiedot:

Kerrosala 384 k-m²

Kerrosluvu 1

Rakennusvuosi:

1958 rakennusmestari Urpo Nummela, Vankeinhoito-osasto

Korjaus- ja muutovaiheet:

1996 Lämmin maalivarasto, (ins. P. Viirelä).

1999 Puutyötila (Juha Pellikainen, OUV)

Rakenejärjestelmä:

Puurunko, rankarakenne, pilariperustukset betonia

Satulakatto, puurakenne, muovipinnoitettu peltikate

Julkisivuissa pystylomalaudoitus, pääosin rakennusaikaiset ulko-ovet

Talotekniikka:

sähkö, vesi- ja viemäri

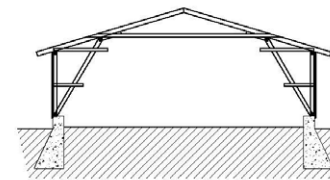
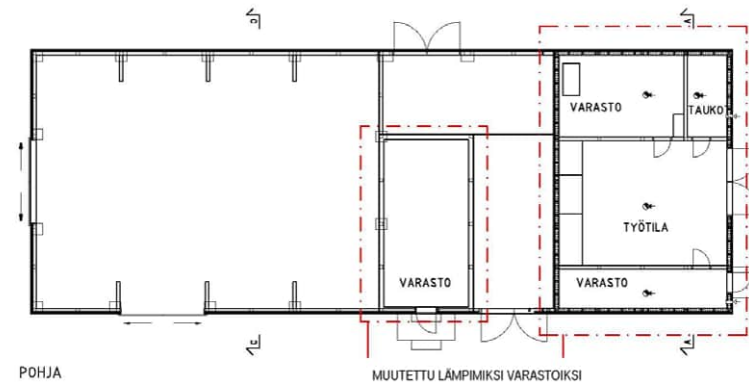
Julkisivut länteen ja etelään, taustalla Salmelantien kerrostaloja. KUVA SK.

Rakennuksen tilat

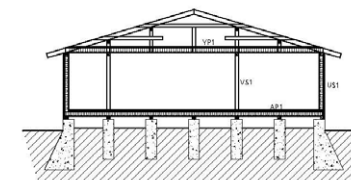
Rakennuksessa on ollut kylmiä varastotiloja. Osa tiloista on muutettu myöhemmin lämmitettäviksi varasto- ja työtiloiksi.

Rakennuksen arkkitehtuuriin kuvaus

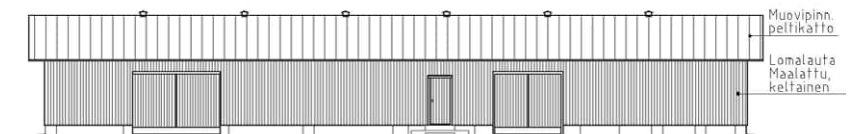
Vaatimaton talousrakennus, julkisivuissa on pystylautoitus. Oviaukkoja on muutettu tilojen käyttötarkoitusten muutosten yhteydessä.

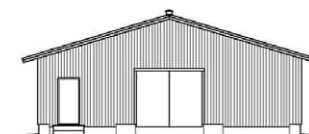
Leikkaus C-C

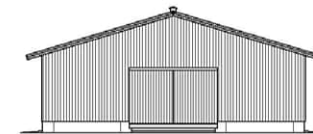
Leikkaus A-A

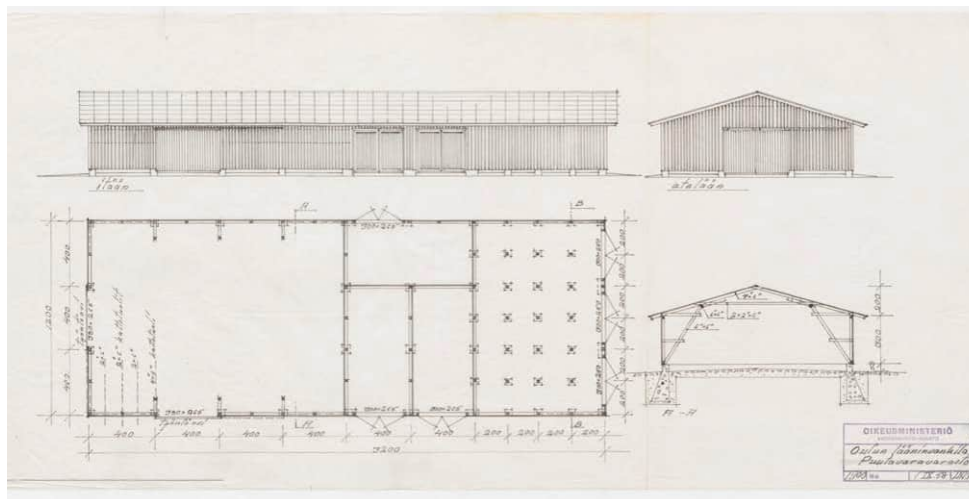
Etelään

Itään

Länteen

Arkkitehtisuunnitelma, pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset, allekirjoitus Urpo Nummela 1958, Vaho. KA.

Rakennus 015 nykytilanne, pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset. Arkkitehdit MV oy / SK.

RAKENNUS 018 Purusiilo

Rakennusnumero (Rise): 18 Rakennustunnus (Senaatti): 307547

Käyttötarkoitus

Purusiilo

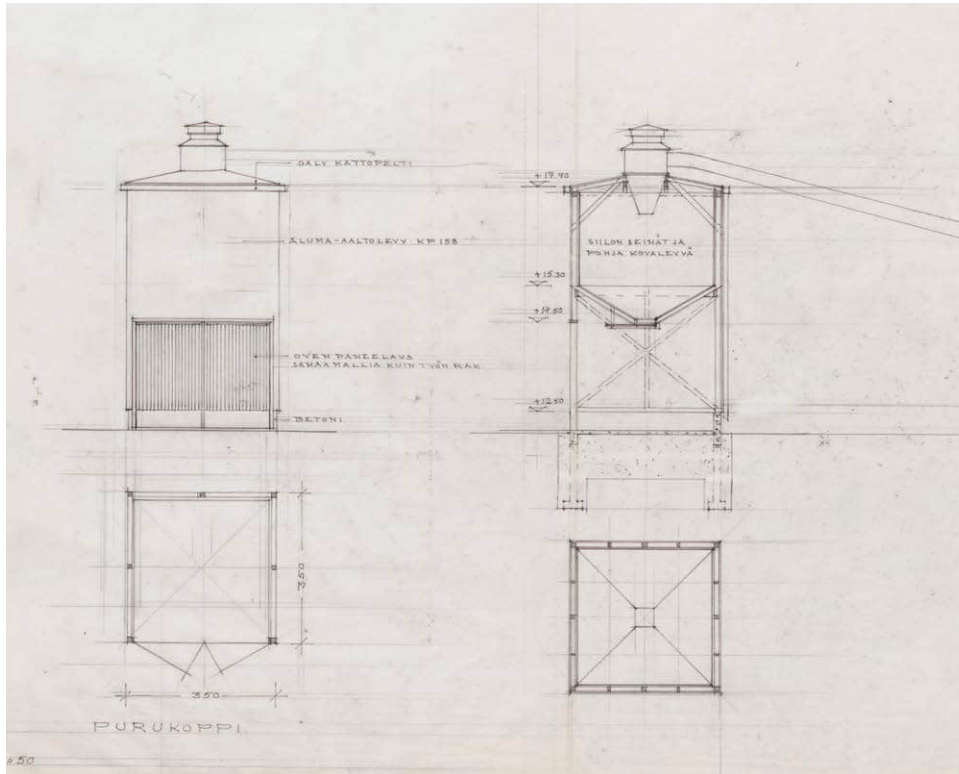
Rakennusvuosi:

1965 rakennusmestari Urpo Nummela

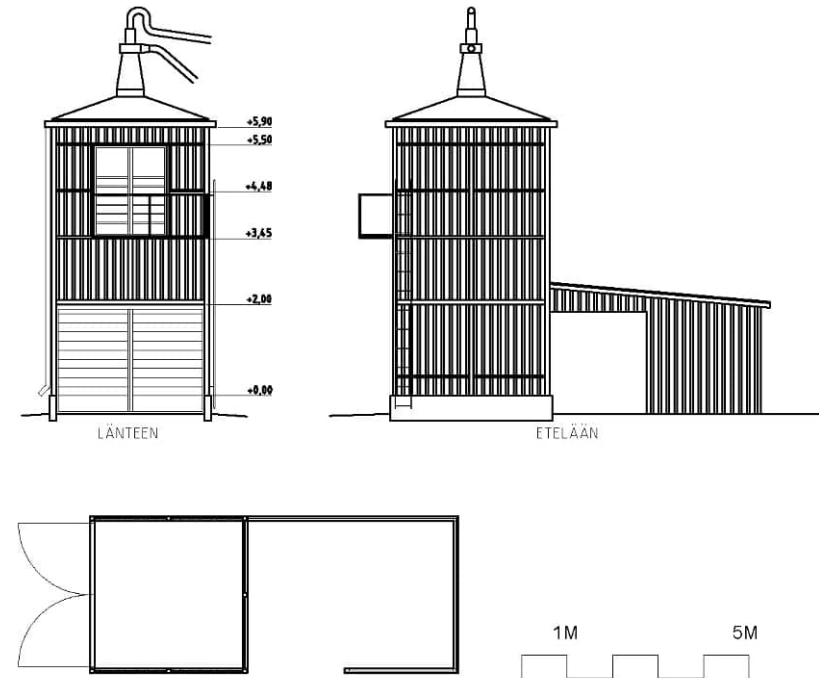
1985 rakennettu uudelleen metallirakenteisena (Juha Pellikainen, OUV)

Purusiilo talvella 2011. KUVA arkkitehdit MV oy.

Arkitehtisuunnitelma pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset. Allekirjoitus Urpo Nummela 1966, Vaho. KA.

Rakennus 016 nykytilanne, pohja- ja julkisivupiirustukset. SK.

RAKENNUS 019 Autokatos

Rakennusnumero (Rise): 19 Rakennustunnus (senaatti): 307548

Käyttötarkoitus:

Autokatos

Rakennusvuosi:

1980-luku

Rakennejärjestelmä:

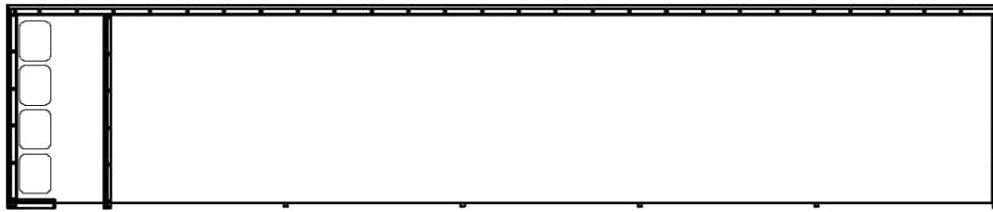
Perustukset betonia,

Ulkoseinät ja yläpohja puurakenne

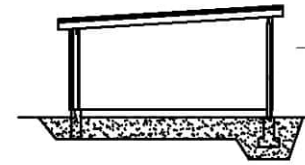
Julkisivut pystylomallaudoitus, vesikate profiilipeltiä

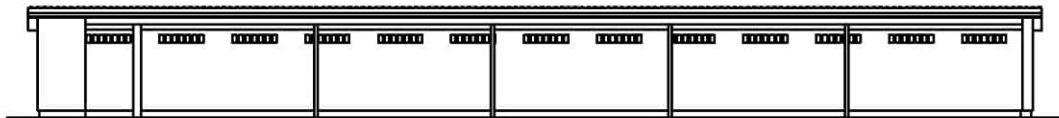
Julkisivu etelään. KUVA SK.

Pohja

Leikkaus

Kaakkoon

Lounaaseen

Luoteeseen

Koilliseen

Rakennus 019 nykytilanne, pohja, leikkaus ja julkisivupiirustukset. SK.

RAKENNUS 011 Kellari (takapiha)

Rakennusnumero (Rise): 11 Rakennustunnus (Senaatti): 307541

Käyttötarkoitus:

Alkuperäinen käyttötarkoitus: Talouskellari

Laajuustiedot:

Kerrosala 40 k-m²

Rakennusvuosi:

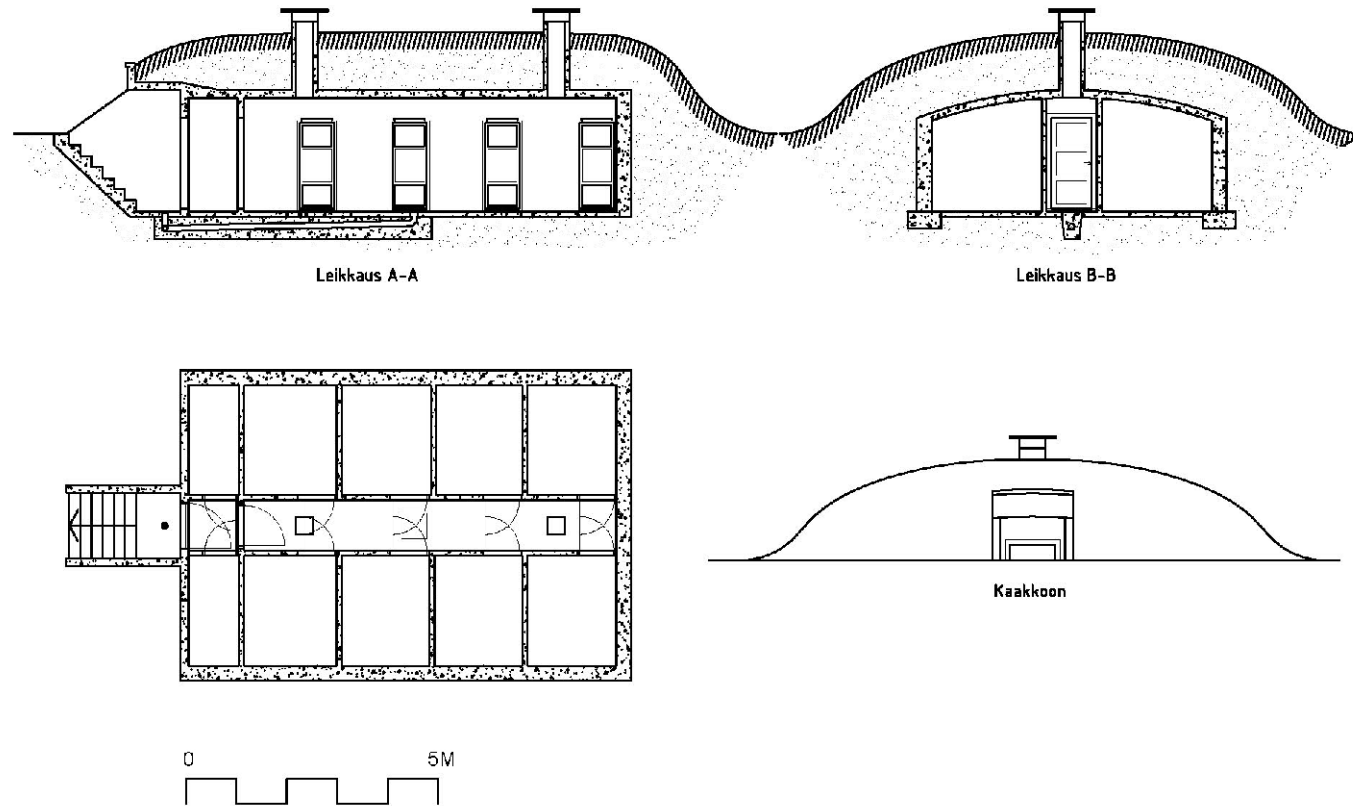
1940-luku?

Rakennejärjestelmä:

Runko, ala- ja yläpohja betonia

Kellarin sisäänkäynti, taustalla työhuonerakennus 008 ja purusiilo 018. KUVA SK.

Rakennus 011 nykytilanne, pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset. SK.

RAKENNUS 012 Kellari (vankilan)

Rakennusnumero (Rise): 12 Rakennustunnus (Senaatti): 307542

Käyttötarkoitus:

Alkuperäinen käyttötarkoitus: Talouskellari virkailijoille

Laajuustiedot:

Kerrosala 48 k-m²

Rakennusvuosi:

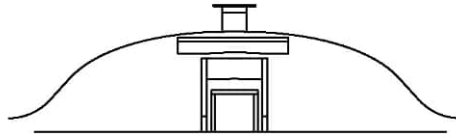
1938 (tod. Elina Wessman)

Rakennejärjestelmä:

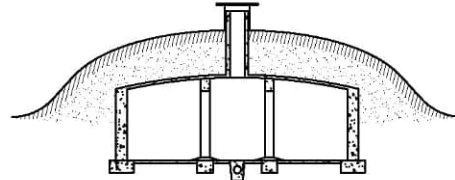
Runko, ala- ja yläpohja betonia

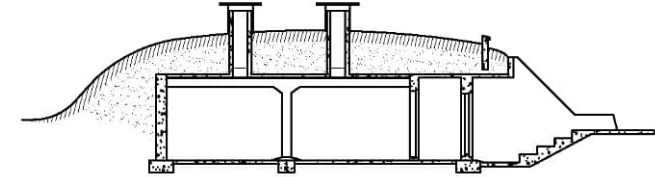
Kellarikumpu vankila-alueella, taustalla vankilan lisärakennus ja vankilan kehämuuria.
KUVA SK.

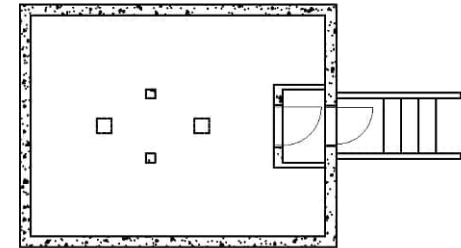
Pohjoiseen

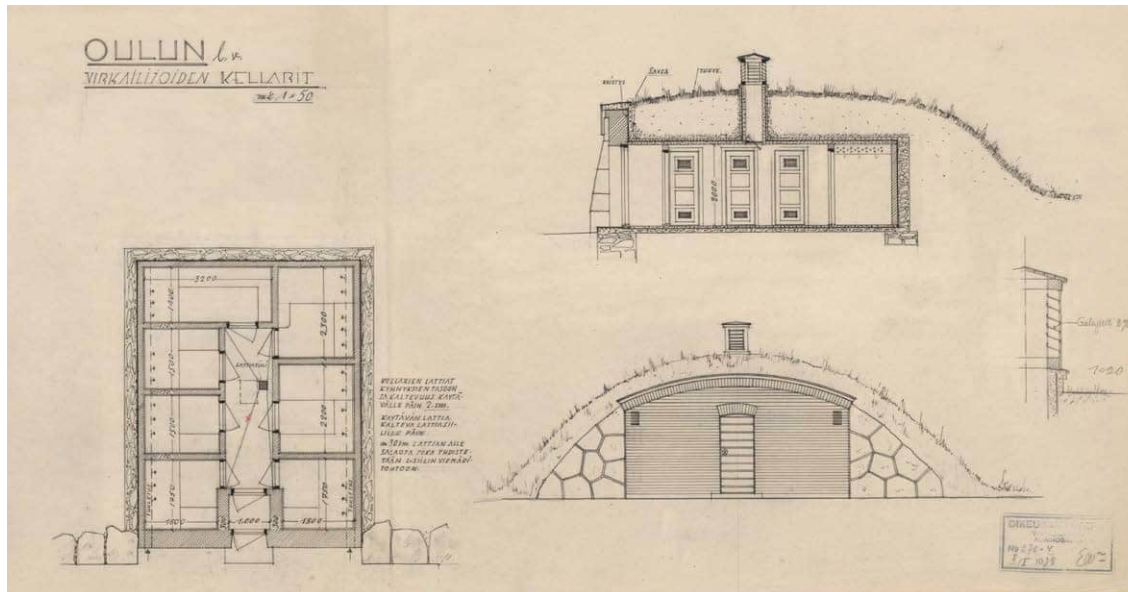
Leikkaus B-B

Leikkaus A-A

Rakennus 012 nykytilanne, pohja- leikkaus- ja julkisivupiirustukset. SK.

Arkkitehtisuunnitelma virkailijoiden kellareista, pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustus. Allekirjoitus Elina Wessman 1938, Vaho. KA. Piirustus ei vastaa täysin rakennettua kellaria.

RAKENNUS 013 Kellari (etupiha)

Rakennusnumero (Rise): 13 Rakennustunnus (Senaatti): 307543

Käyttötarkoitus:

Alkuperäinen käyttötarkoitus: Talouskellari

Nykyinen käyttötarkoitus: Metalliverstas (2011)

Laajuustiedot:

Kerrosala 60 k-m²

Rakennusvuosi:

Ennen 1906

Korjaus- ja muutovaiheet:

Laajennettu metalliverstaaksi

Rakennejärjestelmä:

Runko, ala- ja yläpohja, julkisivut betonia

Satulakatto, kasvipeite

Talotekniikka:

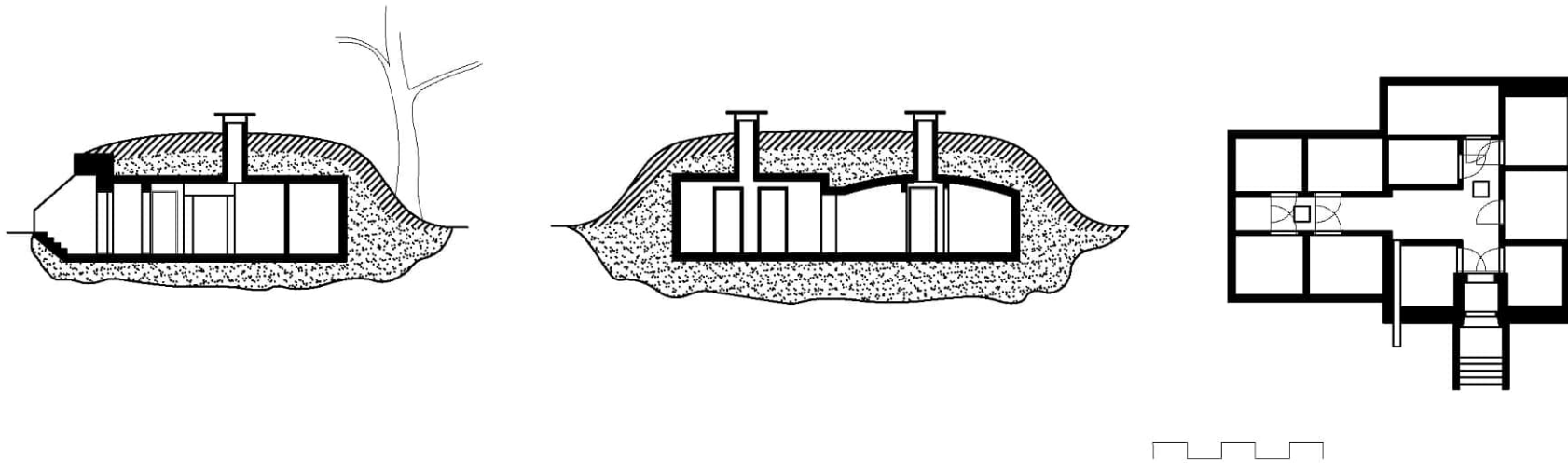
Sähkö, lämmitys

Tilat:

Etuhuone ja työtila

Kellarin sisäänkäynti. KUVA SK.

Rakennus 013 nykytilanne pohja- ja leikkauspiirustukset. SK.

Metalliverstaan sisätilaa vuonna 2011. KUVA arkkitehdit MV oy.

LÄHTEET

Arkistolähteet ja niistä käytetyt lyhenteet:

KA = Kansallisarkisto, RakH- ja Vaho-kokoelmat

MV = Museovirasto, kuvakokoelmat

PPM = Pohjois-Pohjanmaan museo, valokuvakokoelmat

OUKA = Oulun kaupungin arkisto, rakennusvalvonnan arkisto

OMA = Oulun maakunta-arkisto, Oulun läänin rakennuskonttorin kokoelmat

OUV = Oulun vankilan arkisto

SK= Senaatti-kiinteistöjen arkisto

Painetut lähteet:

Diplomi-insinöörit ja arkkitehdit. Suomen teknillinen seura, Helsinki 1965-

Halila, Aimo & Gripenberg, Ole & Järventaus, Esko & Puranen, Irja. Suomen rakennushallinto 1811-1961. Rakennushallitus, Helsinki 1967.

Karvonen, Ari. 1985. Oulun lääninvankilan historiikki. Oikeusministeriön vankeinhoito-osasto, Helsinki 1985.

Lilius, Henrik. 2004. Fängelsearkitektur i Finland: ca 1635-1845 Ritningar. 1-3. Vankeinhoidon koulutuskeskus, Helsinki 2004. Sarjassa Acta Poenologica, 2:1/2004.

Lilius, Henrik. 2004 a. Fängelsearkitektur i Finland: ca 1635-1845. 1. Vankeinhoidon koulutuskeskus, Helsinki. Sarjassa Acta Poenologica, 2:1/2004.

Lounatvuori, Irma & Putkonen, Lauri. 2001. Rakennusperintömme: kulttuuriympäristön lukukirja. Rakennustieto, Helsinki 2001.

Marttinen, Seppo. 2006. Viipurin lääninvankilan historia. Vankeinhoidon koulutuskeskus, Helsinki. Sarjassa Acta Poenologica, 2/2006.

Niskala, Kaarina & Okkonen, Ilpo. 2002. Oulun Graadi 350 vuotta asema-kaavoitusta. Oulun kaupungin tekninen keskus. Kirjapaino Kaleva, Oulu 2002.

Nuorteva, Jussi, 1989. Suomen vankeinhoidon historiaa. Osa 2, Suomen vankeinhoidon matrikkeli 1881-1988. Valtion painatuskeskus, Helsinki 1989.

Onnela, Tapio. 1992. Kakola 1853 – 1879. Rangaistusjärjestelmien muutokset ja Turun rangaistusvankilan arkkitehtuuri. Turun maakuntamuseo, raportteja 14. Turku 1992.

Pajunoja, Jussi. 1993. Vankilarakentaminen katsaus rangaistusten historiaan. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen julkaisuja 6/1993. Helsinki 1993.

Sinisalo, Jarkko. 2001. Vankeinhoidon rakennukset, Rakennusperintömme. Kulttuuriympäristön lukukirja. Ympäristöministeriö, Museovirasto, Rakennustieto Oy, Hämeenlinna 2001.

Snellman-Wihuri, Merja. 1993. Mikkelin lääninvankila 150-vuotta. Oikeusministeriön vankeinhoito-osasto, Helsinki 1993.

Tolonen, Aug. 1930. Suomen rakennusmestarien matrikkeli: 1905-1930. Helsinki, 1930.

Wäre, Ritva. 1989. Arkkitehtuuri vuosisadan vaihteessa. Teoksessa Ars Suomen taide 4. Weilin+Göös, Espoo 1989.

Verkkojulkaisut:

Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. 2017. Sukevan vankilan rakennushistoriaselvitys osa 1. Oulu 24.2.2017.

Luomala, Mari. 2014. Selvitys Oulun vankilan rakennushistorian vaiheista. Opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. 2014.

Meriläinen, Anniina. 2010. Oulun lasaretin väylän alue. Rakennushistoriallinen selvitys. Diplomityö Oulun yliopisto/arkkitehtuurin osasto 2010.

Salonen, Kati & Schalin, Mona. 2012. Kakolanmäki, Turun lääninvankila Vankila- ja työhuonerakennus rakennushistoriaselvitys. Kati Salonen ja Mona Schalin arkkitehdit Oy 1.10.2012. Senaatti-kiinteistöt RA 307892.

Serum arkkitehdit Oy. 2017. Myllytullin täydennysrakentamisen visio. Oulun kaupunki, yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut.

Digitaaliset aineistot:

Kotivuori, Yrjö. 2005. Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852: Ludvig Isak Lindqvist. Verkkójulkaisu 2005 <<https://ylioppilasmatrikkeli.helsinki.fi/henkilo.php?id=16514>>. (haettu 1.11.2022).

MML karttapaikka, maanmittauslaitos
<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>

Moabit Historical Park Cell Prison. Berlin.de.verkkosivu. (haettu 1.11.2022).

Museovirasto, Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt RKY, Oulun lääninvankila.
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=936. (haettu 1.11.2022)

Report of the Surveyor-General of Prisons on the construction, ventilation, and details of Pentonville Prison, 1844 / [by J. Jebb].
<https://welcomecollection.org/works/ntxzjxny> (haettu 21.11.2022)

[Rikosseuraamuslaitos.fi](http://rikosseuraamuslaitos.fi) (haettu 1.11.2022).

Viljo, Eeva-Maija. 2005. Lindqvist, Ludvig Isak (1827 - 1894). Kansallisbiografia-verkkójulkaisu. Studia Biographica 4. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1997– (haettu 1.11.2022).

Yleisten Rakennusten Ylihallituksen kertomuksia 1908-1923 ja Rakennushallituksen vuosikertomuksia

Vankeinhoitohallituksen kertomus vuodelta 1910.
<https://www.doria.fi/> (haettu 1.11.2022).

Painamattomat lähteet:

Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy. Ammattiopisto Luovi Oulun yksikkö, Nahkatehtaankatu 3 (6/6). Rakennushistoriaselvitys (RHS).

Arkkitehdit MV oy. 2012. Helsingin vankilan rakennushistoriaselvitys. Turvaluokiteltu.

Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. Referenssiluettolot 2022.

Metsi, Henry. 2006. Oxenstiernan talo rakennushistoriallinen selvitys 11.04.2006.

Oulun vankila. Muurin ulkopuolella olevien rakennusten käyttötarkoituksen muutos. Hankesuunnitelma. Rikosseuraamuslaitoksen rakennushankesarja N:o 161.18.4.2011. ISSN 0789-9394

Pellikainen, Juha. 2010. Tekninen selvitys Oulun vankilan henkilökunnan asuinrakennuksista. Oulun vankila.

Puurunen, Hannu. 2004. Kuopion vankila, rakennushistoriaselvitys.

Ramboll Oy. 2022. Senaatti-kiinteistöt. Nahkatehtaankatu 5. Kuntokatselmuksraportit.

Rauni, Esko. 1957. Rajankäynnistä tehty muisto 14.10.1957. Oulun vankila.

Ylimartimo, Teija. 2011. Muurin ulkopuoliset rakennukset, 006 ja 007, purkutöiden aikainen inventointi, muistio 16.12.2011 Pohjois-Pohjanmaan museo.

Oulun vankila. Muurin ulkopuolella olevien rakennusten käyttötarkoituksen muutos. Hankesuunnitelma. Rikosseuraamuslaitoksen rakennushankesarja N:o 161.18.4.2011. ISSN 0789-9394

Inventointi, piirustuslähteet:

RAK 001

Projekt- Ritning till nytt Läns Fängelse i Uleåborg, 15.7.1882 Lindqvist Ludvig Isak. KA (RakHII Ied 132)

Kellari, 1-3 krs pohjapiirustukset, leikkaus piirustukset 2 kpl, julkisivupiirustukset (länsi ja etelä) 2 kpl.

Projekt- Ritning till nytt Läns Fängelse i Uleåborg, 15.7.1882 PI I-VII Lindqvist Ludvig Isak. OuMa (48:9-10)

Kellari, 1-3 krs pohjapiirustukset, leikkaus piirustukset 2 kpl, julkisivupiirustukset (länsi ja etelä) 2 kpl.

Piirustus työhuoneita warden Lääninvankilaan Oulussa, Ullakkokerros. Huh-tikuu 1910? Anderssin Harald. OMA (50:1a).

Luonnospiiirustus työhuoneista, pohjapiirros ja kaksi leikkausta. Päiväämätön, ei allekirjoitusta. OMA (49:5a)

Oulun lääninvankila 1928, 1931 piirustukset (tarkistettu osittain)

Oulun lääninvankila lisärakennus, pohjapiirustukset 1. ja 2.kerros, päätyjulkisivu ja leikkauspiirustukset, julkisivu länteen

23.4.1955 U.N:la. KA (VaHO Ia 1405:1-25).

Oulun lääninvankila Vankilarakennus, pohjapiirustukset kellarikerros, I-III kerros 15.2.1980 Oikeusministeriö vankeinhoito-osasto. KA (VaHo Ia1415:1-4).

Oulun lääninvankila, Vankilarakennus, pohjapiirustukset kellari, 1.-3krs, ullakko, leikkauspiirustukset. 6.4.1993 Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. KA (RakH III Iaa 2175:1-8)

Oulun lääninvankila, Vankilarakennus, pohjapiirustukset kellari, 1.-3krs, ullakko, leikkauspiirustukset (peruskorjaus II-vaihe). 12.09.1994 Arkkitehti-

toimisto Jorma Teppo Oy. OuKa.

Oulun lääninvankila, lisärakennus, pohjapiirustukset, leikkaus- ja julkisivupiirustukset.

10.9.1995 Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy. OuKa.

Oulun vankila, pohjoinen sellisiipi, pohjapiirustukset kellari, 1-3 krs, ullakko.

15.9.2009 Linja Arkkitehdit Oy. SK.

MUUT LÄHTEET:

Oulun lääninvankila 1859-1889, Oulun lääninvankila 1909-1910

Rakennuskustannusarvioita, vuosikorjaustilastoja. KA.

Suulliset tiedot, Pellikainen Juha (rkm) 2011, Oulun vankila.

Valokuvat 2011, arkkitehdit MV oy.

RAK 002

Ritning till byggnad innehållade tvätt- och bagarstuga samt förrådsrum för lånefängelset i Uleåborg, 28.3.1892 Seb.Gripenberg, Th.Decker. OMA.

Ritning till byggnad innehållade tvätt-och bagarstuga samt förrådsrum för lånefängelset i Uleåborg kompletterad 1906 Yrjö Similä. KA.

Oulun L.V. talousrakennuksen muutos johtajan asunnoksi, luonnos ja työpiirustuksia 1936,1938, E.W. Oik.Min. Vaho. KA

Johtajan asuntorakennuksen muutospiirustus, Oulu 1952 U.N. Vankeinhoidovirasto. KA.

Nykytilanne piirustukset 2011 Oulun vankila/ arkkitehdit MV oy.

Oulun vankila, Rakennus 002, pohjapiirros 1. ja 2.krs, 15.8.2012 Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönköharju Oy. OuKa.

MUUT LÄHTEET:

Oulun vankila, Tekninen selvitys Oulun vankilan henkilökunnan asuinrakennuksista, Pellikainen Juha 2010. OUV.

Valokuvat 2011, arkkitehdit MV oy.

Suulliset tiedot, Pellikainen Juha (rkm) 2011, Oulun vankila.

Oulun vankila kuntokartoitus, Ramboll Oy 2023.

RAK 003

Uppmätning av krohohäktet i Uleåborg 1815. Lilius 2004.

Plan af Läne Häktet invid Uleåborgs Stad (PL VIII), uppmätning, April 1846 E.Lohrmann. KA.

Ritning till Länehäktet och Gäldstugan in vid Uleåborgs stad (Bilaga no 38), Lindqvist L.I. KA.

Projekt Ritning till Nytt Läns Fängelse i Uleåborg , Äldre fångelse byggnaden 15.6.1882 Lindqvist L.I. KA.

Ritning till Länsfängelse I Uleåborg, III Direktorens bostad, 1893 (efter uppmätning)

Otto.F.Holm. KA.

Pohja- ja julkisivupiirustuksia, 1936 (luonnoksia) E.W. Oik.Min. Vankeinhoito-osasto. KA.

Asunto no 7 pohjapiirustus ullakko, 24.7.1975 Oulun lääninvankila. KA.

Oulun lääninvankila, rakennus 3, pohjapiirustukset, 2.1.1980 Oikeusministeriö vankeinhoito-osasto. KA.

Oulun lääninvankila, rakennus 3, julkisivut (2kpl), leikkaus, 1.2.1980 Oikeusministeriö vankeinhoito-osasto.KA. (Huom. Piirustukset laadittu vanhoista piirustuksista, julkisivut eivät vastaa toteutunutta tilannetta)

Oxenstierna-rakennus, peruskorjaussuunnitelmat 25.4.2007 Studio Metsi Ky. SK.

Nykytilanne piirustukset, Oulun vankilan rakennushistoriaselvitys 2011. arkkitehdit MV oy.

Oulun vankila, rakennus 003, pohjapiirros, 2012 Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönköharju Oy. OuKa.

MUUT LÄHTEET:

Oxenstiernan talo, rakennushistoriallinen selvitys, Henry Metsi 11.04.2006.

Rakennusselvitys, Studio Metsi Ky 18.5.2007.

Oulun vankila, Tekninen selvitys Oulun vankilan henkilökunnan asuinrakennuksista, Pellikainen Juha 2010. OUV.

Oulun vankila kuntokartoitus, Ramboll OY 2022.

RAK 004

Plantekning öfver Fångmästarens bostad vid länehäktet i Uleåborg (bilaga ?). KA.

Ritning till Länehäktet och Gäldstuga invid Uleåborgs stad (Bilaga No 38), Lindqvist L.I. KA.

Ritning till Nytt Läns Fängelse i Uleåborg, plan af äldre träbyggnaden, 1882 Lindqvist L.I. KA.

Ritning till Länsfängelse I Uleåborg, IV Boningshus, 1893 (efter uppmätning Otto F.Holm. KA.

Oulun L.V. virkailija-asunto muutospiirustus. 1939 Vankeinhoitovirasto E.W. KA.

Oulun lääninvankila, pohjapiirros, julkisivut, leikkaus, Oikeusministeriö vankeinhoito-osasto 1.2.1980. KA.

Nykytilanne piirustukset 2011, Oulun vankila/ arkkitehdit MV oy.

Oulun vankila, rakennus 004, pohjapiirros 1.krs., 28.5.2012 Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönköharju Oy. OuKa.

MUUT LÄHTEET:

Oulun vankila, Tekninen selvitys Oulun vankilan henkilökunnan asuinrakennuksista, Pellikainen Juha 2010. OUV.

Oulun vankila kuntokartoitus. Ramboll Oy 2022.

RAK 005

Muutos piirustus Urpo Nummela, Vaho. KA (Vaho 1405, Vaho 1420).

Nykytilanne piirustukset 2022, Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönköharju Oy.

MUUT LÄHTEET:

Valokuvat: 2011 ja 2022 arkkitehdit MV oy

Suulliset tiedot 2011, Pellikainen Juha (rkm), Oulun vankila.

Oulun vankila kuntokartoitus. Ramboll Oy 2022.

RAK 006

Ritning till Länefängelse I Uleåborg, IX Boningshus, 1906 (efteruppmätning) Similä Yrjö. KA.

Oulun Lääninvankila, Rakennus n:o 7*/1970, pohjapiirros, leikkaus, julki-

sivu 3.2.197.6 Oikeusministeriö Vankeinhoito-osasto, Nummela Urpo. KA.
*Piirustuksen rakennusnumerointi virheellinen

Nykytilanne piirustukset, arkkitehdit MV oy 2011.

Oulun vankila, rakennus 006, pohja- ja leikkauspiirustukset, 2012 Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönköharju Oy. SK.

MUUT LÄHTEET:

KA Rakennushallitus, Vankilarakennusten korjausasiakirjat, vuosikorjaustilastot:

Oulun lääninvankila 1859-1889 , Oulun lääninvankila 1909-1910. KA.

Oulun vankila, Tekninen selvitys Oulun vankilan henkilökunnan asuinrakennuksista, Pellikainen Juha 2010. OUV.

Rakennustutkijan huomiot 2011 peruskorjauksen aikana. Muistio 16.12.2011 Teija Ylimartimo, Pohjois-Pohjanmaan museo

Oulun vankila kuntokartoitus. Ramboll Oy 2022.

RAK 007

Ritning till Länefängelse I Uleåborg, IX Boningshus, 1906 (efter uppmätning) Similä Yrjö. KA.

Oulun Lääninvankila, Rakennus n:o 6*/1970, pohjapiirros, leikkaus, julkisivu, 3.2.1976 Nummela Urpo,

Oikeusministeriö Vankeinhoito-osasto. KA. *Piirustuksen rakennusnumerointi virheellinen.

Nykytilanne piirustukset, arkkitehdit MV oy 2011.

Oulun vankila, rakennus 007, pohja- ja leikkauspiirustukset, 2012 Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönköharju Oy. SK.

RAK 008

Oulun Lääninvankila Työhuonerakennus, pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset 30.5.1963 Henno Kamppuri. KA (Vaho Ia 1420).

Työliikerakennus rak. no. 008, pohja-, leikkaus- ja julkisivupiirustukset 2.9.1999. SK.

MUUT LÄHTEET:

Valokuvat 2011 arkkitehdit MV oy

Suulliset tiedot 2010, Pellikainen Juha (rkm), Oulun vankila.

Oulun vankila kuntokartoitus. Ramboll Oy 2022.

RAK 009

LÄHTEET:

Varastoparakki, tilapäinen lupa 10.7.1989. OuKa (RVV).

Nykytilanne piirustukset 2011. OUV.

Valokuvat 2011, arkkitehdit MV oy.

Suulliset tiedot 2010, Pellikainen Juha (rkm), Oulun vankila.

Oulun vankila kuntokartoitus. Ramboll Oy 2022.

RAK 010

PIIRUSTUKSET:

Asuinrak. ulkovaja, pohja, pääty- ja leikkaus, 11.6.1958 Nummela Urpo. KA (Vaho Ia 1407).

MUUT LÄHTEET:

Valokuvat 2011, arkkitehdit MV oy.

Suulliset tiedot 2010, Pellikainen Juha (rkm), Oulun vankila.

Oulun vankila kuntokartoitus. Ramboll Oy 2022.

RAK 011

Oulun lääninvankilan aluekartta 20.7.49. OuKa.

Nykytilanne piirustukset. SK.

RAK 012

Oulun l.v. Virkailijoiden kellarit. 1938 E.W. Vaho. KA.

Oulun lääninvankilan aluekartta 20.7.49. OuKa.

Nykytilanne piirustukset. SK.

RAK 013

Oulun lääninvankilan aluekartta 20.7.49. OuKa.

Nykytilanne piirustukset. SK.

MUUT LÄHTEET:

Valokuvat 2011, arkkitehdit MV oy.

Suulliset tiedot 2010, Pellikainen Juha (rkm), Oulun vankila.

Oulun vankila kuntokartoitus, Ramboll Oy 2022.

RAK 014

Vankilan piiriaita, portti, ulkorakennukset, suunnitelma 15.6.1882 L.I.Lindqvist. KA (Vaho Ia69_2).

Betonni-piiriaita Oulun Lääninvankilaa varten, elokuu 1913 Harald Andersin. OMA (49:5b).

RAK 015

Oulun lääninvankila puutavaravarasto, 2.9.1958. KA. (Vaho Ia 1411)

Rakennus no 015, puutavaravarasto, lämmin varasto, pääpiirustukset 6.4.1996. OuKa.

Rakennus no 015, puutavaravarasto, muutostyö, pääpiirustukset 22.4.1999. OuKa.

MUUT LÄHTEET:

Valokuvat 2011, arkkitehdit MV oy.

Suulliset tiedot 2010, Pellikainen Juha (rkm), Oulun vankila.

Oulun vankila kuntokartoitus. Ramboll Oy 2022.

RAK 016

Oulun lääninvankilan aluekartta 20.7.49. OuKa.

Oulun L.V:n Muutospiirustus Sikalasta autotalliksi 18.7.1949. OuKa.

Nykytilanne piirustukset. SK.

MUUT LÄHTEET:

Valokuvat 2011, arkkitehdit MV oy.

Suulliset tiedot 2010, Pellikainen Juha (rkm), Oulun vankila.

Oulun vankila kuntokartoitus. Ramboll Oy 2022.

RAK 017

Ritning till uthusbyggnad af sedd att uppföras vid länefängelset i Uleåborgs stad 23.3.1892. OMA.

Ritning till uthusbyggnad af sedd att uppföras vid länefängelset i Uleåborgs stad 23.3.1892. KA (RakH III Ied 136).

Oulun lääninvankila, rakennus n:o 8 /1970 (17) muutostyö, pohjat, leikkaus ja julkisivu 25.2.1980. KA (Vaho Ia 1420).

MUUT LÄHTEET:

Valokuvat 2011, arkkitehdit MV oy.

Suulliset tiedot 2010, Pellikainen Juha (rkm), Oulun vankila.

Oulun vankila kuntokartoitus. Ramboll Oy 2022.

RAK 018

Oulun lääninvankila (Turun lääninvankila), Purukoppi. 15.8.66 Urpo Nummela. Vankeinhoito-osasto. KA

